

Начальна редакторка й видавець О. КИСЛЕВСЬКА.

Рік III.

Коломия, 1—7 січня 1934 р.

Ч. 1.

ХРИСТОС НАРОДИВСЯ!

Малюнок арт. мал. М. Манастирського.

Ой, там на горі, на високій.

(Коляда).

Ой, там на горі на високій
стояли намети в білого шовку,
а в тих наметах саме столове,
поза столове сидять панове-ковакове.
Білий молодчик,
пан Василь хлопчик,
снів' конем грає,
мечем гуляє,
турського царя вививає:
„Ой, вийди, вийди сам, турський царю,
хоч на мураву,
хоч слугу вишли,
хоч сам вийди“.
„Я слугу не шлю,
сам до вас пійду“.
Там ся зняли,
варав ся стяли,
турського царя тай порубали.

Вікно, Буковина.

Списав
Андрій Міський,
парох.

„Час“.

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двогвиєвник для українського сільського жіноцтва.
Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкраю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк доляра на рік.
АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція „Жіночої Волі“. Kótomuja Zamkowa 37, Poland, East Galicia, Europa, Red. „Ziņosza Dola“.
Передрук статей доволений лише за поданням джерела.

Щедрівка.

(З Підкарпаття).

Гей, звіяли буйні вітреве — цьому дворові Нового Року пригнали.
Встань, газдо горі — Новий Рік у дворі; пускай старий, приймай Новий Рік до хати!
Уставай, газдо, не протягайся — Новому Рокові з нами кланяйся скоренько.
Дай же вам, Боже, з цим Новим Роком щастя-здоровля за кожним кроком..
Дай же вам, Боже, воли, корови, щоби вам були повні обори..
Дай же вам, Боже, гарні діточки, щоби вам були повні запічки..
Три кізлі сіна, а два отави, щоби вам були повні стодоли..
Вашій газдині повно у скрині масла, сметани і солонини..
Дай же вам, Боже, несучі кури — щоби позбутися всякої жури..
А вам, хлопчата, — гарні дівчата, в сесі мясниці поженитися.
А вам, дівчата, — гарні хлопчата, цих мясниць певно повіддаватись..
Дай же вам, Боже, в городі зілля; в городі зілля — в хаті весілля..
Нам за коляду дайте по грошу, щоби ви мали долю хорошу..
Нам за колядку дайте ковбаску; а молодцеві по калачеві..
Нашим дівчатам повні санчата горіхів, яблук на сесі свята..
Пустили в хату — дайте заплату: мало не мало, щоб не пропало.
А за цим словом будьте здорові.. З Новим Роком, з красним Щедраком
[вас вітаєм!..
Всього цього бажає вам, Дорогі Читачки, й редакція „Жіночої Волі“..
Веселих Свят! Щасливого Нового Року!

Степан Федусь.

Святий Вечір.

(Присвячую братові Василеві в Канаді).

На небосхилі заблисла перша зоря, й неначе на даний знак мільйони мерехтливих світел-зірок укрили темну блакить неба.

Копула неба заясніла, мов чародійна ялинка, для всіх: для вбогих, багатих, ситих, голодних, щасливих чи в горю. Це ж — Святий Вечір!..

Діти сповіщають про появу першої зорі — останні приготування, й родина засідає до святочної вечері. По хатах лунає коляда

Он там у тій вулиці йдуть зі звіздою — а там з „царем Іродом“. А за годину з читальні „Просвіти“ вийшли старші хлопці з „Вертепом“ на „Рідну Школу“. І понеслось селом; „Нова рада стала“..

Ген на краю села при долині готується сім'я до вечері. Ось усе готове — помолвившись, сідають до стола. Та наче чогось ждуть. Є місце

для когось — хто не приходив уже п'ятий рік. Жде батько й мати — сина, брати й сестра — брата, що поїхав за океан — кращої долі шукати... Тільки знимка вказує того, про котрого всі думають, а котрий тисячі кілометрів від них, від рідної землі.

Залунала коляда. Побігли брати в село колядувати з „Вертепом“ на „Рідну Школу“ з товаришами Гей, це ж радісний для них — Святий Вечір. Зістались батько-мати. Сумуючи згадують, ждуть сина.. А зорі так ясно світять — горять..

Серед мурів далекого незнамого міста Канади вони, товариші праці, зійшлися святкувати Святий Вечір Їх п'ятох українців линуть думкою до вбогих сіл Української Землі — що дорожчі їм за палати, за хмарбодери цього вільного краю.

Вони мріють, згадують кожний про свою рідню, що в старому рідному краю засідає до вечері зі споконвічною колядою. Думки їх лучаться в одно — чарівною стяжкою крізь океани линуць в убогі рідні села. А зорі світять, горять на небозводі.

Між п'ятьма товаришами праці й він, якого вже п'ять літ чекає до спільної святої вечері рідня... надаремне.. Вийшов, глянув на зорі, на сніжні поля, полинув гадкою в рідне село — і вкрай звалила його туга. Полишив товаришів Зайшовши до своєї кімнати, взяв голову в долоні й довго так непорушно сидів. А як прочунав, написав листа до рідні.

„Мої Дорогі!

Вже п'ять літ святкую Різдво Христове в цій вільній далекій країні. І тут на Свят-Вечір світять так ясно зорі, і тут сніг під морозом іскриться — та не так радісно, як там у рідній землі, в наших убогих тихих селах. Я чую відгомін коляди, що несеться по ріднім селі, й бачу веселі обличчя родини й друзів. Тут нема тої широти. Холодне, байдуже, суворе чуже місто до святих почувань людини Та крізь смуток і болі переродимось до нового життя, так що не будемо змушені шукати щастя в чужій землі, між чужими людьми. Бажаю щасливих свят Різдва Христового!.

Ваш Син“.

Час так скоро-скоро пливе. У небесні простори неслись, як глум над недолею — як завдаток на краще, звуки коляди: „Нова радість стала“... Скрипів та іскрився сніг, а зорі горіли й, сіяючи на небосхилі, звіщали свято Христового Різдва.

Коцюбинчики, 19. XII. 1933 р.

О. Кисілевська.

Святочні звичаї лемків.

Є частина нашого рідного народу й краю, дуже мало нам знана. А шкода, бо нарід там гарний, розумний, чесний Край прекрасний, гірський, хоч мало врожайний.

Ця частинка нашєї землі, що лежить далеко на пограниччі корінної Польщі й Чехословаччини, — це Лемківщина. Зветься так від того, що в бесіді своїй мешканці її частенько вживають словечка „лем“ (лиш).

З причини великого віддалення від осередків нашого життя й краю. Лемківщина мала ще й те нащастя, що її опанували москвофіли, чи як у нас часто говориться: кацапи, Наслідок цього був там такий, як і всюди:

безпросвітність, безпомічність господарська, темнота. Тоді, коли ми організувалися, помагали собі освітою, книжками (при допомозі „Просвіти“, „Рідної Школи“ тощо), добрими, зрозумілими виданнями, газетами; коли двигалися господарсько, розбудовуючи життя кооперативне, молочарство, скотарство й усі інші ділянки — в той час москвофільські опікуни замикали перед тим усім очі лемків, лякаючи їх українцем, як чортом. Завдяки тому лемки осталися позаду нас під кожним оглядом.

Головне це дуже важко відбилося на господарській ділянці. Незорганізований лемко тяжко бідує. Природні багатства його землі, чудотворні, цілющі джерела води використовують чужі люди. Й тоді, коли із цього чужинці збивають маєтки, лемко все ходить бідний, босий, все в ходаках, сидить часто в убогій, курній, без комина хатині.

Про це при нагоді скажемо вам більше; тепер поділимося тільки радісною вісткою, що й лемки починають уже визволятися з темноти й кацапського збаламучення, уже починають розуміти нас і горнутися; уміють навіть за те, чого недавно цуралися, сміло постояти, ба й потерпіти.

Перебуваючи недавно серед лемків, записала я цікаві святочні лемківські звичаї, які отсе й подаю ш. читачкам.

Лемки живуть у горах. Крізь кожне село пливуть гарні ріки, потоки. Отже в там звичай, що на Свят Вечір перед вечерею, хоч би був великий мороз, всі йдуть до потоку й миються.

Коли вернуться до хати, батько йде по сіно на стіл і під стіл, мати накриває стіл обрусом і заставляє, які має, страви. Дідуха (себто житнього снопа) в хату не несуть.

До вечері сідають усі: батько, мати й діти. Діти під образами, а старі від дверей збоку. На Лемківщині не знають „куті“, себто пшениці з маком і медом. Побажання складають собі при часнику, який їдять із хлібом. Ще одної улюбленої нашої страви лемківські господині не варять, а то голубців.

Святочну вечерю дівчата їдять стоячи, що їм лен не лягав. Пастух після вечері звязує всі ложки в купку, щоб йому худоба не розбіглася в полонині.

Після вечері, як і в нас, усі колядують, діти на сні квокають, щоб добре курочки неслися.

При отсій коротенькій згадці пересилаємо наші найкращі побажання дорогій Лемківщині: якнайскорішої і найкращої сполуки з нами й через це поширення просвіти, організації, що одинока дав силу й кращу долю.

Дещо про Фінляндію.

Крайною, що чин найбільше зорганізована кооперативно, є Фінляндія. Лежить вона далеко на півночі між Балтиком і Льодоватим Океаном.

В багатьох громадах селяни всі: щодо одного в членами своєї кооперативи. Вони в ній не тільки все купують, але й збувають усі свої господарські продукти. Так позбулися вони зовсім посередників, що перед тим жили їх коштом. Через кооперативу фінляндський селянин набуває теж усі потрібні знаряди, мебелі, одяг і все, чого йому тільки треба.

Поширена незвичайно також молочарська кооперація. В багатьох селах усе молоко, що тільки лишається від домашньої потреби, віддають всі господині до своєї молочарні.

Кооперація відучує своїх членів від життя на борг, і тим у великій мірі підносить їх матеріально. Зі зростом кооперації приходять до біль-

шого значення в громаді також бідніші члени її, бо ж znana річ, що в кооперації всі члени собі рівні й мають рівні права, а не так, як то часто в громаді бував, що багаті лише завдяки своєму мавткові верховодять усіма.

Може буде нашим чатачкам цікаво дещо довідатися, який то нарід ці фінляндці? Отже треба знати, що країна їх дуже вбога. Багато води, озер, мочарів, а мало землі та ще й урожайної. Давно була там велика нужда й велике п'янство Щойно з поширенням просвіти, організації, кооперації добробут завітав і на їх убогі землі. У великій мірі до культурного піднесення й відродження країни, причинилося там жіноцтво. У Фінляндії перші в Європі жінки дістали політичні права і, яко послі, ввели багато дуже хосенних нових законів. До світової війни Фінляндія була під Росією; по війні відзискала самостійність.

Фінляндці дуже чесний народ. Ще до війни люди не замикали дверей більшости помешкань ні вдень, ні вночі. В трамваях пасажири самі вкидали до скриньок належитість за переїзд. Населі молоко для молочарень лишається на дворі, й збірщики собі самі забирають. В містах на дорогах загублені речі стоять не рушені на тому самому місці довгий час. В мійських публічних садах прохожі часто лишають свої речі на лавках, відходять, де їм треба, й по довгому часі знаходять їх там, де лишили.

Про фінляндську чесність оповідають такий жарт: перед війною один чужинець забув в залізничному ресторані гаманець з грішми. Коли по війні знову приїхав до тої місцевости, застав гаманець на тому самому місці, але грошей було більше, бо наростили проценти!..

Такі дивні народи на світі бувають

І в нас багато дечого зміниться на краще, як наші люди, а головно — жінки, зрозуміють вагу кооперації, організації, освіти, — й будуть громадно горнутися до своїх кооператив... Бажаємо якнайскорше прийти до тої свідомости.

Q. K.

Місто й село.

Сніги засипали дороги. Квіти морозу заслонили вікна, а проте в місті рух, життя. Хоч сніг скрипить під ногами, діти, молодь юрбами біжать з санчатами в сад чи де там — поспускатися з кожного горбика. І найменших усадовили мами на санчатах у теплих подушках і тягнуть самі, чи батьки-панове. Старші з совгами (лижвами) на плечах біжать на ставок радісно-весело. А он дівчинка десятилітка з молодцю ще мамою. В обох у руках лещата, обі одягнені в штанцята, блюзки, шапочки, волічкові рукавиці — всідають у трамвай, їдуть, видно, десь дальше на лещатах побуяти. Словом — рух, гамір радість усього молодого, живого..

А на селі? Часто переїжджаю край наш з одного кінця на другий, Гуцульщина, Поділля, Лемківщина, Волинь, Полісся. Це все я переїхала вже й цей такої багатої в сніг та морози зими... І ніде — чуєте? — ніде в жадному селі, що так мигом пересувалися перед моїми очима, не бачила я сільської дівчоти, ні молоді при забаві саночками; не перелітала на еовгах сільська молодь стрілою річок та ставків, не зїздили з горбків хлопці-дівчата лещатами.

Ніде не бачила, щоб мати чи батько вивезли своїх маленьких діток санчатами.

Чому? Чи сільська дівтора та молодь не така, як мійська? Чи не повинна й вона зазнати, як мійська, отої не коштовної дитячої та молодечої радости-розваги?

Подумайте, батьки й старші браття-сестри, над цим і допоможіть дітям злазити хоч би якнайпростіші санчатка; навчіть зробити й орудувати лещатами!

Ось у інших народів усі мешканці, а не тільки молодь, так міст, як і сіл, просто не уявляють собі життя без санок, совгів, а найбільше лещат. Діти — до школи, батьки — до міста, до церкви ними їдуть. Це й практично й здорово.

Гей, вилазіть з темних задушливих хатів, користайте з сніжної зими. Шийте кожущки, кіптарики з крілячих шкірок, з вовни з власних овець, прядіть нитки, плетіть светерки, рукавиці — і в поле, в ліс, в гори, так як мійська молодь і дівтора!

Треба ще знати, що взимі сонце ближче до землі. Взимі нема пороку в воздуху й ультрафіолетові проміння сонця найкраще до нас доходять та несуть нам здоровля й силу. Тому не сидіть у хаті, не дайте „застояватися“ крові, а старі, малі, а навіть немовлятка, — уживайте свіжого зимового воздуху й сонця! Ті, що сидять цілу зиму за піччю, стають бліді, обличчя їх виглядає, як тісто. Чи то не пересторога, щоб ми не діяли проти природи? Рано відчиняйте вікна; в полудне, коли сонечко світить, навіть немовляток виносіть на двір. Зимове сонце це лік проти кривухи.

Одягатися відповідно. Ті, що можуть швидко йти, бігати, бавитися, — легше; старші — тепліше. Вовна, папір найвідповідніші проти зима. Не пийте алькоголю. Він узимі ще більше небезпечний, як уліті. Він обнижує штучно вражливість на зимно й тим присипляє нашу чуйність.

Швабчин секрет.

(Чого навчилася від швабки Марія)

Відколи в нас заложили молочарню, люди за корови стали краще дбати. Хто може, докупує й товару. Ось сусідка Марія від знайомої швабки купила корову таку, що по кілька гарців молока на день давала. Суму грошей за неї заплатила, гадала — аж тепер усіх закасує! Аж тут біда! Корова в Марії як не та стала: що не дав, як біля неї ходить — молока день-у-день менше, менше.

Зажурилася господиня, що тут робити? А люди ще й доповідають. Одна каже: наврочили. Друга: „А я вам кажу, швабка таке зробила, що молоко відібрала.“ Інші: може корова спротивилася, що сметанки всі до купи мішається. І так Бог зна що видумують.

Пішла Марія до швабки: Скажіть, каже, порадьте, що ви робили, що у вас молоко, як вода з чуркала, плило, а в мене вже далі й половини не стало?

— Треба побачити, як їй там у вас ведеться, — каже швабка й не пожаліла труду, зайшла аж у село до Марії.

Якби ви бачили, як вони з корівкою звіталися! Припадає швабка, гласкає, солодко промовляє, тулиться до корови, а корівка до неї. Немов би німина хотіла заговорити!

Тут каже швабка: „Отак до неї, газдинько, делікатно все підходіть. Вона в мене не то бійки, а й голоснішого слова не чула! Але ж темно їй тут! Конче вибийте віконечко більше й шибки дайте. Вона в мене в яснім,

як у покою стояла. А чистите її? Я вам казала коровку, як коня, треба щодня чистити. Ой, не дуже! Бачу — вже починає залежуватися.

Але тут Марія не втерпіла: „А от згребло: щоднини чешу, аж рука вяне. Дивіться — аж знаки на корові!“

„Та цим? А я ж її шматочкою обтирала, щіточкою, як дитину, чесала. Не пустить бруд? Пустить, але під ногами мусить бути чистіше! В полудне, як випровадите її на обору на сонечко, візьміться до стайні. Пообмітайте порохи, гній викиньте, підлогу вичистіть добре. Є у вас торф? Можна під підстилку підсипати, щоб вогкість втягав. Або порохні якої, коли торфу нема. На це дайте солому, потяту на кількаро. Буде гній кращий тай ліпше вогкість втягатиме. Так на днину. А на ніч підкидайте свіжої соломи, щоб було м'якко, чистенько. Рано зберіть і покладіть де в кутику, так вистане вам на довго. Нечистоту збирайте, сеч хай спливає до рівчача й геть на двір до збірника. Коровці мусить бути ясно, чисто, тепло.

А де воду для корів тримаєте? До керниці водите? Не дай Боже! Геть корівку застудите тою водою. Вода мусить бути вистояла, не за холодна, то собі запам'ятайте! Коли доїте? Що даєте їсти? Я вам казала, все в одній порі: раненько в 6-ій, видоїте, тоді дайте їй у мішечку, як коневі, оброку: січку, збризану водою, з ріпаковим макухом та висівками. Можна ще й ложечку соли, перемішати все й до мішечка. Як поїсть, тоді буряків. Напоїти водою з хати й дати доброго сіна, а на останку соломи. І не скільки будь на око. До цього мусить бути вага: від ваги штуки, від того, скільки корова молока дає й чи корова тількина чи по теляті, від цього залежить кількість корму й примастки „Мій“ дав вам рецепт до цієї корови. Її треба точно придержуватися, інакше шкода роботи й гроша. Як на дворі погода, сонце, мороз не надто великий, хай корова вийде на обору, а ви тоді стайню відчистите, провітріте.

В обід точно в 12 ми знову доїли. Після доєння даємо сіно. Увечорі година 5 та дати таку їду і в таким порядку, як зраня. Себто: січка з примасткою в мішку, по ній буряки, потім напоїти; після напування — солома й аж тоді так коло 7-ої години доїти. Отак корівка моя була привичавна й радує вам далі так само робити. Мусите мати годинника, мусите мати вагу (хоч би малу ручну) й на примастку, на сіно чи трошки конюшини мусить вас стаги. Не бійтеся кошту. Це вам оплатиться. Зрештою ви теж господиня, мама, знаєте, що без того годі обійтись.

І послухала Марія швабки? Послухала! Що ж мала робити? Шкода було молока тратити.

ЩО ЇСТИ.

Святочні калачі. Одну літру муки на розчину рахуємо на 1 калач і 1 деко дріжджей. Отже скільки хочемо мати калачів, стільки літрів муки розчинимо молоком, аби було тісто таке загусте, як добра сметана. Як скисне, даємо кілька розбитих добре яєць, рахуючи 2 яйця на калач. Досипуємо потрохи муки, вливаємо клярованого масла, рахуючи пів шклянки на 2-3 калачі, трошки соли, трошки цукру й місимо так загусто, щоб можна було описля виплести калача. Як добре підросте, аж зачне тріскатися — вибираємо потрохи тісто й виплітаємо калачі. Кладемо на бляхи, щоб вирости. Як підійдуть, печемо в печі, напаленій легше, як на хліб. Перед вложенням до печі помастити легко яйцем, розбитим з молоком, і посипати маком. Спробувати чи готові: як легкі й голосно „дуднять“, можна виймати.

Дешеві тісточка або торт. Кварту (чотири малі горнятка) муки, пів склянки цукру, цитринової шкірки або ванілії, 1 яйце, добру ложку смальцю, ложечку порошку амоняку, купленого в аптиці або дрогуерії, розпустити в пів склянці літнього молока, (брати до того більше горнятка). Замісити це все. Якби було загусте, додати трошки сметани. Розтачати тонко і — або викравувати дрібні тісточка, або зробити три округлі паляниці й спекти їх на легко жовтавий колір, а опісля переложити овочевою мармолядою. Тісточка можемо теж лучити мармолядою по два докупи.

Читайте й радьте.

Прошу поради.

Маю індиків й хочу їх вгодувати, та не знаю як. Пробувала два рази — не вдалося. Перше годувала пшеничним грибом — не поправився, тільки гірше зісох. Потім давала ячмінної муки — так само не поправився, а навіть пошкодило. Тому прошу поради, як маю пасти.

Лемкина

Відповідь Лемкині.

Вгодовуються добре індиків молоді, змалку не забідовані. До вгодовування приміщуємо птицю в місці спокійнім і темнім. Ясно має бути лише в часі годівлі. Годувати спершу двічі, а пізніше тричі на днину, а все в одній порі. По їді нічим не турбувати птиці й не заходити — хай сидить спокійно в темряві.

В приміщенню, де вгодуємо птицю, все має бути чиста вода, а ще краще збиране молоко, камінці та пісок. Їди не треба залишати більше, як на 20-30 хвилини; після того її забирати.

Чим же годувати?

На початку найкраще їдять індиків ячмін'ю, змішаний з кукурудзою. Кукурудзу треба звечора розмочувати в гарячій воді; на ранок вона напучняє і в такім вигляді давати птиці. Ячмін'ю й кукурудзу змішують ще з віском та висівками чи межисіткою. Цей корм можна замішувати молоком ще й додавати потрошки сала. На ніч, на 40 хвилин перед тим, як індиків підуть спати, їм треба дати гарного вівса, кукурудзи чи пшениці; можна трохи й вареної картоплі. Зерно добре давати заварене, або мелене й замішане на теплій воді чи молоці. Крім цього дають ще товчені кістки або кістяну мучку, варені овочі, обрізки з мяса, кухонні відпадки, розмочений хліб, змішаний з горхвяною мукою.

Вгодовуються індиків до 3 тижнів. При кінці годівлі індиків починають трапити охоту до їди. Тоді треба або різати, або догодувати штучно, напихаючи птицю галушками, зробленими з кукурудзяної муки на молоці.

Користайте в відділу „Читайте й радьте“. Присилайте свої запити!

Ріжне.

Святкуймо без алкоголю! В день радісного свята Різдва Христового хай і в наших душах заясніє радість, не зачмарена задушливими випарами алкоголю. Геть отрую, геть ворога родини — горілку, пиво, вино! Святкуймо без алкоголю! До цього закликає всіх Головна Рада протиалкогольного т-ва „Відродження“ й редакція „Ж. Д.“ і „Ж. В.“

В Тернополі в політичному процесі за приналежність до ОУН [Організацію Українських Націоналістів] засуджено: Й Шкамбару, на 8 р. в'язниці, Б. Мушку — на 6 р., Й. Фуртака на 3 р., О Горняє і М. Винничка по 2 і пів року тюрми.

Страшна катастрофа у Франції. Недалеко від столиці Франції Парижа біля стації Лянь зударилися два поспішні потяги. 217 осіб забито, поверх 300 ранено. Уся Франція в жалобі.

Який буде 1934 рік? Столітній календар віщує: в році 1934 весна буде спершу студена, потім лагідна. Літо — тепле аж душе й сухе. Осінь тепла, погідна, потім студена. Зима — снігодощева, навіть в повеняхми. Побачимо, чи так воно буде.

„Югославянська народня ноша“ — це назва нового товариства, заснованого в Білгороді. Мета його: ширити народню ношу. З ним співпрацюють і різні інші культурні й господарські інституції.

Мати 29 дітей. У Вічні 45 літня послугачка, дружина візника, Марія Вурман, привела недавно на світ 29 дитину. Раз у житті родились у неї близнята, а 27 разів прийшла на світ кожна дитина окрема. Було їх 23 хлопці, а 6 дівчат. 16 з тих дітей живе, і тільки один 27 літній син є урядовцем; решту, як малолітніх, мусять батьки самі удержувати. Що це бідним зарібникам не приходить легко, можна собі уявити. Самої картоплі, як каже щаслива мати, потреба не раз зварити 7 кіля. Коли б це було хоч у Франції або Італії, то уряд нагородив би таку матір. У бідній Австрії не вважається це заслугою, тож і нагороди нема чого їй надіятися.

Начальна редакторка й видавець О. КИСІЛЕВСЬКА.

Рік III.

Коломия, 15 січня 1934 р.

Ч. 2.

Бриндварня „Маслосоюзу“ в Ворохті.

Марійка Підгірянка.

С Н І Ж О К.

Гей, на гори, на доли
Сніжок сипле поволи, —
Сповиває земельку
У пеленку біленьку.

Сповиває, колише,
А все тише та тише:
Спи, земелько, до літа,
Сніжинками прикрита.
Спи, земелько ти мила!
Зима тебе прикрила,
Весна тебе пробудить,
Зсипле квіти на груди.

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двогизневник для українського сільського жіноцтва.

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкраю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк доляра на рік.

АДРЕСА: Коломия, Вавжова, 37. Редакція „Жіночої Долі“. Kółomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa. Red. „Zinocza Dola“.

Передрук статей доволений лише за поданням джерела.

Як люди добувають знання й кращу долю.

Завівся у нас звичай, що люди люблять черпати науку тільки з живого слова.

Приїде хтось з міста, повчить дечого чи то з господарства, чи розкаже дещо про виховання й плекання дітей, чи про інше — і люди вдоволені. Кажуть: „Мудро говорили, багато люди з цього скористали. Варто, щоб прийшли, чи приїхали ще на другу, третю неділю“.

Але ж прийхати комусь з міста до кожного села, та ще й кожною неділю, трудно. І так, не то що нового не докладається, але й давно-почуте забувається.

А проте не всюди так діється. Коли читаємо про різні народи, багато за нас менші й бідніші, то бачимо, що в них водиться інакше. Там не тільки мужчини, але й жінки йдуть з духом часу та науки, покидають забобони, використовують всі відповідні для себе здобутки знання. Вони успішно борються з кризою та не дають собою помітувати й кому-будь зневажати себе, верховодити собою. Словом, — живуть, працюють, як люди.

Там люди не бояться, не легковажать собі друкованого слова. Не чекають, щоб їх хтось учив, а вчать самі: читають, передплачують відповідні часописи, хосенні книжки; словом, — уміють користати з тієї великої благодати, якою є для людськості друковане слово. Вони знають, що без науки нема життя, й розуміють, що не вистане в читальні, чи в жіночій кружку щось почути або поверховно переглянути газету, чи підслухати, як хтось серед гамору читає на голос. Газету мають вони в себе дома. Читають її цілу й не самі, а з усією родиною. Тоді можуть поміркувати й порадитися, як використати те, про що там пишеться; думають, що можна в себе завести зразу, а з чим треба зачекати.

Газету перечитують не раз, а десять разів. Коли потім зійдуться разом у своїм товаристві, то не одні справи, про які читали, обговорюють, і з того їм велика користь.

Отак, дорогі сестри, треба робити й нам. Маємо, слава Богові, добрі книжки, даємо вам у руки і ваш власний жіночий часопис. Прийміть же його так щиро, як щиро ми його до вас послаємо. Що більше нас буде, то тим більша, цікавіша й краща буде „Жіноча Воля“. Тепер, хоч вона не велика, але зате не заповнюємо її чимбудь, а пишемо тільки те, що для вас найцікавіше та найважливіше. Зі зростом читачок передплатниць, зросте й газетка. Просимо вас тільки про одне: не кидайте газетки, не прочитавши, а прочитане вводіть в життя: дорогі, щирі поради використовуйте!

Про що хотіли б ви знати, що вас найбільше цікавить, дайте нам знати, а ми завжди в кожній справі дамо вам щиро й добру раду.

Ось так спільно добемося кращої долі.

Як то давно в нас бувало.

Ростиславичі.

В попередньому нарисі розповіли ми про трагічну смерть князя Ростислава, підступно отруєного хитрими греками (діялося те в кінці XI сторіччя — себто понад 800 літ тому назад.)

Гірко зажурилася княгиня, поховавши свого чоловіка.

— Що ж я, бідна, буду робити з маленькими дітьми? Та ще так далеко від своїх?...

Не знайшла іншої ради — подалася до Києва, — до свояків. Та не нагріла й тут місця: важкі переживання вкоротили їй віку, й троє князенків залишилися круглими сиротами.

А батьківські землі — Червенські городи — тримав їхній дядько князь Ярополк, що спочатку княжив у Києві, а потім на Волині. В цього то князя Ярополка й підростали малі Ростиславичі та тішились, що, як підростуть, то чейже дядько віддасть їм землі їхнього батька.

Одначе літа йшли, а князь Ярополк і не думав випускати князенків зі своєї опіки й віддавати їм батьківщину.

А був із Ростиславичами на удержанню дядька ще один ізгой — князенко Давид Ігоревич. Лиху й неспокійну вдачу мав цей юнак.

Якось раз перед Великоднем поїхав дядько в Київ на прощу, а князенки лишилися самі, й тоді Давид давай снувати пляни, як би то від дядькової опіки відкараскатись і князями стати.

— Нема іншої ради, — говорив він, — тікаймо звідсіль. Ідім добувати собі кращої долі...

— Але куди? — питав Рурик Ростиславич.

— Світ широкий, — каже Давид — десь і ми знайдемо собі долю“.

— Знаєте що? — відозвався наймолодший князенко Василько: — ходімте лиш над Чорне море, де наш батечко бував, а воно вже нам порадить, що нам дальше діяти — робити.

Рада в раду і ще не вернувся опікун з Києва, а вже чотири гарячі — молодечі голови уложили плян. Прибрали собі гурток лицарів-очай-дучів і, мов птахи, випурхнули в широкий світ, шукати долі.

Іхали все на південь безмежним степом. А він нашіптував їм казку про безкраю волю, про дозвільне життя. Аж по довшій мандрівці зайшли над береги Чорного моря. Наче живими станули перед молодими Ростиславичами страшні спогади смерти батька й важкі роки сиріцтва. В серцях родилося завзяття. Призбирали ватагу степовиків, що за гроші на все були готові, й муштрували їх на своїх воїв.

— Куди ж нам тепер повернутися? — радились ізгой.

Кожного тягло в свою батьківщину.

— Нам найбільш на руку Червенські городи — мовили Ростиславичі.

— А мені Волинь, — міркував Давид.

— Не лишається нічого кращого, як таки піти на нашого милого опікуна й самим забрати його землі.

Як загадали, так зробили. І не сподівався Ярополк волинський таких гостей. Не приготований був до бою і втік по рятунок до брата в Києві. Ізгой тимчасом поділились землями. Волинь узяв собі Давид Ігоревич, а Ростиславичі свою батьківщину — Червенські городи. Рурик заняв город Перемишль з округом, Володар Звенигород (недалеко теперішнього Львова), а наймолодший Василько Теребовлю з усім Поділлям. І хоч опікун домагався війською повернути землі, не здались князі ізгой. Мов зубами, тримались землі, що їм раз узяли.

І почалась тверда, невсипуща праця Ростиславичів, щоб із незалюднених майже пустарів, створити багатолюдну країну. І заселявали вони свій край поселенцями і боронили перед усякими ворогом. Процвітали князівства Ростиславичів.

Д. Ф.

І. Д.

Як уладити чайний вечір у жіночому кружку „С. У.“?

Наше сільське жіноцтво, зорганізоване в кружках „С. У.“, хотіло б коли-не-коли уладити в себе чайний вечір. Це корисне раз тому, що такі вечори гуртують усіх членів при товариській розмові, з якої нераз вирине гарна думка. Друге, що, наприклад, в такі дні, як пушення, робили давно сходини в корчмах або приватних хатах, де забавлялися люди при чарці й до білого дня.

Не всюди привикають люди до новини й не можуть нераз зобутися, устроїти щонебудь у відмінний спосіб. Тому хочемо нашим читачкам допомогти в цьому.

Чайний вечір треба обговорити на сходинах віділу кружка й розділити працю між членів.

Господиня старається, щоб приватна хата чи читальня, призначена на вечір, була прибрана, ogrіта й освітлена. Бо в зимній і погано освітленій хаті гості не добре себе почувають.

Члени-дівчата приберуть хату зеленню й рушниками. Вони постараться про столи й скатерті, що ними столи накриють. Поставлять в кількох збаночках китиці з колосся, смерічки, калини. Вліті найкращі живі квіти.

Усі ці приготування треба зробити заздалегідь, щоби запрошені гості не сходилися до пустої, зимної хати й не придивлялися усім приготуванням. Все має бути готове в пору. На заповіджену годину.

Призначені до цього члени віділу призбирають між прихильними жінками кілька днів перед чайним вечором потрібні речі до печива. Одна зі збирачок записує все зібране. Якщо є в селі жінка, що вміє добре спекти печиво, то робить це вона при допомозі кількох жінок. Готове печиво стоїть у хаті, де пеклося його.

Коли кружок не має свого начиння, стараються дві жінки його зібрати. Треба чайника на воду й до чаю, шклянок, ложечок і полумисків на печиво. Кілька годин перед вечором приноситься печиво до читальні, крається гарно острим ножом на дощинці й кладеться на полумиски. Якщо дається ще зимну м'ясну перекуску, то також укладається покрану вудженину на полумиски.

Добрий теж звичай, прийнятий у містах, — де зразу приготується т. звані канапки, себто смарується печиво маслом й перекладається відповідною начинкою. До так приготованої їди не треба ножів ні вилок і це дуже вигідне. (Докладніше про канапки гляди далі. *Прим. ред.*)

Усі полумиски кладеться на столи в відступах. Уважати, щоби кількість їди була однакова на всіх столах. Якщо м'ясиво даємо окремо, то треба дати тарілки, ножі й вилки.

Як нема відповідної печі в читальні, то воду на чай вариться в сусідній хаті й дуже гарячу приноситься на місце. Ще краще й вигідніше постаратися про великий самовар й ogrівати в нім воду вуглем; це не так великий кошт, а дав вигоду на довгий час. Бо все є кипяток, і гості на чай не чекають.

Коли все готове, сходяться гості. Дві або три віділові засаджують

їх за столи. На селі є звичай дуже довго даватися просити. Це вже вийшло з моди, бо забирає багато часу й робить скучний настрій. Коли всі сидять, тоді пригтовляється чай. Одна жінка дає цукор і платки цитрини до шклянок, друга наливає чай, дівчата подають його осторожно на тацах гостям. Одна держить тацу з чаєм, а друга подає його з лівої сторони кожному гостеві.

Забгато газдинь, непотрібне говорення й біганина — не робить доброго вражіння. В свій час стараються газдині про нову воду на чай, що ніколи не сміє бути зимний. Гості попивають чай, закушують і розмовляють; дівчата тихенько збирають шклянки і миють їх на столику, що його поставлено десь у куточку. Згодом приходить пісня, деклямація й весела розмова, а там гарні веселі домашні забави, в котрих не тільки молодь, але й старші беруть участь.

Вступ на чайний вечір означається, як де є звичай. На заплачений вступ одна жінка при вході до салі дає кожному картку з бльочка з печаткою кружка. Після бльочків рахується, скільки в присутніх і скільки має бути грошей. З цих грошей платиться чай, цукор і цитрину в кооперативі та інші видатки, а чистий дохід остається. Як гості розійдуться, кожна виділова робить своє діло. Скатерті треба позбирати, полумиски й шклянки поскладати на один стіл. Решту печива, якщо залишилося, зложити разом, прикрити папером. Читальню замкнути на ключ.

На другий день приходять господині, роблять лад з начинням, віддають, кому що належить, і числять дохід і розхід.

Дохід віддають скарбничці, і ця вписує його до касової книги, як дохід з чайного вечора.

Такий чайний вечір називається складаний, бо члени зложили буфет. Біда лиш у тому, що сільські жінки не обізнані з цим способом помочі своєму товариству. Не раз кажуть: „Якто, я дала дармо на буфет, а тепер маю купувати?.. Я думала, що мої діти й чоловік зможуть хоч дармо зісти.“

Річ у цьому. Усі зложать по нитці, а товариству сорочка. Ви не чуєте, як дасте щось від себе по добрій волі, а кожне товариство потребує грошей на свої цілі.

Тож ціллю такого чайного вечора є — дати можливість людям провести приемно час, а товариству користь. Якщо між гістьми є й делегати установ, то й розмова повчаюча, а як люди є веселі, то й без алькоголю весело й привмно забавляться.

В цей сам спосіб уладжується спільну просфору й свячене. Лиш тоді подається відповідну до свята перекуску. Столи теж прибирається подібво, лиш на свяченім прикрашується стіл крашанками й весняними квітами. Кладеться теж паску й бабку, сир, масло і яєчка на середньому столі, до свячення.

Такі спільні сходини лишають дуже миле вражіння в учасників. Треба лише в приготуванні уникати непорозумінь, щоб вони не псували доброго настрою.

На такі вечорі не треба окремого дозволу влади, якщо їх уладжується для членів товариства.

1. Ягода.

От, такі то жінки!

На цей раз Лойзка рішилась! Доста вже має тієї невпевности! Раз-по-раз чує зо всіх боків якісь таємничі натяки, а коли ж захоче, щоб їй люде просто ввічі сказали, що вони гадають про її кохання, — тоді кожен мовчить, мов риба. Мішатись бо в чуже життя — однаково, що штрикати в осине гніздо!..

І, вирішивши, подалась Лойзка до панського бору, щоб мати потрібний спокій та щоб ніхто дурними питаннями не збивав її думок!

Сіла між молодими сосонками, в гущавині, де не було її видно з лісової стежечки, підперла долонею підборіддя й дивилася кудись-нікуди, аж зелень зникла їй з очей, а замість того перед нею ожив образ: як вона стоїть між ярмарковими наметами на Черновському майдані, а ніби біля неї стоять він та умовляє її взяти велике марципанове серце з білим написом — „Моїй наймилішій“!

Чернов — село дуже далеке: більш як дві години треба шпарити військовим кроком, ніде не спиняючись. Та що дорога до Чернова не стелиться лісами, але біжить рівним шляхом, біля якого лежать кілька хуторів та й селищ, — то Лойзка радо ходила туди танцювати. Бо ж у Чернові в велика саля в гостинниці, дівка там не буде стовбичити по-дурному, в там славнозвісна музична банда, що грає так, аж часом жижки дріжать!

І там, в Чернові, в тій салі Лойзка й зазнайомилася з ним. От, козак! Гей! Постава, немов точена з криці, високий, кремезний, голова — мов кавунчик, а як скаже дівчині слівце, — аж серце вглибінь осідає.

Тоді ж відпровадив її мало не на пів-дороги, і — як воно сталось, а вже таки якоесь сталось, — що тоді признався, що її покохав, і вони цілувались. Були обое розпалені, одно-одному самовидно подобались, — але ж, коли вже вдома про те Лойзка міркувала, то в першій хвилі захиталася й узяв її сумнів. Звісно, видима річ, що парубок радо йде проводити дівчину, а, коли язикатий, то враз почне й залицятись, ненароком злетить і якийсь там нешкідливий поцілунок, бо ж таки й варто поцілувати хлопця, що так вірно з дівчиною танцював! — Але...

Але Ян Паланів на тім поцілунку не спинився. В неділеньку рано йде собі Лойзка до костела, аж гульк.. З ляку й серце їй стало: бо ж саме проти неї красувався Ян Паланів з Чернова! І провадив її до костела, поговорили вони хвильку по дорозі, а потім він чекав її та після служби перед усім людом повів знову аж до її оселі.

Обличчя Лойзці пашило, було страшенно соромно, але ж у серці співали й кіс, і шпак. А Ян Паланів їй сказав, щоб пополудні, як усе в хліві впорає по обіді, вийшла б до нього на словечко.

Лойзка не могла глянути в очі господині. Але враз призналась. Ще й спятала, чи не знає чого господиня про того парубка, челядина з Чернова, Палана? Таж господиня взагалі Чернова не знала, одначе нагадала, що треба бути обережною з хлопцями, бо ж то взагалі є чортове насіннячко, але Лойзка може хоч і до вечора гуляти з своїм Паланом,

І так було не двічі або тричі, але принаймні разів зо двадцять. І Лойзка покохала його на життя — на смерть! Не дай Боже, як би бо-дай одну неділю не біг Ян через доли й гори з Чернова до Лойзки Уплакалася б до безтями й мабуть сама б побігла до Чернова!

Господині ж сокорила:

— Пані мамо! І сама я не знаю, що на мене напало! От, як жива, — ніколи на жадного музького не оглянулася, всі були мені байдужі, як ті камінчики біля ставка, а от теперечки раптом те мене так і вхопило!.. Ой, ухопило ж, Боженьку! І як що мене Ян зрадить, — висповідуюся, прайму святе причастя та й скочу з Гадової Скелі просто у вир! Йї же ти Богу!..

З Яном уже дійшло до порозуміння й слова: він шукав собі „депутатницьку“, з харчами й на дружину, службу з розрахунком, щоб у мясниці відбути й весілля...

Але ж... улізли в те все баби.

Спочатку прийшла баба, що робила вибійки по ярмарках, завела мову про Черновського Паланова, й митикувала:

— Ну-ну, парубійка, аж вилискується! І челядинську працю тямить. Але ж мусить його дівчина добре приправити, щоб вийшов з нього чоловік! Бо ж у кожному музському сидить отой сатанчук, а в деякому хлопіві — то й цілих п'ять!. Але вже більш не скажу й одної літери“...

А гончарка — баба якусь хвилю тільки зітхала, хитала заклопотною головою й додала від себе:

— Хто мужчині вірить, той воду ситом-решетом черпає та крижинками з ставка в печі розпалює. Деякий челядин пв. як веселка, інший мастить карти, ще інший за парубоцьких літ в тричі татком, — а от у Чернові деякі челядини так усе те мають заразом. Жінка до шлюбу скакає з очима завязаними, з ушима заліпленими!

І так оповідали, мов Сибіли: нічого певного не сказали, але Лойзку в серце вкололи, спокій їй відобрали. Звісно: баби!

Ото ж, після того й пішла Лойзка до панського бору, щоб остаточно рішитися. Думала: Чернов — село велике, на три боки розлегле; крім молодого покоління, ніхто її там не знає. Тож треба попитатись у тих старших і на цю виправу дуже надається саме прийдешня неділя: Ян Паланів обіцяв, що піде до батьків, щоб їм сказати про майбутні свої одружини. Тобто цієї неділі Яна в Чернові не буде й Лойзки там не впіймає. Це сам Пан-Біг так добре все для неї впорядковує!

У пів-десятої години була вже Лойзка в Чернові. На покраї села сліткала бабусю, надвоє перегнуту в попереку, але таку ласкаву, що їй жадна хвальш з очей не показувалась. Сердечно привітала стареньку; слово-сюди, слово туди, й почала розпитувати про Яна, що ходить біля коней.

— Як же, знаю того парубка, знаю! — бурмотить бабка — Знаю! Бо ж саме проти господарства, де той Палан служить, маємо ми свою халупку... Як же, як же!... Не знаю, чому ти про нього питаєшся, й не хочу нікого скривдити, бо кожен з нас має свої хиби, й свої вади...

— А яку ж ваду має той Паланів? — тримтючим голосом питалася Лойзка.

— Та не знаю, горличко, як тобі це й сказати? — замислилась бабуса.— Кажуть люди, що молодощі мусять перекваситись, тільки ж хто просякне тим бельзебулом картярським, то вже з нього того смаку до карт і ціпом не вибвш. Грав той Палан у карти, як несамовитий! Все наше село за те з нього глузує, бо ж до ранку радніший сидів би при картах, останню кошулю б програв... От таке то, дівчино люба, з тим челядином Паланом! От таке!..

— То.. раніш грав, чи й тепер.., ще грав? — під голосний стукіт серця допитує Лойзка. (Кінець буде).

Як лікувати відмороження.

Є три ступені відмороження: 1) коли нашкірок не зліз, 2) коли нашкірок знищений і обнажив часть тіла 3) коли члени тіла, як ухо, пальці іт. д відпали.

При відмороженні 1 ступеня, тіло опухле, червоно-синяве; а в теплі чуться печення, біль та свербління. З таким відмороженням не можна входити до теплої хати, ні пригрівати, ані, борони Боже, вкладати відморожених членів до теплої води. Треба залишитися в холоднім місці і як в сніг, не занадто

сильно натирати ним відморожені місця. Пізніше вложити до води з ледом і дуже помалу доливати до неї потрошки теплої води. Так щоб лід у ній розгопився не скорше, як по 15-20 мінутах. Відморожені члени в тому часі виймати з води на 1-2 мінуті й тримати на холоднім воздуху, але не на морознім, і знову вкладати в воду з ледом на 3-5 хвилин. Після 50, 60 мінут відморожені члени вже повинні бути розігріті й можна увійти до ogrітої кімнати. Після того червоно-синяву частину тіла намастити 10% іхтіоловою мастю, сбвинути чистим льняним шматком і тепло завинути на 1-2 дні. Як під рукою нема такої масти, то поїдинувати цю часть тіла; як нема йодину, то щогодини мастити камфоровим олійком або спиртом, а як і цього нема, робити оклади з води „Бурова“ або гулярдової (без саратки). Можна також вложити дубової кори до киплячої води, прикрити на пів години, після чого мачати в ній платки льняні й прикладати.

При відмороженні другого ступеня творяться міхурі. Тоді треба чистою відзараженою голкою пробити їх, спустити з них воду й наложити масти „Мікуліча“, або масть борову, танінову, камфорову або змішати разом, „Добра є теж масть іхтіолова 10%, оклади з води Бурова і гулярдової. Коли по пробитих міхурах робляться боляки й тече матерія, треба раз денно 15-20 мінут купати відморожені місця в перевареній воді, до котрої треба кинути кілька кристалів „Nadmanganianu potasu“, щоб вода дістала кольор сильного бурякового квасу; після купелі засипати рану „ксероформом“ або „дерматолем“ і завинути.

При 3 ступені відмороження, коли стають величезні міхурі й відпадає тіло, — якнайскорше удатися до лікаря. Ще про малі відмороження, коли тіло навіть при малім остудженні підпухає, червоніє, свербить. Причиною того є застої крови в жилах. Лікування триває найменше 4-6 тижнів. Щодня увечорі покласти одне начиння з гарячою водою, а друге з дуже зимною. Впродовж 10-20 мінут треба занурювати ці часті тіла по черзі до гарячої то до зимної води й розтирати. Масаж вертає начинням кровноносним утрачену пруживість. По масажу вживати масти „Frigarin Motoga“ або масти іхтіолової 10%, камфорової, танінової, борової, „Lassarі“ Вилікування вимагає часу й терпеливості, але напевно помічне.

Як гуцули набрали довіря до „Маслосоюзу“ і як на цьому вийшли.

(Гляди образок на 1 стор.)

Минулого року „Маслосоюз“ відчинив у Ворохті бриндзарню. Справа була тільки в тім — чи наші гуцули будуть тій бриндзарні доставляти стільки будза, скільки потрібно.

Показалося, що гуцули зразу не мали завеликого довіря до „Маслосоюзу“.

Хотіли насамперед переконатися, як буде платити „Маслосоюз“ і чи взагалі буде платити, бо бували й такі випадки, що якісь жидівські підприємці забрали будз, а за гроші ниши пропало.

Та згодом переконались гуцули, що „Маслосоюз“ не тільки точно платить, але й ще більше, як приватні купці.

Крім того прийшов зі Львова до бриндзарні спеціальний урядовець, який повчав селян, як найкраще виробляти будз, щоб був смачний і в ціні дорогий. Вже минулого року доставлено до бриндзарні „Маслосоюзу“ 3 тисячі кіля будза.

Цей рік зачався менше щасливо для полонини. Коли минулого року

вівці були вже на полонинах 5 травня, то цього року рушили на полонини аж з початком червня. Крім того нечувані від довгих літ дощі з снігом відбирали, як гуцулам, так і „Маслосоюзові“ всяку надію на які-будь зиски з їх праці. 5 липня паде сніг на пів метра зависоко; вівці не мають попросту на чім пастися.

При кінці літа трахи випогоджуються, але вже 16 вересня маємо знову сніг у горах.

„Маслосоюз“ не сподівався й половини тієї доставки будзу, що в минулім році. Але настає несподіванка: не зважаючи на непогоду й пізню весну, „Маслосоюз“ дістає більше, чим чотири рази, як того року, бо аж 13 тисяч кіля будзу до своєї бриндзярні.

Мало того: багато людей позголошувалося вже цього року, що будуть на другий рік доставляти будз до бриндзярні „Маслосоюзу“, бо на власні очі (ну й кишеню) переконалися, що „Маслосоюз“ не тільки платить найкращі ціни, але й зовсім задармо повчає, як виробляти будз, щоб дістати за нього найвищу ціну.

Уже слухний час, щоб наші люди зрозуміли раз, що єдиний і певний наш рятунок, єдиний наш вихід з цього гіркого господарського положення — це наша кооперація. („Маслосоюз“ це теж кооператива, але молочарська) Не даром то кажуть у нас: „Громада великий чоловік“.

Наша відповідь молодій читачці з села.

Доходять до нашої редакції радісні вісті, що наша молодь по селах починає так само, як і міська, цікавитися й дещо поважнішими справами. Досі бувало таке, що нашу дівчину на селі поза музикою в неділю, а домашньою працею в будні, не обходив цілий світ.

Тепер наші дівчата на селі належать і до читальні „Просвіти“, до жіночих кружків при „Союзі Українок“, „Сокола“ й інших наших товариств. Дівчата виступають в аматорських виставах, концертах; ходять на курси варення, чи шиття. Одним словом дівчата тепер зовсім не ті, що колись були.

Мало того: до нашої редакції приходять листи від молодих сільських дівчат, в яких вони домагаються від нас, щоб видавати для них подібну газетку, як видаємо вже для міських дівчат „Світ Молоді“.

Ось що пише до нас одна молода дівчина з села П. станиславівського повіту: — „...і багато в ще таких справ, що їх не навчать нас ні в читальні, ні навіть в жіночій кружку, бо там сходяться всі разом, а справи ці обходять тільки нас, молодих. Цього може навчити нас тільки наша дівоча газетка. Хто навчить нас, як обходитися з хлопцями, щоб не занепасти свої долі? Де і хто навчить нас, як ходити коло себе, щоб чисто виглядати і не хорувати? Хто так щиро порадить нам у різних прикростях, як не своя газетка?...“

Люба сестричко! Ми з радіої душі хотіли би вволити твою волю й видавати окрему газетку для сільських дівчат, але щоб така газетка могла виходити, потрібно бодай тисячу таких дівчат, щоб читаючи її платили за неї.

Покищо (заки назбирається та тисячка) ми будемо щомісяця побільшувати „Жіночу Волю“ кутиком для молодих. Читай тільки пильно „Жіночу Волю“, а відтепер у кожному другім числі знайдеш щось цікаве і для себе, молодой.

Ось у цьому числі „Ж. В.“ подаємо, як уладити „Чайний Вечір“. А вам, молодим, скажемо (це вже ваша робота допомогти господині прийняти

гостей), що дається їсти на таких чайних вечорах. Щоб не розкладатися з ложками, мисками, столами, щоб не потрібно було завжди иригрівати страв, подаємо при такій нагоді так звані „канапки“.

Як робиться такі канапки? Ось як: гарно випечений житній хліб, або булку покряяти на негрубі, подовгасті кромки. Взяти до макітри: масла, сира, трохи бриндзі, поаприкувати до смаку посолити й добре перетерти. Цею мішаниною посмазувати кромки хліба. Коли це піст, то можна зверху наложити ще в кочільця покряяне яйце та кусники вимоченого, обдертого з шкіри, оселедця.

Коли чайний вечір відбувається в м'ясиці, то можна замість оселедця, наложити платочків ковбаси, або тонесенько покряяної печені. Можна теж робити канапки з самим мясом.

На чайний вечір можете зробити пампушки або вергуни. Вергуни робимо так: до кварта біленької муки даємо два цілі яйця, добре розбиті, чверть ложки масла, ложку оцту. й сметани скільки тісто забере, щоб було таке густе, як на пироги. Вимісити дуже добре. Поділити тісто на чотири кусні, три залишити на тарілці, добре прикриті, щоб не засохли, а одну розгачати якнайтонше (на грубість ножа) покряяти на паси, потім на кавалки. Кожний кавалок надтяти трохи повздож і через надкрівне перевинути один кінець вергуна. Зараз кидати на гарячий смалець, котрого мусить бути так багато, щоб вергуни вільно плавали. Не жалувати смальцю; що останеться, уживемо пізніше до страв. Як лише вергуни злегка зрум'яняться, обертати на другий бік, а як добре рум'яні, виймати. Робити це треба скоро, щоб не попалилися. Найкраще хай одна смажить, а друга тимчасом розгачує й подає. Виймати вилками й посипати цукром-мучкою з ванілією. До смальцю в часі смаження кидати по куснику обібраної бараболі: не буде так палити Огонь не підкладати надто сильний. Доки зачинаємо смажити, спробувати, чи смалець досить гарячий: як тісто не опадає на спід і гарно рум'яниться, можна кидати. Тіста тому не розгачуємо всього разом, що, як засохне, тоді не виросте.

Чи ж не краще так подати гостям перекуску, ніж розкладатися з мисками, столиками? Таку канапку може зісти кожний стоячи, не забираючи багато місця. Коли ж в місце, то не зашкодить поставити й столики, при яких можна б пити чай, заїдаючи канапками чи тісточками.

В черговому кутикові для молоді подамо опис кількох гарних забав та як робити смачні пампушки

Праця в жіночих товариствах.

Тустановичі.

Дня 26 листопада, ц.р. кружок „Союзу Українок“ у Тустановичах відсвяткував пам'ять 20-тої річниці смерті великої української поетки Лесі Українки. Свято відбулося в формі концерту, в склад програми якого увійшли: вступне слово, реферат, 2 точки жіночого хору, 2 жіночі деклямації, жіночий квартет і 1 точка мішаного хору. Концерт скінчився великим успіхом. Величі святкові додало численно зібране громадянство Тустанович, здебільша жіноцтво. Слід згадати також, що „Союз Українок“ в Тустановичах улаштував зимою гарну, багату в дарунки ялинку для бідних дітей, а в червні ц.р. відсвяткував День Матері. *1-ка.*

Сівка вайнилівська.

Дня 12 листопада 1933 відбулися в Сівці війнилів. річні загальні збори кружка „Союзу Українок“. До виділу увійшли: Олена Шкіл — голова, Розалія Тимків — заступниця голови, Розалія Бродин — скарбничка, Марія Лис — писарка, Розалія Мельник — бібліотекарка. Заступниці виділових: Настя Стефанишин, Настя Круковська. До контрольної комісії увійшли: Доська Баланда, Катерина Білан, Марія Бовчко.

Муравлинсю працюю дав наш кружок приклад усім місцевим товариствам та розбудив як слід життя й розвій. Впродовж року відбулося в нас 12 відчатів, чотири вистави, та співучасть у зорганізуванні хору. — Дай Боже, щоб кружок наш розвивався так і далі!

Олена Шкіл, голова.

Геть посередників! Горніться до кооперації!

Англійський часопис „Sunday Express“ подає такий цікавий випадок: одна жінка купила в крамниці кілька квашеної капусти й знайшла в ній таку карточку господаря, що цю капусту вигодував: „Я продав цю капусту по чверть пенса за кілька, а скільки ви за неї заплатили?“ Показалося, що жінка в крамниці заплатила по три з половиною. Де ж і хто забрав решту?!

Дальше пише ця газета, що господарі з північних провінцій, які бють самі худобу, продають її вдвічі дешевше, ніж згінники в місті.

Те саме діється й усюди інде. Ось в Америці став відомий такий факт: голова одного фармарського союзу подав сенатській комісії для рілничих справ таку справу: один фармар в міста Littleton в стеїті Кольорадо вивслав до одної фірми (підприємства) в Denver семеро ягнят за ціну 3 дол. 45 цт. Одначе з тої суми за пересилку, асекурацію, догляд за ягнятами й провізю відтягнуто йому 2 дол. 70 цт.; так що фармар дістав за свої ягнята лише 75 цт. Тепер провірено урядово, що сталося дальше з тими ягнятами, скільки публіка заплатила за них в ресторанах. Показалося, що за печеню з тих ягнят заплатили люди 83 дол. й 70 цт. Той сам голова Союзу Фармарів у реставраційнім вагоні в часі своєї їзди залізницею за дві ягнячі котлети заплатив 85 цт., себто на 10 цт. більше, як фармар дістав за своїх семеро ягнят!

А чи в нас краще? Де там! Таж і в нас за кусник гусятини в порядному ресторані в великому місті треба заплатити стільки, що в малому містечку дістане господиня за 2-3 гусей Ось скільки селянської праці забирають посередники!

Господарські тайни.

Скарби на гною. Добра господиня й умні не перестав дбати про свої грядки, город, квіти. Знаєте як? Вона старається придбати для своїх грядок гарного погною, кращого, як гавда зі стайні для свого поля. Як? Вона не марнує нічого. Посіл (з дерева), саджу, сміття, всі непотрібні на око відпадки, скідає до пачки, а опісля вивозить десь в город і скидає на „компостову“ купу. Коли ж до того доспіле туди ще погною від птиці, тротиння, а на весні вишкробків з подвіря, рова, дороги, тощо, то коли їй це все перегниє, буде мати найкращий погній на свої грядки, а городовина та квіти, що на них виростуть, здивують усіх сусідів! Не дармо німці компост називають „Скарбом на гною.“

Читайте й радьте.

Наша стаття в святочному числі „Жіночої Волі“ викликала, видно, заїнтересування, бо вже дістали ми від одної нашої передплатниці такий запит: „Прошу вяснити, чи й звичайні наші корови можуть від такої годівлі, як у швабів, прибавити молока, а також: чи оплатиться нині, коли молоко таке дишеве, давати грис та макух? „Сільська господиня.“

Радо даємо відповідь. Кожна корова при кращій годівлі, чистоті та добрій стайні (про це не забувайте!) поправить свою молочність. Справа лиш у тім: оскільки й чи виданий на ту годівлю гріш оплатиться. Тут треба вже переконатися, чи порода тварини добра, чи вона молочного роду, чи корова не застара, чи не заблизько з телятем і таке інше. При хові доброго товару слід звернути увагу на доброго бугая і чи корова похедить від молочної мами. Далі треба відповідно плекати телятко, а тоді й від власних корів доховаємося кращих молочниць.

Тепер чи оплатиться добра годівля? Принято, що в молочного роду корова прибавить три літри молока від одного кіля добрих висівок, до 5 літрів від льняного, чи конопляного макуха. Розуміється не відразу. Треба поправити загальний догляд над коровсю, а тоді й поступенно додавати більше примастки; помалу почне й молока прибавати. Кожна корова має певні граници: скільки молока може дати. Це залежить від раси й плакання. Уважайте: доки прибавка грису, чи іншої примастки збільшає вам відповідно молоко, доти її збільшуйте. Як ні, зупиніться на відповідній мірі. Чи оплатиться? Розчисліть самі; по чому у вас висівки, а чому молоко, й самі пізнаєте, що воно таки звичайно оплачується. Особливо, коли є запевнений абут молока, як от до молочарів. Завважуємо, що чим грубші висівки, тим ліпше для корови. Дехто вмє при звичаїти пити корову відтовщене молоко. Кажуть, що 3 літри такого молока рівняються одному кільові висівок. Це дає змогу без втрати готового гроша збільшати молочність корови.

Просимо наші читачки задавати нам питання в усіх справах, де потребують поради. Ми відповімо й порадимо.

Нові книжки й журнали.

„Нова Скиба“ — єсник філії „Сільського Господаря“ в Луцьку. Корисний, змістовний господарсько-кооперативний журнал для хліборобського населення Волині. Виходить на 12 сторінках гарного паперу. Низька ціна (5 сот. за число) і добрий зміст кажуть за

те, що цей часопис повинен знайтися в руках кожного грамотного селянина на Волині. Веде цей часопис наш визначний письменник і суспільний діяч п. Вол. Островський.

Вибачайте, любі сестри, що довго мовчала — була в селі, в своїй хаті: бачте, святкувала! Хоч ті свята, — вам вже звісно — лиш сама турбота, бо така в нас скрізь по селах крута та бідота.

І в ці свята, любі сестри, як відпочивала — за ту доленьку народню міцно я думала. Чи ж направити нам вдасться? Вийти на дорогу? Чи здобудем над бідую світлу перемогу?

Так! Повинні! Лиш не плакати, не падати духом — до нового прислухатись пильним чуйним вухом. Всюди, всюди є рятунок, є добрі науки — лиш до того світлий розум, працьовиті руки!

Тож читайте ваш часопис — цю „Жіночу Волю“ — вона ж щиро вас навчає, як прогнати недолу.

Не поплачує тепер нам рільна господарка — хай рятує птахівництво, гарна молочарка. Хай на поміч поспішає праця годівельна, ні і звязана із нею справа торговельна. І про це ми вам багато будемо писати, і докладно про всі справи щиро вас навчати.

Але... але, любі сестри, в одна тут справа: — не pomoже вам ніколи рада нелукава, коли ви про неї, сестри, не хочете чути, не прагнете із газети користи здобути. Не тягнетесь до газети, не бе-

рете в руки; і усе вас оминають хосенні науки... І вся наша щира праця не сягає ціли, так як треба, як повинно, як того б хотіли...

Й тут і нам і вам на поміч в справі господарській йде назустріч „Маслосоюз“ (союз молочарський). Головна Управа знає, що освіта — сила для жіноцтва, для народу. Й тому доручила усім своїм молочарням, щиро про це дбати — й якнайбільше між жіноцтвом „Волю“ поширять. І до сотки молочарень листи надсилала — тою справою зайнятись щиро їх прохала.

РСУК (Союз Кооперативний) також добре знає про цю справу — і теж „Волю“ щиро поручає.

Кооператив і молочарень Дирекції Хвальні вже вважають на Централі листи поручальні: замовляють вже потрохи тоту нашу „Волю“, щоби спільно боротися за народню долю.

На 120 чисел „Воли“ ПСК [Стрий] записався, на 25 примірників Ременів озвався. З сіл же покищо Денисів рекорд побиває — бо 70 примірників „Воли“ замовляє. (Видно — наша прихильниця, мила Кума Марта — таки справді у цій справі чогось добре варта!)

І ще 10 молочарень „Волю“ записали — а де сотка? а де решта? Мовчать, як мовчали!...

Ось про що я довідалась у новім вже році — і ця справа мені гірко стала сіллю в оці.

І ви, любі сестри наші, й Дирекції Чесні — вислухайте ви Явдохи поради корисні: не лишайтесь байдужими до цієї справи, не цурайтесь добробуту певної справи! Бо в освіті наша сила, наш рятунок... Знайте! І жвавіше нашу „Волю“ в селі поширяйте. А ви, сестри, лиш читайте, пильненько читайте, та всі ради та поради гарненько сповняйте. І не стямитесь, як прийде вам поправа в руки... й будете Явдосі вдячні за добрі науки.

Начальна редакторка й видавець О. КИСЛЕВСЬКА.

Рік III.

Коломия, 1. лютого 1934 р.

Ч. 3.

Членки „Союзу Українок“ у Збаражї.

К. Качмарова.
St. Paul, Minn., U.S.A.

* * *

Чому в світі так багато
Злоби та неправди?
А так тяжко відшукати
Бодай іскру правди?

Чи то люди неписьменні,
Не знають, як жити?
Чи не знають, що й на землі
Можна рай створити?

Ой, далеко вайшли люди
Розумом, далеко —

Та душевне вдоволення
Знайти не так легко.

Бо над совістю людською
Верх вєяла мамона,
А на очі насунулась
Прегруба заслона...

Отож, мусимо ми, сестри,
Й себе запитати:
Якою ж то дорогою
І нам поступати?

Любов, правда і свобода —
Дорога невбита.
Нею ідуть українці
Із цілого світа...

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двотижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкраю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк. доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція „Жіночої Доли“. Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zino-cza Dola“.

Передрук статей дозволений лише за поданням джерела.

Зближаються вибори до громадських рад.

Незадовго відбудуться в краю вибори до громадських рад. Ними мусимо й ми, жінки, поінтересуватися. Минулися часи, коли то вибори в громаді були справою тільки чоловіків, і жінки до неї зовсім не мішалися; знали бо, що ані самі не можуть ввійти до ради, ані не можуть вплинути на вислід виборів, не маючи права голосування. Нині не те Жінки вийшли вже з вічної малолітності, й можуть, ба повинні цими справами інтересуватися, впливати на них своїми голосами, добрі справи підтримувати. Це ж бо жінки становлять половину тих, що мають право голосувати. І тому при добрій волі й карності жінка перехилила б вагу на ту сторону, на яку хотіла б.

Тому жінки повинні пожури-тися тим, кого мають вибрати до громадської ради, а також і постаратися про те, щоб свідоміші, знатніші жінки ввійшли до ради.

Знаємо, як багато в селі залежить від громадської ради. Не тільки добро, а й честь села мають часто радні в своїх руках. Жінки-радні можуть багато зробити для добра діток і родини: підпомогти читальню, „Рідну Школу“, жіночий кружок, придбати в бюджеті допомогу на бібліотеку, дитячі садки,

подбати за поміч для удоровлення села, за добру повитуху і т. д. Все це добра громадська рада повинна і мусить всіма силами для села зробити.

Звичайно вибирається в нас до ради людей не тих, що чимсь прислужилися для добра громади, людей характерних, совісних, а тільки тих, що мають мавток,

До цього жінки не повинні допустити.

Крім того треба домагатися, щоб до ради ввійшли й жінки. Жінка знає й піддержити потреби господарські, просвітні, виховні, справи здоровля так тіла, як і духа. Жінку не так легко підкупити гарним слівцем, цигаркою; жінки не ласі на кешіток і гонори, і не злякаються, де треба постояти за добро й честь громади. Жінка радше заризикує своїм становищем радного, як свою честью.

Не дайте себе збаламутити й відстрашити тим, що, мовляв, жінці якось ніяково засідати в раді. Знайте, що в інших краях жінки не то, що в громадській раді засідають, але й бурмістрами по великих містах бувають, і ті міста нічого не тратять на цьому, а навпаки ще й зискують.

А чи українська жінка гірша від інших? Гірша може від чоловіків? Зовсім ні!

Хай же жіночі кружки використовують своє право! Хай беруть участь у підготовці виборів, хай ставлять своїх кандидаток!

І. Блажкевичева.

З нагоди 30-літнього ювілею Р.С.У.К.

Цього року святкував „Ревізійний Союз Українських Кооператив“ 30-ліття своєї праці.

Починав він її в 1904 р. з 84 кооперативами, що об'єднували 44.000

членів і мали власного майна вартості 1.733.000 австр. корон.

За 30 літ праці (спинюваної і нищеної впродовж кількох літ все-світньої війни) Р.С.У.К. досягнув поважних наслідків і нині об'єднує кругло 3 500 кооператив з 450.000 членами й 18 159.187 золотих власного майна.

30 літній ювілей Р.С.У.К. і З тої нагоди з усіх сторін цілого світу прилинули привіти для ідейного керівника українського кооперативного руху. Складали ці привіти і свої і чужі установи, що цінять велику роботу, що її виконав Р.С.У.К.

І ми, українські жінки, вислали теж щирий привіт Ювілятові. Поври признання величі роботи Р.С.У.К., у наших серцях панує ще й вдяка, що кооперація відтягнула наших чоловіків від корчми, даючи їм в 3500 кооперативах вдячне поле суспільної праці для добра загалу.

І наша доля проясніла.

Ми, що держимо керму наших домашніх господарств, краще, як хто, розуміємо вагу боротьби нашої кооперації з визиском посередників. Завдяки самому існуванню кооперативних крамниць, має наше село справедливу міру, справедливу вагу й ціну на товари, що їх купує. А ця справедливість це величезна, необнята цифрами користь, що її дає домашньому господарству кооперація.

Праця наших кооператив доказала, що нам зайві чужі купці, що нарід сам може бути своїм купцем. Але наша кооперація ступила ще й далше вперед і прямує до того, щоб нарід сам став також фабрикантом.

І бачимо ми що - раз нові зразки кооперативного виробництва, що їх свідомі жінки - господині вітають з неменшою радістю, як вітали жиди на пустині грозна винограду, принесені з обітованої землі. Бо кожне наше кооперативне виробництво це знак, що зближаємося до вигляданої давно мети, що близький час, коли наш нарід перестане бути погноєм у сусідів.

Ці зразки кооперативних виробництв заспокоюють нас, жінок - матерів. Нам не страшно майбутнє наших дітей. Наша кооперація, що вже тепер дала працю понад 11.000 осіб, виплачуючи їм поперх 4 000.000 річно заробітку, розбудув далі кооперативне виробництво, даючи вартості праці нашим дітям. І нам безробіття не страшно!

Правда, ми, жінки, не збудували нашої кооперації, Велика в тому вина нас самих, але не без вини й наш кооперативний провід, який у початках своєї роботи вів її лише між одною половиною нашого народу, — між чоловіками, а жінку полишив на боці. Але нині в рядах членів наших кооператив стоїть кругло 50 000 жінок, що гордо помагають вести кооперативні прапори. А зпоміж тих 50 000 щораз то вибиваються вперед повні запалу кооперативні робітниці, які від хати до хати несуть віру, що:

„Із основ кооперації кращу долю розведем, краще завтра цілій нації, гаразд-щастя принесем“.

В 30 ліття існування Р.С.У.К. при кооперативах та кружках „Союзу Українок“ повстають окремі комісії жінок, що кладуть собі за завдання цю віру в гарні цілі кооперації ввести в наші хати, в наші родини. Щоб ця віра ввійшла нашим дітям в кість і кров. Щоб з них вирости кадри нових повних запалу кооперативних робітників, що в майбутньому зможуть об'єднати цілий наш нарід під кооперативними прапорами, та поведуть його під ними на шлях, що прямує до правди, добра й краси!

І. Ягода.

От, такі то жінки!

(Закінчення).

— Стривай! — пригадує бабуся. — Здається, чи то вчора, чи може передучора онук оповідав, що

Палан грав з якимись свинятниками аж до білого рана. Ніби шинкар йому позичив, але скінчилось тим, що програв і свитку, й годинник. Ого-го! Він до тих карт прилип як будяк до кожуха! Господар на нього за це свариться. Здається вже з Різдва там Палан служити не буде. Ще б пак — хто ж такі триматиме такого карбанника!..

Помалу помандрувала Лойзка далі. Увесь світ їй крутиться перед очима, бо ж і вісні їй не снилось, щоб її коханий такі фіглі витворяв! Грач! Картяр! „Карбанник“!.. Власне, що має робити вона далі: обернутись та й чвалати додому?! Таж щось їй у середині нашіптує, що може та бабизна має на Яна зуб й клепає на нього, як титар калаталом! Ні, треба йти далі своєю важкою дорогою! Он, за старенькою хатиною стоїть задумана жінка з хворостиною — пасе гуси. Лойзка враз до неї. По кількох словах зручно повернула мову про Паланова. — Тіточко, чи ж не знаєте того челядина? Потрібую йому щось від нашої господині переказати, — вибріхує Лойзка, аж вуха червоніють.

Висока жінка добросердо оглядає дівчину й враз відповідає:

— Як що ваш господар хоче договорити з нового року Яна до коней, то великої радості з того не матиме.

— А чому ж? — причаївши дух, допитується Лойзка.

— Тому, що не матиме, кажу! — широко відказує жінка. — Палана господар мусить стерегтися! Люба дівчино, то й за десять селищ усім відомо, що Палан — страшний забіяка: він тобі шандаря не боїться!

— І таки справді бється? — сухо шепоче Лойзка.

— Та ліпше вже не розпитуй, дівко! — по правді викладає жінка. — Він навмисне вишукує, з ким би зчепитись. А як осатанів, то враз — за колодій, щоб ураз текла руда! Еге ж!.. Перед двома тижнями

зчепився в шинку при картах з якимись різником... Шинкар те все потім пригасив, і різникові усі рани сам попромивав та ще радіє, що не дійшло хоч до суду! Ну, ну! Той Палан має скажену вдачу! Раптом на нього як наскочить, кров йому запівиться, очі засвітять — й уже так і шукає зачіпку до тяганини. Видко, має таку забіяцьку кров, от і все! Ого ж, кажу, твій господар мало з ним виграв!..

Під Лойзкою вгинаються коліна. Ні жива, ні мертва. От, так новини, Господи Боженьку!..

Вже ось-ось повернеться й подасться геть з Чернова. Та раптом заблисло їй у голові, що то все злість проти Яна з боку жіноцтва. Слід ще запитатись у якогось чоловіка.

Он посеред майдану спокійно смочче люлечку сивий дідок, мудро оглядається довкола, й видко по очах — в добра душа. До нього наближається Лойзка й без жадної передмови, престо з місця, по дурному запитує:

— Дідусю, чи не сказали б ви мені, який в чоловік отой челядин Ян Паланів, котрий от тут у Чернові служить?..

Дідок довгим поглядом проглянув дівчину й м'яко спитав:

— Може ти його любка?

Бачить Лойзка, що доведеться ще раз збрехати, аби довідалась правду:

— Ні, дідусю.. Послала ж мене подружка, щоб я, розумієте, довідалась...

— Ну, а та подружка вже привела від нього дитину? — сповідає дідок...

Лойзці стерпло серце. Ледве видихнула:

— Ні, ні! Не має.. Напевне не має!..

— Так гаразд. Тоді перекажи їй, — помалу говорить дідусь, — перекажи, що на того Яна мають більше право вже три дівки. Та а-а ак, три! У кожному сусідньому

селі по одній, Та-а-к, по одній! Та має той бабник щастя! Одна дівка й з дитиною заміж пішла, а ті дві не шукають на ньому свого права й махнули на нього рукою. Ані навіть не пішли б за такого ледаря. Щоб пак! Такий зайдиголова, розбишака, бабник та карбанник! Ото ж і скажи тій дівці, най уважно доглядає, що там слід Палан мав шліхтовану губу, кому схоче — голу замороче!

Лойзка — вже біла, як смерть. Щось лопоче дідкові, ніби дякує, а сама вже завершила з Чернова, мандрує, аж заточується. Цілі дві години тремтить вона вся, слізьми вмивається; а, коли сама з господинею

(Ану, поміркуйте, дівчата: чи добре хоче зробити Лойзка? *Ред*)

лишилася, слово в слово, все їй, що чула, по правді розповідає.

Господиня співчутливо її приймає:

— Ну що ж?! Принаймні тепер уже знавш, що й до чого! Знавш також, і що мавш тепер робити!

А Лойзка, що вже й плакати не може, тільки труситься всім тілом та гикає:

— П-а-а-ні ма-а-мо!.. Як я ж його так дуже кохаю.. Коли ж Ян в моя перша любов.. Коли ж я б так була рада одружитися з ним.. Я.. я.. прецінь таки піду за Яна Паланова, най буде хоч там який, а все ж таки в він наймиліший!

ЧАСТЬ ГОСПОДАРСЬКА.

Стараймося про ранні курчатка.

Влітку та восени курчата продають за безцінь. Одначе на весні — що скорше, то дорожче можна продати молоді курчатка.

Але не тільки на продаж, також і до хову мартівки-курочки найкращі. Вони до осені добре виростуть, окріпнуть і скоро зачнуть нестися. Ось чому вже в лютім радимо подумати про насаджування квочок на яйця.

Та тут, скажете нам, ціла біда в тому, що куркам ще ані в голові квочати. Ну, розумні люди й на це видумали спосіб: купують інкубатори, себто штучні вилягарні, й насаджують собі, коли хочуть, і також скільки хочуть, бо так як в інкубатори на кількадесять чи сот яєць — так само в й на кілька тисяч.

Але інкубатори дорога річ, а крім того з ними треба дуже вміло обходитися, що для господині, занятій Бог зна скільки домашніми справами, часто дуже трудно. Отже добрі господині радять собі в той спосіб, що присилують індичку сидіти на яйцях, коли їм треба,

Як і коли це робити? Найкраще в місяці лютім і то чим скорше, тим краще. Пізніше, як уже буде зачинати нестися, трудно її до сидження присилувати. Робить так: до трохи притемненої кімнати чи комори покладіть скриню, вистелену м'яко соломою так високо, щоб індичка, коли спустимо віко, не могла стояти. Як солома осяде, достеліть нової. Розуміється, скриньки не замикаємо щільно, а бо витинаємо в стінах дірки — бо інакше індичка задушилася б.

Щоднини індичку здійсмаємо з гнізда раз на день на 15 хвилин й тоді даємо їй зерна, води, вичищуємо гніздо. Потім знову примикаємо скриню. По кількох днях підкладаємо штучні яйця, а по 5-тьох днях по тім звичайно можна вже підложити добрі яйця курячі. Даємо 25 штук курячих або 10-12 гусячих. Індичка може сидіти два або й три рази зряду, оскільки заберемо від неї курчатка. Тільки пильнувати, щоб індичка їла й пила щоднини.

А тепер нагадуємо ще, які яйця давати висідати? Отже яйця мусять бути від курок здорових і найкращих несучок. На півня (когута) звер-

тати увагу: найкраще обмінятись з чужого стада, але від доброї несливої курки. Одного півня 2-3 літнього призначаємо на десять курок тяжкої породи, а 10-15 легкої; тоді яйця не будуть чисті.

Чим є добрий розплідник для худоби й безрог, тим для птиці добрий гусак, качур, півень. Тому коли до власних добрих несучок купимо ще й доброго расового півня, піднесеться їх несучість. Не багато допоможе вимінати півня в сусідів. Одно те, що їх кури сходилися з нашими, а друге: вони, певно, як і ми, не зважали на те, щоб лишати півнів тільки від найліпших несучок. Тому, хто лиш може, повинен вистаритися півня дійсно чужого й расового, не старого.

Насаджувати яйця лиш від добрих несучок і то дволітніх, а не старих.

Коли ви не обраховували за цілий рік, скільки котра курка несла яєць, заздайте собі того труду принаймні за два місяці, а саме: в лютім і березні Коли в першому з тих місяців молода дволітня курочка знесла 12 яєць, а в другому найменше 16, тоді можете уважати її за добру несучку й розводити від неї курчата.

Весна за плечима.

Хоч на дворі ще сніг, а нам треба вже подумати про те, що будемо на весні сіяти, садити; звідки доброго насіння взяти і т. д.

В першу чергу там, де є змога збувати молоко чи то в місті, чи таки в селі в молочарні, мусимо подбати про те, щоб своїм кормителькам - коровам придбати доволі доброї й відповідної поживи.

Тому годі засівати все поле збіжжям. Мусимо лишити дещо поля на окопові, себто пашні буряки, моркву і т. п. Мусимо засіяти кусник землі конюшиною, а ще краще люцерною.

Та не тільки про харчі для

худоби треба подбати. Саме пора подумати про ранню городовину, яку можемо мати не тільки для власного ужитку, але й на продаж, у місті, бо рання городовина платиться дуже добре.

Треба вже тепер, у цьому місяці, рішити, якого треба нам насіння, та вирахувати, скільки нам його потрібно.

Замовити собі самим насіння, чи через кооперативу від доброї фірми, а не купувати будьяке в перекупок у місті.

В черговому числі порадимо; що в кінечне в нашому сільському городі. Тимчасом розглядайтесь, яке насіння можна де дістати й по якій ціні.

Що їсти.

Росіл в курки. До росолу надається старша вже курка. Різати птицю новим способом через рот, як то подано в нашій книжці „Як добре й здорово варити“. Обскубти її, вибрати старанно кишки, обсмажити над вогнем, витерти добре кукурудзяною мукою або грисом, гострим ножом розпороти, виїняти нутрощі, (обережно з жовчю!), вибрати очі, ніжки спарити й стягнути жовту шкірку. Тепер усе добре виполоскати, витерти полотенцем і повісити на день два в коморі, щоб скрушіла. Сам же росіл варимо в цей спосіб: готову до варення курку вкладаємо в горнець з киплячою водою. Це тому, що кип'яча вода зварить шкіру відразу, через що не вивариться з курки товщ. Відставити на повільний вогонь і хай там кипить півтори години. Коли мясо вже дещо примякне, додати городовини: цибулі, петрушки, моркви й ін. Коли росіл уже готовий, то додаємо до нього тісто або густу заварену кашку (одне й друге варимо окремо). Тісто, заварене окремо, всипаємо до росолу. Кашку вкладаємо в тарілки, заливаємо росолом і так подаємо.

Тісто до росолу місимо на трьох яйцях туго, але не надто твердо. Потім розвалковуємо якнайтонше, звиваємо й краємо в тоненькі різанці (макаран).

Пампушки. Дуже гарна буде гостина, коли подасте добрі пампушки. Прочитайте уважно, як їх зробити. Найперше приготуйте собі: 1 кл. себто дві кварта біленької пшеничної муки, 5 яєць, добру ложку масла, 5 дк (добру грудочку) свіжого дріжджа, півтори шклянки молока, 3 ложки цукру, келішок руму (як нема, то можна й обійтися), для запаху трохи цитринової шкірки, або ванілії, трохи солодкої мармоляди. Купіть теж 1 кл. або кварту смальцю.

Як це все приготуйте, беріться до роботи з ранку того самого дня, коли сподівається гостей. Найперше розбийте колотушкою в горнятку всі яйця так, щоб аж заінілися. В чистій макітрі розітріть ложкою масло на піну, дайте опісля до нього ці розбиті яйця, трошечки соли, цукор, рум, молоко, запах й розроблене й підкисле в трошки молока й муки дріжджа. Вимішайте те все добре й досипайте потрохи, мішаючи ложкою, муку. Як вийде вже з півтори кварта, місіть чистенькою рукою й досипайте решту муки. Місити з пів години, аж тісто перестане чіпатися руки. Уважати, щоб тісто не було загусте, а мягеньке й пухке. Покласти тепер коло теплої печі, щоб добре підросло.

Як виросте, аж мало не розтріскається, виберіть половину тіста на чисту, підсиғану мукою стільничку, розтачайте або розплещіть легко рукою на пів пальця загурбо й викрауйте малою шкляночкою палянички. Покладіть на кожну дрібку солодкої мармоляди, прикрийте другою паляничкою й стисніть кругом беріжки й ще раз шкляночкою обрвняйте. Складати на сито, вкрите папером або полотенцем, добре підсипаним мукою. Так виробити все тісто. Окравки замісити й теж виробити пампушки

або обаріночки. Це все треба робити скоро, бо заки ці останні доробимо, то перші пампушки підостуть і можна зачинати смажити.

До смаження беремо досташироку, але низьку ринку, кладемо до неї увесь смалець і розтоплюємо його на кухні. Кидатимемо по кілька пампушків на раз, але смалець мусить бути дуже гарячий так, щоб пампушки плавали поверху й румянилися гарно. Кидаємо найперше верхнім боком, прикривемо покришкою, а як румяні, обернемо на другу сторону й уже не прикриваємо; тоді на пампушках будуть гарні ясніші обручки. Усмажені пампушки складати на вистелену білим папером тацу чи полумисок й посипати зверху цукром мучкою, змішаним з ванілевим порошком. В часі смаження добре вкидати до смальцю по кавалку обібраної бараболі, — не буде смалець чорніти. Огонь при смаженні має бути не надто сильний, але мірний.

Як пампушки пристигнуть, щойно тоді можна складати їх один на один на полумиску.

Хто не вірить, хай змірить.

(Монольог*).

(Вибігав молода дівчина, по-селянськи одягнена.)

— Ой, ой, ото що раз часи змінються.. змінються... Ти собі думаеш, що то оттак, а то якраз вийде оттак. Не даром то кажуть: як собі постелиш, так виспишся..

Ой, постелила я собі, постелила, що аж ціле село пальцями за мною показувало.. Ви, як бачу, цікаві вже почути мові історії?..

Ну, що ж, слухайте: якось забрала мене з собою мама до міста на ярмарок, щоб я привчилася торгувати. Та що з того, коли того дня, як на злість не було торгу... Ніби якісь жидівські свята, чи що.. обступило нас саме, вибачте, панство.. ніби ті, що ні кусничка вам землі не мають, лише з того марного гроша живуть... Божечку, як не обступлять вони мене, як не стануть приговорювати, а все ніби до того,

щоб я на маслі поуетила. А я ні, тай ні.. бо так мені мама наказували.. Коли бо дивлюсь, а ті мої пани з міста такі то вони бідненькі: сукончина тоненька... тоненька... а така вам коротенька, що вже таки колін видно, навіть на рукави не стало.

Жаль мені стало такої одної тай кажу: Беріть уже, пані, беріть, бо ви бідненькі, виджу, не маєте навіть з чого суконки довшої пошити собі..

А вона до мене: Ти ська, ти така, ти, хлопко, будеш мені увагу звертати... Не знаєш, що тепер наймодніші такі куці суконки? Агі, каже, та ще й плонула..

Е, міркую собі, коли мода, то мода... Або я не можу модною бути? Ледве дочекалася кінця торгу, тай відразу лечу між будки з матеріями.. Набрала собі гарної гарної матерії.. але вже не несучу до нашої швачки на селі... не дурна... Ні! Несу до модної кравчині, до жидівки Хаї і кажу вшити собі достовірненько таку саму, як та пані мала: коротеньку, вузеньку, ще й без рукав в... Кравчиня ушила мені на самі Зелені Свята... Ото, думаю, утішаться мої мамуня, як побачуть, що таку модну доньку мають...

Гадаєте, що втішилися? Та де там! Аж руки заломили, як мене побачили в тій сукні. „Чи ти, кажуть, дівчино, з глуздів зійшла, чи який тебе чорт опутав? — кажуть — Ані мені важся в тім страховищі на вулицю показуватися!“

І що гадаєте? Ще й за кару не справили нової спідниці, ані тої модної сукні не дозволили убрати...

Аж дочекалася, що якось під осінь тато каже: „Збирайся, поїдеш зі мною до міста“.. Ну, тепер, думаю собі, зможу свою модну сукню убрати.. Але що мами боялася, то убрала суконку під світку. А в місті світку, на віз, а сама шусть між будки.. Хай кожний, думаю собі, знає, що й сільська дівчина розуміє, що то мода.. Біжу вулицею, тай усе бачу, що чогось кожний за мною оглядається... Заздрість бере,

думаю собі... Та бо дивлюся, а на мене вже й пальцями починають показувати... а ті міські служниці, то аж такі лягають зі сміху. Цього було мені забагато вже, тай питаю одної таки просто з міста: „Чого смієшся, як дурень до сира?! Жаль, може, що я модніше від тебе убрана“? А вона до мене: „Ти здуріла в такій сукні між люди показуватися? Таж тепер сукні носять довгі аж по містки з рукавами ще до того!“

Дивлюсь, а то й справді... ніхто так не убраний, як я...

Ой, Господи, та ж бо та міська мода змінюється... змінюється!

Як не дам ногам знати, як не драпну звідти до тата до фіри. Вже того дня ніхто мене на місті не бачив. Відтоді заклялася я, забожилася, що доки світа та сонця, не цуратимусь своєї прадідівської, сільської ноші...

*) Монольог — це коли на сцені розповідає одна особа. Монольоги, що ми їх будемо подавати на сторінках „Ж, В“, можна проголошувати не тільки на сцені, але й на сходинах членів кружка, на чайних вечорах і т. д.

Читайте й радьте.

Прощу поради!

Скільки разів на день треба купати мале немовлятко: раз чи два? Чи треба смарувати дитину перед купіллям — й чим?

Лемкиня.

Відповідь Лемкині.

Дитинку встане купати раз на днину і то увечорі перед спанням. Треба тільки впродовж дня чистенько утримувати її. Нечисті пелюшки зараз змінити, а опісля прати їх і виварювати, а ніколи раз змочені без прання висувувати. Мстити дитину нема потреби. Робиться це тільки до першої купелі, як дитина народиться. Тільки головку, як починає робитися „тімя“, себто наростає бруд, трохи помастити товщом — і милом з водою змити. Вода до купелі мусить бути мірно тепла (пробувати ліктем), переважена, чиста. Не класти в неї жадних нечистих пелюшок, як це в нас нераз водиться. По новітньому купається так: владити воду в ванночці, дитину в пелюшці покласти на подушку, скоренько на цілім тілі помилити, шматочкою помити й у ванночці добре сполоскати, підтримуючи дитину одною рукою по під крижі, щоб водою не захлиснулася. По кількох хвиликах вийняти й завинути в теплі пелюшки. Добре обсушити, позасипувати картопляною мукою й загорнути, але не заповинати повивачем тісно.

Начальна редакторка й видавець О. КИСІЛЕВСЬКА.

Рік III.

Коломия, 15. лютого 1934 р.

Ч. 4.

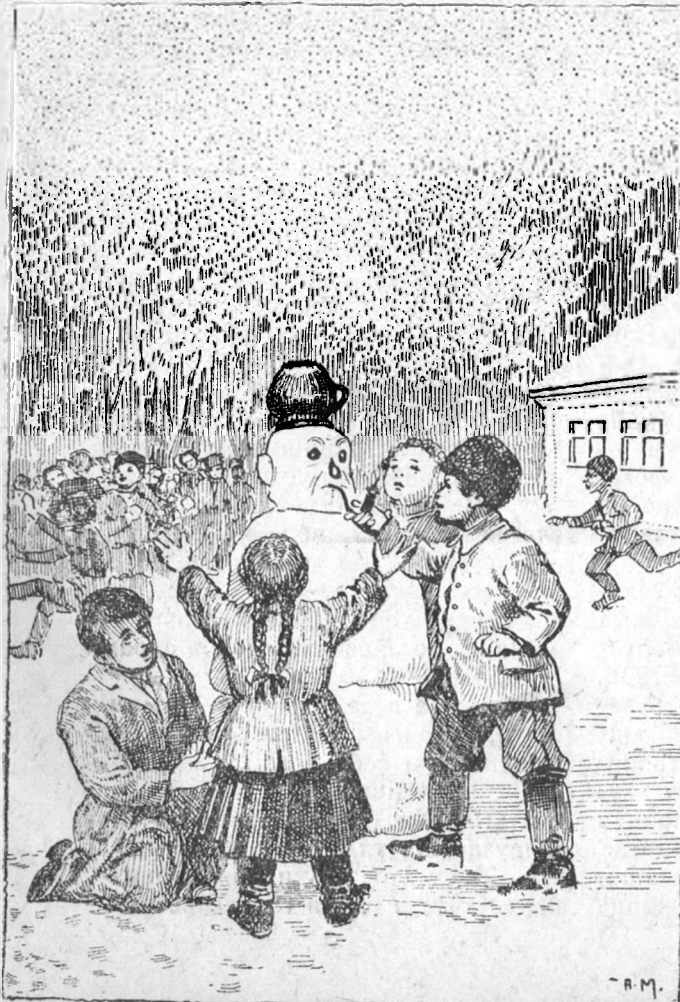
М. Підгірянка.

На санках.

Грунок вкритий снігом,
Як цукровий храм.
Бігом, хлопці, бігом
З саночками там.

Іскри змерхтіли
По сніжних полях,
Світ, як казка білий,
Саночки, як птах.

Воздух свіжий, чистий,
Легко дише грудь. —
Десь у край срібlistий
Санки нас несуть.

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двотижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкраю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк. доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція „Жіночої Долі“. Kozłomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zinocza Dola“.

Передрук статтей доволений лише за поданням джерела.

Чим може сільське жіноцтво допомогти собі?

Важкі господарські обставини, крива, як кажеться загально, дається глибоко відчуті не тільки містові, але й селові. На селі стає що раз менше землі. Коли дідо мав, наприклад, 9 моргів поля й три сини, то внуки вже не мають по більше, як по моргові - півтора ґрунту.

Що ж отже робити? Чи заложити руки в подолок і нарікати на тяжкі часи, чи закасати рукави, взятися до праці й щасливо перебороти ці тяжкі обставини?

Та ми всі хочемо працювати, кажете, але що з того, коли сьогодні господарські товари по нічому, а з того клаптика землі хіба тільки й збереш, що на податки.

Це правда, що господарські товари впали, але й правда, що на добрий товар все знайдеться покупець з добрим грошем.

Ось приклад вам: наш селянин не може вижити з двох моргів ґрунту землі під містом. А болгарин приїжджає сюди аж з Болгарії, платить за паспорт, платить залізницю з Болгарії аж до нас, платить за винайм ґрунту, платить податок і на однім моргу ґрунту заробить стільки, що не лише покриє всі кошти, але ще й додому привезе.

Чи ж не сором це для нашого села, що приїжджають чужинці,

Бог знає звідки, й забирають йому зперед носа хліб?

В чім же лежить тайна їх „чарів“.

В нічім іншій, як тільки в тім, що болгарин вміють біля землі добре працювати.

Зрозуміли вже вагу доброї господарки наші кооператори і за їх стараннями позасновано сталі господарські курси.

Мавмо такі господарські курси-школи в Милуванні (під зарядом „Просвіти“), в Янчині, в Шибаліні коло Бережан, робимо короткі й по селах.

Ті, що мають свою власну землю, повинні користати з тих курсів власне тому, щоб навчитися використовувати скарби землі. Бідніші, ті „безземельні“, повинні всякими способами старатися дістатися на ті курси чи то за допомогою місцевої кооперативи, чи кружка „Сільського Господаря“, щоб знайти собі працю чи то таки в селі між своїми, чи в місті.

У нас звичайно ідуть дівчата до міста шукати роботи цілковито не підготовані до мійських робіт: ані прати, ані прасувати, ані варити, ані порядків робити не вміють.

І в той час, як добра кухарка навіть тепер бере місячно по 35 зл., наша дівчина обслуговує жидів за третину тієї ціни тому тільки, що наші дівчата нічого не вміють.

Ще одне: від нового року муситься платити високі оплати до „Каси Хорих“ за домашні помічниці; тому кожна мійська господиня, коли вже буде вибирати собі помічницю, то дійсно таку, щоби справді щось уміла.

А хіба в селі дівчина, що вміє шити, добре варити, не знайде відповідної для себе праці? Таж навіть такій, що вміє (а по курсах і цього вчать!) шити, то оплатилося б і машину до шиття на виплат взяти.

Тому хто тільки має змогу — користайте з науки господарства!

Як то в нас давно бувало.

Страшний влочин.

В той час, як князі України спорили із собою за межі земель, на східні пограниччя нападали дикі степовики — половці. Вони палили села, грабували ввесь добуток, а людей вбивали або забирали в неволю. Це було в 1090-1113 роках.

І пустіли урожайні землі України. Там, де недавно співали пісню плугатарі, орючи деревляним плугом ріллю, тепер крикали ворони. Степами на схід гнав дикий половчин тисячі невільників.

Ішли вони, як пише літописець, в голоді й холоді, схудлі з біди на лиці, почорнілі, йшли незваними краями, серед диких народів, голі й босі. Терня впихалось в їхні ноги. З плачем говорили із собою: „Я з того міста, я з того села“... Так розпитувались і з слізьми оповідали про свою родину, підводячи очі до Всевишнього, що знає всі тайни.

А ті, що мали їх берегти — князі — спорили, хто має бути старшим, або кому має припасти краща пайка землі.

Але здавалось, що все зміниться на краще. Оце дуже енергійний князь Володимир Мономах попросив усіх князів на нараду до Любеча біля Київa. Там вони погодилися із собою й цілували хрест, що не нарушать згоди. Хто би поважився нарушити мир, на того мали рушити всі князі.

— Ось так нагала любов між нами, — говорив Мономах: — А тепер, дорогі брати-князі, треба нам думати, як лихого ворога-половчина нам збутись, що раз-у-раз нападає на нашу країну і шарпає її, як вовк стадо овець.

— Радьте ви, молодші, а ми вже опісля, як треба буде, вам поможемо — якось ніби уражено-гнівно відізався київський князь Святополк Михайло. Йому ніяково було, що всякі гарні думки не від

нього йшли, а від молодика Мономаха.

— А вжеж що радитимемо ми, молодші, — відізався лицарський князь Тересівлі Василько: — але ви, старші, досвідніші й не повинні відтягатись від ради.

Василько й Мономах — це були тоді два найкращі князі. Оба вони мали буйні пляни успокоїти Україну внутрі, а відтак повибивати вовчі зуби сусідам, що зазіхали на українську родючу землю. Ба не тільки пляни, а й військо вже приготовляли на всяку потребу.

Боялись їх інші князики, а головно ті, що в них совість не надто чистою була — а лихий дух роздував у лукавих серцях іскру ненависти, щоб знову вчинити завірюху і братовбивство на нещасній Україні на радість ворогам.

Найбільшим ворогом Василька був його сусід, донедавна приятель, Давид Ігорович. Боявся він Василька, щоб той не зігнав його з Волині, так як він колись зігнав Ярополка. І сталась страшна річ.

Коли Василько вертався з наради в Любечі, заманили його князі київський Святополк Михайло і волинський Давид Ігорович ніби на іменини великого князя до Київa і тут осліпили його... І закрутилась Україна в кривавому танці. Не на половчина звернулись мечі князів, а на себе самих..

Прикро згадувати ці криваві злочини, прикро, а муситься.. Вони й досі в нас не переводяться: в більших розмірах, як ось недавня громадянська війна на Україні, а в менших раз-у-раз в щоденному, головно політичному житті. Ізза властолюбства, а нерідко й користолюбства усувають всякі Давиди й Святополки — Васильків і Мономахів у нетрі темряви, не дивлячись, що роблять так тільки для втіхи ворогові. Ми ще не прогнали із нашої суспільности найбільшого ворога — незгоди.

Ольга О.

Марійка.

Марійка гарна дівчина!

Не один хлопець задивляється на неї, на її прегарне личко, на її високу, гарно збудовану стать, на її розумні, темні очі. Але жаден, ще не наближається до неї. Одні може тому, що бідна; а інші може не мають сміливости, бо Марійка не така, як більшість дівчат у селі. Марійка розумна, свідомо дівчина. Во на цікавиться книжками, газетами і в читальні ніщо без неї не обійдеться.

О, вона не така, як інші дівчата!

Одного разу Марійка спостерегла, що на неї задивляється Василь. Багацький син, але в читальні можна бачити його хіба на забаві, бо він не цікавиться нічим, крім дівчат, які обожають його, бо він багатир і красунь.

Запримітивши його гарячі погляди, Марійка вдає, що не бачить їх і навіть не дивиться в його сторону. Але Василь не зражується тим, а переслідує її далі своїм поглядом. Марійці цього забагато. Вона звертається в його сторону й хоче гостро, холодно поглянути йому ввічі. Але в ту мить спускає очі, дивно зворушена й засоромлена. Які в нього чудові очі! Сині, як небо, а такі ніжні, такі, здається, добрі, такі щирі!

Того вечора не могла довго заснути! Була лиха на себе, що не видержала його погляду, а спустила свої.. І почервоніла Бог-зна чого..

Ось Василь уже й проводить Марійку до хати, а потім балакають довго в садку. І відтоді стрічаються часто, що раз частіше. Марійка не знає, що з нею діється.. О, те нерозумне, молоде, дівоче, серце!

Люди жалують Марійку, дивуються, що така розумна дівчина закрутила собі голову пустим хлопцем. Але Марійка про це не знає, не думає, не хоче думати.

Якось хлопці, а точніше сказавши Василь, ладили собі забаву на селі в одного товариша. Забава скінчилася тим, що кількох чужосторонніх гостей так побито й покалічено, що майже конаючих відвезено їх до шпиталю. Рано жандарми забрали кількох хлопців, а між ними й Василя, як головного винувника бійки.

Марійка, дізнавшись про це, остовпіла. Як то Василь.. Василь?!

Кілька день не могла заспокоїтися. Не знала, що з нею діється.. В голові шуміли тисячі думок, болючих настирливих; в душі змагалися почуття неясні, розбиті, розірвані..

Та ось Василь повернувся.. сам, один..

Марійка тішилася.. Але що це? Заарештовано кількох свідоміших парубчаків у їхньому селі.

І почали люди підозріло глядіти на красуня Василя..

Марійка догадалася..

Обурення, і сором, і жаль розривали її молоде серце.. Марійка боролася з собою..

—Василь.. Василь.. Чим він був? — думала собі: — Колодою, поганою колодою, що приносить сором селові й усьому народові.. Чи він цікавився чим? Чи він знав що про свій парід? Чи він зробив, що для його добра? Яка в нього погана, плитка душа! Тоді, коли на нашій землі виростають що раз свіжі могили, коли стільки ідейних, молодих хлопців сидить по тюрмах, то.. він бавиться, гуляє, розбиває другим го лови! А ще й це.. останнє..

Марійці соромно.. соромно, що вона задля гарних очей віддала своє серце.. Кому?!

І вона перемогла себе! І викидає з душі своєї, повної гарячої любови до свого народу, любов до Василя, як поганий колючий будяк з чистого зільника. Бо жадна свідомо українка не повинна, не сміє віддати свого серця тому, кому байдуже добро й будучність України.

Алькоголізм стелить ліжко сухотам.
Алькоголь в батьком влочину.

Дайте нам відповідь.

Місяць лютий призначений боротьби з алкоголем. Хтось думав би, що тієї боротьби вже непотрібно, бо наше село само вже приходить до голови по розум, що гріш, виданий на алкогольеві напінки, це не тільки сграта, але й у багатьох випадках ще й чимало нещастя купуємо собі за власні гроші.

Правда, що в вже села, в яких нема не то що корчми, але ані одного чоловіка, який не прирік би, що не вживатиме алкоголю. Але й правда, що в села, де люди таки ще добре запиваються, не зважаючи на тяжкі часи.

Щоб мати перегляд, котрі власне села запиваються ще, а котрі ні, редакція „Жіночої Волі“ ставить до своїх читачок оці сім питань. Відповідати можна й гуртом, щоб менше коштувала поштова оплата.

Наприклад: котрась з жінок прочитає ці питання на сходинах жіночого кружка. Жінки спільно подумають над кожною відповіддю, зложаться по 2-3 гроші на поштовий значок і пішлють ту відповідь до редакції вашої газетки.

Коли вже редакція знатиме, в котрім селі люди найбільше видають гроша на алкоголь, в котрім селі найбільше нещастя з п'явства, то напевно подбає від себе про те, щоб якось запобігти лихові.

Наші питання ось які:

1) Що в вашім селі люди пють (горілку, пиво, вино)? Що найбільше?

2) В якім віці люди упиваються найбільше (молодь, чи старші?) Як часто? Чи пють і жінки?

3) Чи на забавах з танцями люди намовляється взаємно до пиття? Хто кого намовляє: старі молодих, чи може молоді платять старшим?

4) Чи пють у вашім селі й поза забавами? При яких нагодах (купно, продаж, весілля, похорони)? Чи люди в вашім селі пють поспій-

но, чи тільки як трапиться нагода до того? Чи в вашім селі корчма? Чи корчмар жид, чи українець?

5) Чи в у вашім селі кружок т ва „Відродження“? Якщо в, то скільки має членів? Чи належать до нього й жінки?

6) Чи в в вашім селі люди, що дали слово не пити? Хто їх переконав, що горілка шкідлива? Чи не переконують інших піти за їх прикладом? Чи в селі хвалять люди їх постанову, чи висмівають її?

7) Чим, на вашу думку, можна б запобігти лихові п'янства? Чи почати від освідомлення й навчання про шкідливість алкоголю жінок, а ті, щоб переконали чоловіків; чи давати відчити на ті теми відразу для жінок і чоловіків?

Відповіді в міру місця редакція міститиме друком. Просимо наших читачок до цієї справи віднестись дуже поважно, бо це болючка не тільки одної родини, чи села, але всього нашого народу. Цікаві були б вістки зва моря.

Цікава балачка.

— Як гадаєте — кому що більше потрібне: кооператива жіноцтву, чи жінки кооперативу? Ось таке питання піднесено якось недавно на одних жіночих сходинах.

— Я гадаю, що ми, жінки, кооперативі більше потрібні, як кооператива нам — каже одна з присутніх: — Ми даємо кооперативу уділи, без котрих не існувала б. Ми купуємо в ній і цим її підтримуємо. А щодо нас, то знаєте самі: так само, а може й дешевше можемо купити в першій ліпшій крамниці, хоч би в сусіда Юдки чи Йойни... (Не подала голосно, що й справді сама вона таки частенько так робить.)

Дехто мовчав, але немало було таких, що таки явно й славно притакували цій бесіді: мовляв, правду каже.

На щастя, була між ними одна запалена кооператорка, що цю спра-

ву добре збагнула, й вона забрала слово:

— А я вам кажу, Шановні Товаришки, що воно лиш на око так здається, головно тим, що не розуміють, у чім річ. Знаєте, чому в приватних купців, особливо в жидів, бувають товари дешевші, як у наших кооперативах? Певно гадаєте, що то з любови до вас, та з зичливости так дешево пускають. Отже ні! Знайте: приватні, особливо жидівські купці, майже ніколи не дадуть вам того, чого Ви собі бажаєте. Ось приходите до свого Мендля чи кого, й кажете: Дай мені найбільшої муки, найкращого чаю, найліпшого меду, мила, масла, пасти, цукорків і т. д. Хоч купець і не має того всього, чого жадаєте, то ніколи до цього не признається. Ви знаєте приповідку, де одному такому купцеві панок-поляк сказав: „Вонтпе“, себто „сумніваюся“. На це услужний купець: „Є і „вонтпе“! Іцик, дай нові „вонтпе“.. А яке воно має бути, прошу сказати?“. Так отже відразу пускає вам блахмана ввічі, що в нього все є; а далі дає, що має певний того, що ви ані догадаєтеся, яке воно є, бо на те, щоб на товарах розумітися, треба великого знання й науки. Отже дістанете муку білу, але з різного роду домішками, що, правда, вибілюють муку, але зовсім не причиняються до травлення, ані здоровля. Чай буде добре натягати, бо він фарбований; від мила скоро пустить бруд і білизна буде біла, але й скоро розлізеться. Масло з маргариною чи Бог зна з чим; від пасти потріскає шкіра на взутті; а від дешевеньких цукорків попсуються дитині зуби й шлунок; „мід“ ніколи не бачив бджіл, і т. д. без кінця. Від таких добрих товарів будете хоріти, все вам позбавляється, але ви про це навіть не будете знати. Що так дійсно є, це доказують урядові досліди над товарами в малих споживчих крамницях по великих містах, як Львів, Варшава і т. д. По малих, а особли-

во по селах ніхто тим не интересується. Ідьте очі, що купували!

Крім шахрайства в товарах, є ще один засіб побороювання наших кооператив чужими крамарями. Це несправедлива вага! Знову ж статистичний уряд ствердив уже не раз, що 80 відсотків ваг у Польщі є фальшиві!; де ж і знайдеться справедлива, то й тоді хитрий купець уміє щось підставити, чи вагу підтримати так, що натягне хоч пару деків на свою користь. Ось і маєте тайну, чому в чужих крамницях все дешевше. Щоб ще краще заблахманити нам очі, на деякі товари патентовані знижено навмисно ціну на пару грошів — мовляв, дивися, як у нас дешево! І справді недосвідчені люди, ба й часто навіть сільські кооператори, ловляться на ці хитрі сильця й кидають каменем на свою кооперативу. На ділі ціла біда в тому, що наш справник часто не вміє як слід вияснити покупцям, і доказати, що в жидівського крамаря навіть нема того роду товарів, що в нього. Не вміє переконати, прихвалити, та ще й підхлібитися, піддобритися. Цього нашим кооперативним купцям треба навчитися — але й нам, жінкам, не слід дати себе піддурювати! Пам'ятаймо й розуміймо, що більше потрібна нам кооператива, як ми кооперативі.

А тоді якась стара жінка з гурту відізвалась такими словами:

— Ще одне добро зробила нам кооператива: Давніше жиди брали ціни за товари, які самі хотіли, бо не було кому їх стримати. А як стали кооперативи, то й у жидів ціни впали. Я ще памятаю, скільки приходилось платити за нафту, дріжджа, сіль. Аж сором, що стільки літ годувало село тих шахраїв. І подумати тільки, що ще й тепер є люди, що купують у них...

Кооперативи, читальні, молочарні! Чи ви усвідомлюєте собі, що від освіченого жіноцтва залежить добробут і поступ усього народу! Передплачайте для жіноцтва свого села „Жіночу Волю“!

ЧАСТЬ ГОСПОДАРСЬКА.

Весна за плечима.

Кажуть, що цього року буде дуже рання весна. Тому вже слушний час господарям подумати про свої городи, а навіть і про поле.

Ми вже нагадували, що треба старатися про насіння — чи то в своїй кооперативі, чи якби в ній не було всього, то в складах „Народньої Торговлі“. Можна також записати собі цінник насіння до кружка „С. У.“ чи кожна господиня зокрема — й помалу вибрати й обміркувати, чого нам треба.

Не забувайте нашої доброї поради: не купувати будь якого насіння на торгах у перекупок, бо тоді шкода вашої праці!

Також заздалегідь треба добре обміркувати, що де сіяти й садити, памятаючи, що ніколи ніщо добре не вдасться, коли будемо садити чи сіяти його все на однім місці. Кожного року треба рід городовини змінити. Там, де минулого року по свіжому погною була капуста, гарбузи, калярепа, бруква, каляфіори й інші листові рослини, — другого року садимо огірки, помідори, цибулю, картоплю тощо. Третього року може там ще добре вдатися горох, фасоль, морква, петрушка, буряки, кукурудза.

Після третього року знову цю ділянку городу треба погноїти й тоді на ній прийде те, що ми спершу садили.

Так запроваджений плодозмін треба все переводити й щороку одну частинку, призначену на листові рослини, пильно гноїти.

В черговому числі нагадаємо вам, як закладати розсадники та як городовину сіяти. Тепер постарайтеся заздалегідь про насіння, щоб із сіянням не спізнатися. Бо треба знати, що, коли хочемо мати з городу хоч який такий дохід, мусимо сіяти все й садити як можна найраніше.

З ранньої городовини найбільше поплачують огірочки й картопля. Насіння огірочків садимо в паперових пуделках (можна з грубошого паперу самим зробити) вже в лютому або в самих початках березня. Коли зійдуть і будуть мати по кілька листочків, тоді можемо їх перенести в інспекти: в кожному розі вікна й на середині посадити по кушикові. Як засіяну розсаду виберемо, остануться самі огірочки й гарно розростуться та скоро дадуть нам ранні плоди.

Також картоплю вже в березні кільчимо; а коли лиш земля огріється, будемо садити. Памятаймо одначе, що на ранні бараболі мусять бути й відповідні сорти: з будьяких картопля вчасна не виросте. Добрі ранні сорти в такі: американки рожеві, рогацьки й інші, але їх теж треба в доброго городника купити.

Кільчити треба в плитких пачках, складаючи картоплю щонайбільше в два шари один на однім. До кільчення мусить картопля мати світло — інакше кільці будуть довгі й тонкі, як з пивниці, а з таких хісна не буде. Для кільчення можна зробити собі теж полицки в кілька рядів. Про садження картопель теж напишемо пізніше, коли буде на це час. Цінник надішле вам і інж. Б. Попович, Львів, Руська, 20

Для нашої худібки.

Добра господиня мусить подбати не тільки про те, щоб її діти та чоловік мали щось добре зісти й не жили лише бараболею та капустою, — вона мусить памятати й про худібку, особливо про корови. Бо ж вони в останніх часах особливо там, де є молочарні, стали підставою всього нашого господарства. Пожуріться, господині, про те, щоб господар відложив кусник ґрунту на засіяння люцерни, конюшини для корови. Хвалять тепер і

сараделю, що менше вибаглива на землю, як люцерна. Про окопові рослини для корів, себто про пашні буряки чи моркву теж мусите пам'ятати. Припилюйте, щоб було де пасти. Своє пасовище чи громадську толоку треба відповідно справити, щоб була дійсно паша, а не ледве помітна мурава.

Спробуйте засіяти кусняк землі й цикорією. Це мало знана в нас рослина, але, як кажуть, дуже для худоби, безрог та курей практична. Коріння, що його вживається на прямишку до кави, є теж дуже здоровим кормом для свиней, а листям, яке зрізують кілька разів за літо, здорово кормити корови, безроги й кури. Не хворіють і добре виглядають. Як і де сіяти цикорію, теж згадаємо в квітні, коли саме час до неї братися. Тепер згадуємо тільки тому, щоб господині й цього насіння собі записали. На морг поля висівають 3-4 кг., — Ви можете спробувати покищо менше.

Не закидайте теж садження сої, до якої люди були дуже гаряче взятися, але опісля остигли. Помалу повстають соєві олійні. Люди навчилися й варити, їсти тай худобу годувати.

Особливо добре оплачується годувати соєвим молоком малі телята. Знаємо, як то при місті, чи там, де є молочарня, не оплачується плекання теляти. Господиня за що-будь продає жидам, щоб лише теляти позбутися. (Завважимо тут мимоходом, що краше теля забити, частину мяса розпродати, а децю й собі замаринувати; шкіру дати виправити й мати на взуття, як за пелі гроші збувати). Одначе, коли хочете теля вигодувати, годуйте замість коров'ячим молоком — соєвим, а теля так само гарно виросте й розвинеться. Тільки не треба припускати теляти до корови, а відразу зачати давати спершу пів-на-пів з коров'ячим, а опісля саме соєве. Зачинати від одної літри (кварти) літнього соєвого

молока на раз, а опісля, надбільшуючи потрохи доходимо до 3 літрів. Не перепоювати, бо це не здорово.

Як робити соєве молоко? Беремо 2 К° (біля 3 літри) зерна, полочемо добре та наливаємо 8 літрами чистої літньої води в великій посудині — бо соя напучняє за ніч так, що зробиться її 3 рази стільки. Рано вибираємо зерно [воду зцідимо геть] й перемелюємо кілька разів на млинку від мяса, щоб розтерлася на масу. В окремім горшку заваримо в 10 літрах води 2 столові ложки насіння з лену й додамо 6 ложок розтертої, вареної бараболі й трошки соли. Добре розтерту сою вкидаємо до тої води й варимо на вільнім огні 15 хвилин, добре мішаючи. Тепер відставимо; а як застигне, зливаємо до мішечків від сира — хай молоко стече. Опісля прикладаємо, як сир, тягарцем.

Соєвий сир даємо до січки корові або порсятам чи корям. Молока з тої кількості повинно бути до 10 літрів. На холоді може постояти й два дні. Давати підогріте злегка, щоб було так тепле, як від корови. Сою уживати якого будь гатунку: білу, чорну, чи жовту, однаково добрі.

Що варити в сирний тиждень?

На відміну замість звичайних пирогів (вареників) можна зробити таку страву з сира: взяти квартиру свіжого сира й розтерти макогоном у макітрі з маслом грудочкою масла, 2-3 яйцями, трошки соли. Коли це все добре вже розітремо, додати стільки муки, щоб зробилося пухке, нетверде тісто. Повинно піти одна-дві шклянки муки. Можна до муки домішати на кінець ножа порошку до печива. Тепер викачати з того тіста на стільниці, підспаній мукою, валочок, як добра ковбаса. Розплескати на малий палець загрубо, злегка пократкувати ножем і викразувати, скісні, мірні вареники. Тепер можемо їх зварити, ки-

даючи по кілька на окріп. Помастити маслом з тертою, сухою булкою й подати до сметани, або спекти на блясі на легко золотий колір. Перед печенням помастити молоком і посипати цукром та січеними горіхами. Коли гадаємо пекти, порошок можна додати трохи більше, себто половину пачки. У варенні пробувати, чи не розлазяться. Як зарідкі, додати муки; як загусті, дещо сметани.

Пляцок з сиром. Візьміть квартиру білої, пшеничної муки й розітріть її на порошок з двома ложками масла. Додайте чотири і пів ложки цукру, 2 яєць і сік та обтерту шкірку з одної цитрини, трішечки сою й пачечку порошку до печива (у нас порошок „Люба“.) Замісити все, щоб стало гладке тісто, й поділити на дві половини. Одне тісто розгачайте на грубість пальця, розтягніть на товщом помащену бляху, наложіть на нього добре приправленого сира, прикрийте другою половиною тіста і, посмарувавши молоком, або яйцем, спечіть на золотий колір у печі, або рурі. Сир приправити так: квартиру сира розтерти добре валком, додати грудку масла, яйце, до смаку цукру, трішки сметани й цитринової шкірки або ценамону для запаху. Можна додати жменьку родзинків. Як спечене, посипати м'яким цукром і пократити на мірні куснички.

Про жіноцтво станіславівського повіту й про Жіночий Український Конгрес.

На 28 січня зішлось жіноцтво Станіслава та його повіту, згуртоване в „С. У.“, на нараду в справах організаційних і жіночого Конгресу. Приїхали до них у гості голова „С. У.“ п. М. Рудницька та голова організаційного відділу „С. У.“ редакторка п. О. Кисілевська. Зіхались теж на цю нараду відпоручниці сусідніх філій „С. У.“ з Тисьмениці,

Товмача, Калуша, Надвірної, Делятина, Галича.

Кожна з відпоручниць здавала звіт з роботи філії, котру заступала. Радилась, як би спільно одні одним помагати в роботі. Показалось, що найкраще зорганізований таки сам станіславівський повіт. На 54 сілякраз половина вже має кружки „С. У.“ і то не на папері, але живі діяльні. В кожному з тих кружків від 60 до 120 членів, ба й більше. Жіноцтво в них сходиться разом, слухає читання часописів, в першу чергу „Жін. Долі“ й „Жін. Волі“. Слухав пильно викладів, що з ними приїжджають до них члени філії зі Станіслава; або тих, що їх виготовляє хтось з місцевих членів. Уладжують курси куховарства, господарства, охорони здоров'я виховання дітей і т. п. Кожний кружок мав чим похвалитися. Деякі з них, як Вікторів, уладив 4 тижневий курс куховарства, в якому брало участь 75 учениць.

І що радіше: в деяких селах прегарно дають провід кружкам дружини священників; а де їх нема, там дуже добрими провідницями є й самі селянки. Вони, при допомозі й пораді членів станіславівської філії, прегарно ведуть культурно-освітню працю серед своїх посестер.

Друге відрадне явище це те, що в самій станіславівській філії згідно працюють для добра повіту так старші жінки, як і молодь.

Розуміється, на нараді багато уваги присвячено справі жіночого Конгресу, що відбудеться в Станіславі в днях 23 27 червня.

Що то за Конгрес, може хто запитає, і з якої причини його скликають? Отже Конгрес, себто зїзд, відбудеться з тієї нагоди, що якраз у 1934 році минає 50 літ з того часу, коли то в місті Станіславі основано перше українське жіноче товариство. Скликає цей зїзд „Союз Українок“ не тільки з цілого краю, але можна сказати з цілого світу,—

бо ось вже заповіли свій приїзд українки з Америки; сподіваємося гостей і з Канади, Підкарпаття, Буковини, з Чех, з Німеччини й інших країв

На цьому Конгресі будуть дуже цікаві наради про все, що торкається нашого життя. Буде уважно розглянено пройдений нашим жіноцтвом шлях та намічено працю на будуче.

Буде й виставка зразків нашого промислу, мистецтва, народньої ноші й усяких виробів зі всіх земель, де живемо.

Крім цього побачимо, які гарні образи малюють наші малярки. Покажуть нам дорібок наших письменниць і вчених жінок на виставці книжки Послухаємо теж прегарного концерту, що його уладить своїми силами жіноцтво, згуртоване в кружках „С. У.“ у Станіславівщині. Одним словом батато цікавого й важного почуємо та побачимо на цьому жіночому Конгресі.

Пізніше подамо вам точнішу програму, коли, що і як відбудеться. Тепер скажемо ще лише: готуйтесь до участі в цьому великому жіночому святі! Поможіть, щоб найкращі зразки нашого промислу знайшлися на Конгресі! Причиніться теж датками на фонд уладження Конгресу, бо ж повинні зрозуміти, якого то кошту й труду треба буде, щоб усе те зібрати, уладити, всіх гостей примістити гідно прийняти..

О. К.

КУТОК МОЛОДІ.

Що таке конкурс відгодовування та як його переводити?

В наших часах люди люблять змагатися, „йти в заклад“, як то кажуть.

Читаємо по газетах про нерозумних людей, що змагаються, хто більше вість, або хто довше буде танцювати. Нераз від таких змагань аж захорюють—і гроші, що виграли, мусять віддати на лікаря. Але

тому, що люди все ж таки люблять змагатися між собою, перемагати одне одного — то треба подумати про змагання в добрім, в працьовитості. От хоз би змагання, чи як то кажуть, конкурс відгодовування птиці.

Конкурси такі уладжують кружки „Сільського Господаря.“ Тому в цих справах, треба звернутись до свого агронома, до філії „С. Г.“ в найближчому місті, або й до централі „Сільського Господаря“, Львів Ринок 10. Дуже добрі поучення в цій справі дає теж невеличка книжечка інж. Е Томашівського: „Конкурс вгодовування птиці.“ З тієї книжечки, яку можна дістати в кожній українській книгарні, довідаєтесь, як вибирати провідника конкурсової групи, як вести контролю, скільки й яка птиця прибуває на вазі, як вести інспекційні зшитки, а що найважливіше: чим яку птицю годувати в кожнім тижні й т. п.

Яка ж з такого конкурсу користь?

Поперше: молодь, будучи господині й господарі, вчать ховати якнайкраще дріб, (а це не так легко, як комусь може здаватись!) бо ж кожне хотіло б, щоб його птиця дістала першу нагороду.

Подруге: вчать розуміти, що на нагороду треба собі заслужити совісною працею.

До речі: в конкурси не тільки на відгодовування птиці, але й на несність (в кого кури більше знесуть яєць), також на хов безрог, на виплекання найкращої городовини, квітів, щодо чистоти в хаті, здоровля і т. п. Скажіть же самі: хіба це неприємно дістати похвалу перед цілим селом за свою працю?

Потреть: при добре уладжуваних конкурсах можна подбати про постійний збут підгодованої птиці в „Маслосоюзі“ в відділі птахом'ясарства.

Кури ті продаються не тільки по крамницях „Маслосоюзу“ у Львові, але їх висилають і заграницю. Що краще відгодовані бу-

дуть ті кури, то більший буде в краю й заграцією попит на них, а значить краще зможе селозаробити.

Тому не ждїм, аж хтось вкаже нам дорогу, а берїмся самі й захо-тім інших до уладження конкурсу відгодування птиці.

Тільки не зволікаймо, а негайно берїмся за працю!

Треба вчитися варити.

(Монольоґ).

Не дивїться так на мене — бо я дужа хора, — в голові шум, виглядаю, як яка потвора. Бо минулих свят зі мною пригодонька стала: ох, кохані, — тяжко свята відпокутувала!

Хоч Маруся й ваша мила приятелька, — знайте: як вас буде частувати, пальцем не рушайте! Ой, ой, ой, в шлунку неначе тягне хтось кліщами!.. Не займаюся ніколи, любі, я пльотками — але тут, хоч обложений мій язик й нездалий — на весь світ буду кричати, завзято, зухвало, аж поки від того болю тут я не загину: „Не ходїть ви до Марусі ніколи в гостину“!

Не гадайте, що скупиндра і жалувє всього — ні, якраз її гостинність вина болю мого! До Марусі я на свята пішла, як годиться, а Маруся мені зразу: „Прошу, розгостїться! Глянь, Гафїйко, — так до мене: — що я наварила! Яке гарне, хоч на курси я і не ходила!.. Все сама приготовляла, наші так хвалили — і усі мої potravи так смачненько їли. Ось сідай сюди, Гафїйко, — й тобі я послужу, бо щось сестри, брат і мама трохи в недужї. Ой, біда! Чом я Марусі тоді ж не спитала: від чого її родина тай захорувала?! Але як Пан-Біґ скарає — розум відбирає,.. Ой, болять до серця мого той біль добігає!..

Бачу — яка у Марусі горда й ясна міна: „Ну, давай, кажу, латкітки, бо вже з уст йде слина!

Пирого, ковбаси, торти на столі зявилися — аж уста мої спрагнені в усмішку розплилися..

Їм пиріг я припалений, твердий і з закальцем. Торт? Сокирою рубати, бо не вломиш пальцем.

— Лиш, — Маруся каже — булка, трошечки невдала.. Але кухарка із мене правда досконала?

Щось хотїла відповісти я Марусі мило — та уста мені в тїй хвилі пироги склеїли.

Проковтнула якийсь клейстер, чую — буде лихо:

— Дякую тобі, Марусе, — кажу зовсім тихо.

— Їдж іще, бо ж ти голодна, бачу ось по міні!.. Правда, краще я варю, як з курсів господині?

Слухаю хвальби Марусі — і не розумію: в очах темно, у шлунку біль; чую — зовсім млію..

Ледве-ледве притяглася до своєї хати — і давай той біль скажений зразу лікувати. І компреси і „фіякри“, баньки й аспірина, і найкраща в цих випадках, спасенна рицина..

А другого дня й Маруся до мене приходить — то по мені, то по ліжку лиш очами водить..

Я до неї просто з моста: — Бачиш, я вмираю.. Тож вволи останню волю.. Прошу і благаю.. Не затроюй ти, Марусю, людей поварварськи — запишися якнайскорше на курс куховарський..

А тепер і вас благаю, сестри мої милі: не погнівайтесь на мене, ах, у тїй ви хвилі, коли, заки докторкнуся до якої страви, запитаю: чи на курсі набули вже вправи?!!

Варто ще раз прочитати.

Кожна свїдома жінка-українка дбає про те, щоб у її хаті, чи то з нагоди свят, весїлля, чи якого іншого родинного приводу між напитками не знайшовся алкоголь чи то як горїлка, чи пиво. Що як що, але прийняття гостей належить до самої господині. Тут уже слово має

господина, а не господар, чим і як гостей прийняти. Треба просто сказати чоловікові на розум:

— Нічого не маю проти того, щоби ти цього, чи онтого запросив до нас на свята, храм, чи весілля, але щоби ти знав, що горілки не хочуть бачити в своїй хаті, бо не хочуть бешкету й бійки. Краще за ті гроші, що маеш видати на горілку, купи́м от хоч би гарний в рамах образ „Візд Хмельницького до Києва“ до світлиці...

А як знайдеться такий чоловік, що конечно схоче „поставитися“ перед сусідами, то треба таки сказати:

— Або горілка на весіллі, або моя поміч. Знай, що як купиш горілки й пива, то я в хаті до нічого пальцем не торкнуся... сам собі пряд, вари, печи. А щоби мене в селі не обмовляли, що не було що в рот вложити на гостині, то сама людям розповім, чому я так поступила.

Як не йде проханням, то треба примусом схилити своїх чоловіків до того, щоби уже раз зірвали з п'ятикою Замість дорогого й шкідливого пива подавати як прохолодуючі напитки:

- 1) Узвар з сушениць.
- 2) Лімоняду (воду з цукром або медом, заквашену цитриною).
- 3) Чай і інші безалкогольні напитки

Чому виростають „слої“ на деревах.

Чи оглядали ви колинебудь пеня візаного дерева? Бачили ви на ньому кола, яких осередком є стриж дерева?

Це т. зв. слої, які щороку виростають по одному. По них отже можна легко пізнати вік дерева.

Чому ті слої повстають?

Дерево складається з дрібненьких рурочок, якими доходить корм з землі через коріння й пеня аж до листя. Коли оглядаємо їх через лупувачку скла, побачимо, що одні рурочки є більші, інші менші. І коли оглядати будемо ті рурочки від стрижка аж до кори (або технічно сказавши в напрямі радіальнім), то твердим на зміну рурки з меншим то знову

з більшим світлом. В одному слові вступають одні й другі.

Як це пояснити?

Весною дерево будиться до життя, урухомлює працю корінців, відбудовує листя, росте і т. д. До того потребує багато соків, які могли б скоро відбудувати дерево до нового життя. Старими рурками мало і дуже повільно соки переходять, тому й виростають весною рурки з великим світлом, якими може перепливати багато кормів (соків). Стіни їх тонкі, бо весь корм, урухомлений в пні дерева, зуживається на будову якнайбільшої кількості нових рурок (т. зн. проростає дерево на грубість) і листя. Літом уже відбудовані всі часті рости́н; листя покриває дерево, а співпрацюючи з корінцями доставляє вугля (головного складника всяких овочів, як яблука, сливок і пр.). Темп праці звільнюється. Дерево росте повільніше, хоч кормів доходить більша кількість. Тому й стіни рурок виростають грубіші. Зникає потреба нових великих рурок, тому й світло їх є менше. Весняне дерево з тонкостінними рурками-клітинами м'яжке, літнє з грубостінними тверде.

Погляньмо на домашні деревляні урядження: столи, лавки, долівки. Весняне, м'яжке дерево скоро витирається; тоді виразно зарисовується смугами літнє, твердше. Воно звичайно темніше від літнього, при зрізі часто блищать.

Подав М. П-ий.

Ріжне.

До чого доводить горілка! Мешканець села Погорілівки, костопільського повіту, Демид Андрощук так запився на ярмарку у Людвиполі, що, повертаючися додому, по дорозі помер від затроєння.

Два роки спить. В Америці трапився такий випадок: 27 літня американка Патриція Мебоір одного вечора пішла спати з легким болем голови й на другий день рано вже не збудилася. Від тієї пори спить та американка вже близько два роки. Лікарі годують її штучно. Коли їй подають ложку до уст, вона відчиняє їх, але не будиться. За сном цієї дівчини сліdkують лікарі.

Жінка дяком. В селі Демре на Мадярщині вибрала кальвінська віроісповідна громада за дяка (півця-кантора) учительку Розалію Барна. Це перший випадок на Мадярщині, що жінка буде дяком.

Ліпше півно, як ніколи. В Льондоні повстала школа, якої нема в цілім світі: її учнями можуть бути тільки мужчини, що перейшли шістьдесятий рік життя. Школа та поставила собі за мету знайомити старших людей з новітніми подіями.

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля“
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА

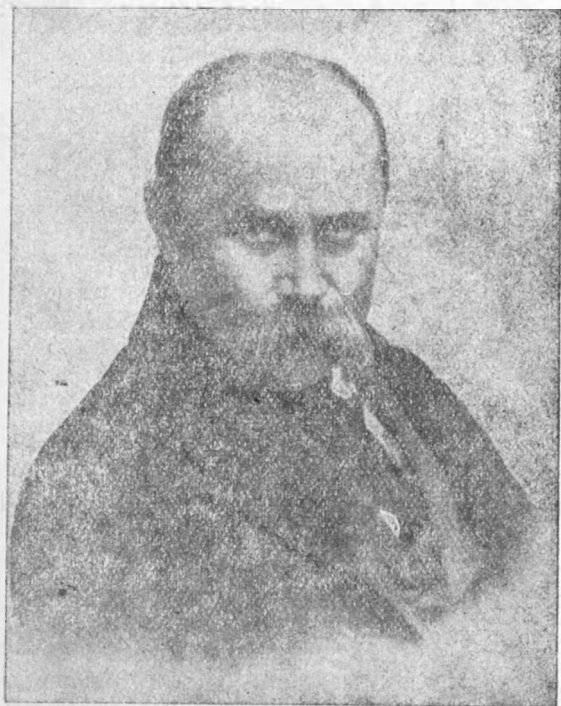
(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля“).

Рік III.

Коломия, 1. березня 1934 р.

Ч. 5.

В 120 РОКОВИНИ НАРОДЖЕННЯ.

Тарас Шевченко.
Народився 9—III—1814.
Помер 10—III—1861.

Ів. Данильчук.

Шевченкові.

Поклін Тобі, великий наш Кобзарю,
Від всіх дітей, що Батьком Тебе
[звуть,

Від тих, які по Твоєму закону
Шляхом тернистим все вперед
[ідуть.

Поклін прийми від нас, Пророче,
[Батьку!

Й над нами віщим духом все вітай!
Натхняй діток до правди і любови
Й до боротьби за волю загревай!

Саскатун, Канада

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двотижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: в краю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція „Жіночої Делі“, Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zino-cza Dola“.

Передрук статей доволений лише за поданням джерела.

Книга, що повинна бу- ти в кожній хаті.

Здається, сьогодні нема ~~на~~ не то дорослої жінки, але навіть і дитини, яка б не знала, хто такий Тарас Шевченко. Всі ми від наймолодшого до найстаршого знаємо, що Тарас Шевченко — це наш найбільший поет, який оспівував у своїх творах любов до України та взивав український нарід звільнитися зпід московського панування. За ті вірші проти царя московського заслано Шевченка на десять літ до середньої Азії, де не вільно було йому ні писати, ні малювати, бо з Шевченка був теж і великий маляр.

Все це про життя нашого Тараса знаємо ми з школи, або з промов на Шевченківських концертах, на яких кожна з нас уже була.

Та не всі з нас знають, що найбільша книжка, яку написав Тарас Шевченко, зветься „Кобзар“. У книжці цій зібрані всі вірші нашого великого поета.

„Кобзар“ повинен знаходитися на столі в кожній хаті. Умираючи, полишив нам Шевченко заповіт, де каже: „не забудьте згадати мене злим, тихим словом“...

В який спосіб найкраще згадуватимемо Тараса Шевченка, як не в той, що читатимемо його твори та пригадуватимемо собі раз-у-раз його науки? Він же так нам

наказував: „Любіть один одного та Україну любіте“.

Крім політичних та патріотичних віршів, оспівував Тарас Шевченко й незавидну долю жінки на Великій Україні. Читаємо в його поезії „Катерина“, як батько проганяє з свого дому доню-покритку, що з якимсь москалем - пройди-світом осоромила його сивий волос. Тому каже Шевченко нашим дівчатам:

Кохайтесь, чорнобриві!

Та не з москалями,
бо москалі чужі люди,
роблять лихо з вами...

У „Наймичці“ читаємо про матір, що з убожества підкидає свою дитину багатим, бездітним людям, а сама, як „наймичка“ йде до них на службу. Ввесь свій вік каралась у чужій хаті, не признаючись дитині, що вона її мати... Аж перед самою смертю призналась... „Земля задржала: Марко кинувсь до матері, а мати вже спала“... Тут так прегарно описав Шевченко любов матері до дитини.

Навіть наші діти знайдуть багато цікавого для себе в Шевченковім „Кобзарі“.

Тому котра родина уважає себе за щиро українську, котра вміє пошанувати тих людей, що всі свої сили віддали для добра України — при найближчій нагоді піде до книгарні й купить для себе і своїх дітей: „Кобзар“ Тараса Шевченка.

Ще раз кажемо: українська родина не повинна обходитись без „Кобзаря“ Тараса Шевченка!

І. Домбчевська.

На чому щадити.

Усміхнетеся та здвигнете плечима, прочитавши заголовок цієї статейки.

Невже ж господиня селянка не ошадна? Вона ж щадить на їді, обходиться без омасти, молока, цу-

кру; щадить на світлі, милі, нераз сірничок ділити надвоє.

Так, справді Господарська скрута велика, брак готівки дається дуже відчувати. Особливо бідують наші гірські й підгірські села, де і в добрі роки не було гараздів. Часті повені забирають їхній добуток, молочних продуктів нема де збути, місто далеко, а районних молочарень чи молочарських спілок ще дуже мало (треба їх якнайбільше закладати! *Ред.*); темнота ж робить своє. Бо навіть ті продукти, які можна збути — наприклад, гриби, полотна, домашні вироби, ідуть че рез руки визискувачів.

Не для таких сіл призначені мої завваги Довго треба ждати, заки наше інтелігентне жіноцтво, розкинене в таких околицях — візьметься за освіту — цієї світом забутої країни.

Але є в нас безліч сіл у відрадінішій положенню, в повітах більш зорганізованих освітньо й кооперативно. Місто нераз недалеко, за сноваяо й молочарню — отже є збут на набіл, городовину, овочі та домашню птицю. Вже й корчем в багатьох з них не стало. Все ж таки рівень селянського життя не відбігає там далеко від подальших сіл.

Яка ж цьому причина? Бо ми, жінки, здобуваємо собі замало освіти, щоби знати, де і як здобути гріш і як його зужити.

Освіту здобуваємо через гуртування в своїх жіночих кружках „Союзу Українок“, через різні курси, читання книжок і часописів. Книжка й наш одинокий приступний часопис „Ж. Д.“ з „Ж. Волею“ мусить знайтися в руках кожної жінки, а не лиш, як досі один примірник в жіночому кружку. А де кружка нема, то таки й зовсім його не знайти.

Чую вже вашу відповідь: „Звідки взяти грошей на газету? Панам здається, що в нас так, як у місті, кожний має гроші!“

Хочу дати приміри, що з тих грошей, які ви добровільно виноси-

те з села в чужі руки, не тільки часопис і ліпшу їду, але ще можна купити інші потрібні для культурної хати речі.

В останніх часах грошева криза мійської інтелігенції й безробіття мійського робітництва зменшили силу купна, особливо на матеріяли до вбрання і на обуву. Тож купці придумали спосіб порятунку для себе — і старалися кинути мійський товар на наші села. Спершу на підмійські, а згодом вже примір цих сіл робив своє і — мійська тандита протягом кількох років виперла з нашого села народню ношу. Завели моду, добру на купецькі кишені. Всякі жоржети, каші, оксаміти, кристаліни і т. п. залили села. Одна дівчина понад одну хоче убиратися в модні матеріяли.

В життю є так, що все має в ньому місце й призначення. Заняття мійської жінки є такі, що вона не потребує дуже міцних матеріялів на одяги, особливо літом. Вона звичайно вбирається при домашній праці інакше, а на покупки до міста, чи на прохід інакше. У цьому одязі вона не робить тих робіт, що їх примушене виконувати наше сільське жіноцтво. Бо треба нагодувати худобу й птицю, корову відсїти, і в поле піти і на плечах наші принести. До такої праці треба вигідного, сильного одягу, а не такого, який заводять тепер по селах. На одні свята купила, а до других вже лиш пам'ятка лишилася.

Чи не ліпше було б пошити собі святочне народне вбрання, скромне, а гарне. Розуміється, що не мусить бути воно переладоване вишивками. Корсетки не треба нашивати різними блискучими бляшками і нашивками, бо це не є наше. Запаска з домашнього полотна з обміткою вдоліні. Послужить цілі роки.

На буддень одяг з міцного практичного метеріялу до прання.

Ось і маєте велику ощадність. Бо кому потрібні ці всі нашивки на спідницях з оксаміту чи з коралів? А запаски гаптовані шовком на ок-

саміті! Саме вибиття взорів у місті коштує кілька злотих, які знову пішли в чужі руки.

А обува? Чи ж відповідає мійське взуття на високох закаблуках до сільського болота або снігу? Не мусить бути доконче чобіт, але ручно роблений черевик чи півчеревик. Він не розмокне на першому дощі, бо в ньому нема паперових обцасів. Тоді не треба буде купувати на кожні свята нового черевика.

А тоненькі панчішки, яких навіть дівчата направити не вміють. Чи не можна заступити їх сильнішими?

Шукаймо тепер способу, на чім ошадити в хаті.

Рік-річно люблять наші дівчата перед святами прикрашувати хати, паперовими „тапетами“ і квітами з бібулок.

І знову це нестрібний видаток. Часто кільканадцять злотих іде, розуміється, в чужу кишеню.

Чи не краще зимою гарно вишити рушники з домашнього полотна, береги вбвести обміткою та прикрасити ними вікна й образи. Забрудиться — випрати чистенько, й служити в пошанівку довгі роки.

За образом жмут калини, васильків, мятки. На столі домашня скатерть, в мальованім збанятку кілька квіток. Ось і без купної тандити своя народня краса в світлиці.

При цьому ошадність на кілька років.

А весілля? Для молоді народній стрій, на місце сукні й „вельона“. Розумний добір страв на весілля, менше змарнованого хліба, який покрайний все сходить зі стола, домашнє вино замість алкоголю. Знову велика ошадність.

Чоловіка відзвичаювати від курення тютюну. На цьому дуже багато заощадиться й здоровля, й гроша.

За кожною дрібницею не бігти до міста й не нищити задурно черевиків; тай при купні в місті на ринку, на „каналах“, головно в жидів,

переплачується багато зайвого гроша. В своїй кооперативі купиться й гарнє, й справедливо відважене й за належну ціну.

Мабуть ще довго можна б вичислювати приміри, а все в до-свідом взяте з селянського життя й не пересажене.

Попробуйте завести в себе трохи змін, а гроші на заложення кружка і на жіночий часопис легко найдуться.

Не тільки на це, але ще стане на ліпшу їду, на мід для дітей, на начиння, щоб не їсти з одної миски, і на багато потрібних культурній людині речей.

Женя Лисогірська. *reading Comi*
 ↙ **Добрий знак.**

Відколи оженився Петрової Параски Василь, — то світу Божого не бачить у своїй хаті. Всіляко було; вже й сам був якийсь час після смерті матері (що ненадійно вмерла), але такого безладдя не було, як тепер, — коли в молоді жіночі руки, що три роги хати держати мають

По людях буває, всіляко чує, всіляке бачить, але такого, бачось (здається), ніде нема.

Таж не запрягав її до тяжкої роботи, аби часу не мала; перша робота жінки — хата, Лад у ній, зварити гідно на час, попати; а потому, коли час і схоче, хай підкине щось на полі чи де, але хата, хата!

Йому не поденника-робітника треба, а господині!

Та що вдів, коли і просить і грозить, — нічого не помагає.

Вже і йому охоту відбирає від праці. Бо для кого, з ким робити? Що зробиць, а Настя розробиць...

Сміття змете під стіл, зо три дні стоїть; горшки позасихають не миті; а коли вже найліпше, то гниють хто знає відколи в цебричку. Павутиння всюди. А зачне що варити,

два наруччя дров згорить, так як то кажуть: „заки пироги́в наробить, а вода скипить, то й пироги підкиснуть“. А як наварить чи спече, то якби повна хати челяди була, лиш мухи та хто знає яка біда має на чім пастися. А нераз понакладає на кухню, побіжить куди — й забуде, а в кухні збігло, згоріло, дим, сморід.

Але хай уже буде так!

Знайшов в хворості між сміттям деревлянку. Вже хто знав відколи цвіте там.

— А то, Насте, де ту деревлянку поставити, в снігах?

— Дурний!

— Ага... То вона тут має стояти?, — та спер до одвірка сміючись. Глянула на нього ображено, злісно, хватила ложку, кинула в помію — хай далі гние.

(Кінець буде).

Др. мед. Роман Могильницький.

Рівне, вул. Галлера 6.

Кілька слів до вас, жінки-українки!

В останніх часах перекинулася вже й на наше село неохота родити діти. Що ж, воно й зрозуміле, що при нинішніх злиднях діти не все приносять радість. Важко їх прогодувати. А ще важче, коли вже dorostуть, обділити їх тими кількома шматками землі.

Та я вже не буду багато пригадувати, що в нашій біді ми таки найбільше самі винні. Одні замало читаємо, та тому господарюємо таким способом, як колись перед соткою літ; а інші знову, котрі мають змогу та нагоду, не віддають дітей до ремесла та якої науки, щоби по-залишити одному, а решта дітей, щоби заробляла як ремісники або крамарі. Ми душимосся на селі і власне не шукаємо виходу до крашого, а радше чекаємо, щоби нам хто інший поправив долю.

А тимчасом по наших містах

годуємо нашою працею тисячі й тисячі чужих нам по вірі, крові, расі, мові та звичаях лихварів та спекулянтів, яких усі змагання спрямовані виключно на те, щоби якнайбільше видурити та висмоктати з нашого селянства його кривавим потом запрацьованого майна.

Та коли з нашої землі та праці годується стільки чужого, а то і впрост ворожого нам люду, то чи ж можемо ми справді говорити про перелюднення? Що нам затісно, що не має вже де і з чого жити? Гей, громадяни! Подумайте-но разок! Чи не забракло б може навіть на нашому селі робучих рук, якби от так бодай половина крамниць, половина ремісничих варстатів перейшла до українських рук? Чи ж годувати в заміну за його услуги українського кравця, шевця, крамаря, адвоката і т. д. важче, ніж наприклад жидівського? Та чи гадаєте, що на це треба потратити особливих фондів? Ех, якби ви, Волиняки-селяни, бодай трохи зрозуміли клич: „Свій до свого“, — не комусь, а таки вам, кожному зокрема покращала б доля!

Залишається отже мені ствердити, що наші сільські жінки, ось тут, на нашій Волині, шукають та стосують різні способи, щоби позбутися плоду. Звичайно ідуть по пораду до різних „досвідчених“, старших жінок, знахорок, а вже в найкращому випадку, — до акушерки.

І якраз у цьому лежить найбільше лихо. Щодня маю нагоду оглядати наслідки всіх цих „порад“, „операцій“ та Бог зна чого. Найчастіше стараються зганяти плід впорскуванням різних рідин, всякого свинства до матки-уразу. Інші знову довбають в уразі різними голками, дротиками, шпичками, корінням та сам біс зна чим. Роблять ще чимало дивовижних забігів, що аж голова ходором заходить, як подумаєш, що все те робить невідвічальна, позбавлена всяких етичних

основ ріжношерсна, звичайно жидівська, захланна на гріш зграя на наших, українських жінках. А наші жінки в своїй темноті та, жалься Боже, справжній глупоті все лізуть та лізуть у лапи цих виродків суспільности. На жаль, мушу признати, як розповідали мені тут наші жінки, що й деякі лікарі робили їм подібні дивовижні „забіги“. Що ж, скрізь бувають паршиві вівці!

А наслідки всіх цих невластивих забігів страшні. Буває чимало смертних випадків. Боялася жінка видати на світ зайву дитину, щоб не забирати хліба тим дітям, що вже живуть, аж тут своєю смертю, в наслідок такого, „бабського“ згонення плоду позбавляє своїх дітей одинокого скарбу бідної дитини — рідної мами.

Звичайно, і то можна сміливо сказати без винятку, залишаються, як наслідки такого згонення плоду, найрізродніші запалення яєчників, уразних трубок, самого уразу та довколауразних тканин. Здорова досі молода жінка стає інвалідом калікою. Вчно болить їй в крижу, щось тягне в долі, у череві, живіт надухає, стілець стає неолодний і згодом навіть шлунок перестає правильно травити. При кожній місяці виступають сильні болі в крижах. Місячка стає неправильна. Раз пріспішена, іншим разом спізнюється. Перелякана жінка гадає, що знов зайшла в тяжку та біжить по „пораду“ до всяких шарлятанів. А ці спокійно використовують незнання та несвідомість жінок. Сам знаю цілий ряд випадків, де жінкам роблено шкробавки без ніякої потреби, бо тяжі взагалі не було.

А як виглядають місячки в тих нещасних жінок? Цілими тижнями віддяться з родних частей біла, жовта або зеленкава вонюча рідина. Кров то покажеться, то заникне, — нераз тижнями. Іншим разом впрост лється. Наслідки не дають на себе довго чекати. Настає сильне малокрів'я, якому важко за-

радити, бо ще не встигла жінка прийти до себе по першій кровотеці, а вже розпочинається друга.

Ось тут і є причина, що багато наших, ще молодих сільських жінок виглядають, мов старі баби — зісохлі, худі, бліді та вялі. Причини цих злиднів не доглядають наші жінки. А як вже котра доглупається, то є на це старе, втерте слово: „Що робити? Сталось!“

Правда, сталось! Але чи має воно так на віки ставатися? Ей, жінки! Схаменіться! Скільки вас, ще зовсім молодих терпить оттак безбездурно? Чи не краще би віддати ці марновані сили та терпіння на загальні національні цілі? А скільки вас бажало би вродити бодай ще раз дитину, бо наприклад перша вам померла, або ви бажали б мати дитину щей другого полу? А тепер по тих славних „забігах“ ніяк не можете зайти в тяжку. Оце лихо — неплідність — є якраз частим наслідком такого безглузлого пачкання ріжної непокликаної голоти, при родних частях жінок.

Коли є вже в кого трое, четверо дітей, а в хаті біда, то бодай не ніщити свого здоров'я в знахорок, акушерок та іншої нетямучої, а до того часто впрост злочинної зграї. Є зовсім хибно вбивати молоде життя плоду. Але як треба, то порадьтеся в лікаря, як робити, щоби не зайти зайвий раз у тяжку. А як заходить справді потреба усунути плід, то ідіть до совісного та тямучого лікаря, щоби він це зробив згідно з лікарською штукаю так, щоби опісля жінка не терпіла все своє і без того нераз важке життя.

(Інтереси власного здоров'я, інтереси свого народу й голос церкви — промовляють проти згонення плоду. Одначе, коли загрожене життя матері, наприклад — при серцевих недугах, сухотах і т. п. — і в деяких інших виймкових випадках, то лікареві право дозволяє на усунення плоду. Отже треба йти до ліка-

ря на пораду, а не удаватися до знахорів і знахорок. *Редакція*).

Не давайте себе зводити низькими цінами за „поради“ он тих пройдисвітів. Бо правда! Згода. Наразі платите менше. Але скільки ви пізніше тратите гроша на лікування тих усіх наслідків такого бабського згонення плоду? А скільки ви тратите на тому, що ви — хворі й не можете як слід працювати? Та чи ваше здоровля, як таке, не має для вас ніякого значення?

Гей, жінки! Подумайте трохи. Чи вам нічого не варт здорове, а тому, навіть у скромних обставинах, щасливе родинне життя? Бо хіба зрозумієте, що вічно згорблена та стогнуча жінка, рознервована

невпинним терпінням не може на довго уймати хоч як доброго та кохаючого чоловіка. Дарма, життя в життям і має свої вимоги. Не марнуйте так нерозважно вашого здоровля, бо утратити його легко, але набути?..

Наприкінці прохаю всі наші часописи, що мають більше розповіднення на Волині та яким лежить на серці здоровля наших селянських жінок передрукувати цю статтю без змін, бо конче на голос говорити про загально вкорінене лихо без обгортки, бо лише цим способом можна буде усвідомити наше жіноцтво та через те відтягнути його від погубного діяння шарлятанів.

Ч А С Т Ь Г О С П О Д А Р С Ь К А.

Праця в садку.

Хочете, щоб дерева вам родили овочі не хробачливі й гарні, то на весні попрацюйте трохи в садочку. Найперше нагорніть і втопчіть під деревами сніг, щоб не скоро топився. Тим опізните час квітнення, бо завчасне квітнення з огляду на травневі приморозки небезпечне.

Друге, пригляньтесь, як виглядає корона ваших дерев. Чи нема сухих галузок, чи не надто густа, чи не схрещуються з собою грубші гілки, чи не обсіли дерево „вовки“ й дички. Все те усуньте пилочкою до дерева й уважайте, щоб рани були якнайменші й гладкі.

Сухі, засохлі листки, овочі, галузки з гніздами та яечками насікомих усуньте старанно й спаліть, — менше буде овочів хробачливих.

Пні обчистіть з моху дротяною щіточкою (у вогку погоду) й зараз побіліть дерево вапном з глиною. До пів відра гашеного вапна додайте два відра води, лопату глини й трохи коров'ячого лайна. Тим побілити дерева, уважаючи, щоб добре позаливати усі щілини й шпари. Вищі місця пня білити квачем на

дрючку. Від того білення погинуть зародки гусениць, а крім того кора від зміни воздуха не буде тріскати. Перед розвитком листя й квіту скропимо ще дерева й кущі бордоською течєю, щоб запобігти грибкові, що нищить листя й овочі але про це напишемо пізніше.

Не легковажте цієї роботи. Овочі дають не лише гроші, але що ще важніше — й здоровля. В кого нема садку, хай подумає над заложенням його, хай навчиться, як до цієї речі приступати, як овочі садити. Добра садовина все має свою ціну й купця, треба тільки садити добрі зимові або дуже вчасні сорти дерев. З власної практики знаю, яку грошеву поміч дають мені вчасні грушки, сливки й черешні та вишні. Взимі перед Різдом добру ціну мають добрі грушки та яблука! Щоб овочі можна було плекати на вивіз, треба порозуміння якнайбільшого числа господарів і господинь й усім садити одного доброго сорту овочі.

Насаджуйте вже квочки.

Насаджуйте квочки, індички й уважайте при цьому на такі речі. Яйця від добрих несучок мають бути свіжі, найкраще тижневі. Оскільки

ки можна великі, правильні, чисті з гладкою шкаралупою, не потріскані.

Краще ховаються курчата, коли насадимо 2-3 квочки разом, а не малими стадами кожний виляг зокрема.

В гніздо під спід добре в покласти кусник дернюги, на це солому, на верх сіно. Укладати підстільки рівно без углиблення. Так рівніше оґрівуються яйця. Огляньте квочку й натріть її перським порошком проти насікомих. Уважайте, щоб квочка мала чисті ноги без вапняків. Краще сидять квочки старші, як однолітки. П'ятого дня перегляньте яйця й чисті усуньте. Найкраще переглянете, коли витнете з папендеклю повздовжний отвір й глянете крізь нього на яйце до лампи. Яйце запліднене має темнішу точку, з якої розходяться дрібні жилки. Пусте виглядає цілком чисте.

Хто хоче змінити расу своїх курок на нову більше несну, краще зробить, коли запише собі з добрих гнізд однодневні курчатка, як самі яйця. Виховати їх не тяжко, квочку заступає банька з теплою водою, прикрита старою хусткою, мов парасолею.

Закладайте вже розсадники!

Хто хоче мати ранню розсаду, повинен заложити собі інспекти з дощок під складними вікнами. Хто цього не має змоги зробити, хай заложить собі ось такий некоштовний розсадник. Обгородити подвійним плотом відповідне затишне соняшне місце. Поміж стіни плотів насипати й утовкти добре старого вивітрілого гною з обори. Тепер дати під спід доброго кінського гною, так як і до інспекта, а на це доброї компостової або дернюгової землі. З тою землею у наших сільських господиць в звичайно досить тяжко, бо недоцінюють великої вартости компостів. Все кажемо й радимо, скидайте все сміття й відпадки на купу, а перемініте їх на правдиві городові скарби. Тепер же перемішуйте

свою городову землю, де глеювата з піском, до піскуватої додайте глини, досипаючи до них потрохи гною. Памятайте, що земля в розсаднику мусить бути пухка, така щоби не зашкарупала після підливання й щоби до неї добре доходило повітря. Треба, щоб вбирала в себе багато тепла й добре його тримала, не холодила. Розсадник зверху треба прикривати в холодні дні й ночі матами.

Сіємо розсаду на півтора місяця вперед, заки маєм думку в ґрунт висаджувати.

Що їсти.

Бараболяники.

Добра господиня вміє і найпростішу страву так приладити, що хоч страва та пісна й невибаглива, а всім смакує. От хоч би з бараболі: яких то смачних страв не можна б з них понаварювати та понапикати!

Ось подаємо перепис бараболяних паляничок („плячків“).

Відповідно до числа осіб родини пообирати великої бараболі, сполоскати чистенько і стерти на терці (терку раз вимити й висушити, бо інакше зчорніє й заржавіє!) вбити одно яйце, додати ложку-дві пшеничної муки, соли, до смаку перцю, присмаженої на олію цибульки, все це разом добре вимішати. Брати ложкою, замоченою в олій, цієї тертої бараболі й кидати на гарячий олій у ринці, аж зарум'яниться спершу з одного, а потім з другого боку.

Подавати на стіл теплі.

Фасоля на квасний смак.

Вечором намочити квартиру фасолі. Другого дня при обіді покласти варити. Як викіплює, доливати киплячої води (треба мати приготовану в банячку збоку на кухні), а ніколи зимної, бо інакше фасоля затвердне, „задубіє“ і не буде м'яка. Як фасоля вже готова, зробити рум'яну запражку з олію і муки, покрити до рум'яної запражки одну цибулю, присмажити добре, розпустити запражку юшкою з фасолі й заллати тим фасоллю. Тепер посолити й додати ложку-дві оцту до смаку.

Колочений горох.

Намочити з одного дня на другий так, як фасоллю, і варити так само. Як змякне зовсім, відцідити: перепустити через друшляк, або рідке сито так, щоб луска з нього остала в друшляку. Густу папку помстити присмаженою цибулькою на олію і подати з квасним огірком.

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля“
**ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА**

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля“).

Рік III.

Коломия, 15. березня 1934 р.

Ч. 6.

Князь Володимир Мономах.

О. Олесь.

Володимир Мономах.

Аж стає нарешті князем
Володимир Мономах,
Простий, сміливий, ласкавий,
І бувалий у боях.

Змалку ще до праці звик він,
До походів, до негод,
Знав він голод, знав він лихо,
Знав державу і народ.

Турбувався за убогих,
Ваступався за селян
І карав того, хто навіть
Тільки пройде через лан.

Закликав усіх до себе,
Хто стрівався на шляху.
„Гості ширять добру славу,
Але ширять і лиху“.

Рано вдосвіта устав він,
Всяк денно обійшов.

Допоміг в саду копати,
Трошки дрова поколов.

Суд відправив — не посідав, —
На бараду зве старшин:
Йде до його і боярин
І убогий селянин.

А коли в краю все тихо
І лихе ніщо не жде,
Мономах за лук за стріли
І у ліс на лови йде.

І не раз його на ловах
Лютій тур на роги брав,
Лось могучий бив ногами
І ведмідь у лапах м'яв.

Князь стократь себе калчив
І стократь в коня влетів.
Був і рись на спині в його
І кабан над ним хропив.

І воєк він був завзятий:
Сам він військо вів на бій,
Завжди спав в мечем при боці
І в одежі бойовій.

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двоптижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: в краю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція „Жіночої Доли“. Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zino-cza Dola“.

Передрук статей дозволений лише за поданням джерела.

Над чим думаємо в жіночих кружках.

Ось-ось за який місяць уже почнемо веснувати, й тоді город, поле, садок прикують до себе всю увагу господині. Тепер же ще час подумати, порадитися в жіночому кружку над неодною справою тай намітити плян, як її здійснити.

Пригадали ми собі поле, город. Пригадаймо ж, господині, як нам буде „гаряче“ в часі жнив! Час не жде, робота кипить, а тут малі діти заваджають: бо ж їх і нагодувати й доглянути, припилнувати треба; хто ж лишає діти самопас, той часом і великого нещастя собі напитає.

Як же зарадити цьому?

Дуже просто: вже тепер треба обговорити справу заснування, якщо не сталого, то бодай на літо, дитячого садка. Треба вже тепер подбати про дозвіл на садок (від повітового староства), про учительку, тай про кошти. Не один раз про це все ми вже писали — тут лиш нагадуємо, що час про це думати.

Десь незабаром у краю будуть відбуватися вибори до громадських рад. І про це ми вже писали — як то жінки повинні допильнувати цієї справи. Ще раз пригадуємо, щоб не приспати цього важного питання. Головно організоване

жіноцтво, кружок „С. У.“ повинен подбати, щоб усе жіноцтво села гідно виконало свій обов'язок.

Далі — як ми вже казали, влітку [23-27 червня] ц. р. в м. Станиславові відбудеться великий зїзд українського жіноцтва — Український Жіночий Конгрес. В часі того зїзду „С. У.“ уладить у Станиславові велику виставу народнього мистецтва. Отже філії „С. У.“ уже мають доручення постаратися про різні гарні речі на ту виставу. Жіночі кружки тут багато можуть причинитися своєю поміччю і в порозумінні з філією „С. У.“ можуть приготувати прегарні речі дійсно народнього мистецтва.

Тут же треба собі пригадати й про свята, що ось надходять. В іншому місці ми говоримо про деякі передсвяточні роботи й приготування. Тут скажемо хіба про те, що нині все більше й більше входить у моду: — святкування без алькоголю. За ті гроші, що йшли давніше на шкідливі для здоровля алькогольні напої, тепер добра господиня напікає гарних булок, дешевих, але смачних тортів, тісточок і іншого печива — та щей на „писанку“ для „Рідної Школи“ лишається. А замість горілки, пива тощо — подає прегарні й смачні безалькогольні напитки: кваси, лімоняди, „шампани“ і т. д. [Як їх робити, знайдете в нашій книжці: „Як добре й здорово варити“, або в підручнику др. С. Парфанович про безалькогольні напої].

Ось цих кілька питань піддаємо покищо під увагу нашим жіночим кружкам.

I. Б.

Як ми закладали молочарню.

Гурток людей, охочих до праці, видвигнув думку оснування Районової Молочарні в багатому подільському селі.

Довго-довго, бо цілих сім літ товкалися вони з тою справою

по районі, та небагато прихильників находили.

Подоляки-пшеничники посміхалися з нової думки. Пощо їм молочарні, коли в їх коморі гордо напиналися величезні міхи, насипані пшеницею, що самопевно вичікувала на крашу ціну.

А вороги всякої організаційної роботи давай горлати, що організатори молочарні хочуть, щоб село на сухоти вимерло.

І справа розбивалася.

Але не даром сказано, що операція це донька нужди. Страшне нещастя збіжжевої ржі знищило в 1932 р. увесь збір золотої пшенички. Навіть насіння не вернулося. А в додатку ціни на збіжжя пішли стрімголов удолину.

Безпомічно понурили голови „пшеничники“, а молочарі давай свої.

— Відчиняймо молочарню! Переходім на годівельну господарку. Замість давати своє збіжжя за безцінь, переробім його в наших коровах на молоко!

Тепер пшеничники вже не посміхалися. Лиш чорні духи все ще гуділи глухо: „Хочуть, щоб село пішло на сухоти“. Але їм уже лиш дехто прислухувався.

Без огляду на страшну грошеву скруту, робота пішла вперед. Біда обєднала людей в один гурт. Віддавали останній гріш, склали вписове 5 зл, а хто й ц'лих 30 зл, щоб оснувати молочарню. З запалом возили пісок, камінь, ладили домівку по вказівках „Маслосоюзу“.

В найтяжчий передновинок пішла молочарня в рух і охоронила своїх доставців перед зазиченням на осінь у місцевих лихварів.

А то нераз приходилося і два кірці віддати восени за один, визичений на передновинку.

Прийшла осінь, і знову ніхто не випродував збіжжя за безцінь, не просив приватних купців, щоб за пів дурно взяли його працю. З виплати за молоко покрито всі осінні

видатки й драчки. Точний обрахунок і правильна виплата за молоко переконали навіть найбільше недовірливих, що молочарня в селі це інтерес цілого села, а не „панів“ з „Маслосоюзу“, як це також шептали чорні духи.

Село само собі встановило свого „першого“, на який донедавно гляділо завидним оком в інших „першаків“. Спочатку то ще нарікали, чому цей перший припізнюється нераз до десятого, але згодом прийшло зрозуміння, що цього вимагає точний обрахунок і совісна виплата для всіх доставців.

І всі погодилися, що село має теж свого „першого“ кілька днів пізніше.

Як то в нас давно бувало.

Володимир Мономах.

(Великим князем був у роках: 1113 — 1125)

Нераз уже згадували ми про князя Володимира Мономаха, сина Всеволода.

Коли в злщинний спосіб князі осліпили Василька, князя теребовельського, завдали цим великий удар і плянам Мономаха, що то разом із Васильком задумав був воювати усіма силами половців.

Схвилювався Мономах на вістку про такий злочин і зразу попрямував з військом на Київ, щоб покарати злочинних князів.

І вже коли стояв під городом, вийшли звітти кияни й просили:

— Просимо тебе, княже, й братів твоїх; не губить України! Як пічнете війну між собою, погані будуть тішитися тим і знищать землю нашу, що її збрали до купи ваші діди й батьки великим трудом і відвагою, борючися за землю Українську, а ви її хочете погубити...

А тоді Мономах переказав киянському князеві:

— Не буду нищити Києва, але тебе взиваю: якщо ти не винен у тім поганім ділі, ходи на Давида,

що відобрав світ ясен Василькові Ростиславичеві, мійому другові.

І хоч мав спілку київський князь Святополк з Давидом — пішов на нього, бо страшним був для нього Мономах. І бились завзято довгий час і побідили Давида Ігоревича. Вкінці закликали його перед свій суд у Ветичах біля Києва. По нараді князів Мономах проголосив такий присуд на Давида:

— За те, що ти кинув ніж між нами, позбавляємо тебе володимирського (волинського) престола; не увязнимо тебе, ані не зробимо іншої шкоди, а дамо тільки кілька городів на прожиток. До нашої ж ради ти вже більш належати не будеш.

По тій завірюсі здійснилися заміри Володимира Мономаха. Князі погодилися, і почались завзяті наступи їх на половецьку орду.

Вже раною весною 1103 року рішено на раді князів виступити проти половців. Князеві Святополкові не дуже якось спішилось від молодої жінки на війну і він так радив:

— Відложім похід на по-весні, бо знищимо наших селян, коли заберем їх і їхніх коней на війну тепер і відірвемо від весняних робіт.

Але Мономах, що рад був зараз же рушити на ворога, відповів на ці слова:

— Дивно мені, що ви про коней до оранки думаете, а не поміркуєте над тим, що як пічне селянин орати, а приїде половчин, ударить рільника стрілою, візьме собі його коня, потім піде до оселі його, візьме жінку і діти й забере все майно його, — то коня жалуйте, а його самого чому не жалуйте?

Слова Мономаха припали до душі й дружини й князів, і вони рушили на ворога Загнались далеко за половцями в степ, аж над річку Самару, і завдали їм доброго прочухана.

Ще якийсь час відгризались

половці, але Мономах молотив їх щороку так, як молотив добрий молотільник снопи. А вже найбільше знищив їх 1111 року. Загнався за ними аж над ріку Дон. І пив Мономах воду золотим шоломом із ріки Дону і забрав усю землю клятих агорян - половців, а їхнього хана загнав ген у Азію за залізні ворота.

І як довго жив Мономах, не важились половці нападати на українські землі.

За це любив того князя нарід і після смерти начального князя в Києві — Святополка — закликав Мономаха на великокняжий престіл.

Мудро правив Мономах державою. Слухали і боялись його інші князі, бо був мудрий і сильний. Ще раз заблисла слава і могутність України за того князя, що нагадував собою Володимира Великого і Ярослава Мудрого. Доповнив він права, що їх ще надав Україні Ярослав Мудрий. Не дозволяв кривдити слабших, ані бідного селянина, ані вдовиці. Своім синам-князям наказував:

— Коли переїздитимете по своїх землях, не позволяйте своїм слугам кривдити ні своїх, ні чужих, ні в селах, ані в містах, ні на полях не робіть шкоди, щоби вас не кляли. Напоїть і нагодуйте бідного. Вважайте на чужих людей, купців, що подорожують по вашім краю. Приймайте їх гостинно, бо вони розносять про чоловіка добру чи лиху славу по всіх землях. Не минайте чоловіка, не привітавшись і не сказавши йому доброго слова.

А що сам був дуже працюючим, наказував і своїм дітям, щоби нікого не здавалися в праці для держави, щоби усього самі доглянули.

Багато пережив цей розумний князь на своєму віку, тому надбав багато досвіду. Умер в 73 році життя 1125 р. І плакав увесь нарід за ним, як діти за батьком або матір'ю.

Д. Ф.

Женя Лисогірська.

Добрий знак.

(Закінчення).

Василь щось хорував, а тут корову гнати б у середу на ярмарок. От і пігнала Настя.

Але скільки настоялась, та навіть ніхто не питає: Пощо ти, молодице, вигнала?

Аж десь коло полудня надійшов якийсь газда, сгав невдалеки, щось приглядався і пішов між худобу, а потім вернувся кинув очима по Настиних руках, а далі врадуваний каже:

— Ото добре, молодице, що я вас надибав!

— Або що?

— Та бо ми з вашим чоловіком погодилися, уже красно; я й заплатив, а він каже: Йдіть на ярмарок, а як уже продала або не знайдеге, то я вам гроші верну...

— А якже ви знаєте, що то якраз я?

— А... Та ви собі не гадайте, що я так на „пазблінд“ вийшов. Ге! Ваш чоловік дав мені знак: що пізнавш по руках, бо нічия жінка не має тіста на нігтях, лише моя.

Настю, якби то шарпнуло по лиці. Стала заговорюватись.

— Та... та моя корова добра, не бє, такой ще ладного молока дає, а вже пятий місяць з телетком. Тай дай вам Боже щістя...

Так і розійшлися, Він у свою дорогу, а вона в свою.

Дорогою йдучи, думала:

— Вже починає мене мій чоловік смішити між людьми, вже!.. Але то добре, що мені на дорозі не прийшло таке дурне до голови, могла б зішкробати тай був би не впізнав. Була би велася з коровою такий світ додому.

— А що, Насте, продала?

— Аякже!

— Кількошь взяла?

— Дурний!

Кпить з неї.

— Та прецінь! Кількошь взяла?

— Йно не вдавай дурного!..

Сам гроші забрав..

— Які? Коли?..

— Щей каже: йдіть на ярмарок тай пізнаєте мою жінку: вона за нігтями тісто має...

Василя як холодною водою хто обілляв, — цілий затремтів; але якась сила скувала його і мало не годину стояв білий, закамянілий.

Мабуть і Настя зрозуміла, куди пішло, бо аж мінялась. Раз біла, раз червона, раз жовта.. Він міг тепер, як інші чоловіки, на куски її пірвати, до неживої збити... прогнати. або.. Щось чорне кружляло в її голові й її цілу поривало в вир. Вона вже аж тепер не вимкнеться людських язиків.

Вже!.. Втікати треба!.. Заки що, втікати в світ за очі.

Як божевільна, кинулась до дверей.. Василеві руки, як залізні нігті, здержали її. Вже тепер роздавить..

Та їй це так здавалось. Він не кричав, навіть не лютився.

— Насте! Чекай, де йдеш? Вислухай наперед, що я тобі скажу. Ти знавш, що обманець взяв у тебе корову і знавш через що! І знавш, як дотепер було. Мої просьби-грозьби на вітер пішли. Ти з них не користала, а наперекір ішла, аж от чим завершила. Коли й корови замало для твоєї зміни - так що ж! годі! Я вже не можу далі капарити, зносити твоїх терпких слів, твого ладу. Сваритися, битися не хочу! Не на те брав я тебе. Але коли ми не в силі погодитися, — поділімся. Ти зоставайся тут, а я буду в другій хаті і будемо жити, як живуть сусіди.

Інша була б може тим всім розкрохмалилась, розплакалась, але не Настина вдача до цього. Лиш Василь очам не вірив, як Настя, не думаючи довго, кинулась руки мити.

— Василю! Ну, а якже я буду робити? Трохи буду старатись, міркувати сама, а більше?

— Дещо я тобі скажу...

Десь то прочув Василь, що для жінок видають жіночу газету „Жіночу Волю“. Кинувсь між люди й вистарав адресу, а крім того шей кілька книжечок купив. Як на щастя, під другу зиму був у місті курс куховарства та домашнього господарства.

— Йди! — каже.

— Ей, та люди будуть сміятися. Не пасує!

— Най сміються, а я не буду.

Пішла. І змінилося їхнє життя не до пізнання. Не жалує Василь корови, не жалує грошей на газету, на книжку тай на курс. Йому багато більше вертається. Йому дорога жінка вернулася. І в хаті крім соняшного проміння та свіжого воздуха, що спливав відчиненими вікнами, — сплітаються веселі промінчики вдоволення живим життям, що повне згоди, свіжости. Чисто, привітно; страва свіжа, смачна, здорова... Всюди лад, порядок, точність. Обов вони стали членами кооперативи, „Просвіти“, вона ж і в жіночій кружку...

Кожний бачить їх усюди. Десь і час на все знайдеться, і тихо без сварні, без нарікань. Сама ж вона якби на пять літ відмолоділа. Василеві охота прибула до життя, до праці. І йому ті жіночі руки не тягарем, а стали поміччю, жадібною до всього новітнього в способах господарювання.

Жіноча нарада в Ременові, (пов. Львів).

Дня 8. лютого 1934 запросила Районова Молочарня в Ременові жінок свого району на нараду в справах кооперативно-освітньо-молочарських. Нарада відбулася в просторій кімнаті читальні „ПРОСВІТИ“ в Ременові. На нараду явилось 205 жінок селянок з ось цих сіл: Ременів, Сулимів, Руданці, Віднів, Гребенці, Нове Село, Вислобоки, Кукизів і Стронятин. З жінок-інтелігенток не явилася ні одна з округи, хоч вислано аж 15 запрошень.

На нараду прибули зі Львова: Др. Боцюрків, як делегат Пов. Союзу Кружків „Р. Ш.“, інж. Хроновят, як делегат „Маслосоюзу“, і інж. Еліашевський, як делегат „Центросоюзу“

Нараду розпочав короткою промовою п. Іван Фур, директор Районової Молочарні в Ременові, вказуючи присутнім жінкам на потребу більшого заінтересування жінок селянок справами місцевих кооператив і інших громадянських установ. По тім вибрано президію зборів, до якої ввійшли: п. Стефанія Тис, голова кружка „Союзу Українок“ у Ременові, Текля Цвик, господиня зі Сулимова, Анна Гладка і Параня Хомяк, господині зі Стронятин. Секретарювали п. Агаф'я Бахор з Ременова

Перший реферат виголосив делегат „Рідної Школи“ Др. Боцюрків адвокат зі Львова. В своїому рефераті вказав бесідник на велику й відповідальну роль жінки в вихованні молодого покоління, зокрема жінки-українки в вихованні своїх дітей на свідомих членів українського громадянства; вказав, що в тому важкому завданні помагає українській жінці „Рідна Школа“, яка боронить українську жінку від винародовлення і тому обов'язком жінок-українок є піддержувати „Рідну Школу“ в її діяльності; далі вказав на теперішнє скрутне фінансове положення „Р.Ш.“ і закликав присутніх, щоб у своїх селах розвинули якнайширшу агітацію за збирання поголового „односотикового“ податку і за позичку на цілі „Рідної Школи.“

Другий реферат про кооперацію виголосив делегат „Центросоюзу“ п. інж. Еліашевський. Бесідник вказував присутнім жінкам на потребу більшого зацікавлення місцевими споживчими кооперативами, жвавішої участі в кооперативних нарадах і масового вступлення в члени місцевої кооперативи.

Третій найдовший і найбільше для жінок цікавий реферат дав делегат „Маслосоюзу“ п. інж. Хроно-

вят. В своєму рефераті бесідник на-самперед підніс велике значення жінки в сільському господарстві, зокрема в молочному господарстві; потім представив подрібно умовини, від яких залежить більша видатність молока в корів та якість його; вказав на потребу поправи раси корів, на користі, що їх дав „Маслосоюз“ своїм доставцям молока; закликав присутніх до більшого заінтересування Районовою Молочарнею в Ременові і до збуту молока лишень через неї.

Потім наступила дискусія над рефератами.

В дискусії забирало слово кіль канадцять жінок: в справах виховання дітей, в справах кооперативно молочарських і ставило багато запитів до референта „Маслосоюзу“ в справі видатности молока, годівлі корів і т. п. на які поодинокі референти давали відповіді. По вичерпанню дискусії присутні на нараді жінки вивесли ось ці побажання:

1. Щоб усі жінки в тих селах, які вислали делегаток на нараду, зорганізувалися в кружках Т ва „Союз Українок“.

2. Щоб жіноцтво у вище названому районі розвинуло агітацію за допомогу „Рідній Школі“ через пропаганду поголовно односотикового податку і через позичку „Р. Ш.“

3. Щоб жінки вище згаданого району вступали масово в члени місцевих кооператив.

4. Щоб жінки даного району купували потрібні в сільському господарстві товари тільки з українських фабрик через українські місцеві кооперативи, а свої господарські продукти збували тільки в своїх кооперативних установах, зокрема, щоб молоко від своїх корів збували тільки через Районову Молочарню в Ременові.

5. Щоб управи місцевих кооперативних установ скликували частіше жінок на наради в справах освітньо-кооперативних, а зокрема, щоб кружки „Союзу Українок“ за-

нялись влаштуванням курсів куховарства, крою і інших робіт потрібних у сільському господарстві для своїх членів.

6. Висловлюють побажання щоб жінки-інтелігентки взяли участь в організації жіноцтва даного району.

Нарада закінчилась в год 17 йй відспіванням національного гимну

Замітне було велике зацікавлення жінок-селянок справами, порушуваними в рефератах, і бажання сходитися частіше на подібні наради.

Балачка про здоровля.

Знана й статистикою доказана просто неймовірна річ: на селі тепер люди більше хорують, молодь слабша, як у місті. Як же ж це може бути? Та ж міщухів висилається на лікування на село, а наші селяни самі більш за всіх хорують! Щось у тім мусить бути! Хочемо нашим читачкам помогти прослідити цю справу і спробувати направити лихо. Бо ж подумаймо: чи тіло селянина інакше збудоване, що він слабший? Ні а раше навпаки: селяни з діда прадіда загартовані, в праці вироблені, мають назагал сильнішу будову тіла від міщухів, — отже щось інше мусить у тім бути.

Скажемо вам що: міщанки більше знають про те, що здоровлю шкодить, а що помагає; ліпше знають, як діти плекати й виховувати. Краще знають, як берегтися перед слабостями, чим здорово рідню годувати. В цьому вся тайна кращого здоровля міщуха, як селянина. Коли б наше сільське жіноцтво знало, що міщанство, й відомості ті в житті принорсвлювало, то здоровля нашого народу скоро поправилось б. І не то що дорівнювало б здоровлю міського населення, але й було б багато краще, бо на селі життя, хоч може й бідніше, але далеко здоровіше.

Там більше дерев, поля, води, а навіть сонця, бо ж промінів його

не заслоняє міська курява, і вони краще, ясніше світять. Огже виходить, що найважливішою причиною браку здоров'я нашого села є невідомість і неучтво, а особливо темнота нашого жіноцтва.

Розповімо ось тут нашим читачкам щонайважливіші речі з науки про здоров'я, але прохаємо вас: не легковажте цих слів і порад, але вводіть їх у життя, бо вони неодні з вас та вашій рідні не тільки здоров'я, але й життя можуть врятувати.

Перша балачка на тему: яка повинна бути наша хата.

На око хатки наші по селах виглядають дуже гарно. Білесенькі, підмащені, віконця чисті, навколо садочки – аж серце радується! Але в дійсності хатки ті є розсадником не здоров'я, а слабостей між тими, що в них мешкають. Бо подумайте тільки, чого всьому живому: людині, чи звірині, ба навіть рослині конче треба до життя? Насамперед світла, чистого воздуха й чистоти. Без цих трьох речей люди й звіря та будуть хорувати, нидіти, не розцвітатимуть, погинуть.

А як то є з тим усім в наших назверх прегарних хатках? Ой, дуже погано! Поперше хати занизькі, вікна замалі. Через те в хаті темно. Сонце або зовсім, або дуже мало доходить. Часто нема підліг, тож і чистоти неможливо вдержати. Додайте ще невідчинювані ні взимі, ні вліті вікна, то зрозумієте, чому діти наші змалечку набираються ріжних слабостей.

Далі йде дуже погана, нездорова звичка всім мешкати й працювати в одній кімнаті. Ні там вигоди, ні спокою, ні чистоти не знайдете. Пара, сопух з немитих тіл, бруд одержі й білизни дим з коми на й люльки чоловіка, пил від порошної роботи. Де тут змога легким розвиватися свобідно, дихати, очам бути здоровими? А додайте ще, що селяни приймають взимі нерідко ще й теля, чи пороса до ха-

ти, насаджують у хаті на весну кури, чи гуси.

Нема теж ніякої вигоди. Ні вдень вигідно сісти, простягнути кості після втоми, ні вночі добре виспатися, випочити. До того в такій одинокій кімнатці четвертину місця займає піч. Кругом стін нерухоми лави, посередині надмірно великий, тяжкий стіл. На жердках багато зрідка протріпуваної одержі.

Одинока постіль служить до спання всій родині: старим і дітям, без огляду, чи вони здорові, чи слабкі. Чи дивота, що як яка слабкість в хату влізе, то так там розпанується, що вже не виженеш? А вже спання на печак, то вбивство!

Як же вдержати чистоту в таких умовинах? Як удержати здоров'я? Трудно, дуже трудно! То ж на цей раз у нашої балачці про здоров'я кидаємо клич: хто тільки може, мешкайте не в одній, а в двох кімнатах. Викиньте старосвітську піч, вибийте друге або побільшість двічі те вікно, що вже є. Дайте в хаті підлогу, коли її нема. Замість одної постелі, зробіть два ліжка, а для дітей теж окремі, хоч би складані. Столи робіть малі, а до розкладання так, щоб тоді, коли в гості, можна було плити столів розсунути, доложити. Замість лав, зпід котрих годі гаразд порох повимітати, робіть рухоми крісла, ослони, так, щоб можна було їх пересунути, поставити там, де треба.

Оце перші умовини кращого здоров'я й над цим подумайте, не махайте рукою! Не в то речі неосягнені, тільки треба хотіти. Ліпше видати трохи гроша, завдати собі труда, ніж слабувати, видавати гроші на лікарства, мати повну хату хирляків та замість весіль робити похорони.

Про лад і чистоту буде дальша балачка.

Торгівля алькоголем руйнує добробут, а спричинює нужду, влочки, хвороби, божевілля і смерть.

ЧАСТЬ ГОСПОДАРСЬКА.

Перед святами.

Звичайно наші передсвяточні порядки на селі зводяться тільки до вибілення хати.

Цього замало. Треба в погідний, теплий день повиносити з хати на двір: скриню, лави, образи, замисники, столи й усе теплим, міцним лугом вишурувати знадвору і з середини. Про сінники замість соломи в ліжках писали ми ще з осені. Сподіваємося, що багато господинь пішло за нашою радою. Огож тепер треба повиносити сінники до сонця, щоб обсохли від зимової вогкості й конечно треба змінити в них солому.

У своїх передсвяточних порядках загляньмо й на стрих і до комори, ба навіть до „великої хати“, що в ній ніхто не мешкає.

На стриху постирати павутиння й порохи, що роками поосідали на кроквах, позамітати й змастити чистенько землю. Вліті в часі жнив і польових зборів може нам стати в пригоді чистенький стрих.

Старі, ні дочого речі на стриху, як: кусники подертого кожуха, старі черевки, кусники розсіпаної бочки найкраще спалити. Попіл розсіпати по городі. Буде добрий погній.

Треба вже раз на все скасувати поганий звичай, щоб кури ночували на стриху. Від цього тільки вічні непорядки там і в снях

До комори, чи як де кажуть „притули“, треба теж заглянути з „свічкою в руках“.

Неприємний запах, що бє звідти від бочки з капустою і огірками — усунемо тим, що тепер під весну будемо два рази в тижні споліскувати дощинки й платки на огірках і капусті. Комору треба теж бодай раз на рік вибілити, бо ж тут власне переховуємо наші харчі.

Нашим господарям пригадаймо, що треба й коло хати зробити порядок: направити плоти, повивозити

гній, вишутрувати подвіря, зробити порядок коло господарських будинків і т. п.

Як уже робити порядки, то всюди й ґрунтовно, а не так „біг пес через овес“.

Радьмо самі собі.

Як зробити собі випадну „канану“, софу до відпочинку?

Доказана річ, що людина далеко краще відпочине, коли може вигідно положитися, ніж тоді, коли тільки сяде, не маючи де оперти крижі, ані простягнути ноги. На такій канані й уночі краще спати, як на лаві, як це звичайно в нас на селі водиться

Як її зладимо?

Зробити з мягкого дерева раму з ногами на чверть метра зависокими. На дно покласти дошки, як на постіль. На це зробити „матерац“ із соломи, себто наложити у великий полотняний мішок (сінник) соломи й поперетикати в відступах грубою ниткою чи шнурками (грубою голкою), щоб солома не розсувалася в однім місці більше, а в другім менше. В головах покласти ушигий з соломи грубий валок.

Це все покривемо перше простиралом, а поверху гарним ліжником, килимом, чи хоч би „писаною“ веретою.

Для вигоди зробимо 2–3 подушечки в гарно вишитих пішевочках. Їх кладемо на валок, а також припираємо вздовж софи. Софа має бути трохи ширша від ліжка й низька

Др. Е. Томашевський.

Виляг і виховання пантарчат.

У нас небагато розводять пантарок, хоч мясо цієї птиці дуже ніжне й смачне. Виляг пантарчат, так само як і індичат, припадає на пізню весну.

Пантарку звичайно не насаджують. Вона боязька. Часом без нашої волі пантарка вимостить собі гніздо десь у затишному місці, нанесе яєць і там висидить. Такий виляг звичайно вдається.

Пантарачі яйця підкладають під квочку, або під індичку. Під квочку дають 15-22 штуки, а під індичку 30-35 штук.

Вилуплюються пантарчата 25-28 дня. В наших галицьких господарствах маленькі пташенята першого дня важать коло $2\frac{1}{2}$ дека штука. В кінці першого тижня повинні осягти вагу коло $3\frac{1}{2}$ дека.

Виховання пантарчат є дуже подібне до виховування індичат. Корм пантарчатам треба давати часто, бо воле вони мають дуже мале. Охоче їдять корм тваринний, якого їм треба доставляти, доки не підроснуть та не стануть його самі скрізь, де тільки дасться, вишукувати.

Двомісячні пантарчата вже досить сильні і мало вражливі, як на негодю, так і на недостатчне годування.

Вистачає раз денно, увечорі, посипати їм зерна, а решту корму — як тільки мають де, вони назбирають самі за день.

Індичка краще надається до виховання пантарчат ніж курка, що має інші звички. Проте й курка може виховати пантарчата. Треба лише в цьому випадку берегти їх перед росюю і дощем, бо курка менш уважлива від індички.

Пантарчата надзвичай сильно привязуються до своєї матері. Вже курка починає нестися і кидає своїх прибраних дітей, але вони нізащо не хочуть з нею розлучатися і змушують, щоб водила їх далі.

Продають пантарок живих, або битих скубаних, а то й нескубаних.

Дбаймо про пашу для нашої худоби.

Ніде не бачимо таких поганих і запущених пасовищ, як у нас. Коли ж хочемо, щоб наші корови да-

вали досить молока, треба впливати на господарів, а крім того й на громаду, щоб хоч частинно старалися поправити свої пасовища. Як це робити, треба порадитися доброго агронома.

Такі пасовища насамперед боронують, розкидають кертювину; потім ще раз зрушують відповідними боронами та засівають відповідною травою. Далі — не дозволяють розпускати худоби по всьому пасовищу на раз, лише спасають частинами в чергу. Треба повичищувати пасовища з ріжного каміння, будяків і т. п.

Памятайте, господині: як хто дбає, так має.

Що їсти.

Замість купувати в місті ковбаси на Великдень, дуже часто замало, або забагато почасничені, чи посолені, краще зробити собі самому.

Взяти 2 кіля вепрового досить товстого мяса з лопатки, без жил. Покраяти його в дрібненькі кісточки, посолити, додати до смаку розтертого часнику, додати трошки меленого звичайного перцю з кількома зернятками англійського; додати і деко салітри в порошок, горнятко вивареної з костей юшки й виминати руками так довго, щоб зробилась одна пухка маса. Нею начинювати (не затвердо) чистенько вимиті ковбасниці. Порожні місця проколювати голкою, щоб воздух вийшов. Повісити на патичку в холодному місці на 24 години. Потім можна завудити, варити або смажити.

Добра великодня паска. На одну велику паску беремо 4 літри або 2 кіля муки й розчинюємо теплим молоком, або й водою й 6 деками підробленого, підкислого дріжджа. Посудина мусить бути чисто вимита, щоб не було слідів з давнього тіста, бо буде квасна. Коли по кількох годинах розчина аж зачне западатися, тоді місимо, додаючи

потрохи 4 літри муки (або й більше, бо тісто має бути так загусте, як на вареники або клюски.) Вливаємо в часі мішення 6-8 яєць, досипаємо всілякого товченого коріння. Навприкінці даємо ложку масла, або смальцю. Як тісто добре виросте, аж зачне розтріскуватися, тоді вироблюємо паску. Третину тіста оставити на ріжні прикраси. Готову вироблену паску кладемо на бляху — хай ще раз добре підросте. Мачаємо перо в розбите яйце, мастимо паску і всаджуємо в піч так напалену, як на хліб. Коли піч не дуже добре гнітить, то лишаємо ззаду по кутках, як і спереду, грані. Як зрум'яняться, накрити паску папером. Загулу добре спочатку яких 10 хвилин не притикати вгорі, щоб тісто вирівнялося й не тріскало; як загніт ловить добре, грань забрати. В печі тримати 2 і пів, або й три години.

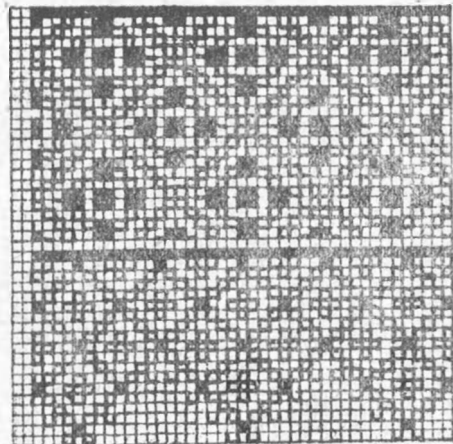
Добра дешева баба. Кварту дуже гарної муки запарити квартою молока, а як остигне, розтерти валком у макітрі, щоб не було грудок, вливаючи потрохи 20 цілих яєць, добре убитих, найліпше в масничці, і все разом вилляти до якоїсь більшої посудини. Дати 10 до 12 дека (грудку з гусяче яйце) дріжджа і поставити на тепле місце. Як підкисне, місити, додаючи муки около дві кварта; а при кінці мішення, додати кватирку стопленого масла і пів фунта (півтора-два горнятка) цукру, шкірки цитринової й коріння до запаху; положити знов у тепле місце, щоб виростло. Як виросте, виробляти; давати до бляхи (не давати багато тіста, бо наростає) і хай ще раз підросте. Потім дати на годину до печі. Можемо дати жовтки з половиною яєць, а другу половину цілі яйця і тоді тісто мусить бути вільніше.

Добрий напій в сушених яблук, грушок, або сливков. Варимо сушені овочі, додавши трохи цинамону і пару гвоздиків або кусник цитринової шкірки. Як овочі добре

зваряться, зцідити вивар до скляної бутлі, додати цукру або меду до смаку й заки даємо до пиття, добре охолодити.

Або інший спосіб: На два гарнці того лиш трошки літнього вивару (найсмачніше з сушених грушок) дамо півтора дека розкришеного й розробленого дріжджа, вимішавмо добре і нехай так постоїть цілу ніч. Другого дня без шуми й осадку позливати в чисті пляшки не **повно**, лишаючи одну третину пляшки порожньою. Міцно заткати спареними в окропі корками, а для безпеки, щоб плин не висадив корків, зав'язуємо ще зверху шнурком. Винести на холод, — за два дні готове. Довше, як кілька днів, не постоїть — тому треба того напою робити стільки, скільки на раз може минутися. Дехто для скорого вжитку перетримує день два у бутлі без сильного корковання; це — теж не в зле.

Ручні роботи.

Подаємо оцей простенький, але прегарний взірць, якого можна приміняти до рушника, сорочки, чи якої іншої роби́тки.

Може бути в одній барві: чорній чи червоній, а можна вишити і в двох барвах: чорно-червоній.

Не люблю пльоток!

(Монольоґ).

Немаґнього гiршого, прошу вас, як довгий язик! Кажу вам, а вiрте, або нi, що я на смерть не люблю пльоток! А вже за нiякі скарби свiта не розповiдала б та не називала б ще й по iменi людей, що з ними близько живу... Такий уже мiй характер, а ви вiрте, або нi...

О, вiд мене нiкто не довидається, що та зивоока Гафiя, що то лiвим оком до правої кишенi дивиться, то така господня, як, вибачте, з клоччя батiг, Пари з уст не пушу, що в мовi свекрухи язик ляпає, як непривязаний. Скарай мене Боже, якби я мала щось злого на свою свекруху сказати!

Або, прошу вас, тi жiнки, що то по всьому селi розповiдають, що в хатi дiється. Хiба я коли скаржусь на свого Ivана? А прецiнь мала дитина знає в селi, який з нього ледащо. Але я про це анi слова нiкому, бо смерть моя говорити комусь про свої домашнi справи.

Ви знаєте, як я не люблю говорити, але, як часом мене припече, то таки мушу злегенька крикнути на Ivана... А вiн, ви знаєте, який з нього заведiяка, — але я анi слова про це нiкому! — дай менi вiдповiдати... I так слово по словi... аж до бiйки дiйде... Але я анi словечка про це сусiдам... хiба самi вчувають таї прийдуть розборонити нас... А все завдяки тому, що Ivан через свiй довгий язик не може змовчати менi.

Якось то чую — ви знаєте: смерть моя ходити по сусiдах таї збирати пльотки — що Ivан говорить по селi, нiби то через мiй язик не має життя в хатi. Чи чули ви щось таке? Я, я маю довгий язик?! Не хотiла я нiкому про це говорити, бо ви знаєте, як не люблю багато говорити — тiльки пішла зі скаргою на Ivана до дяка... вiн найстарший у нашiм селi... Кажу так i так: не маю через чоловіків довгий язик життя в хатi.

А вiн каже менi зарiзати гуску, пiти з нею аж до лiса та все скубити по дорозi... Думаю собі: а то що за чари!.. Але зробила, як радив. А вiн менi каже: „Тепер позбирай те пiр'я назад“. — „Та це неможливе! — кажу: вiтер чисто по полю порозносив“. — „Бачиш, — каже вiн — так само не можна позбирати слiв, що їх викидаеш з уст, бо люди вже їх по всьому селi порозносили“..

Вiдтодi обiцяла я собі й Ivановi свiйому заказала: анi слова про те, що в хатi дiється... Хiба я вам сказала що про себе тепер? Такий уже мiй характер, що анi пари з уст... А ви вiрте менi, або нi..

Рiжне.

Ренти для українських вiйськових iнвалiдiв. Вже вийшов розпорядок мiнiстра скарбу та суспiльної опiки, який управильнiв справу рент для iнвалiдiв-українцiв, що боролися вiд 1 листопада 1918 р. до 1 червня 1919 р. в рядах Української Галицької Армії. Українські iнвалiди, що потерпiли на здоров'ї в той час, можуть тепер старатися про iнвалiдську ренту. Час подавання прохань — це один рiк вiд дня оголошення цього закону.

Політичний процес у Самборі. Цими днями в Самборі засуджено за державну зраду: Володимира Бiласа на 6 лiт тюрми, Михайла Хорта на 5 лiт, Теодора Муйлу на 4 роки, Михайла Гнатова на 3 роки.

Суд у Львові засудив обманцiв жидiв: Мехля Парнеса, Нухима Бляйха й Алiфанда за те, що зшукували селян села Звенигорода, обреченого повiту. Найбiльше потерпiла вiд їх обманств Марія Андрушко — понесла втрату три чверти морга поля.

В Англії, в Америці й по iнших високо культурних краях не тiльки дiвчата, але й хлопцi вчатьс'я куховарства й ручних робiт. Взагалi в свiтi чимраз бiльше затирається рiжниця мiж чоловічою й жiночою роботою: всi пiдготовляються до життя однаково.

Як позбутися мишей i щурiв? Взяти негашеного вапна, розтерти й просiяти через сито. Потiм до нього домишати половину-на-половину потовченого цукру. Цю сумiш вапна й цукру поставити в мисочцi в тих мiсцях, де найбiльше лазять щурi та мишi. Щурi та мишi дуже люблять цукор i тому будуть радо їсти поставлену сумiшку цукру з вапном. Вапно, якого наїдяться щурi, чи мишi разом з цукром — змочується в шлунку соками й починає гаситись. Це викликає запалення кишок у щурiв i мишей, i вони вiд цього гинуть. Сумiшку вапна з цукром треба ставити в таких мiсцях, де не мають доступу анi домашi тварини анi птiця. Уважати при цьому, щоби анi вапна, анi цукру не дотикалися руками, бо мишi, а особливо щурi це занюхують i тої отруї уникують. Все насипати й мiшати старою непотрiбною ложкою чи лопаткою.

Веселий куток.

Хто буде?

Йдуть в ярмарку двоє не молодих господарiв. Один каже: — Не знати, хто буде тримати свiт, як Бог помре?

Другий вiдповiдає: — Та певно, що нi ти, анi я, але хтось із Його фамiлiї...

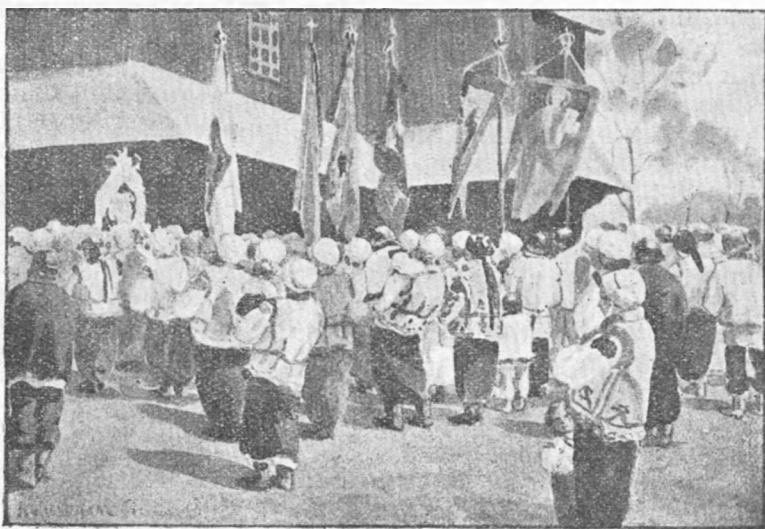
Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля”
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля”).

Рік III.

Коломия, 1. квітня 1934 р.

Ч. 7.

На Великдень. Образ славної малярки Олени Кульчицької.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Радіймо, браття й сестри милі,
Прийшла нам радість із небес!
Вітаймось всі зі щирим словом:
Христос Воскрес! Христос Воскрес!
Вішнім ненависть, біль і горе,
Це ж день утіхи, день чудес; —
Весь світ гремить в піснях могутніх:
Христос Воскрес! Христос Воскрес!

Чи пан, мужик, чи наймит вічний,
В цей день душі творить протрес;
І серце тихо-тихо шепче:
„Христос Воскрес! Христос Воскрес”
О, так і Ти, селянська Доле,
Воскреснеш, як Христос Воскрес;
І пісня щирої подяки
Полине тихо до небес..
Христос Воскрес!

Пилип Серпенко-Пахольчук

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двогизневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкраю і на Чехах на рік 2 волоти, для інших країв — пів америк долара на рік. АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція „Жіночої Доли“. Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Żino-cza Dola“.

Передрук статей доволений лише за поданням джерела.

Христос Воскрес!

Чувте, як грають дзвони? Це ж Христос воскрес! Ви, що прибрали свої хати, наче писанки; ви, що приоділи нове, чисте убрання на привітання Христа, — чи пам'ятали ви про прибрання свого серця на прихід Христа? Чи заглянули ви в глибини свого серця й чи впорядкували все там так, щоб міг туди Христос загостити?

Чи зуміла ти, мамо, в цей великий день простити своїй дитині необачне, у злості сказане терпке слівце? Чи можеш ти, жінко, в цей день забути й простити своєму чоловікові болючу неввагу до себе? Чи можеш ти, господине, простити своїй сусідці несправедливу обмову на себе? І ви, діти, чи забули про слово гнівне, шорстке, яке часом вирветься в батька-метері щодо вас?

Прощення вимагає від нас у цей день Христос. Прощення й любови. Даймо це нашим найближчим, а дамо це й Христові.

Хай легко буде нам на душі, коли засядемо коло великоднього стола. Хай радісною піснею поллеться з наших грудей: Христос воскрес! Справді воскрес!

Пам'ятаймо про „писанку“, яка належить лиш нашій найповажнішій народній установі — „РІДНІЙ ШКОЛІ“!

Микола Величко.

В ніч Воскресення.

Спізнено-весняний сутінок зближався до тихого призабутого кладовища, що висунене поза місто, якимось понуро вдивлялося в поблизькі Вороняцькі гори. Шляхом з двірця з поспіхом проходили люди, спішили до міста, яке прибиралося до великого свята — бо ось за хвилину в церкві за голосом старенького пароха понесеться пісня: Христос Воскрес!

Ось і вона!..

Радісний гомін покотився з церкви в доли, що оперізують собою місто З.

Відізвилися дрімучі дзвони..

З веселим усміхом виходили люди з церкви і гомоном заповняли вулиці міста. Довго веселий гомін нісся між домами, а далі все затихало, й місто вповилося спокійним сном.

Глибока тиша царила й на кладовищі. При яснім блиску місяця між рядами чорних і білих могильних пам'ятників відріжнялися березові хрести над могилами У. С. С., які рівною лінією стоять при шляху. немов на сторожі нічного спокою. Струнко одним рядом стоїть 28 березових хрестів, і вони проходимим щодня й ночі пригадують недавню бурхливу добу. Своєю поставою — позір! і нині, в ніч Воскресення Христового, ті березові хрести мовчки промовляли.

Автім нагло якась тінь пролетіла поміж березовими хрестами й почувся тихенький голос зітхання:

— Нас тут 150 дрімає. Зуб часу зрівняв був поверхню землі, вже над нами — слідів не було з наших могил — Вам, дорога молоде, спасибі, що нас не забули, справили мегили над нами й поставили березові хрести.

Завтра Великдень, і пісня Воскресення понесеться по наших землях! А я, тінь ось цих героїв,

що дримають під тими березовими хрестами, — приходжу сюди, щоб привітати тебе, народе мій, розбитий сварами, незгодами! Рідний мій краю, покритий вже нині рясним хабаззям.

Завтра Воскресення — тож і ти, мій рідний народе, забувши незгоди й свари, співай давню пісню згоди: Христос Воскрес!

А коли залунає ця животно-творна пісня, згадай про тих, що власною кров'ю записували останню сторінку рідної історії; що з любови до рідного краю в час загальної дрімоти і байдужости в нерівній бою впали, а нині призабуті дримають під утоптанною і зрівнаною поверхнею землі...

А згадавши героїв, пам'ять про них уквітчай легендами і їх, як найдорожчий народний скарб, передай в спадку майбутнім поколінням на те, щоб молоді орли українського народу серед тих легенд зростали, вбиралися в пір'я і з веселою піснею на устах: „Любо вмирати за рідний край“ летіли далі на тернистий, народний шлях, котрий тим разом провадив б до сонця Правди, до здійснення народніх мрій. Христос Воскрес!..

Замовк між березовими хрестами тихий голос... Не стало тіні — лишилась тільки дійсність: глибокий сон...

Др. Софія Парфанович.

Серед наших найменших.

Підчас лютневої кампанії доведлося виголошувати виклади по різних читальнях та установах. З огляду на те, що мені пришав приділ виголосити виклади по декотрих львівських школах, я вибрала собі найбільш підхожу тему: бережіть дітей перед алкоголем! Цю тему можна подати батькам, вчислюючи шкідливий вплив алкоголю на тіло й душу дитини; можна теж її доступнити, дітям, остереігаючи їх

перед уживанням алкоголю, та залежно від їхнього віку подати їм деякі відомості про алкоголь. Показалося, що нема пекучішої справи, як ця, що її наші батьки зовсім не доцінюють. Показалося, що на жадному з відтинків нашого фронту ми не загрожені так, як на цьому. Як же це так?

Отож я прийшла до дівочої школи ім. Бориса Грінченка. Сяля була вщерть виповнена малими дівчатками (це народня школа) веселими, рухливими та живими. Але такий дріб! Що їм можна говорити про справи, яких не зрозуміють, про алкоголь, якого й зроду мабуть на очі не бачили? Я була заклопотана. От тому я зачала з дітьми гутірку. Ось коротко її зміст:

Я сказала, що є такі напитки, які називаємо алкогольними. Вчислила їх, та коротко, кількома словами, сказала, що вони шкідливі для людини.

Опісля ж я запитала: „Чи хто з вас коштував уже тих напитоків“? Зі всіх сторін залунали оклики: „Я! Я!“ Щоби пізнати скільки в тих дітей, я казала їм піднести руку. На мій переляк піднісся ліс маленьких дитячих ручок! На 50 дітей може чотири, або п'ять не піднесло руки. Решта всі вже мали спромогу пробувати, а то й пити алкоголь! Жахливе! Неймовірне! Такі маленькі дівчатка!

Коли я охолонула з першого вражіння й переляку, зачала розпитувати, хто давав пити та: чи і як це смакувало? Показалося, що завжди цим божевільним злочинцем є батько. Коли я питала: що тато каже на горілку? — дівчатка відповідали: „що є сильна, що є добра, що є гірка“. Коли я питала: як смакує горілка і чи то приємно? — більшість дітей казала, що горілка пече, що від неї крутиться в голові і — що цукорки є значно ліпші. Але були й діти, що хвалили горілку!

Я розповіла їм коротко, як

алкоголь шкодить дитині, та просила їх ніколи більше не пити й зажадати від батьків, щоби не давали дітям пити горілки ані інших алкогольних напиків, бо від цього діти будуть хворіти, будуть погано вчитися та погано розвиватися, та стануть волоцюгами й злочинцями.

Скільки ці діти зрозуміли та затамили — не знаю. Але цей ліс дитячих ручок стоїть перед мєю уявою і завжди стоятиме як грізна пекольна зява. Він лякав мене на яві і в важких, кошмарних снах. І я рішила: батьків треба вчити, беззупинно, невтомно треба їм усвідомлювати злочин, який поповнюють, привчаючи дітей пити.

Від тої хвилини всюди і завжди я говорю: Батьки, бережіть дітей перед алкоголем!

Районова молочарня допомогла.

— Го! Го! Го! Вже знову свіжа драчка! — негодують декотрі доставці „Р. М.“, побачивши, що при виплаті за молоко стягнуто їм по кількадесять сотиків на допомогивий фонд.

— Цікаве, кому буде ця допомога?

— Та вже що не нам... Тим з нас лиш жити хочуть, — підюджують дальше злосливі язики.

А ніхто, як Мотрунчина Катря, що завжди всім невдоволена.

Не минуло два тижні, а селом понеслася новина: „Мотрунчина Катря дорізала корову.“

Сум заліг обійстя. Плач, лемент, як за мерцем. А Катря аж головою товче.

А тут на поріг справник Районової Молочарні.

— Чого заводиш, Катре. Не плач...

— Не плач? — хлипає Катря: — Добре казати! Діти осиротіли, без молока, а ти: не плач!.. Десь

певно свою корову подаруєте мені на розраду. — розтеркотілася молодичка, в якій з правила слова не купити.

— Своєї вам не подарую, але молочарня купить вам другу корову з допомогивого фонду, — каже справник.

— Кадіть тому, що носа не має, а не мені, лютиться Катря, аж забула й про плач: — Вже я знаю ту допомогу. Здерти то ви вмієте. Щомісяця якась свіжа видумка. Бодай 3 гроші не додасте при виплаті, щоби їх облишити... То на Інвалідів, то на „Рідну Школу“, а хто знає, чи не на рідну кишеню! Але про вашу допомогу то я чути не хочу. Чхаю на неї! Добра допомога, що процент в молоці паде!

Справник аж вуха заткав тай із хати.

На подвірю ждали на нього члени оціночної комісії. До хати не входили бо при оцінці корови, що її перевели в Катрі з рамени Допомогивого Фонду Районової Молочарні, наслухались стільки солодкого, що до тепер тямали. Післали по оглядача, стягнули з корови шкіру, а що мясо узнано здоровим, віддано його до розпродажу.

Шкіру насолено, вложено в мішок і вислано до кооперативної гарбарні в Яворові-Наконечне.

Катря майже непритомна гляділа на цю господарку чужих людей на її обійстю. З жалю й зі злоси ослабла так, що майже не розуміла, як справник впевняв її, що до чотирьох тижнів Р. Молочарня виплатить їй 96 зл. за дорізану корову.

Коли опісля сусіди їй про це толкували, то віри не ймила.

— Та де-де це правда! От блахман тай годі. Хтось то когось нині в біді знає?! Добре що ще шкіру і м'ясо загарбали! — відказувала своїм звичаєм.

Але потрохи молодичка вспокоїлася, а там почала оглядатися за коровою. Врешті згодила молоч

ницю таки в своїм селі й задаткувала.

Як лиш довідалася про це Управа Районової Молочарні, прийшов до Катрі скарбник і виплатив їй 96 готовими гр'шми. Катря протирав очі Сама собі не вірить! Але коли поміркувала, що це не сон, а дійсність — давай торгуватися.

— Та я за ті гроші корови не куплю. Таксували на 120 зл., а тепер вже вривають!.

Бідний скарбник вуха по собі поклав та береться вговорювати, що Допомоговий Ф'єнд дав лише 80 проц. підмоги. А що корова була оцінена на 120 зл., тож 96 зл. це є точна виплата

Але Катрі не перебалакавш.

— Ви тільки й знаєте, що процент обривати. Мало з вас того, що на молоці обриваєте процента, то ще й на корові обдерли? А розперла би вас моя праця!!!

Не дослухувався скарбник дальше, пішов додому що-духу.

Другого дня вже Катря корову привела. Вона на подвіря, а книговод уже стоїть з чорненькою скринечкою.

— Заждіть, Катре! Хвилиночку!

І потиснув гудзичок.

— Дякую! — каже солоденько. А Катря: Та за що?

— От бачите — я зняв світлину з вас враз із молочницею, що вам її Райо. ова Молочарня купила.

— О, купила! — почала Катря своє. — Добре купувати за мсі гроші!.

Але книговода вже не чуло. Тож решту лайки вислухала лисуля. Бо виплата з Д. Ф. ні трохи Катрі не вдоволила

Але ця самопомога членові кооперативної молочарні відкрила очі не лише членам Р. М. Навіть дотеперішні доставці до приватної молочарні зрозуміли різницю між приватною й кооперативною молочарнею.

— Приватник нам корови не купить, а з процентами за молоко

однаково крутить, — заговорили дотеперішні прихильники приватника і один за одним приступили в члени Р. М. *Кума Марта*

По чийй стороні правда?

Оце недавно підняли жиди по заграничних газетах крик, що їм кривда діється від нашого народу. Люди наші їх збиткують по селах; в мі.ті оминають їх крамниці, не купують у них й тим приводять їх до руїни.

Англієць, чи американець, що не знає наших людей, ані обставин, читаючи ось таке про „збитковання“ над „бідними“ жидами, може справді наш український нарід взяти за якусь дич, що в білий день нападає на безборсних жидів і чинить розбій...

Тимчасом недавно у Львові покінчився так званий звенигородський процес (про який ми згадували в попередньому числі) проти сільських жидів (сманців, які в немилосердний просто спосіб пускали несвідомих людей з торбами.

Головному обвинуваченому я комусь Парнесові, синові Юди, закинув суд аж 11 доказаних с'манств, як нпр: позичив селянинові Данилові Морикішці 300 дол. на один рік, а за самі відсотки („проценти“) взяв від того селянина 500 дол готівкою; а крім того на сплату довгу забрав ґрунт, що мав вартість 100 дол. Позичив другому господареві Іванові Заставському 200 долярів, а по році збрав у нього два морги ґрунту, що мали вартість 300 дол і таких с'манств допустився цей жид аж 11. Зате закупив собі в селі 30 моргів ґрунту.

Другий його спільник якийсь Аліфанц позичив Марії Андрушко гроші на вексель, сам той вексель заскаржив, не допустив, щоб жінка сплатила коли приходили накази платности, кажучи, що „того не потрібно“, аж довів хитро до того, що спроволав ліцитацію — і бідна

жінка стратила все обістя і три чверти морга ґрунту. Правда, суд позасуджував обманців по рокові вязниці й по кільках соток зл. грішми, але хто винагородить пошкодованим їх кривду?

А хіба це — вже усі кривди, що їх зазнав наш нарід від жидів? Пригадаймо собі, що діялось по наших селах, заки позасновувано там кооперативи? Таж наші селяни мусіли інколи втров більше платити за ріжні товари, бо жиди самовільно встановляли собі ціни й не було кому тих цін збити. Нарікають жиди, що наші люди перестають купувати в них. Або то наш селянин має вічно бути погноєм для наживи чужих? Також практикується й таке, що жиди перед кожним ярмарком збираються всі разом, роблять наради й наперед установляють ціни на сільські продукти, — і там, де нема ще організації люди стають безрадні: хоч не хоч селянин мусить за безцінь збувати свою кривавицю. Тепер ми діждались уже того, що наші кооперативи, наші „Маслосоюзи“ і „Мясозбути“ всгановляють ціни й жиди хоч не хоч мусять пристосовуватись до них. І в цьому велика, просто неоцінена заслуга нашої операції, що врешті поволі визволює наше село зпід панування ріжних сільських пявок.

А скільки таких випадків було, що арендар свідомо розпічював багатих газдів у селі, забирав за борги за горілку ґрунт, а колись багатого господаря пускав на жєбри з торбами.

А як шкіру здирали ріжні „барішники“ — посередники по селах, найкраще знають ті, що без них обійтися не можуть.

І жиди мають ще лице скаржитись на нас перед світом?

Питаємо тепер хто, кого ви нищує: ми жидів чи жиди нас?

Гей, люди добрі, а де ж у тому Звенигороді і всюди — була „Просвіта“, жіночий кружок, а де ж

добра книжка, газета? Таж, якби та Марія Андрушко, що дала тому жидові виманити у себе обістя і ґрунт, була звернулася до нашої газетки під „Читайте й радьте“, чи ми були б їй не порадили?

От і ще вам, господині, один доказ, якою важною є організація, освіта й добра газета на селі. Тому ніколи не жалуйте видатку на книжку, добру газету й вкладку до товариства — видаток цей повернеться вам вдєсятеро.

Зближається „Свято Матері“.

Від кількох літ наша жіноча організація „Союз Українок“ завела гарний звичай: у другу неділю місяця травня улаждувати скрізь, не лише по містах, але й по селах „Свято Матері“.

Цього року воно припадає на 13 травня, й коли хочемо, щоб воно нам гарно вдалося, треба заздалегідь підготовитися до нього. Хай управи наших кружків підготовляють програму свята — виучують пісні, деклямації, приготовляють виставу. Хай опісля порозуміються з іншими культурними установами й подбають, щоб це свято перейшло в нас гарно, поважно. Діти повинні приготувати своїм матерям якісь милі подаруночки.

Але теж треба подбати й про те, щоб це свято принесло нам і ширшу користь. Огже дохід з нього треба призначити на дитячі садки, дитячі бібліотеки. Це була б матеріальна користь.

І велику моральну користь повинно принести „Свято Матері“. Треба постаратися про добрі виклади для матерів — про їхні обовязки під оглядом виховання, а навіть здоровля дитини. Для дітей — про обовязки доброї дитини щодо своїх рідних матерів батьків і спільної всім нам Матері України.

В той спосіб переведене свято буде не лиш одним приемним днем у нашій буденщині, але й у своїх наслідках буде дуже корисне.

ЧАСТЬ ГОСПОДАРСЬКА.

Що робимо в господарстві.

Хоч з нагоди свят раді б ми з нашими читачками поговорити про святочні справи, про те, як усе гарно пекти, варити, хати прибирати, — та нема права забути й про те, що весна найважливіша пора в році. Якщо її не використаємо, то не напрамимо цього за ціле літо ба й зиму.

Що добрі господині, господарі роблять під цю пору?

В першу чергу добре розплянковують, як найкраще використати той кусник землі, що його має, — щоб і власна родина й худобина мала добру й відповідну їду на літо й на зиму.

Господарі засівають поле й пасовища різними пашними рослинами, бо знають, що корова нині, коли маємо свої молочарні, в підставою цілого добробуту родини. В кожному господарстві дбають про люцерну, про пашні буряки, моркву, пашну кукурудзу й інші рослини.

Ради громадські дбають і про спільні пасовища. Відповідними боронами принаймні здирають мох, розкидають кертювнина, посипують попелом, погноєм. Це ж сором і легкодушність так запускати громадські толоки, як це у нас діється!

Господині дбають про грядки. Навинуть шнур на кілки, розмірюють грядки на метер двадцять сантиметрів заширокі й визначуть їх рівненько до шнура. Борозди не викидають глибокі, а тільки втопчують стежечку ногами. Сіють на грядках і садять рівно, рядочком. Крім петрушки, моркви, варто засіяти грядку цикорії — вона придається і людям і тварині домашній. По грядках сіємо салату, місячну редьківцю. Це ми зберемо скоріше, ніж інша городовина розростеться. Також садимо горох, біб. Шпінат повинен бути з осені засіяний; як ні, то поспішайте з ним.

Розсадник, як ми радили, заложили собі? Як нема вікон, то зробіть рамку з лат й причепіть шпанеглями воскований (пергамі новий) папір щей напущений товщом. Він не заступить цілком скла, але дещо pomoже

Між городовиною не забудьте посіяти чи посадити цибулі; всі грядки обсадіть цвікловими буряками. Без цих двох рослин не може обійтися жадна господиня. Цибулі треба їсти багато сирі й до страв давати. Вона причинює багато здоровля Народи, які вживають багато цибулі, живуть довго. Про це напишемо незадовго окремо. Тимчасом радимо сіяти цибулю, садити зрізованець (трембульку). Вигода є, коли господиня має грядку цибулі семилітки; бо вже з ранньої весни має зелену гичку на закрішку і до хліба. Так само цінний є й часник.

Велику користь дав нам цвікловий буряк. З нього борщ цвікла, бурячки, як страва, а крім цього й добра мармеляда до тіста. Буряк тримається добре цілу зиму — тож садім його, де можна, й гарно плекаймо.

Крім городу з городовиною, не забудьмо й про квітник перед хатою. Це вже справа дівчат, молодих господинь. Але й тут визначіть грядочку під шнур, рівненько, квіток посійте в розсаднику чи хоч би в скринці на вкні. „Народня Торговля“ постарала для нас такі прекрасні різні квіти — лише вибирати, але не покидайте рідних васильків, маруни, купчаків. В кого більше місця, може зробити травник перед хатою й лиш де-не-де виміряти грядочку. Постарайте до квітника кущиків півонії, делії, черевичків, косятиню й інші довготривалі рослини. Це можна виміняти одні від одних. І куш калини, бозу, ямину, кілька троянд повинні знайтися в вашому городі.

А садок? Ось коли б ви ба-

чили, як дбають добрі господарі на весну про свій садок! Обчищують кожну павутинку, кожну галузочку, сухий листочок і спалюють це старанно, так, як і солону чи липкі паси, котрими деревця були обвинені. В них шкідники поховалися — хай же пропадають! Пні дерев, немов на яке весілля, відчищують від моху й потрісканої кори. Але щоб вона не падала на землю підкладають полотно і опісля стрясають і спалюють, бо там теж тьма тьменна зародків гусениць і різних шкідників.

Добрі господарі й господині також знають, що без прорідження галузок і без оприскування їх відповідною течєю, нема що надіятися урожаю. Тому як не кожний власник саду зокрема, то по кількох разом складаються на городову сивавку, якою дерева можна добре оприскувати. Де добре розвивається кооператива, вона може для членів сивавку купити. Кружок „Сільсько-го Господаря“ теж.

Та це ще не все. Не добре для дерев, коли земля під ними замуравилася. А також треба садок і підгноювати. Коли ви не зробили цього з осені, то можна ще тепер розкинути гній і перекопати.

Що посадити на цій землі, поговоримо другим разом.

Щ о ї с т и.

Шановні читачки, звертайте увагу на оцю частинку вашої газетки, де подаємо вам добрі випробувані поради, як варити, пекти, як найкраще всяке добро в вашому господарстві використати!

В першу чергу радимо тим, що били впра перед святами хоч би до спілки м'ясо з нього гарно замаринувати, а опісля завудити, а не складати його лише солене. Мариноване м'ясо смачніше й довше постоїть, як лише солене

Як і чим м'ясо маринувемо? На кожних 10 кільо м'яса (найкраще

лопатки, полядвця) — беремо 80 дкг. соли, 5 дека порошку салітри, 1-2 зубки часнику, 2 дека колендри, 1 дек. потовченого перцю Вимішайте все разом — і одну четверту цього лишіть на ропу, а всю решту втирайте в м'ясо рукою якнайкраще. Що остається, то знову брати в жменю і втирати. Бля костей робимо ножем дірку й туди напхавемо соли Зложити в чистенький (найліпше новий) цебричок і хай постоїть кілька днів в теплій хаті, прикрите чистим полотном. Обертати щоднини.

По 5-6 днях до цебрика, де лежить м'ясо, доливаємо ропи, себто беремо цю четвертину мішанини, котру ми собі лишили від насоловання м'яса, розпускаємо її в 8 квартах перевареної води й студеною підливаємо м'ясо. Тепер обертати що 2-3 дні. Розуміється, що, скільки більше м'яса понад 10 кіля, стільки в відповідній скількості додаємо цього всього. Грубі шинки стоять у ропі 2 тижні, менші кусні м'яса 8-10 днів Опісля виймаємо, обсушуємо й завуджуємо в комині в холоднім димі (не сміє бути дим з вугля, лише з дерева й не палити багато, щоб у м'ясі товщ не стопився — хай дерево горить помалу, щоб лише курилось).

Коли таке м'ясо хочемо варити, треба сполоскати в літній воді, опісля в студеній, потім покласти в гарячу воду й варити. Треба юшку покоштувати: як засолена, тоді зливаємо її й доливаємо лише свіжою водою. Стигнути має м'ясо в тій воді, що варилося. До вареного студеного м'яса, для кращого травлення, даємо муштарду (в наша „Міка"), хрін з оцтом, або з вареними цвікловими буряками, або ось таку підливу: з ложечкою масла або оливи розтираємо 2-3 жовтка на твердо зварені; розпустимо це винним оцтом, дамо до смаку трошки соли й цукру та тертого хрину; можна дати дрібно січені білки з яйця й зеленої трембульки (зрізованцю).

Крухі тісточка з помадкою. Шклянку свіжого масла утерти чистим валком у макітрі з шклянкою цукру й двома яйцями. Додати стільки муки, щоб тісто, як заміси-мо, були таке, як на повільні пироги (сипати муки по трохи й уважа-ти під рукою, яке заг,сте). Хай по-стоїть тісто на холоді. В годину о-після розтачати, країти на невелич-кі палянички на палець закрубі. Се-рединку трошки витягнути аби бер-іжки були трошки грубші, поста-вити на вимашену бляху і всунути в дост: гарячу пч або в руру на 15 20 хвилин. Як лиш трохи пору-мяніють, виймати. Як вистигнуть, помастити такою помадкою: ложку цукру, ложку свіжого масла й шклянку солодкої сметанки зварити з кусником ванілії. Хай поки-пить, аж маса стане густа; взяти набік, трохи перестудити й мастити по зимних тісточках; цукор скоро застигне і тісточка готові. Хто хо-че мати помадку шоколядову, хай додасть кусник шоколяди, розпуще-ної або какао в порошок. — буде мати тісточка шоколядові. Не за-будьте, господині, що на свята до студеного мяса й сира конечно по-давати гарячий чай, з платочком цитрини, коли вона в.

Лакоминка в гречанної (кра-ківської) кашки. Чвертьлітри (гор-нятка) кашки дрібченької, пів лі-три молоді квасної сметани. 12 де-ка (більше пів гор:ятка) грис. цукру малу чарку руму (можна замість руму дати сік з цитрини й шкірку) Разом вимішати й поставити на 2-3 годині, щоб напучнявила. Висмару-вати посудину добре маслом або чистим смальцем, посипати булоч-кою й пекти в добре гарячій рурі пів години. Упечену полляти мали-новим соком або подати биту сме-тану. Дуже смачна й дешева.

Лакоминка з сира. 1 кільо картопель, 1 кільо сира перемолоти разом зо два рази на машинці від мяса; дати дві ложки доброї смета-ни, ложку масла, 25-30 дкг. (два

горнятка) цукру, 10 дкг. родзінків (можна й без них) шкірку з 1 ци-трини, 4-5 жовтків. Утерти жовтки з маслом і цукром, додати сметану й сир, змелений з картоплею; дода-ти дві ложки муки, убити піну з білків, вимішати легко, дати в до-бре висмарований рондель, посипа-ти булочкою і вложити до не дуже гарячої печі на годину. По спечен-ню полляти овочевим соком, а та-кож можна лиш посипати цукром з ванілією.

Добра порада.

Щоб тісто добре росло, треба дати відповідну кількість доброго, свіжого дріжджа. Збільшити його силу можна в такий спосіб, що дріж-джа перемнемо добре з на сипко звареною картоплею і з трошки му-ки. Приміром 3 дек. дріжджа (гру-дочка завбільшки волоського горіха) з одною бараболею й трохи муки. Покладемо це на ніч на теплі. Себто на припічку чи на камені. На рано гарно виросте й буде мати силу за 5 дека дріжджа.

Покиньмо недобру звичку!

Хоч у селі в кооперативна крамни-ця, то ще дуже багато нашого жі-ноцтва любить свої закупи робити по жидівських крамницях у місті.

Чому? Чи може товар ліпший, чи ціна дешевша?

Не вірте! Хоч на око може де-що й опустить, то напевно товар буде гірший, підшахрований, вага теж несправедлива.

Тож уже слушний час, щоб наше жіноцтво не несло гірко здо-бутих грошиків у чужі крамниці й не набивало ними кишень тих, які, хоч і обшахровують нас на кожнім кроці, але ще й „мають лице“ при-скаржувати нас перед цілим світом за те, що вкінці наш нарід прззрі-вав й не дав себе туманити.

Той звичай, щоб у місті купу-вати, походить у нас з тих часів, коли то по селах жиди без жадного

сорому брали за товари двічі, а то й тричі стільки, що вони варті Відколи позаводили ми свої кооперативні крамниці, від того часу й використовування бідного народу увірвалося. Але господині замість бути вдячні за це своїй кооперативі, минають її й шукають своїх приятелів

аж у місті.

Чи не сором?!

Памятайте: свідомо українка, селянка чи міщанка, на свята і на будень купує все тільки в своїй Кооперативній Крамниці чи „Народній Торговлі“, й жадає там своїх власних виробів!

Взірцеві народні одяги.

Ось тут подаємо вам, ш. читачки, прекрасні взірці українського народного убрання. Ці взірці виконала наша славна артистка-малювачка Олена Кульчицька. Це є взір одягу з Великої України, а саме з Полтавщини. Корсетку робить не конче з оксамиту, скорше — з легшого матеріялу, навіть перкалю; Корсетки не треба надто вигаптовувати, хіба якісь зубчики, натомість можна облямувати іншим матеріялом. Скажім, корсетка буде бурячкового кольору; спідниця — в бурячкові квіти з зеленими листочками. Отже облямовання корсетки треба робити зелене. Є взірці і з вузьким золотим облямованням. Можуть бути й інші кольори корсетки й спідниці, але вони мусять між собою завжди годитися. Замість спідниці може бути плахта.

Коли робите це убрання, то треба уважати на сорочку: вона не може мати вже гуцульського чи буковинського чи якого іншого ви-

шиття, — лише з Великої України, зокрема полтавське (взірці завжди можна знайти відповідні). Намисто не багато; так само й убір голови — не занадто переладований, а такий, ось як на взірцях.

Таке убрання, як то кажуть — витримане в характері (стилі), — і гарне, і не так то дуже дороге.

Чайний вечір

в Ременові пов. Львів.

На сходинах членів кружка „Союзу Українок“ в Ременові рішено уладити чайний вечір в дні 11-12-1934 Вже кілька днів перед цим в селі рух. Члени зносять муку, масло, яйця, молоко й інше.

Віділові звиваються, аж „попріли“. Печуть.. приготівляють щось нове. несподіване... чого дотепер в селі не було.

Дехто збоку підсміхався: і що вони вже не видумують?

Неділя, 11-12. 7 год. ввечером. Сала гарно прибрана рушниками, смеречиною, портретами наших письменників, гетьманів. На видному місці — портрет Лесі Українки.

Навколо стоять столи, прикриті білими обрусами. На салі рух. Молодь співає, сміється. Старші ведуть гутірку на різні теми, та „підтягають“ за молодими. Велику перевагу мають старші жінки й мужчини у віці від 40 літ вгору. Всіх присутніх понад 100 осіб. На стіл подають смажену капусту, шницлі хліб...

Директор Районової Молочарні Іван Фур „відкриває“ — подає ціль такого чайного вечора: — „Колісь наші батьки й діди сиділи в коршмах — пропивали своє майно.. А ми живемо в часах, які вимагають тверезости й праці, які вимагають викорінення з нашого народу всіх злих навичок — а головню уживання алкоголю — бо це власне він робить людину рабом. Сьогонішній чайний вечір має бути початком всіх забав у селі без алкоголю, та доказом, що без нього можна гарно бавитися.. жінка має перевести це в життя“...

Оп'сля чай, „крухі“, співи, деклямації, веселі гуморески... побажання та товариські забави. Сивоволосі мужчини й жінки бавляться: „лямпка“ — „ніс“, складають „фанти“. Сміх і співи додають охоти, підбадьорують.

Забавами кермують п. Іван Фур і Стефан Сушко.

Гості складають на „Рідну Школу“ 7 27 зол.

На закінчення голова кружка „Союзу Українок“ Стефанія Тис звертає увагу присутніх, — як гарно й весело можна бавитися без алкоголю, та дякує присутнім за таку численну участь...

Вже пізно вночі розходяться всі з жалем, що так скоро проминув цей веселий вечір. Учасник

Гагілка.

З того боку Дунаю - Дунаю,
Приплив вівчар до краю - до краю.
На сопілці виграє - виграє,
Тай хлопців скликує - скликує,
Гей, ви хлопці молодці - молодці,
Перекажіть дівчинонці - дівчинонці.
Най вона ся віддає - віддає,
Най на мене не ждає - не ждає
Бо я хлопець молодий - молодий,
Шей до того багатий - багатий.
Сім пар волів у стайні - у стайні,
Сімсот овець в вівчарні - в вівчарні,
А дівчина вачула - вачула,
Через гору махнула - махнула.
Викопала коріння - коріння,
З під білого каміння - каміння.
Полокала на ріці - на ріці,
Варила го в молоці - в молоці.
Полокала на леду - на леду,
Варила го на меду - на меду.
Присуває до жару - до жару,
Кипить корінь помалу - помалу.
А ще корінь не скипів - не скипів,
А вже вівчар прилетів - прилетів.
Що ж то тебе принесло - принесло,
Чи сивий кінь чи весло - чи весло.
Приніс мене сивий кінь - сивий кінь
До дівчини на поклін - на поклін.
До дівчини на поклін - на поклін.
Бо ти моя, а я твій - а я твій!

(Подала Варвара Плісак, с. Викторів).

Вартість одного пташачого гнізда.

Коли в гнізді є п'ятеро молодих, то з них кожне спотребує денно 50 гусениць, а всі разом — 250. Годування малих гриває звичайно місяць — отже за цей час вони відять 7500 гусениць. Кожна гусениця денно зїдає стільки поживи, скільки сама важить. Тому, коли денно зїсть хоч би одну квітку (скажім — на яблуні), то за місяць — 30 квіток, з яких були б овочі. Таким чином за місяць 7500 гусениць могли б знищити 225 000 овочів. Коли числити лише одну

десяту частину — 22 500 яблук — то й це страшна шкода. бо — тут згинуло б яких 2000 кіля овочів; коли числити лише по 20 сот. за кілю, то це буде складати 400 зл. Ось таку вартість має одне пташаче гніздо!

Шануйте, діти, гнізда! Не видавайте ячок! Не напастуйте малі пташенятка!

З світлим Святом Великодня, сестри, вас вітаю і „Христос Воскрес“! сердечне усім засилаю. Дай вам, Боже, все, що гоже, спокій, лад у хату; задоволення та втіхи багато, багато...

Коли ж будете свячене, сестри, споживати — прошу вас моє прохання тоді пригадати.

Коли діткам бажаєте ви кращої долі, помагайте, чим можете, своїй „Рідній Школі“. За цим конче, любі сестри, хай з вас кожного стежить — бо „писанка“ великодня лиш „Р. Ш.“ належить...

Відчиніть серця ваші на недолю брата — хай для бідних щедра буде в жертву ваша хата. Простягніть до нещасливих вашу братню руку — утишіть їм хоч на хвилину їх гіреньку муку.

Пам'ятайте про гуцулів — ваших братів в горах, що живуть не серед ланів, а в лісах та борах. Голод, голод, страшний голод, мов примара ночі, вже віддавна заглядає в сполохані очі.

Тож про це у світле Свято, сестри, пам'ятайте і, оскільки ваша змога, братам помагайте. Тоді й докори сумління згинуть за пле-чима — й на світ Божий поглянете ясними очима.

Явдоха.

Читайте й радьте.

Відповідь „блудній дочці.“

Зворушив нас твій лист, дорога дитино. Так, добре ти зробила, що повернула з неправ'ї дороги. Хоч на око, як кажеш, поважали тебе чужі, то знай, що навіть між ними дійсно інтелігентні люди не могли мати поважання до людини, що відцуралася свого, а пристала до чужих.

Прохавш поради, що дальше робити? В першу чергу, щоб так сказати, уgruntувати твердо своє становище на рідному полі, радимо: вчитись, пізнати історію свого народу, читати наших кращих письменників. Може не знаєш, які саме цікавіші книжки для жінок? Якраз під цю пору Головний Вид „Союзу Українок“ видає каталог книжок, відповідних для жіночих кружків, а тим самим і для поодиноких жінок. Можна постарати собі його. А чи є яка бібліотека в вашому містечку? Знаю його, була перед трьома роками в ньому, бачилася з деякими людьми, знаю, що є між ними деякі дійсно ідейні одиниці, тож і книжки повинні знайтися.

Може у вас далось б заложити філію, або читальню „Союзу Українок“ — тоді можна б саїльними силами й до бібліотеки дійти. Заки можна буде заснувати „Союз Українок“, підготовляй ґрунт у той спосіб, що й інших молодих дівчат заохочуй до читання нашої газетки й інших добрих українських газет та книжок. Хоч на око видається воно трудним, то при добрій волі можна кільком дівчатам до спілки купити собі якусь добру книжку чи передплатити газетку. Отже можете сходитися разом, по черзі то тут, то там, читати, вишивати, співати наших рідних пісень. Ведіть розумні балачки, як би то свою господарку уліпшити, садок пасіку розвести. Як я була ще молодою товариною, то тоді взагалі ще жіночих товариств не було. Я порозумілась з приятельками й складались ми по 20-30 сот. місячно. (замість видавати ті гроші на косметику й цукорки) й щомісяця купували собі якусь цінну книжку, яку по черзі читали. І по черзі одна, чи друга з тих книжок припадала нам на власність. В той спосіб багато доброго навчились.

Ось тобі моя рада, Як ще що хочеш порадитись — напиши знову. О. К.

Чому люди закладають пасіки? Бо мід — це не лише джерело зарібку, але й здоров'я і то для всіх: і дітей, і старих. Діти, що дістають мід, краще ростуть і розвиваються; старшим німечим мід скріплює серце, лікує кашель, недуги горла; також мід добре помагає проти безсонности й нервового розстрою. Тому, хто лиш може, закладайте пасіки.

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля“
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля“).

Рік III.

Коломия, 15. квітня 1934 р.

Ч. 8.

Учасниці куховарського курсу в с. Викторіві б. Галича. Посередині — провідниця курсу — письменниця Ольга Олександра Дучимінська. (Гляди стор. 8).

Пилип Серпенко-Пахольчук.

Почаїв, Волинь.

Весна.

Дивіть, весна!.. Весна прийшла!

Усе збудилося зі сну;

Гремить, клекоче цілий світ,

Співає пісню чарівну.

Ось жайворонки в полі дзвонять,

В долині річечка блищить...

А там — илуги шматкують землю;

Вітрець хабаззям шелестить.

І все ожило, все сміється;

Селянська доля зацвіла, —

— О весно, весно золотая,

Ти знов воскресла, знов

прийшла!..

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двогизневияк для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкраю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк. долара на рік. АДРЕСА: Коломия, Вайкова, 37. Редакція „Жіночої Долі“, Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia. Europa, Red. „Zino-cza Dola“.

Передрук статей дозволений лише за поданням джерела.

Як відбулись загальні збори т-ва „Сільський Господар“ у Львові й чому жінкам треба інтересуватися цим това- риством.

Ми, українці, нарід хліборобський, тож справи рільної господарки повинні нас цікавити найбільше. Певне нашим господиням буде інтересно довідатись дечого більше про діяльність нашого крайового товариства „Сільський Господар“, якого загальні збори відбулись оце 29 березня у Львові. Багато наших господинь знає це товариство тільки з самої назви. Багато, хоч у селі й існує кружок „Сільського Господаря“, не цікавились досі ним, ані його роботою, не доцінюючи тої великої користі, яку село має від цього товариства.

Наша земля дуже добра й урожайна, тільки, на жаль, наші люди не вміють ще як слід управляти її. Декотрі навіть навчитись не хочуть, — мовляв, мій дідо в той спосіб управляв, мій тато так працював, і я так буду. Дивно, що деякі люди самі собі ворогами хочуть бути.

Щоб зарадити лихові, „Сільський Господар“ оплачує 29 інженерів-агрономів (з високою господарською освітою). Вони осідають по повітах, їздять по селах та навчають людей нових способів управи землі та хову худоби.

Але чи не найбільшу допомогу дає нам агроном „Сільського Господаря“ в годівлі товару. Побільшити кількість молска від корови двічі або й тричі може господиня лише тоді, коли агроном навчить її, як худобину плекати, де її тримати і чим та як годувати. Цього почувується через заведення коатролі молочности. А знаємо, що відколи Молочарський Союз поширив свої молочарні, від того часу годівля худоби, хоч би й далеко від міста, найбільше оплачується з усього господарства.

Агрономи „С. Г.“ вчать, як закладати й плекати сади, що і як робити біля пасіки. Це в наші часи так само має добрі вигляди й поплачується краще, як збіжжева господарка

„Сільський Господар“ удержує господарську школу, уладжує різні господарські курси, організує і вчить кращих способів господарювання нашу молодь, заохочуючи її конкурсами, нагородами, поученнями.

Тож, шановні читачки, хай найближчим вашим кличем буде: закладаймо секції „Сільського Господаря“ при своїх кружках „Союзу Українок“. Де нема жіночих кружків „С. У.“, закладайте жіночі секції при кружках „Сільського Господаря“.

Вчімся, берім у житті цих товариств якнайжвавішу участь! Пам'ятаймо, що від поправи господарства, від розвитку нашої кооперації, нашого промислу, від нашого народного збагачення — у великій мірі залежить доля нашого народу. А про це старається й дбає „Сільський Господар“, „Маслосоюз“ і вся наша кооперація.

Добрий почин.

Управа Районової Молочарні ввела новину: замість надплати за молоко всі доставці Р. М. дістають часопис. Виписали відповідну кількість „Сільського Господаря“ й „Жі-

ночої Волі“ для вибору доставців. Господарі сягають по „С. Г.“, а господині по „Ж. В.“

Але не всі. Є такі, що бунт підносять проти „панських витребеньків“. Проти „марновання“ громадського гроша. По-їхньому, молочарня не повинна мати ніякого діла до газет. Завдання молочарні — відібрати товщ з молока, виробити масло, продати його і виплатити доставцям молока. А тут дивися що придумали: газета доставцям!

А вже ніхто не мудрував стільки, що Теклина нев'стка.

Молочар їй часопис у руку, а вона газетою до землі.

— Не хочи й не всилуєш! — розкричалася до кооперативного робітника.

Але управа Р. М. не слухала голосів чорних духів, що, на жаль, знаходяться і між членами кооператив. І газетки далше йшли в село. Доставці звикли до них, а там уже й попитують за газетою в свій час.

Внедовзі показалося, що гріш, виданий управою Р. М. на газетки для доставців, не змарнувався. Газетки зайшли в неодну хату, де до тепер ще ніколи часопису не було. Як уже не старші, то дівчора вчитувала їх від дошки до дошки, розказуючи між іншим також про годівлю корів та про обхід з молоком Поволеньки покращало в стайнях, щезли „панцирі“ з корів, а молоко, видоюване до останньої краплини, виказувало що раз вищий відсоток товщу.

Лиш Теклина нев'стка ще довгий час стояла при своїм. Але бистре око молочаря таки накінець доглянуло, що справді не явно славно, але крадькома „Ж. Воля“ опинилася в її руках. І нарікання на марнотраство управи Р. М. устало. А управа рада, що молочарські й господарські вказівки, подавані в „С. Г.“ і „Ж. В.“ самі заходять навіть до тих доставців, що їх ніяким робом не витягнеш з хати на ніякі сходи, збори чи наради.

Оттак, як з тим Магометом, що сам прийшов до гори, бо гора до нього прийти не хотіла.

Вдоволені і доставці і провід Р. М.
Кума Марта.

Як то в нас давно бувало.

Розрив в москалями.

1) Як витворився московський нарід.

Українська держава, що її столицею був Київ, сягала від часів Володомира Великого багате далше, як сягають сьогоднішні границі земель, заселених українським народом. Головно займала ця держава землі далеко на північний схід, бо аж над велику ріку Східньої Європи — Волгу, — там, де тепер осередок московської (російської) держави з її столицею Москвою.

Мешкали на тих землях в давнину дикі племена фінів, що виводилися з Азії. Українські князі висилали в ті землі свої війська й урядників, для збирання дани та вдержування порядку. Часто йшли туди молоді княжичі, щоб замолоду заправлятися до управи державою на тих землях просторих, лісистих, рідко заселених, де, неначе в американському степу — прерії, могли зазнавати всяких пригод. Ішли туди й такі люди, що їм затісно було жити на Україні, — ріжні шибайголови, або такі, що їм земля горіла під ногами ізза всяких прогріхів — всякі злочинці.

Ішли головно мужчини. Там находили собі фінських жінок і от так із цієї українсько-фінської мішанини витворився окремий рід людей, що їх опісля звано москалями. В їх крові є більше з фінів-азятів, що пізнати навіть по зовнішнім вигляді. З української культури залишилась у їх тільки мова, що впродовж століть далеко відійшла від матерньої мови, та релігія. Їхня вдача вже зовсім не подібна до української. Це така сама ріжниця,

як між англійцями та американцями: ніби мова тих двох народів подібна, а не така сама; вдачею теж дуже між собою ті народи рижнять ся, а вкінці утворення американського народу дуже нагадує повсякдення москалів.

Між українцями, головню не-свідомими, ще й досі москалі, або їхні прихвостні так звані „руські люди“ — ширять баламутні, брехливі погляди, немов би не москалі від українців виводились, а навпаки українці від москалів, що звать себе рускими, а край Русю, як колись офіційно звалась Україна. Розуміється, москалям залежало і досі залежить на тім, щоб панувати над Україною та українцями, а якось не годилося б верховодити молодшому братові над старшим, — от вони давай перевертати kota до гори хвостом. І навіть назвали себе велико росами, а українців малоросами.

Як ті два брати перший раз поріжнилились між собою і хто з них показав правдиву свою розбійницьку вдачу, — подамо далі, в черговій балачці.

Д. Ф.

Тирса Абрек.

Чесне слово.

Іде селом Іван Галан зажурений — такий аж чорний. Нині рату має віднести до каси, а в нього ні сотика при душі. Правда, не велика це рата, пять злотих, але — де їх взяти?

Цілий день учора по сусідах ходив просив, благав, казав, що лише до завтра позичав. Казали, що не мають. Іван не вірить; він добре знав, що мають, але бояться.

— Й ніби кому то позичати? Йому, Іванові, що лише хату має й корову?

Та й то за позичені гроші куплене!

Ще нижче схилив Іван голову, ще більше посумнів.

На широкому майдані біля кооперативи зупинився і якось не-сміливо глянув на ошклені двері від крамниці. Там — остання його надія! Знав добре, що кооператива не має грошей на позику, але крамар свій чоловік, — може дасться вблагати.

Підійшов до дверей, натиснув клямку й увійшов Застав крамаря самого. Поздоровив його й зразу зачав про свою справу.

— Дмитре, поратуй хоч ти мене в біді. Позич п'ятку до завтра. Маю рату.. нинька, от тепер, о... Даю чесне слово, що лише до завтра. Продам на ярмарку корову й віддам — вір: віддам..

Крамар глянув на Івана пильно й зашарудився Хотів щось сказати, та Іван влявив у нього свої благальні очі.

— Дмитре, та ти знаєш мене добре. Лише на нині... чувш? На нині!

— А як не продасте, що тоді? Позавтра ф'ра по товари їде, гроші мусять бути. Ви ж знаєте.

— Будуть, Дмитре, будуть.. Даю чесне слово, що будуть. Як ні, то... то плюнеш мені в лице! — проговорив скоро і вхопив себе за серце, бо воно чогось защеміло.

Дмитро гірко усміхнувся, висунув шуфлядку й вичислив Іванові на руку пять злотих. Іван загорнув їх у хустину і врадуваний пішов до міста.

На другий день перед вечором сидить крамар за лядою і гроші зчислює. Увесь втонув у свою роботу.

Нагло чує, що хтось увійшов до крамниці. Підносить голову, глядить, а то Іван. Ще сумніший, чорніший, як учора був.

— Ну, що там, Іване? — питає стурбовано.

А Іван не відповідав на питання, лише підходить до ляди, наставляє Дмитрові своє худе, пооране зморщками обличчя й голосом, здавленим розпукою, скоро белькоче:

— На, плюнь, плюнь — я пет-

ки не маю, — в мене злодій гроші зза пазухи вхопив.

— Що ж мені з вами робити? — каже Дмитро, усміхаючись: Біда... нещастя... Але кооперація на те, щоб людям помагати... Ось що Іване: за вас я до каси дам свою петку, а ви її відробіте для кооперативи своєю працею... добре?

— Дякую вам, Дмитре щиро... Як віл, буду працювати... — каже врадуваний Іван, і його очі засвітилися веселим вогнем надії...

Др. мед. Роман Могильницький

Рівне, вул. Галлера 6.

Що робити, як винесуть мерця з хати?

Кожна людина, що хоч трохи читає, сьогодні вже знає, що більшість недуг спричинюють малесенькі, голим олом зовсім невидні грибки. Називаємо їх **бактерії**, або ще ліпше нашим українським словом **варані**.

Оці зарази, хоч вони дуже маленькі, можуть навіть вбивати людину тому, бо вони незвичайно швидко розмножуються. Наприклад, у крові людини, що хворіє на черевний тиф, кружляють мільйони заразних у вигляді малесеньких паличок з вусиками. Вони забирають з крові відживні соки. По їх загибелі їх трупи затроюють тіло чоловіка. Отож, хоч вони дуже малі, та через свою незчисленну велику кількість можуть покояти - вбити навіть найсильнішу людину.

Отож, як сказано, спричинюють зарази більшість недуг. Та коли ми це знаємо, то можемо змагати успішно до того, щоб у нас ставало все менше недуг. Найважливіше не чекати, аж недуга розгоститься. Ліпше заздалегідь дбати, щоб недуга не поширювалася. Ліпше, як кажемо, запобігати недугам. Осягнемо це тоді, коли якнайбільше знищимо тих заразних.

Добра нагода до цього якраз зараз по похороні. Бо треба знати,

що, як лежить у хаті хвора людина, особливо на так звану заразливу, або, як кажемо, пошесну хворобу, як наприклад: чахотка-горбковиця (сухоти), черевний, плямистий та зворотний тифи, червінка, гариця-шкарлятина, дифтерія і т. д. — то тоді вся хата занечищена заразнями. Всюди, на стінах, ліжку, лавах, посудині, одязі, постелі і т. д. всюди попрлипали зарази. Якщо тих предметів доторкається здоровий людина, то вона легко може набратися тих заразних. При відповідних обставинах може вона також захворіти. Людина не завжди хворіє, хоч і набереться заразних. Ї треба знати, що тіло людське борониться проти зарази в. Чоловік хворіє лише тоді, коли бактерії такі сильні, та так швидко розмножуються, що тіло людини не може їх поконати. Деякі люди мають таке здорове та міцне тіло, що зарази їм нічого вдіяти не можуть. Тому то їх хвороби не чіпляються, а ми кажемо, що це відпорні люди. Та таких на загал не багато. Тому треба завжди хоронити себе перед заразнями, тому й треба на кожному місці їх нищити.

Для цього зараз по похороні треба купити в аптеці або в аптечному складі за одного злогого „лізолу“. Це така бронзова рідина, якої запах скидає трохи на карболь, а трохи на тер. Оцього лізолу треба вляти по дві столові ложки на відро води, й цією водсю змивати всі деревляні предмети. Треба отож мити: двері, одвірки, віконниці, вікна, ліжка, лави, столи, крісла, замисники і т. п. Всю посуду-начиння, а в кого є також деревляна стеля та деревляна долівка, то і їх треба добре змити.

Крім того, треба вибілити, найменше раз, усі стіни та стелю. Як є глиняна долівка-тік, то і його треба добре-густо скрбпнати вапном. Щойно потім можна долівку знову вимазати глиною.

Все білля, постіль, одіж і т. д.

треба винести на сонце. Всі речі порозвішувати по плотях, або порозстелювати на траві та обертати так, щоб усюди дійшло безпосередньо соняшне світло. На сонці хай ці всі речі залишаться по кілька годин. Розуміється, якщо місто не далеко і в кого є на це дещо гроша, то найліпше покликати дезінфектора, який переводить очищення хати та всіх річей найдокладніше.

Щойно коли ви все це поробили, можете спокійно впроваджуватися назад до хати, тоді вам не грозитиме зараження тими заразнями, що спричинили смерть у вашій родині.

Мусите ще тямити, що ви не завжди зразу пізнаєте, що ви заразилися Багато недуг, особливо всім вже сьогодні відома, бо скрізь, через неувагу та нерозум поширена чахотка, або, як кажемо українським словом: горбковиця, довго не виявляється. Часто чоловік щойно по довгому часі, може аж по роковідвох, починає хворіти на чахотку і сам добре на годен відгадати, звідкіля це взялося. А набратися міг чоловік, а особливо малі діти чахотки якраз у такій хаті, де колись лежав хворий, а по його смерті не очистили хати від заразнів.

Тому не даймо себе баламути тим, що ми всі голим оком не бачимо заразнів. Ми чейже багато речей не бачимо, а вони дійсно існують.

Ті заразні легко бачити, але до того треба мати особливо сильні шкла, які побільшують на тисячу і більше разів

Огож знайте що це все сумна правда, а не теревені і тому на майбутнє очищуйте за мерцем хату так, як ми тут вас повчили.

Лист сільської дівчини до дівчат.

Сестри любі! Я, сільська дівчина, хотіла б дещо з вами поговорити. А знаєте про що? Таки про нас самих, про нашу таки долю!

Дивуються люди, ба навіть редакція „Жіночої Волі“, що ж то за причина, що тепер так дуже шириться немораль, відсуття між нашою молоддю на селі? Соромно мені в цій справі забирати голос, але що ж робити, коли правди нікуди діти. Це ж і самі на власні очі бачимо, що не дуже то добре діється між нашою молоддю. Давно, кажуть, дівчина сама стерегла своєї слави. Рідкі були випадки, щоб дівчина несла сором своїм батькам. А коли вже котрій таке нещастя трапилось, то з сорому, не могла очей між люди показати. Інші ж дівчата, навчені її нещастям, береглися спокуси, як вогню, щоб самим не піти її слідами й не стати посміховищем для села.

Сьогодні не те. Про не одну дівчину йде лиха слава, а вона собі нічого з того не робить. Не одна посовгнеться, упаде — й байдуже, якби нічого. А інші бачать, що одна не соромиться й собі не бережуться, дозволяють хлопцям бавитись собою. Як тією квіткою, що цвіте в городі: ніби то голубить, милується, а там зірве, зімне, кине в болото, втопче, до гриху доведе.

Але ж, дівчата, — чи справді так повинно бути? Чи не варті ми чогось кращого, чи не сором нам бути чияюсь забавкою? Чи не сором, щоб ті, що використали нас, ще й насміхались пізніше над нами?

Подумайте над цим. Поміркуйте, яка цьому причина й яка рада на це.

Я подам тут, що думаю. Може за моїм прикладом і друга, й третя відізнається й таки найдемо якийсь лік на це лихо.

Здається, що найбільше зла принесла нам війна. В часі війни навчилися люди не шанувати ні чужого майна, ні чужої честі. А те, що діється за нашим найближчим кордоном, теж, мов зараза, переходить до нас. Недовчена, занедбана морально молодь гадає, що докаже великого геройства, як

відречеться Бога, церкви, моралі, честі. Батьки наші здебільша не дбають про те, щоб молоді наші дійсно чогось доброго навчилися. Не приучують нас змалечку любити книжку, газету, науку і виростаємо ось так самопас. Знайдеться якийсь сильний характер, щоб серед загального зіпсуття встоятись, то добре. Як ні, то пропало. Батьки трохи полають, але ані не догадуються, скільки їх вини в тому нещасті доньки.

Крім цієї легкодушності зі сторони самих дівчат і браку опіки з боку родичів, є ще одна причина: настали дуже важкі часи на селі. Велика земельна скрута. Де колись сидів один господар, там тепер господарює трьох, ба навіть чотирьох господарів. Тож кожній дівчині здається, що, як вона не вийде заміж, то вже пропаде. З тією думкою, щоб не дай Бог не остатись „старою дівкою“, шукає собі якогось хлопця й затрачує з ним і сором і честь.

Чи справді це добрий спосіб? Чи дійсно всі ті, що повиходили заміж — найщасливіші? Чи не буває таке, що хлопець замість до вітаря доводить до сорому? Чи справді зовсім уже не можемо обійтись без віддавання?

Та в світі й так більше жінок, як мужчин, а дають собі якомусь раду! Остатися незаміжньою це сором, а дати себе звести це честь хіба?

Ми не то що не вичерпали всіх засобів до самостійного життя — ми ще навіть не шукали їх. Хто нам і нашій родині шиве по селах? Чи не чужі? Чому хлопці мають братися до крамарювання по кооперативах, а ми, дівчата, ні? Чому не заложимо садка; чому не подбаємо про те, щоб він краще родив? Чому не піднесемо господарки? Чому не навчимося кращого плекання дробу? Чому не закладемо пасік? Чому не плекаємо городовини? Чому не навчимося як

слід куховарства? Адже в селі все придалася б фахова кухарка!

Тому видвигнім клич: уздоровлюймо життя! Берімся до праці! Не даймо себе на поталу! Мусимо двигнути себе самі! Не сміймо тратити надії й охоти до кращого життя!

Коли підемо за цими кличами, то не скажуть нам батьки словами великого Шевченка:

Нехай тебе Бог прощає
Та добрії люди.
Молись Богу та йди собі,
Мені легше буде...

Часть господарська.

Що робимо в городі, садку.

Чи привели ви до порядку свій садок, як ми радили? Чи обчистили й оприскали дерева, кущі відпо відною рідиною? Якщо хочете, щоб дерева вам родили, неодмінно треба це зробити.

В молоденьких садах, де галузки не затінують землі, можете посадити собі ріжні окопові рослини, себто: картоплю, моркву, буряки, а то й капусту чи іншу подібну городовину. Не треба тільки глибоко землю копати, щоб не ушкодити коріння.

Обіцяли ми теж сказати дещо про плекання цибулі. Її можна сіяти в ґрунт, або пересаджувати сіяну в розсаднику; можна теж купити дрібної цибульки — димки й посадити її на добре справлену грядку.

Цибуля не любить свіжо гноєної землі; найкраще садити в другім році після гною. Не зносить теж, щоб її присідали буряни. Сіємо, чи садимо цибульку рядками, віддаленими один від одного на 30 сантиметрів; а стебло одне від одного повинно бути віддалене на 10-12 см.

Поміж рядками цибулі посадіть місячну редьківку, пересадіть салату. Обі ці рослини зберемо скоріше, ніж цибулька підросе. Грядку навколо обсадіть цвікловими буряками, або каляріпкою.

Є на Покутті села, де жіноц-

тво садить цілими загонами цибулю й часник. Порозумійтеся, садить усі одного гатунку, а опісля через кооперативу старайтеся продати гуртом до великих міст. Тоді не буде те годинами вистювати на базарах і ціна буде краща.

Добрі господині садять уже другий цукровий горошок. На дальше садження гороху зужиемо грядки по весняній городовині; а також засаджуючи піший горошок між нею. Ціле літо вам не повинно бривувати горошку. На горох теж не уживайте свіжо гнової землі, а садить у третьому році по погною.

Не забудьмо в травні посадити гарбуза. Особливо вигоду робить наш шпараговий гарбуз — довгий, тонкий. Його варимо в посоленій воді й їмо, помащений маслом. Гарбуз-чалма дається затримати цілу зиму до весни. Взимі заступає нам у куховарстві, особливо в печиві, — яйця.

В околицях тепліших, от як Заліщичина, Борщівщина, Чортківщина, треба садити кавуни, меліони збуг на них завжди знайдеться.

З інших рослин сіють господині лен, коноплі. Ляняне полотно тепер якнаймодніше й найбільше входить в ужиток. Отже лен завжди можна добре збути.

Закладайте пасіки! Не тільки тому, що мід усе можна корисно продати, — але й тому, що мід дуже добрий лік і запобігає багатьом хворобам. Отже й дома його треба найбільше споживати. Добрі садівники завжди стараються в своїх садках мати пасіки — тоді сади краще родять.

Як прикрасити своє подвіря, скажемо в черговому числі.

Що їсти.

Добрі й поживні є яйця в сметані, які подаємо до картоплі або кулеші.

Беремо горнятко сметани, додамо менше півгорнятка води, ложку оцту, трошки соли й малу ложку муки. Замі-

шаємо це все й дамо закипіти в широкій ринці. На кипяче помалу, обережно впускаємо кількоро яєць — одне попри одне. Як білок зігнеться, доки жовток м'який, вибираємо обережно на тарілку й підливаємо тою сметаною, що в ній варилося яйця. Зверху посипаємо, як є, зрізованцем, дрібно січеним, і видаємо, до гарячої картоплі або кулеші. Замість чаю, можна попити маслянку.

Картоплі в яйцями. Зваримо в лущинні картоплі, обберемо й покраємо в качільця. Кілька яєць, зварених на-твердо, так само покраємо в качільця. Засмажимо на маслі дрібно січену цибулю, долляєм до неї ровколочені з трішки муки сметани й цим залляємо посолені картоплі, зложені з яйцями в вимашеній і висипаній тертою булкою ринці. Хай гарно припечуться. Дати до салати, або квашеної сирої капусти чи огірків.

Сир до хліба. Розтерти добре, скільки треба, свіжого сира, підляти сметаною, посолати й виложити на мишцуну, посипавши зверху грубо зрізованцем. Їсти з разовим хлібом. Попити масляною.

Ріжне.

В попередніх числах „Ж. В.“ ми подавали вістку про куховарський курс в селі Вікторіві к Галича, на який записалося до 75 учасниць. Взагалі Вікторів це гарне й свідоме село, де організація й культурно-освітня праця йде жваво. Редакція „Ж. В.“ і зокремо пані редакторка О. Кисілевська, одержали від курсисток згаданого курсу милого листа з привітанням і висловом признання за працю, що її виконує наш часопис. Цей листок має 60 підписів.

В свою чергу редакція заславе ш. курсисткам подяку за пам'ять і щире відношення до нашого часопису.

Цей курс веда інструкторка — наша відома письменниця Ольга-Олександра Дучимінська.

На першій сторінці містимо світліну учасниць цього курсу з ш. інструкторкою посередині.

Увага! В-во „Жіноча Доля“ приступає до друку другого видання — справленого й доповненого — своєї відомої вже куховарської книжки п. н. „Як добре й здорово варити“.

Перший наклад розійшовся в розмірно короткому часі, що свідчить про практичність і вартість книжки.

Другий наклад буде збільшений до 10 аркушів (попередній мав 8), а ціна буде зменшена до 1.50 вл.

Замовляйте, господині, задалегідь цей випробуваний і корисний куховарський підручник. Невеликий видаток вам оплатиться стократно.

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля“
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля“).

Рік III.

Коломия, 1. травня 1934 р.

Ч. 9.

Виділ кружка „Союзу Українок“ у с. Підпечарах, товмацького повіту. (Гл. допис на ст. 7.)

Пилип Серпенко-Пахольчук.
Волинь.

Любов моя.

Чого я так Тебе люблю,
Моя приспана Мати?
І слово: „Мамо! Раю мій!“
Так хочеться сказати?

Чого люблю Твої ліси,
Поля, річки і гори?..

Чого душа летить туди,
Де чаром все говорить?

Чого люблю твої міста,
Сади, хатки — оселі,
І мову рідну, нарід твій,
Високі сірі скелі?

Люблю за те, що я твій син,
Що вірна я дитина,
Й для мене ти уся свята,
О, Мати — Україно!..

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двогтижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: в краю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк. доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція „Жіночої Долі“. Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zino-cza Dola“.

Передрук статей дозволений лише за поданням джерела.

В який спосіб допомагають агрономи нашим господарям та господарням.

В попередньому числі „Ж В.“, подаючи до відома нашим читачкам перебіг загальних зборів т-ва „Сільський Господар“, згадали ми, що товариство це, щоб зарадити важкому станові села, оплачує 29 агрономів, що їздять по селах та навчають людей нової управи ріллі та нового хову худоби, Тепер хочемо сказати дещо більше про працю наших агрономів.

Насамперед вони просліджують, яка де земля, що найліпше виплатиться сіяти на тій землі (бо ж відомо, що не кожне збіжжя, чи городовина, однаково вдається на всякій землі); навчають, чим найкраще ту землю підгноювати, що й коли на ній сіяти й садити, щоб селяни могли мати якнайбільшу користь з землі.

До того ж тепер кожне господарство, наче фабрика, в якій сирі продукти збіжжя, городовину перероблюється й щойно тоді збувається.

Як? — питаєте.

Давніше наші батьки й діди збували на базарі збіжжя, чи городовину — просто з города тай на торг. Життєва практика навчила нас, що краще оплачується тим збіжжям, чи городовиною приготовувати худобу, безроги, дріб і тоді збувати

той дорібок. Це називається годівельна господарка. Але, щоб така годівельна господарка поплачувала, треба справді вміти господарити, себто ходити коло тварини В цьому власне допомагає нам „Сільський Господар“ через своїх агрономів.

Нпр., плекали наші мами й баби кури. Але плекання тих курей приносило їм більше шкоди, як користі. Курка зносила 40 — 50 яєць і на тому кінець „Сільський Господар“ допомагає нашим господарням дістати кращі породи курей, навчає, як відповідно годувати їх. При вмілій господарці добра курка не сучка зносить двічі, а то і втричі стільки яєць. Зрозуміло, що такі кури оплачується держати „Сільський Господар“ відкрив у Станиславові першу в краю кооперативу „Годівля дробу“ й звідти можна буде дістати расові кури чи яйця.

Навчав нас теж „Сільський Господар“, як тучити дріб. За гарний добре підготований дріб дістанемо двічі, ба навіть тричі стільки, що за худий. Ми вже згадували про те, що „Маслосоюз“ у Львєві відчинив свою крамницю з битою птицею „Птахом'ясарство“, тож наші господарині мають уже де збувати дріб (за посередництвом, чи то місцевих молочарень, чи кооператив).

І свині ми здавна годуємо, але „Сільський Господар“ вчить нас, як поправити расу свиней; навчає, як годувати ті свині на „бекони“, а як на солонину Через таку годівлю господар не годує свині дармо 2-3 роки, але має вготовану свиню за ці самі гроші вже до року.

З цього вже бачимо, що кружок „Сільського Господар“ в селі є так само важний і потрібний, як і молочарня, чи кооператива. Він бо має навчити нас, як господарювати, щоб молочарні доставити якнайбільше молока, а в кооперативі закуплювати щомісяця якнайбільше товарів, себто вчить нас „робити гроші“.

Уважайте: дитина вас під- слуховує, дитина на вас дивиться!

Не зашкодило б, якби в кожному домі на видному місці висіла табличка з написом-пересторогою: „Уважайте: дитина вас підслуховує“!

Без сумніву, що всього поганого, невідповідного для дітей, непристойного, виучуються вони таки від самих батьків, від старших! Особливо мати повинна вважати на кожне своє слово, на кожний свій крок. Мама для дитини є всім: що робить мама, що говорить мама, чого вчить мама — це для дитини святе, закон. Дитина в першій молодості все порівнює до мами. У багатьох випадках дитина покликуються на маму: мама так казала — це закон для дитини.

Але ж і мама повинна пам'ятати, що в дитині має водночас і дуже строгого суддю. Мама, яка забуде, що дитина дивиться на неї й слухає її, й зробить в присутності дитини щось таке, чого не повинна була б зробити, хай не дивуваться, що незадовго, а то й раз же на другий день, почув, а то й дізнає те саме від своєї дитини. Вона робить тільки те, чого її мама сама навчила.

Не трудно виховати дитину, коли мама сама добре вихована. Мати, що чемно відноситься до всіх домашніх, що поважає своїх старших батьків, навчає так поступати й свою дитину — й на старі літа дізнає від неї того самого, що давала своїм старим батькам. Мати, що любить чистоту, порядок, впоєть замилювання до цього всього й своїм дітям. Мати, для якої чужа річ це щось святе, недоторкальне, виховує на чесних людей і своїх дітей. Мама, що не обріхує своїх дітей не буде нарикати, що її обріхує власна дитина.

Матерям діти в великій мірі завдячують свої успіхи, або не-

успіхи в житті. Дитина, що її навчили чемности, чесности, порядку, словности, далеко легше дасть собі раду в житті, як така, що виходить з дому без усяких тривких моральних основ.

Ще одне: з дому дитина мусить винести свідомість, хто вона, якого роду, якого народу дитина. Найбідніша людина на світі, що від свого відстала: свої не хочуть її знати, чужі нею погорджують і легковажать її собі, ніхто з нею не числиться, ніхто за нею не обстане. Мати мусить виховати дитину так, щоб ні їй, ні своєму народові не зробила сорому.

Пам'ятаймо, що на добрі діти треба собі заробити старанням та вихованням їх. Звичайно кожна мама має такі діти, на які собі сама заслужила.

Як то в нас давно бувало.

Розрив в москалями.

2) Андрій Юривич Боголюбський.

Був тихий весняний вечір, один із тих чарівних вечорів на Україні, що то довго не дає заснути і молодим і старим.

Князь усієї України Юрій Мономахович сидів на галерії княжого терему в Києві і, вслухуючись в лящіння солов'я, глядів, на срібну смугу Дніпра, що ген вдалі блищав у сяйві місяця. У місті було тихо — десь лиш від брам міста часом озивались розливні переक्лики вартових.

Аж ось князь здригнувся. Від брами напроти Вишгорода загомонів звук рога. Це хтось закликав варту спустити зводжений міст. Хтось хотів дістатись у город.

Князь наслухував.

Минуло декілька довгих хвилин. Із затіненої вулиці чути було тупіт кінських копит... Ще хвиля... Хтось голосно застукав калаталом до брами княжого дворища. Із вікон в брамі виглянув сторож, питаючи: „Хто ви?“

— Ми з Вишгорода до великого князя в справі його сина...

Князя, що чув ті слова, щось мов зморозило:

— Впустити! — дався чути про-
низливий наказ князя.

Двоє старших бояр з пошаною стояло перед князем.

— Що сталося?

— Милостивий князю, десь про-
пав твій син, князь Андрій, що пе-
ребував досі в Вишгороді.

І ось довідався князь Юрій, що цей, такий досі спокійний моло-
дець, любий син князя, Андрій, — сз
десь, як камінь у воді. Не знали, ко-
ли, як іде... У кімнатах ніякого сліду,
лиш нема десь одної чудотворної
ікони Матері Божої, що то черці з
Візантії привезли були...

На ноги підняв неспокійний
князь увесь свій двір. Велів шукати
сина. Не нашли... Аж за кілька
тижнів прийшла із ново заложеного
города в фінській землі над річкою
Клязною, — із Володимира вістка,
що князенко там...

А коли питались його пізніше,
чому втік з України ген за ліси до
города Володимира, сказав:

— Тут спокійніше, а там усякий,
навіть смерд, хоче верховодити, кня-
зями там помітують, старшини не
шанують.

І справді на півночі було йому
краще, там міг легше панувати. Со-
няшний південь — Україна — зда-
валась йому вже осоружною, нелю-
бою. Він не почував вже себе сином
її. Не терпів спротиву, хотів бути
самодержцем. І став таким. Прогнав
із служби усіх тих, що не корились
йому як слід, а оточився рабами...

— Розчавлю всіх, що не пови-
нуються мені... Тут не Київ! — кри-
чав із пересердя на людей. Київ не
любив за його багату красу, за гор-
дість, за волю може аж не раз до-
звільну...

— Знищу його,... розтопчу... а
першим містом буде мое... мій Во-
лодимир над Клязною.

Геть відмежувався із своїм на-
родом від України. Навіть окремого
єпископа настановив для свогого

князівства і жадав, щоб той не по-
винувався митрополитові в Києві.

Батько Андрія — Юрій невідсві
помер. Київ міняв одного князя до
однім. Здавалось, що князі, мов ті
нетлі, летять до світла, не раз на свою
згубу — лиш би посидіти день-два
на золотокваному, українському
престолі...

А тих князів було доволі — цілу
Європу можна було ними обділити
і ще багато лишилося б...

Лиш Андрій не рвався до зо-
лотобанної столиці України — не
з розсудку, ні!. Він ненавидів її
тяжко... Як лиш може варвар нена-
видіти культуру, як нуждар багатого.

Др. Софія Парфанович.

Батьки, бережіть дітей пе- ред алькоголем!

Є багато батьків, що самі не
розуміють та не знають, як алько-
голь шкодить людині. Вони навіть
не підозрівають, що вживаючи аль-
коголю, вони шкодять не лише собі,
але, і то насамперед, своїм дітям
Як це так?

Отож, ми вже не раз писали й
говорили, що алкоголь руйнує ор-
ганізм людини, та викликає в ньому
важкі зміни. Ці зміни, наче страш-
на печатка, не даються вже стер-
ти, бо вони ушкодили в людині най-
істотнішу, найніжнішу будову в са-
мих клітинах, як кажемо вони
ушкодили зародкову матерію та
спричинили її виродження. Заки ще
в людини появляться діти, вона вже
затроїла цей матеріал, з якого ці
діти мають витворитися. Тому то
в п'яниць родяться хворі діти. Вони
або з роду каліки, або стають ними
опісля. Каліки на тілі й душі, пізніші
налоговці-п'яниці та злочинці. Ка-
жемо отже, що алкоголь дегенерує,
нищить і зводить родини, а вслід
за тим цілі народи.

Діти п'яниць або родяться мер-
тві, або обтяжені всякими каліц-
твами, як от водою в голові, роз-
різаною губою (вовча, або заяча

паща), кривими ногами, умовим упослідженням. Це останнє спричинює, що з таких дітей виростають ідіоти, слабоумні одиниці, або, якщо не доходить до такого сильного ушкодження їхнього мізку ще в зародку, то вони стають тільки менше вартісні, менше здібні. В них слаба пам'ять і інтелігенція, зате такі діти мають нахил до всіляких злосливих збитків, знущаються над звірятами, б'ють і мучать слабших від себе, завчасу крадуть та обманюють.

Очевидно, що з таких дітей опісля виростають злочинці, лінтяї, волоцюги, нероби і загалом шумовиння, яке опісля заповнює тюрми, дома для божевільних та приюти для калік. Ще гірше: вони стають закалою свого народу та його шкідниками.

Такі страшні дарування дають батьки п'яниці своїм дітям, виправляючи їх на світ. Опісля дивуються, чому це в них діти не ведуться!

Та відсуття зародка не йде само. Може при доброму вихованню дечого далось б уникнути, дещо можна б направити. Але яке виховання можуть дати батьки, що самі п'ють? Ці батьки, несвідомі свого злочину, дають пити своїм нещасним і так спадково обтяженим дітям. Якби знали, що це такий злочин, може б самі не були пили, а вже напевно не напували б дітей отрутою.

Але ці батьки-злочинці ще й далі ведуть свою страшну роботу. Вони дають пити дітям! Цим маленьким дітям, що в школі підносять ці дрібненькі ручки і тим старшим, які вже самі жадібно витягають руки по алкоголь. Дитячі руки несуть до уст отруту, та ще поглиблюють зло, яке їм заподіяли батьки.

Як же вони, сердечні, можуть знати, що цього не слід робити, коли вони бачили дома такий приклад, так їх виховали батьки, привчили їх пити отруту, зробили їх нещасними рабами налогу, та кинули їх на поталу виродженню, та злочинів! Так, отже, діти п'ють, продов-

жуючи страшне й неславне діло батьків, та котяться шораз нижче й нижче. Вулиця, шпиталь, тюрма—місця де кінчать своє нещасне життя.

А як проводили це життя? Бути може, що були робітниками, чи інтелігентами, чи чимнебудь. Якщо не були дуже обтяжені й самі не дуже пили, якось переживали це життя і може не дійшли до останніх границь зла. Все таки ніколи діти алькоголіків не доходять до ніякого добра, не доробляються, не підносяться вище, тільки навпаки падають нижче й нижче.

Це знане з науки та історії. Швейцарський лікар Демме прослідив десять родин, що вживали алькоголь, та десять тверезих родин. Він помітив, що в родинах п'яниць родилося менше дітей, діти були хворі та злочинні, та скоро вмирили. Остаточо з цих родин п'яниць виховалося й було яко-такі здорових тільки 18 % підчас коли здорові родини видали 83 % здорових і вартісних людей.

Що алкоголь веде до дегенерації й вимирання народів, загалом відоме. Ми ж знаємо, що американські Індіани попали в ярмо і майже вигинули не від меча, бо це був нарід сильний і хоробрий, тільки від горілки, яку їм принесли „культурні“ європейці. Ми читаємо, що від горілки вигинуло плем'я маорі, що жило колись в Новій Зеландії, а остали опісля нього тільки хати, запали в землю, та завалені паркани, затичені пляшками від алькоголю. Дегенерація і вимирання обняли тепер мурунів, що надто поквалпно кинулися пити французькі та англійські гарячі напитки.

І знаємо, що це саме грозить кожному народові, якого члени п'ють та ще й розп'ячують своїх дітей.

От тому ми бачимо ясно, що, даючи дітям пити алкоголь, ми робимо їх самих нещасними, п'яницями, злочинцями та хворими й унещасливуємо їх на ціле життя. Далі ми робимо проступок супроти нашого народу, даючи йому таких чле-

нів, та засуджуючи його на вимер-
тя. Зрозуміння цих справ мусимо
поширити на ціле наше громадян-

ство, та мусимо йому завжди й без-
упину повторяти: бережіть дітей пе-
ред алкоголем!

Ч А С Т Ь Г О С П О Д А Р С Ь К А .

Кілька рад господарям, що мають корови.

Корову треба видоювати до о-
станньої краплини молока, тому, що
прикнці молоко найтовстіше. Пе-
реконались у тім у той спосіб, що
удій збирано чергою в щораз ін-
шу посудину. Одну корову довно
аж до двадцятьох посудин. Найтов-
стіше молоко було те останнє.

Видоєне молоко треба зараз
забирати з стайні, щоб не натягло
стаєнного сопуху в себе. Крім цьо-
го в стайні в повітрі літають мільони
дрібнотворів (бакциль), які з воздуха
дістаються до молока. Молоко вгне
сене з стайні, треба перелляти кіль-
ка разів з одної посудини до іншої,
щоб позбавити його стаєнного за-
паху

Удій найкраще проціджувати
через платок, бо через дротяне сит-
ко все ж таки дістаються деякі за-
нечищення до молока. Платок тре-
ба за кожним разом все чисто ви-
прати, а то й виварити. Коли вже
цідимемо через ситко, то треба надно
ситка покласти кусник ваги. Вату
змінювати при кожнім довно.

Коли ми вже при молоці, то
треба ще згадати про велику вар-
тість маслянки, якої в нас на жаль
не доцінюється ще, як слід. В нас
завелася зовсім хибна думка, що
маслянка це пісний корм. Маслянка
це не тільки поживний, але й не-
звичайно здоровий корм. Особливо
поручається її хорим на легені (гру-
ди), що гарячкують. Маслянка га-
сить гарячку й скріплює дуже сили
хорого. Дуже добре надається ма-
слянка, хто має її подостатком, до
годовання безрог. (Годівельники без-
рог можуть дістати маслянку в біль-
шій кількості по молочарнях) В

нас на селі люди при годівлі безрог
роблять ту помилку, що годують сви-
ні бульбою й збіжжям без домішки
молока, яке має в собі білок, такий
потрібний до правильного розво-
звірят і людей. Наслідки цього такі,
що свиня держиться мала й скоро
товстіє. Кажеться „загодовано“ сви-
ню й через те не росте.

З цього бачимо, яку велику
вартість має молоко не тільки для
розвитку людей, але навіть звірят.
Тому: заводім годівельну, молочну
господарку! Подбаймо про те, щоб
агроном з „Сільського Господаря“
зарядив контролю молочности на
наших коровах!

Молоді індичата.

З усього птаства ще найкращі
доходи в господарстві при вмілім
хові приносять індички. Особливо
тепер, коли можна збувати їх за
посередництвом місцевих молоча-
рень у нашій кооперативі „Птахо-
мясарня“ у Львові, то насправду о-
платиться годувати цю птицю. Тре-
ба знати, що індички дуже добре на-
даються до плекання й менше від
кожної іншої птиці улягають хворо-
бам. Очевидно тоді, коли вміло обхо-
дилося з ними в перших тижнях
їх життя.

Здорові й добре відживлювані
індички починають нестися вже при
кінці лютого й до перших днів квіт-
ня зносять около 20-24 яєць. Як
винесуться, треба зараз насадити ін-
дичку на не більше, як 18-22 яйця.
Гніздо повинно бути просторе й до-
сити плитке. Дно виложити вогка-
вим мохом, а на нього дати грубу
верству сіна, чи соломи. Заки наса-
димо індичку на гніздо, добре перед
тим посипати її піря перським по-

рошком проти насікомих Перевірку яєць робимо девятого дня „Чисті“ усуваємо. За ввесь час треба індичку годувати виключно зерном. Не забувати про чисту воду для неї до пиття й купелі.

Індичата вкльовуються з яйця у 28, а часом аж у 30 днів. Р.шуче не вільно помагати молоденьким видістатись з яйця. Це допоможе їм вже сама мама-індичка. Як уже всі молоді вилупляться з яйця, треба геренести індичку враз із молодими до свіжого гнізда. Через перших 30 годин не вільно давати нічого індичатам їсти, крім чистої води.

По 30 годинах можна давати їм сирок з яєць з зеленою. Сирок цей робимо ось так: на кожних 15 індичат береться 1 яйце й кватирку гарячого молока. В цьому молочі треба розбити яйце й доти оґрівати молоко, аж зсядеться. Перецідити через платок. До цього сирка додати таку саму кількість сухої, тертої булки й два рази стільки посіченої зеленини (листя з кропиви, кравника, тощо). Дати до цієї мішанки дещо потовчених шкаралупок з яйця. Таксю мішаниною годувати молоді індичата три рази денно через три дні. Четвертого дня можна вже додати одну частину висівків пшеничних (уважати, щоб не було полови). По п'ятих днях переходимо до дешевшого корму. Корм той буде складатись із половини мішанки з збіжжя, а половини зеленого корму. Мішанка ця повинна складатись по - рівну — з пшеничних висівків, ячмінної каші, потовченої кукурудзи й дертої пшениці. Каша й кукурудза повинні бути перемішані з свіжим сиром, або зароблені масляною. Як можна, то подавати до пиття солодке й квасне молоко.

Дуже добрим кормом для молодих індичат є муравлині яєчка. Треба тільки попарити їх окропом. Корм треба приготувати все на свіжо, яку годину перед їдою.

Про дальше плекання індичат в черговому числі.

Щ о ї с т и.

Якнайбільше набілу й зеленини. Зеленина, оці „вітаміни“ в ній, це ніякі вигадки панські, а ко нечна для здоровля нашого тіла страва. Треба їсти її й приучувати дітей до неї — навіть тоді, коли вона нам (тому що не привикли ще) не дуже й смакує. Шпінат, нати́на (лобода), кропива — медунка („біла кропива“) оце страви під весну. Як варити? Назбирати листочків і в кількох водах чисто сполоскати, щоб потім не „хрупало“ під зубами. Добре витиснути з води й дрібно посікти. Покласти на кухню, додати ложку смальцю, дещо води й хай вариться. Зробити засмажку з ложки муки й ложки смальцю. Як зарум'яниться, додати дещо розтертого часнику. Залити засмажку шклянкою зимного молока. Як зовсім розвариться, вляти до зеленини, посолюти до смаку й хай закипить кілька разів. Готове помастити розтопленою солонинкою з шквартами. Подавати до бараболі, чи кулеші.

Юшка з квасного молока. Кілька кватирок квасного молока (може бути й сирватка) добре розбити кол. тушксю й покласти на кухню, хай закипить. Як закипить, засипати „грисіком“ кукурудзяним. Як готове посолюти до смаку й підбити сметаною з яйцем.

Праця в жіночих товариствах.

Підпечари, пов. Товмач.

(До світлин на 1 стор).

Дня 31 грудня 1933 р. відбулися звичайні загальні збори кружка „Союзу Українок“ в Підпечарах, товмачького повіту. На зборах було присутніх 75 жінок; приїхали дві делегатки з філії. Звіт з цілорічної діяльності давала секретарка кружка п-на В. Легаза. За час діяльності цього Віділу відбувся куховарський курс, курс роблення штучних квітів, заложено вліті дитячий садок, дано „Свято Матері“ й Миколая для дітей. Касовий звіт давала Доня Бойчук; в касі є 21 з, 40 сот, бібліотекарка здала звіт з бібліотеки: всього книжок є 71, кори-

стало з них 72 особи. Найцікавіший був зв'яз аптекарки, бо він вказує, яку велику користь мають членки т-ва з добре поставленої аптечки. Отже користало з тої малої аптечки 532 особи! По уділенню абсолюторії старому виділові вибрано новий в такому складі: голова Параня Дзвбик, заст. голови Катерина Бойчук, секретарка Стефанія Глібовицька, скарбничка Доня Бойчук, бібліотекарка Варвара Бобик, заступниці Варвара Хоминець, Мелянія Логаза, Контрольна комісія: Катерина Барон, Марія Петрунів, Варвара Логаза. По зборах зібрано між присутніми на пресовий фонд „Жіночої Долі“ 3.26 сот.

Сьогорічні загальні збори відбулися трошки скорше, як звичайно тому, що організаторка й голова кружка пані Ірина Шаркова виїхала з Підпечар. Підпечарські Товариства враа із „Союзом Українок“ прощали дуже гарно пані І. Шаркову на чай-ім вечорі. Страту кружка в особі пані І. Шаркової нагородила пані Стеф. Глібовицька, що так само широко займається кружком.

З нових коломийок.

Ой, ід гору високої
Біжить колісничка —
Відайте мя за ткачика,
Буду ремісничка...

Бо то ткачик нич не робить,
Лиш човником мече,
А ткачиха цівки сучить,
Як сокіл щече...

Ой, на гору доріженька,
На гору, на гору —
Я такого хлопця маю,
Що співає в хору...
[Записала Женя Лисогірська].

Читайте й радьте.

Прощу поради мене в такій справі: моя 6-літня дитина ще вночі змочує поспіль. Пробували просьбою, грозьбою, навіть пругом і нічого не помагає. *Мати.*

Віповідь Матері.

Ні просьби, ані грозьби такій дитині не допоможуть, а вже биття ще гірше зробить. Нічне мочення звичайно буває наслідком недомагання нервиці міхура. Часом винні тому глисти (черваки) так звані хробакові, що гніздяться в покормовім проводі людини. Часом мочення вночі спричинює нервовість дитини. Що ж робити? Передовсім обходитись з дитиною лагідно, при чужих не засоромлювати, не ганити при людях дитини. На вечерю не давати плинів, себто: ані борщу, ані рідких з молоком каш, ані чаю. Хай їсть на вечерю нпр. картоплю з яйцем, або з си-

ром, чи хліб з сиром і редьківцею і т. ін. Хай дитина перебуває багато на дворі й хай не спить в задусі під надто теплим покривалом. Коли заходить підозріння, що це хробаки, то треба порадитись лікаря. Мати мусить довгий час посвятитись і садити дитину 2-3 рази вночі на нічний чок. Як тіло дитини скріється, вона перестане боятись, денервуватись, мочення повинно уступити. Як бачите, що дитина хоровита, але виглядає, конче порадьтесь лікаря, хай огляне дитину.

Ріжне.

Заява. Виділ Філії „С. У.“ в Станиславові, розслідивши справу, що заіснувала в кружку „С. У.“ в Ямниці пов. Станиславів між членками Виділу: а саме чл. Мицьковою й чл. Катамаввою, уважає її звичайною спліткою, позбавленою всяких підстав. Покривджена членка Катамавава, з огляду на добро Т-ва вважає оголошення цієї заяви за покінчення справи з честю для неї.

Листування Релакції. Вп. п. Ольга Макарушка-Терпилякова. Дуже дякуємо за надіслане. Про чистоту піде в черговому числі „Ж. В.“ Прохаємо ласкаво про дальші статті.

„Свято Матері“. Ще раз пригадуємо жіночим кружкам, що цього року „Свято Матері“ припадає на день 13 травня (неділя). Про підготування цього свята ми писали заздалегідь. Бажане, щоб свято відбулося в кожному селі.

Скільки годин працює господарство? „Міжнародній Союз домашнього господарства“ обчислив, що при новітньому, уліпшеному веденню господарства господариня багато менше часу працює, як при старій господарці. Найменше працює тепер американка, бо тільки 68 годин на тиждень. Чешка працює — 105-110 годин, швайцарка — 112-118, себто 18-19 годин денно. А скільки ж українка? Мабуть найбільше, бо не тільки не веде новітнього господарства, але й не користує з досвідів інших.

ДОБРИ РАДИ. Щоби мішки довго держались, вимочити у відварі з дубової кори. На 17 л. води взяти 75 дм. дубової кори. Коли добре натягне, вимочити мішки, або полотно через добу, потім вийняти, виполоскати кілька разів і висушити, Дубова кислота хоронить тканину від зіпсуття і зміцняє її.

Як домашні звірята охоронити перед мухами. Намастити мішаниною з нафти й коніпного олію. Добре також натерти лопуховим листком.

Як корова бе підчас довня, то положити її на крижі зимний оклад.

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля“
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля“).

Рік III.

Коломия, 15. травня 1934 р.

Ч 10.

М. Мороз.

„Мати в дитиною“.

М. П.

Бажання Матері.

*Більше нічого я не хочу:
Ні щастя, ні спокою —
Терновим шляхом поволочу
Тернову долю мою.*

*Лиш доти хочу в світі жити,
Лиш того я бажаю,
Щоб в серця дітям своїм влити
Любов свою безкраю.*

*Щоби Україну любили,
Леліли в серцю свому —
Щоб на чужині не згубили
Доріженьки додому.*

*Щоби котре в сильце негоже
Не впало необачно,
Щоби не зрадило... О, Боже!
І думати це лячно!...*

*Тоді б душа моя проклята
Покутою ходила,
Що я гірш ворога, гірш ката
Зрадника породила!*

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двогвижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: в краю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція „Жіночої Доли“. Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zinocza Dola“.

Передрук статей дозволений лише за поданням джерела.

Матерям і дітям.

— „Хто матір забуває, того Бог карає“ — каже наш найбільший поет Тарас Шевченко.

І справді: невідомо, чи в цьому така воля Господня, чи воно так вже в світі буває, що чоловікові який не поважав рідної мами, не, щастить у житті.

Одна знайома нам старенька бабуся, коли, бувало, внучки звертались до неї по пораді, котрого жениха вибрати собі на чоловіка, говорила:

— Того, що найбільше любить свою маму. Чоловік, що не любить, не шанує свої матері, не потрапить шанувати й жінки, ані не любитиме дітей, бо... в нього нема серця...

Бо й справді, хіба з каменям серцем людина може не любити своєї матері; може хоч би на мить забути те все, що принесла їй мати в жертву, від першого дня її народин.

Ви бачили колинебудь посеред гурту здорових дітей одне каліку? Бачили. А чи завважили ви, коло кого та мама найбільше упадає? Коло калічки. Діти на вулиці насміхаються з нещасної дитини, домашні поштуркують, як хто може, а мама пригортає й цілує, бо... це мама. Не даром же каже Шевченко: — Слово „мама“ велике, найкраще слово. — Мама живе для

дітей. Діти — її найбільша радість, найбільша втіха.

Так, але добрих дітей треба вміти собі виховати. В день Твоєйого свята, Мамо, подаємо Тобі десять заповідей виховання дитини. Коли по них виховаєш своїх діток, напевно не принесуть ніколи сорому ані Тобі, ані нашій неньці Україні.

1. Будь однаково справедлива для кожної своєї дитини. Не роби різниці між ними, навіть коли б ти котру дитину любила більше від інших. Хай діти твої бодай за рідної стріхи винесуть почуття справедливости, за яке тепер так у світі тяжко.

2. Коли вже каравш ту дитину, що зле зробила, то покарай і ту, що донесла тобі про це. Памятай, що коли дитина навчиться прискаржувати рідних братів перед мамою, то пізніше може прискаржувати й свій нарід перед чужими.

3. Не виховуй буком, але добрим словом. Хай осторогою перед злим вчинком не буде для дитини бук, але твій гнів на неї.

4. Ніколи не говори неправди перед дитиною, бо пізніше не матимеш права вимагати від дитини правдомовности для себе.

5. Не висловлюйся згідно про своїх батьків перед дитиною, бо на старі літа ждатиме тебе те саме від власної дитини.

6. Вчи Бога любити, а не тільки боягися Його. Не клени в імені Бога, бо дитина мусить знати, що Бог вислухує тільки добрі бажання, а бажання тільки добрі смерти своїйому ворогові не доходять до Його вух.

7. Вчи любити свій нарід і не соромитись ані його носі, ані мови. Тому сама не засмічуй своєї мови, чужими, поперекрученими словами; ані не міняй своєї рідної народньої носі на чужу міську.

8. Вчи дитину шанувати чужу власність. Від наймолодших літ приучуй її до того, що чуже — святе, бо спокус у житті багато.

9. Не причуй дитини до надто великих вигід. Пізніше, коли не матиме в житті того, до чого ти її в дитинстві привчила, може простягнути руку по чуже, а той продати за гроші свою честь й нарід.

10. Памятай, що дитина це чоловік, що стежить за кожним твоїм рухом, важить твоє кожне слово. Вд твоїх слів і вчинків залежатиме, чи дитина буде тебе любити й шанувати, чи буде легковажити тебе. Тому будь дуже обережна з тим, як поводишся в присутності дитини.

Марія Козоріс-Барілякова.

Найліпша Дитина.

(Нашій Мамі).

Ще з дитячих літ тямлю одну казку, що розказувала нам її старенька бабуся:

Давним давно жила на нашій землі багата княгиня. Мала вона дванадцятро добрих дітей і була дуже щаслива.

Та одного разу занедужала княгиня — важко знемогла. Вгратила міць у всьому тілі, залишився їй тільки ясний розум.

Заплакали діти, зажурився весь нарід.

Зійшлися знахорі з усього краю, але їхні чародійні слова й зілля не повернули княгині сили..

Аж одного дня прийшову княжжі хороми старий жрець, що звався Віщим.

Його поява втихомирила плач і нарікання. Всі впили зір у нього — ждали чуда..

— Княгине! Не спроможний я, старий, німічний повернути тобі твою давню силу! Це може зробити одне з твоїх молодих дітей! Якщо одне бодай з них добре, тоді ти ще подужаєш!

— Старче-Віщий невже ти не знаєш, що мої всі діти — добрі? — ясним голосом сказала княгиня.

— Цього мало! Одне з них мусить бути ліпше від усіх!

— Хіба ж є ще ліпші діти від моїх?

— Тоді, бажаю тобі, княгине, щоб одне з них було найліпше!

...І відійшов Старець-Віщий, а діти збентежено поглядали на себе й довго роздумували над жерцевими словами. Кожне з них хотіло бути тією найліпшою дитиною, і ще більше стали припадати біля немічної мами.

Один тільки княжич Івась був такий, як і перше. Бо чи ж міг він ще більше любити свою неньку!? Він покинув усякі молодечі радощі й розривки, весь день присвятив немічній Матері. Тричі денно пнявся на самий шпиль найвищої гори, щоб принести їй звідтіля вязанку свіжих гірських гвоздиків. Вона жадно впивалася їхнім ніжним пахом, а в її синіх, мов ті гірські чічки, очах являлася тоді безмежна, ясна радість..

Князенко Івась глядів у ясні мамині очі, забував про всякі радощі світу та — був щасливий.

Але одного разу княгиня, замість радісно усміхнутися на вид синіх квіток, заллялася гіркими сльозами. Княжич Івась оторопів..

— Що це тобі, моя Нене?! Квіти не красні? Не запашні?

— Красні, мій сину, як завжди! Але біль серця сльози витискає.. Моя неміч вродила вашу недолю.. Не такими ви були тоді, як я дужа була.. Тямиш?

Стрепенувся княжич Івась. Невже вони всі бездольні? Так, Мати правду говорить! Він дотепер цього не бачив, бо — привик до своєї недолі. Тепер він пізнав, що ні сльодкі слова, ні квіти не в силі втишити материного болю.

Тоді пригадав собі слова Віщого. Осідлав коня й, наче вихор, помчав за місто, де печера святого старця.

— Старче Віщий! Я хочу бути тією найліпшою дитиною! Скажи, як повернути силу-міць нашій Матері?

Старець положив дрижачі долоні на ясні кучері молодця.

— За сімома горами, за сімома ріками стремить сіра скеля. Із скелі струєю, мов веселка, пливе цілюща вода — хто її напеться, оживає і стає вічно молодим і щасливим. Та доступити до скелі важко! Стережуть її три ворожі сили. Перша сила: огнений змії-дванадцятиголовий Друга сила: хитрий чарівник, що три загадки завдає.. Не розгадаєш — перемінить у плазуна. А третя — ріка, широка-кривава, вдєсятеро бистріша від нашої Черемоша..

— Я добуду тієї цілющої води своїй Неньці! — дивлючись просто Віщому-Старцеві ввічі, сказав князенко; але обличчя його збіліло..

..Він ще ні разу не пробував побороти бистрих хвиль Черемоша; не відгадав ні одної глибокоумної загадки; а на вид навіть малої змії, дрож прошибала його м'яке тіло.

— Бачу, що тільки ти, князенку Йване, довершиш цього діла! — прогомонів старець і подав йому кришталну чашу на цілющий л'ік: — Дорога твоя далека, діло переважне! Проте, були вже такі сини-сміливці, що перемагали ворожі сили й добували цілющої води своїй Матері! Ти схожий на них — іди в божу путь!

Пішов князенко Івась у далеку дорогу. Йдучи, сталив свої сили, розум і відвагу.

Найперше пішов над Черемош і доти змагався з його бурунами, доки десять разів, одним рухом не переплинув ріку впоперек.

Між народом вишукував наймудріших людей, слухав їхньої бесіди, відгадував бистроумні загадки.

В лісі вишукував щонайбільших зміїв, звязував їх по дванадцять до купи та одним махом меча стинав їм голови.

Не рік і не два блукав князенко по світу, заки дійшов до скелі, що в ній веселкою грала цілюща вода.

Змії, що дванадцятьма головами пашів огнем, не злякав тепер князенка

За одним помахом меча злетіло дванадцять голів додолу, мов червоні будяки від прутика пастушка.

Загадки старого чарівника видались тепер князенкові такими простими, що й дитина знайшла б відповідь..

...а широка кривава ріка своїми бистрими хвилями ще й освіжила та додала нової сили князенкові!

Радісно співаючи, з повною кришталною чашею в руках, вернувся князенко Івась до своєї Матері.

Скоро Мати княгиня доторкнулася устами цілющої води, почувла міць у своєму тілі. Встала й пригорнула до грудей свою Найліпшу Дитину.

В Дні Твого Свята, Наша Мамо, бажаю Тобі словами Віщого Старця:

„Щоб зпоміж усіх Твоїх добрих дітей знайшлося одне: Найліпше“.

Як то в нас давно бувало.

Роврив в москалями.

3) Андрій висилає військо на Київ.

По декількох змінах засів на київському престолі волинський князь Мстислав. У тім часі не злюбився новгородянам їхній князь і вони його прогнали та післали післанців у Київ просити собі у Мстислава іншого князя.

— Дай нам свого сина Романа.

— Молодий він ще, не зможе встоятись перед ворогами, що, як зачуваю, із Андрієм напосілись на вас, — відмовляв великий князь Мстислав

— Хоч він і молодий, але лицарський, а добру раду і поміч він матиме від нас, своїх боярів і городян — відповіли статочні новгородські мужі.

І вволив їхню волю Мстислав тай дав їм сина Романа на княження.

Крилата вістка про це полетіла в городок Боголюбий біля міста Володомира над Князстю, де тоді перебував князь Андрій. І розлютився він та враз із своїми прихильниками почав воювати Романа в Новгороді. Однак не вдіяв йому нічого.

Оттоді гнівом запалало його московське серце на Мстислава, батька Романового.

Візвав він на раду послушних боярів своїх і так промовив до них:

— Не дали ми ради синові — долю старому!.. Не можемо терпіти панування Києва! Хіба ж наш Володимир гірший? Хіба ви гірші бояри від київських?.

Поглянули по собі мужі московські й спостерігли, що є такі різниці між ними й боярами київськими. У тих „перстені,“ дорогоцінній одязі з самоцвітами, а в них, пожалься Боже... Лата на латі, а на ногах ликові лапті.. Ех, щоб так їхній князь та великим став... у Києві... тоді б і вони... і під такі думки хором відповіли князеві лестливі бояри:

— Розуміється, і ти, князю, не гірший від Мстислава і ти можеш бути великим київським князем!

— Мовчати й слухати! — визвірився на них Андрій. — Не хочу бути великим князем у Києві, лише тут, тут у Володимирі, а Київ треба в порох обернути, бо доки він цілий сяє блиском слави, доти нема надії на те, щоб Володимир став столицею.

І дав князь Андрій наказ до походу на Київ, посилаючи з військом свого сина Мстислава. — А покличте по дорозі отих дрібних українських князиків, — наказував. Ті вам допоможуть!! О, знаю я їх! Кожний із них, чим менший, тим білше дметься! Не хоче своїх зверхників і ненавидить з цілої душі тих своїх, що мають власть, а чужому, — хоч би це був найгірший віхоть, кориться, як підлий раб. Ог так!

Ольга Макарушка - Терпелякова.

На що не звертаємо належної уваги.

Велика відповідальність за здоровля цілої рідні, що її несе на своїх плечах кожна жінка-мати, каже нам цікавитися усіма науками, які вчать нас дбати про гігієнічний спосіб життя.

Жіноцтво на селі живе в далеко кращих для здоровля умовах, ніж у місті — та, не зважаючи на це, не використовує їх ні для себе, ні для своєї рідні.

Перша умова гігієнічного життя — це чистота; далше свіжий воздух і сонце, та чиста, здорово приправлена пожива

Саме про чистоту хочу сьогодні сказати кілька слів.

Як ми згадали, жінці на селі не тяжко було б удержати чистоту коло себе, своїх дітей та в хаті, якби не деяка заскорозлість нашого сільського жіноцтва, та мале зрозуміння того, що в бруді й нечистоті є джерело усяких недуг, а в парі з тим — турботі клопотів, передовсім для жінки. Бо чи ж не є це найбільша гризота жінці, коли вдома хтонебудь захворіє? Нехай це буде дитина чи старший, уже в хаті нема того ладу, який повинен бути, нема того вдволення, ні спокою.

Тому, коли зберігаємо цей найважніший закон гігієни: чистоту, віддаємо від себе не одну заразливу недугу, а часто й передчасну смерть, з якою так багато стрічаємося по наших селах.

Що ж треба робити, щоб заховати чистоту коло себе і в хаті? Купатися (або митися) у теплій воді бодай раз на тиждень, а кожного дня митися до пояса студеною водою (не забувати при тім про докладну чистоту вух та шиї); так само мити волосся раз на тиждень а вичісувати кожного дня. Тямити про чистоту дітей, бо то запевнює нам половину їхнього здоровля.

Щоб удержати належну чистоту в хаті, треба передовсім, щоб жінка сама в собі мала почуття краси й відчувала потребу чистоти й порядку. Така жінка вже заздалегідь буде вщеплювати в душу своєї дитини засади гігієни і тоді удержати порядок та чистоту в хаті не буде їй тяжко. Треба привчати дітей не робити порохів у хаті там, де бавляться, учаться, чи загалом працюють діти або старші; спати при відчинених вікнах; ніколи не плювати на землю, та не приносити до хати на чоботах і черевиках болота й пороху. А обов'язком жінки є вже дбати про свіжий, чистий воздух у хаті.

Кожна жінка мати мусить тямити, що добрий примір це найкращий учитель і тому, коли жінка сама держить порядок у господарстві, тоді без труду навчить того ж порядку й дітей та розбудить у них замилювання до чистоти.

Але коли жінка буде сама брудна, хага до полудня не замєтена, верети й пошивки не випрані,

а подушки цілими місяцями не бачать свіжого воздуха ані сонця, кури, безроги й телята будуть їсти в хаті, або під самим порогом хати, — така жінка не може сподіватися, щоб з її дітей вирости здорові горожани!

Тішимося, що минула зима, а надходить літо. Будемо могли враз зі своїми дітьми вийти на воздух, на сонце — та не забуваймо про те, що все, що зимувало в хаті враз з нами, хоче також провітрити, відсвіжуватися.

Тому треба звертати увагу на те, щоб усі речі частенько виносити на сонце, витріпувати, вичишувати, а що дасться, виперати. Столи, лавки й інше дерев'яне знаряддя докладно вишуровувати, а до хати не виносити назад жадної необчищеної речі.

Це було б пригадка й кілька слів про один з найважливіших чинників гігієни — чистоту, а далі поговоримо ще про два інші не менше важні, а саме про свіжий воздух і сонце та чисту здорово приправлену поживу.

ЧАСТЬ ГОСПОДАРСЬКА.

Хов молодих індичат.

(Закінчення).

Коло сьомого тижня починається небезпечний час у житті індичат: вони починають діставати коралі. В тому часі треба особливо добре відживляти індичата. Треба охороняти їх перед вогкістю (не пускати в траву по дощі) і запевнити схоронище перед сонцем.

Коли викораляться, тоді нема вже великих клопотів коло їх хову. Тепер треба тільки подбати про добре пасовище й доживляти ще два рази денно.

Як скінчать три місяці, вистане раз на день давати їсти.

Кількість доживи залежить тепер від якості пасовища. Приблизно треба брати таку мірку: 5 дека

зерна на штуку й 1 літру квасного молока або маслянки на 12 штук денно.

Коли обчислити той корм, що з'їдають індички до 8 місяця життя (збіжжа, яйця, маслянка), то навіть в сьогоднішніх часах можна заробити не погано на хові індиків.

Праця в городі.

Як і коли полоти.

Спека й велика посуха спричинила те, що засіви в городі ростуть дуже кволо. Але буряни, хабаззя розвиваються добре. Одні одних перегоняють. Полоти зовсім малі, що тільки з землі показались, буряни не зручно. Тим то й наші господині все перечікують, аж буряни підростуть дещо. Та — коли

дати бурянам дещо підрости, то вони зовсім заглушують городовину.

Агрономи подають ось такий найновіший спосіб полення: замість полоти руками, вистане, як тільки засіяються буряни, посікти поверху землю на кілька сантиметрів заглибоко. Цим способом перетинається дрібнесенькі корінці бурянів, заки ще підрости, і вони висохнуть. Тільки де-не-де який з них врятується, причепившись до грудки землі.

Найкраще дати собі зробити в коваля таку сапку - стременце. Мала дитина може полоти в той спосіб, оскільки городовина, чи збіжжя засіяне рядками. За тиждень - два треба знову у той сам спосіб „передзюбати“ поле.

Як садити й поливати.

Насамперед: садити далеко від себе. При садженні капусти треба пам'ятати: чим раніша капуста, тим густіше її садимо. Капусту, призначену на зиму, садимо рідше. Навіть на 60-80 сантиметрів від себе.

Залежить також від ґрунту: на ліпшому ґрунті садимо рідше, на гіршому густіше. Коли капусту, чи іншу розсаду садимо рідко, то поміж неї можемо посіяти редьківку, чи салату. Заки капуста підросте, вспіємо вже вибрати салату.

Давніше наші господини поливали розсаду аж тоді, коли її всю посадили. Показалось, що краще (як посуха) звогчувати землю, заки посадимо, або зразу по тім, як за садимо ростинку в землю. Капусту добре при розсаджуванні вмачати в розбовтаній водою гливі з коров'ячим лайняком

Наш вчений В. Король - Старий подає, що він сам у своєму городці випробував, що найкращий спосіб поливання — це не поливкою-дійничкою з ситком, а горнятком, кожную рослину зокрема.

Щоб земля не шкорула під розсадою і довше держала вогкість

посипують кругом розсади добре зігнилим, або добре соломистим гноєм.

Коли земля коло рослинки починає засихати, що дуже висушує корінці рослини, конечно треба зрушити сапку.

Щ о ї с т и.

Добрий пляцок в сиром. Прилагодьте собі 1 літру бленської муки, 2 пачечки дріжджевого порошку з нашої кооперативи „Пласт“, „Люба“, шклянку масла півшклянки цукру, шклянку сметанки, або незбираного молока, 4 жовтки (білки відділити, їх зужиемо теж), утерти на терці цигринової шкірки або товченого цинамону.

Масло свіже, несолене добре розтерти рукою з цукром і мукою, пересіяною з дріжджевим порошком. Додати жовтки, розколючені в сметанці, цитринову шкірку. Вимісити все це добре на холоді. Поділити тісто на дві половини. Одну розтачати й виложити на посмазовану товщом бляху, на це наложити відповідно приладженого сира й накрити другою половиною тіста. Це треба зробити зразу, бо таке тісто не потребує рости. Помастити зверху яйцем, або молоком, посипати грисіковим цукром і, як є, січеними горіхами. Пекти в мірній печі біля три чверти години. По спеченні, як простигне, пократити на чверточки.

Сир прилагоджуємо в цей спосіб: 1 кварту доброго, відтисненого солодкого сира терти в макітрі з ложкою масла. Вбити три жовтки 3 білків убити густу піну, перемішати з сиром і поклати на тісто

Добрі покутські калачі. (З книжки „Як добре й здорово варити“, виданої ред. „Жіночої Долі“).

Літрою (4 горнятка) літнього молока і 3 деками дріжджа розчинити коло півтори літри білої пше-ничної муки. Як добре підросте, аж зачне западатися, дати до того

5-6 добре вбитих яєць, посолити й місити, досипаючи потрохи муки, так, щоб тісто було досить густе, та щоб можна було виробляти калачі. При кінці даємо пів горнятка топленого масла. Місити, аж відстане від руки, й покласти, щоб підросло. Як виросте, аж зачне злегка тріскати, викинути на стільницю й виробити 2 калачі. Хай підростуть, тоді помастити яйцем з молоком і пекти в такій печі, як на булки (лекше, як на хлб).

Праця в жіночих товариствах.

Стебник, пов. Дрогобич.

І в нашому закацапшеному селі проснулись з довгого сну. Перше організувалося жіноцтво в кружку „С. Українок“. Хоч не довго, але кружок уже причинився до освідомлення. На початку існування улаштував кружок ялинку для дітей, з якої дохід призначено на „Р. Ш.“ Члени зробили також забаву, а за зароблені гроші закуплено книжок до бібліотеки. В квітні відбувся концерт в честь Т. Шевченка, на програму якого склались реферат нашої Вельмишановної п. Ст. Лєвової, в яким п. голова підкреслила значення Шевченка, як оборонця прав жінок; хори мішані й жіночі під управою п. А. Лева; декламації старших і дітей, з яких слід відмітити молодого декляматора ученика Павла Тарнавського, який зі зрозумінням віддеклямував „В річницю Т. Шевченка“ та викликаний оплесками виконав справді по мистецьки Шевченка „Розрита могила“. П. Лєвова підготувала також дитячу виставу „Вінок на могилу Т. Ш.“ До сліз зворушені родичі прислухувались дитячий присязі.

Дня 21 травня відсвятковано „Свято Матері“. В рефераті підчеркнула п. Ст. Лєвова велике значення жінки-матері й громадянки в історії нашій і всевітній; навела багато примірів жертв, які принесли нашій визначній жінці на жертвеннику Батьківщини. Діточки деклямували своїми двійними голосками, а вже найбільше подобались декламації малих Міросі та Ромця Струків і Люби Попіль. Так декламації, як і штукку „В мамин день“ підготувала велика опікунка та приятелька наших дітей п. голова Лєвова. Хори відспівали кілька пісень; режисерував п. А. Лев. Весь дохід з обох імпрез призначено на закупно лавочок до дитячого садка.

Садок ведено під опікою „Р. Школи“ впродовж трьох місяців, Провідницями були п. Попович і Журавчик, а дитячий фестин і попис показали, до чого довела праця: з тих діточок певно виростуть громадяни, свідомі своїх обов'язків і прав.

Повстав у нас також кружок „Р. Школи“ й члени спільно дають виставки та інші імпреди. В дні 29 жовтня зійшлася жіноцтво; вислухало промови про лихоліття на Україні та зложило 12 зл. на голодуючих братів і сестер на Бел. Україні.

Всюди приміром світить нам наша невтомна голова п. Лєвова, за що на цій місці дякуєм за працю й любов до нашого Нароу.

Члени кружка
„Союзу Українок“ в Стебнику.

Від редакції: таку гарну й корисну діяльність виявив кружок „С. У.“ в Стебнику за минулий рік. Від душі бажаємо йому й дальших, ще кращих успіхів. Свідоме, організоване жіноцтво — це велика народня сила!

Ріжне.

Про тих, що своє своє здоровля віддали Батьківщині, — про Інавалідів УГА — пам'ятаймо в Зелені Свята. Із теплою згадкою про цих вірних синів України, даймо й свою жертву на допомогу їм.

Обережно в огнем! З усіх сторін доходять страшні вістки про пожежі, які нищать цілі села й міста. Сприяє пожежам і велика посуха, яка панує ось уже з місяць. Але дуже часто спричинюють пожежі діти, позбавлені догляду, — своїм необережним поводженням з вогнем. Уважайте на діти! Закладайте для малих дитячі садки!

Український Жіночий Конгрес (вїзд) відбудеться в Станиславів в днях 23—27 червня. Неділя 24 червня перейде під гаслом — „Свято Селянки“. Передбачена масова участь членок жіночих кружків „С. У.“, особливо тих, що можуть на той день фірама доїхати до Станиславова. Взагалі ж кожний кружок має право вислати на Конгрес дві делегатки. На Конгресі буде виставка народньої ноші. Пожадані дійсно народні вірці з різних українських закутін — Волині, Полісся, Лемківщини, Бойківщини, Покуття, Поділля, Підкарпаття, Буковини і т. д. Виставові речі збирають усі філії „С. У.“, з якими взагалі треба порозуміватися щодо Конгресу.

В днях 27-28 травня відбудеться перший великий жіночий вїзд на Підкарпаття в м. Ужгороді. І там наше жіноцтво вже будиться до національного життя та вступає в організовані ряди. Щастя Боже!

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля“
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля“).

Рік III.

Коломия, 1. червня 1934 р.

Ч. 11.

Іван Франко.

Іван Франко.

* 1856 — 15 — VIII.

† 1916 — 28 — V.

Якби...

Якби само велике страждання
Могло тебе, Україно, відкупити,—
Було б твоє велике панування,
Нікому б ти не мусіла вступити.

Якби могутість, щастя і свобода
Відмірялись по мірі крови й сліз,
Пролитих з серця і з очей народа, —
То хто б з тобою супірництво зніс?

О горе, Мамо! Воля, слава, сила
Відмірюються мірою борби;

Лиш в кого праця потом скрань зросила,
На верх той вибеться із темної юрби!

Та праці тої, Мамо, в нас так мало!

Лежить облогом лан широкий твій,

А кілька нас всю силу спрацювало,

Щоб жить, без дяки, в каторзі чужій!

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двогтижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: в краю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк. долара на рік. АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція „Жіночої Долі“. Kołomyja Zamkowa 37, Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zinocza Dola“.

Передрук статей дозволений лише за поданням джерела.

Іван Франко.

18 літ минуло з дня смерти найбільшого Українця Галицької волости Івана Франка. Всі ми вже знаємо його, чули про нього, бачили в читальні „Просвіти“ його портрет. А також уже кілька років зряду в травні або в червні місяці уладжуємо святочний концерт для вшанування пам'яті цього великого чоловіка.

А одначе, дорогі сестри, — чи всі ми читали твори Івана Франка? Бодай деякі? Чи переймалися ми його думками? Чи вдумувалися в ті заповіді, які він нам залишив?

Мабуть — ні! Бо коли б усі ми це робили, то життя наше пішло б іншими шляхами, і ми б не були в такому положенні, в якому знаходимося тепер.

Ми б тоді побачили, що нам —

Не пора, не пора, не пора

В рідну хату вносити роздор —

Най пропаде незгода проклята
[мара..]

До згоди до братерства, до об'єднання, до організації закликає нас Іван Франко. В гурті сила, та ми не знаємо цього, бо багато, дуже багав нас ще бокує від своєї організації „Союзу Українок“.

Поспішім же, сестри, виконати заповіт Івана Франка —

Єднаймося, братаймося

В товариство чесне...

Забудьмо про незгоду, чвари, партійні суперечки. Не ставмо своїх особистих інтересів понад загальні, народні. Усвідомім собі наш громадянський обов'язок; наберімося почуття відповідальности за своє поступовання —

Кожний думай, що на тобі

Міліонів стан стоїть,

Що за долю міліонів

Мушиш дати ти одвіт.

Тоді, як ми познайомимося з творами Івана Франка, з його перлинами - думками, з його заповідями... тоді, як будемо ці думки перетворювати в життя й поступувати згідно з ними — тоді ми сміло можемо сказати, що не словами, а ділами вшанували пам'ять нашого Великого Громадянина — Івана Франка.

Не засипляйте літнім сном.

(Над чим радити в жіночих кружках).

З літом, коли зачнуться пильні господарські роботи, в багатьох наших кружках „С. У.“ устане й усяка діяльність — „Нема часу — тай нема над чим радити“, — кажуть члени; виділ товариства вірить цьому й не пробує навіть скликати сходи, піддати під розвагу одну, другу справу.

А шкода, бо і з тим браком часу справді не дуже то так зле. І якби добра воля, то знайшовся б час зійтись хоч раз у неділю. Ціла справа в тому, що ми вмовляємо в себе, що нема чого нам сходитись і що кожна з нас може без сходи обійтись. А тимчасом власне на весні й літом в дуже - дуже багато справ, що їх потрібно гуртом обговорити.

Які ж це справи?

Ось запитуємо: чи подумали ви вже про дитячий садок? Що робитимете з діточками ціле літо? Чи маєте совість і відвагу замикати їх у хатах і не мати хвилини спокою від думки: що там мої біднята роблять? Чи не скоїли якого лиха? Чи застану їх такими, як оставила? А

може ці діточки старшенькі, й ви гадаєте виганяти їх на цілий день на вулицю, щоб крали по сусідах, знущалися над звірятами, щоб учились обріхувати? Ану ж, не дай Боже, напитають собі якогось каліцтва, або граючись підпалять хату? Чи думали ви про це?

Ото ж жіноцтво, згуртоване в кружку, зійдеться разом, порадиться між собою, віднесеться до кружка „Рідної Школи“, й спільно обдумає, як би то найменшим коштом завести в селі дитячий садок і зняти з голови матерям найбільший клопіт з їх дітьми. Крім того, що побудитесь клопоту, будете знати, що дитина навчиться там чемности, чистоти, гарних віршиків, гарних наших українських пісень; навчиться молитви, якої не кожна мама вміє гаразд навчити.

Друга справа: у селі мусить бути кружок „Сільського Господаря“. При жіночих кружках треба створити секцію сільських господинь. Майже всюди „Сільський Господар“ переводить так званий хліборобський вишкіл молоді, організує її в хліборобські гуртки, уладжує для неї господарські конкурси і т. п. І тут мами повинні якнайкраще заохотити свої діти вступати до тих гуртків молоді, допомогти їм у їх роботі

Чи ж не потрібно вже задля цих справ зійтись, порадитися, порозумітись між собою і з управою „С. У.“?

Як то в нас давно було.

Розрив з москалями.

4) Москалі руйнують Київ.

Року Божого 1169 весна почалась скоро. В перших днях березня зліз сніг і спливала вже долі Дніпром ледяна крига Київляни го-вілі, був бо великий піст. В церквах молились громадно люди, бючи доземні поклони... Зайняті справою душ, мало уваги звертали на справи земські... Війська, що його звичайно

було багато в місті і воно надавало до деякої міри бадьорости і жвавости містові, було під той час мало. Головні військові сили післяв князь Мстислав на північ у Новгород в поміч синові, бо там сподівався нападу Андрія.

А тимчасом московське військо прямувало на Київ. Одного дня втиснувся до міста гурт селян з криком і плачем. Утікали перед ніби то братнім військом, що з димом пускало добуток українського рільника й убивало не гірш степовиків — мирне населення.

Київ насторожився. Князь хоч мав мало війська, рішився боронити столицю України. Оборонці зайняли призначені їм до оборони місця. Князь Мстислав вийшов на мур, щоб розгледіти ворожі сили. Військо москвичів стояло колб Київва від сторони Вишгорода.

— Ось там пізнаю стяги Андрія, — а там хіба ще хтось в Погляньте-но, що це за знаки, бо не довиджую якось — говорив Мстислав до боярів...

— Там направо війська Ростиславичів: Романа, Давида, Святослава і Мстислава. Там наліво стяги Гліба, князя переяславського, а одне посередині військо синів Святослава Ольговича, а зараз за ними знамена Володимира Андрієвича, — вичисляли бояри.

— Таж це все наші, українські князі — сумно промовив Мстислав: — ідуть збройно на матір українських городів. Андрієві не дивуюсь: він уже чужинець... але пощо оці? (Не раз і не два піде „московська грязь“ — наші власні недовірки — „латану свитину з матері здіймати“!)

Два дні оборонявся Київ, а на третій день під вечір не стало сил... 8 березня 1169 року вдерлися вороги в город і кинулись грабувати... Грабили місто, і монастирі і церкви — Софію, Десятинну і Богородицю. Обдирали їх з ікон, книг, риз і дзвони всі позабিরали. І не

було милосердя нікому: мужчин, жінок і немовлят вбивали, інших брали до неволі. Два дні так грабували й пліндрували. А на третій бухнуло під небо червоне полум'я пожежі... Москалі підпалили матір українських городів, — Київ Московські грабіжники добре погуляли, як лиш уміє гуляти московська розперезана, руїнницька душа. Святому „батьку“ князеві Андрієві несли в дарунку награвлене добро. За собою лишали згарища... Андрій міг радіти. Його посіпаки виповнили як слід злочинний наказ. Київ на довгі сотні літ не міг піднятися з руїни.

Дикий, північний мішанець розійшовся тим вчинком раз на все з українським народом року Божого 1169 — і це нам треба добре пам'ятати!

Василь Ткачук.

В Зелені Свята.

Найстарші свідки селового роду — старі липи, що в своїх тінях цвинтар ховають і над могилами-гробами шепочуть, моляться за грішні душі. Вони то віттями цілувались — так, як це робила Маті́ха з хрестом, що на довгій стрілецькій могилі гонорувався.

Прийшла: три рази цмокнула хрест. Потім таркату скатерть розстелила на могилі, а під хрест поклала два питльовані калачі й свічку. Ждала священника...

— Якби-м своєму синові наймала парастас, так їм наймаю, най Бог прийме за душі померші. І мій десь лежить Бог-зна де... Война-война спасла мені одинака, — таке вго ждало... Коби був щось хоч виборов... Але ні звика каліка, ні безсмертний пап. Лилася кров і тепер на сухо не стрегне. Якби-м ворожка була, що Бог допоможе й нам світа зажигати. Але, ще би терпіти, — та хто терпен, той спасен...

Переставала, за неї говорила,

але сварила оса, що облітала кілька разів Маті́шину голову.

— Господоньку, а кальвінів, скарай тяжко, — бо ніхто не знав, як то прикро, як є тої пословиці: скачи, враже, як пан каже.

Як поправила опинку, клякала й молилась щиро-щиро. До незнаких любов її перла й груди розтискала.

— Бо вони добра хотіли усім. Не жалували себе, лиш би відобрати курятко з половикових пазурів. Так, вони за файне згнули, а най їм файно буде, де їх душі обертаються. То й не жалую їм парастас наймити, здається мені, що то усі мої сини, а я їх мати...

Додала по молитві,

А коли цвинтар убрався у багато парастастів, тоді священник ішов...

Маті́ха зраділа, мов колись, ще малим, її одинак — прецликом з міста.

Як кооперація не лишає в нещасті своїх членів.

У великодній четвер велике нещастя навістило гарне, велике, свідоме село Денисів у тернопільщині. До двох годин стало в огні 179 хатів; люди ледве з душею втікали; про рятунок майна не могло бути й мови.

Недавно відвідала я це нещасне село, де маємо понад 70 передплатниць. Що почула я там від нашої цінної співробітниці п. Блажкевичевої, то вам, Шановні Читачки розповім.

Найперше скажу, що нещастя не оминуло й господарства панства, Блажкевичів. Погорів прекрасний садок, стайня, возівня, зразковий курник, крілікарня, словом усе, крім хати. Її вдалося врятувати завдяки тому, що крита дахівкою. Показалося, що при великій пожежі бляха не охоронить хати від вогню так, як і солома. Від спеки скру-

чувалася, заки ще хата займалася. Встоялися тільки господарські будинки, от як і в панства Блажкевичів, криті дахівкою. З того наука: при будові нових хатів покривайте їх краще черелом, як бляхою.

У Денисові здавна існують різні кооперативні організації, споживча, кредитова, господарська. Якої великої це ваги, переконалися денисів'яни в своєму великому нещасті. Хто поспішив їм з найпершою негайною допомогою? Уся кооперативна організація тернопільщини, а то й подальша. На зазив Управи Повітових Союзів мов на помач народійної палички, явилася поміч нещасним. Ще перед святами з усіх сусідніх сіл позвозили паски. Вози з хлібом тягнулися, як обози в часі війни. Звезено 8 тисяч й 23 паски, крім святчного м'ясива, яєць і т. д. До тижня стояли стирти соломи й паші для худоби. З грошевої допомоги централі закуплено вагон грису, так що ні одні корови погорільці не потребували продавати й молока в молочарні майже двічі стільки стало, як було перед пожаром; люди, що не належали до молочарської кооперативи, приступали до неї.

Повітовий Союз Кооператив з Копичинець до 10 днів прислав 10 пар упряжі для коней, „Центро-Союз“ стокилькадесят кіля мила, українська фабрика пасти, якої немало виробів ішло в денисівській кооперативі, прислала 25 зл. допомоги. „Фортуна Нова“, якої цукорки купують денисівці в своїй кооперативі — вислала на празник діточкам погорільців солодкий дарунок — баняк цукорків і т. д. Аж тепер громадяни денисівські відчули, що слова: „Єднайтеся в кооперації, творіть одну кооперативну родину“ не в пустим звуком, а дійсною великою правдою.

Хай же від нині по наших селах не буде ні одної байдужої одиниці, яка не належала б до кооперації! Хай ні одне село не обхо-

диться без своєї Кооперативи, Молочарні, кружка „Сільського Господаря“, кружка „Союзу Українок“. Хай ні одна свідома українка не купув й не продає ніде інде, як своїм і своє!

(До речі—погорільці потребують коців, дитячих сорочечок, тощо. О. Кадаю жетрводавцям під увагу) О. К.

Війна з мухами.

Найнебезпечнішим ворогом людського здоров'я є мухи. Відколи вчені дослідили, що різні тяжкі слабості спричинюють дрібнесенькі невидні для ока животинок, звані бацили або мікроби, відтоді люди зрозуміли, якою небезпечною твариною для людського здоров'я є муха

Мухи сідають на всяку нечистоту, де залюбки живуть ці небезпечні бацили, а саме: на людські відходи, спльовини, навіз (гній), на всяку гніль, падлину і т. д. Там набирають цей всеї погані на ніжки й спідню частину тіла й так „узброєні“ сідають на нашу їду, обличчя, руки, постіль. Там лишають нам небезпечні зародки усяких хоріб, як червінка, тиф, сухоти й багато інших.

Ось чому всі культурні народи, а зокрема їх госнодині, оголошують мухам війну, на життя і смерть. Найголовніше — треба нищити мухи й не дати їм розмножитися на весні. Мухи страшно плідні, і з одної мухи в'д весни до осени повстає около 100 мільйонів потомства. Перший рід дві мухи, другий рід з тих двох є вже 120 мух. Третій рід є 7200, четвертий (з тих 7200) буде вже 43200 і т. д.

Мухи розмножуються найбільше на гноях, — тому не дамо на віз розсорпувати курям і іншій тварині, а складатимемо гній на купи й посипатимемо торфом, землею, вапном. Вікна в хатах влітку треба конечно відчиняти, але, щоб мухи не налітали, треба собі прилагодити сітки чи то з тонкої дешевої

органтини, чи з дротяної сітки. Ця остання практичніша й рамка з сіткою може служити багато років.

У хаті треба утримувати велику чистоту. Порозливане або не закрите молоко, розсіпані кришки хліба, не помиті тарілки, миски, горшки, і т. п. все це знаджує й годує мухи. Тому добра господиня уважає, щоб цього в неї не було, а також хоронить усяку їду перед

тим, щоб на неї не сідали мухи. Все ховає до шафи, до комори, за заслонені сіткою дверцята й вікна

Крім цього вишаймо всюди липкі папери, кладім отрую на мухи. Пам'ятаймо: хата без мух робить господині честь Погану, не дбалу господиню пізнаємо по роях мух, які нас привітають при вступі до хати.

Ч А С Т Ь Г О С П О Д А Р С Ь К А.

Поради господиням.

Не тримайте багато півників дармоїдів. Підгодуйте гарно й продайте. Вони тепер дорожчі, як будуть восени.

Курочки підгодовуйте добре, давайте до пиття чисту воду в чистих посудинах. Як слід плекані кури не хорууть, восени краще несуться, вгодовуються,

Конечно придбайте собі затр-скові гнізда. Не дозволяйте куркам нестися в бурянах, попід плотами. Шкода яєць, що пропадають; а крім того, такі яйця — нечисті й не мають тої вартости, що чисте, свіжо знесене яйце,

Не продавайте яєць я ідам, але, не затримуючи на „кращий час“, несіть, доки свіжі, в свою кооперативу.

За літа с арайтесь придбати для своїх курок добрий ясний курник Кружок „Сільського Господаря“ повинен вистарати точний опис і розмір його, а ви зачинайте будувати, хоч би з глини й соломи, хоч би городжений з прутів та виліплений, як хати ліплянки, хоч би з дощечок, патиків, з чого будь. Але — просторий, чистий, ясний. Без такого курника не буде з курок добро-го пожитку.

Вже відтепер збирайте й сушіть кропиву, молоду конюшину; збирайте кості, шкаралупки з яєць. Цього всього на зиму треба конечно якнайбільше придбати.

Старайтеся поправити свою породу курей. Заводіть кури — кармазини, які для нас найвідповідніші, бо добрі і на яйця і для вгодовування на заріз.

Пам'ятайте: добра годівля курок це велике джерело доходу!

Отруя в старих бараболях.

Вже з початком лютого починає бараболя кільчитися В деяких пивницях скорше, в деяких пізніше. На таку скільчену бараболю повинна господиня дуже уважати і то — що ближче літа, то більше повинна її стерегтися. Стара бараболя, що кільчиться, набирав п'ять разів більше так званої соляніни, себто трійливої речовини. Бараболя, що не кільчиться, але постаріла, має три рази стільки соляніни, що звичайна картопля,

Тому при варенні треба пови-різувати всі кільці й очка, загалом не варити бараболі, не пообиравши її вперед з лущини

Хоч би бараболя в травні чи червні навіть ще не кільчилася, то все ж таки сила соляніни в ній збільшилася. Тому краще таких картопель не споживати, а вжити їх на корм для худоби.

Також шкідливі в бульваки, що наростили на старій картоплі. Шкідливіші, ніж виростили кільці. В необібраній, звареній картоплі вся соляніна лишилася і її спожива-

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля“
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля“).

Рік III.

Коломия, 15. червня — 1 липня 1934 р.

Ч. 12-13.

У. Кравченко.

Гимн „Союзу Українок“.

За нами, сестри, темнь ночі,
А перед нами світло дня —
Не ватремтять серця жіночі,
Міцні, як зеднана рідня!

Провід життя візьмім у руки,
Хай наші доньки та сини
Єднаються на труд і муки,
На кращу долю Вітчизни...

Сильні завзяті і бадьорі
Ми віримо у кращий світ,
У сяйві провідної ворі
Сповнім наш рідний заповіт.

Складім для рідного народу
Всю міць своїх змагань, думок
За правду, рівність і свободу
Всіх українських землячок!

Жіноцтво українське!
Нас жде нова доба!
Ми віримо в майбутнє
Без кривд і нужди і раба.

Ми ті, що мусимо перемогти...
Не знаєм, що таке
Ні страх, ні супочинок.
Єднаймося у гурті!

Творім один, один могутній
„Союз Українок.

Наталія Кобринська.

Народилася — 1851 р.

Померла — 22 - I - 1920 р.

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двоतिжневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкраю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція „Жіночої Доли“. Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zino-cza Dola“.

Передрук статей дозволений лише за поданням джерела.

Наше жіноче свято.

У той час, коли дійде до вас, дорогі читачки, оце число „Жіночої Волі“, в місті Станиславові буде відбуватися великий жіночий зїзд і наради, або, як це по вченому зветься: „Конгрес“. Скликає цей Конгрес Головна Управа нашого товариства „Союзу Українок“.

Конгрес цей розписаний на цілих п'ять днів. Від 23 до 27 ц. м. У кожному з тих днів обговорюватимуть жінки дуже важні питання з ділянки нашої організації, здоровля, господарства, виховання дітей і інших важних справ. На той Конгрес їдуть не тільки членки міських філій, себто жіноцтво з міст, але посилають туди своїх відпоручниць та гостей і сільські кружки „С. У.“. Один день, а то: неділя, призначена виключно для сільського жіноцтва. Про Конгрес переповімо вам щонайцікавіше пізніше, а тепер хочемо коротенько сказати, з якої причини скликаний цей зїзд і чий пам'яті усі ми поклоняємося.

Це жіноче свято улаштуємо на пам'ятку оснування першого жіночого товариства в Станиславові. Хоч нам трудно сьогодні уявити собі наше життя без жіночої організації, то одначе були часи, що її в нас не було і щойно письменниця наша Наталія Кобринська перед п'ятьдесятьма роками скликала перший раз жіноцтво до міста Станиславова й,

основуючи переше жіноче товариство, поклала угольний камінь під велику будівлю, якою сьогодні в „С. У.“; ба й усі інші жіночі товариства беруть початок з тієї хвилини. Сьогодні наше товариство числить 75 філій, а боля пів тисячі, бо до п'ятьсот, сільських кружків.

Яку ж роботу роблять оті сільські кружки по наших селах? І чи ж вони справді такі важні для нас, жінок?

Навіть дуже важні. А щодо праці, то вичислимо вам її тільки здебільша, а ви самі судіть по тому, чи варто належати до жіночого кружка, чи ні. Отже кружки „С. У.“ мають своїм завданням закладати дитячі садки, куховарські курси, курси шиття й крою аптички в селі, бібліотеки в кружку. Те, що наше жіноцтво почало цікавитися, наприклад, громадськими виборами й навчанням по школах чи дома в рідній мові; те, що жінки щораз більше виконують на ділі клич „свій до свого“, дбають більше про здоровля—все це також діло тих свідомих жінок, що належать до своїх жіночих товариств, читають там корисні книжки й учаться, як мудру раду переводити в діло.

З цього бачимо, який важний і конечний кружок „Союзу Українок“ на селі.

На іншому місці подаємо про ту, що перша заохотила жінок до організації, — про Наталію Кобринську.

Хто була Наталія Кобринська.

В Болахові на цвинтарі поміж десятками похилих хрестів видніє пам'ятник з написом: „Мене вже серце не болить“.

Хтось мусів дуже багато в житті трудитись, багато болю зазнати, коли по своїй смерті велів сповістити світові: „Мене вже серце не болить“.

І справді: Наталія Кобринська!

що її пам'ять святкуємо ми, жінки, сьогодні з такою святістю, за життя багато більше перетерпіла, як кожна інша жінка.

Пам'ятник на болехівському цвинтарі тому чотири роки поставило на гробі Кобринської зорганізоване українське жіноцтво на доказ своєї пошани й на пригадку майбутнім поколінням про цю велику жінку.

По смерті — вінці й пам'ятники, а за життя колоди й камені під ноги. Така вже доля всіх тих, що беруться нові правди відкривати перед світом.

Хто ж то була Наталія Кобринська?

Зразу, як молоденьку дівчину, доньку великого патріота, посла до австрійського парламенту, отця Озаркевича, цікавить і непокоїть одне питання: чому жінка в громаді, в місті, чи селі не має такого самого права, що й чоловік? Хіба вона не така сама людина, як і він? Чому по фабриках, по канцеляріях жіноча праця, хоч і трудніша, гірше плачена від твєї, що її виконують мужчини? Чому жінки не мають права вчитися по високих школах? Чому?

Ходить, допитує, їздить навіть до Відня разом з іншими жінками добиватися права вступу до високих шкіл дівчатам. Але не багато було таких, що її зрозуміли б. Це ж було 50 років тому взад.

Молоденькою виходить Наталія заміж за священника Теофіля Кобринського. Вдовів дуже скоро й відтоді всі свої сили посвячує боротьбі за кращу долю й права жінки.

Коли живе слово не багато помагав, береться за друковане. Видав жіночі газети, книжки, що їх написали жінки, й тим зацікавлює цією справою світ. Сама талановита письменниця, пише оповідання й повісті, в яких описує невідрадне становище жінки. Такі її

оповідання, як: „Ядзя й Катруся“, „Дух часу“, „Задля кусника хліба“, хоч описують життя зперед п'ятидесятих літ, ще й тепер такі цікаві, що читаючи відірватися від них не можна. Варто б їх до жіночої бібліотеки придбати.

Приходить на думку: як представлялася б сьогодні жіноча організація, якби жінки були вчас зрозуміли й піддержали Кобринську?

Ось причини, чому пам'ять Наталії Кобринської буде вічно між нами жити. Ось чому, скликаючи наш Конгрес, віддаємо насамперед поклін пам'яті цієї жінки.

Наталія Кобринська.

Виборець.

(Уривок).

Розпочалися вибори. Майже при самих дверях ради повітової стояв панич Никольцо і кожному виборцеві, що переходив коло нього, додавав смілости й відваги. Якими хтось сильно потрутив. Це був той сам жандарм, що говорив з секвестратором.

— Арештую вас в ім'я права! — сказав він до панича, випростувавшись, як свічка.

— Кого? Мене? За що? — запитав змішаним голосом панич.

Його бліде лице ще більше поблідло, а очі блиснули гнівом. — Ви, мене? За що? — крикнув він знов з усеї сили. — За те, що я говорю людям те, що вони самі повинні знати? Чому не арештуєте тих, що їх на зло зводять, грішми підплачують?

А як його вже брали, він відвернувся і ще раз сказав: „Люди, тримайтеся“!

Його голос звучав дивно, і при ободрюючих словах чути було другий звук: „Усе, усе пропало“!

Між людьми зробився пополох. Якимові немов би ножом потягнуло по тілі. Він остовпів. Йому здавалося, що кожний дивився на

нього, показував пальцем, що це він той збаламучений, підплачений негідник.

— А що, Якиме, за ким будете голосувати? запитав його не надійно війт ізза плечей.

Яким оглянувся, але не сказав ані слова.

— Но, ходім! Уже час! — сказав війт і пішов наперед.

Яким пішов за ним, аби не стояти на місці. Але в душі його виклювалася інша, певна, незмінна думка: збутися тяжкого ворога, що вертів мізок, прошибав душу й палив груди.

В його голові все перемішувалося, у висках стукало, в ухах дзвонило, а гадка крутилася, перлася, гейби запертий дим у комині. Одне було ясне: збутися яким небудь способом клятих грошей, що палили розжареним вуглем, шпигали розжареним залізом.

Піт виступив на його чоло, а серце товклося каменем. Він дивився на присутніх, бачив кожне лице, кожне порушення, але чому то так усе було, чому не так усі заховувалися — він не знав, а в тім йому усе було байдуже, його займала одна думка і вся здригалася відразою.

— Яким Мачук! — закликав той сам голос із середини, що викикував других перед ним.

Яким вийшов на середину і став перед столом, за котрим сиділа комісія.

— На кого даєте голос? — сказав грубий підсакуватий панок.

Яким мовчав.

— На кого голосуєте? — спитав панок нетерпеливо.

Яким мовчав, сопів, трясся цілим тілом, аж руки в нього тремтіли: він витягнув гроші й поклав на стіл.

Пани при комісії зжахнулися.

— Що це? — запитав панок підскачівши.

Якимові гейби камінь спав із серця.

Він промовив чистим, грімким голосом:

— Мені дали ці гроші, але я їх не хочу, кладу тут перед цілою комісією, а голос даю на руського посла! — і вимовив імя і прізвище пана зі Львова.

В салі настав приглушений, довгий шум...

— Славно! Славно! — відозвалося кілька голосів.

Староста почервонів, як буряк.

— В салі агітувати не вільно — крикнув він зі злістю, — бо інакше скажу випровадити!

* * *

Голосування тривало вже не довго. Порахували голоси — двадцять голосів руських більше.

При комісії зачалися острі переговори. Відкинено кілька голосів, де імя чи прізвище було зле вимовлене, але все таки в користь Русинів виходила надвишка. Ніякі викрути приятелів Ківковецького пана не помагали, все було в найбільшій порядку.

Всі, що нетерпеливо ждали кінця виборів, змішалися тепер з виборцями. Гамір і веселість змагалися. Кожний рад був знати про найменшу подробицю: тож кожний осібно і всі разом голосно розповідали про недавно пережиті хвили.

На телеграфі не могли собі дати ради, а весела вість летіла світами.

Жиди гейби скажені зачали кричати: Vtvat! А між ними могли виборці бачити тих, що ще недавно бігали за Ківковецьким паном тай запрошували на студенець тай ковбаси.

Яким чув, що його імя переходило з уст до уст.

— Де він? Як називається? Відки? — допитувалися з усіх боків, а деякі витягали папір і записували.

— Це мій парафіянин. — сказав гордо старенький панотець, підпровадивши до Якіма кількох своїх товаришів і молодих панів.

Панотці й панове стали Яки-

мові віншувати, а декотрі й цілувалися. Одному аж сльози крутилися в очах, коли він стискав Якимові руку і говорив:

— Коли вже таких маємо селян, то Русь не пропаде, але пропадуть її вороги, бо нарід приходить до пізнання, чим він є і чим повинен бути!

Яким не міг опам'ятатися Його брало диво, він споглядав на себе, немов на яку загадку. Що це мало бути за пізнання, про котре йому говорили, він не розумів; чув лише, що в нім відзивалося якесь незвісне віщування, якийсь незнаний досі голос...

— Чого всі ті люди так побиваються, чого борються, плачуть? Чи в тім не ховається щось більше, як він досі добачив? Чи не криється більша сила, що всіх тих людей переймає одною душею, що і в нім збудила немов нове життя? Але тоті всі почуття перемагала радість, неказане глибоке вдоволення.

Він вернувся додому, як п'яний, хоч горівки і до рота не брав

Жінка вже не могла дідждатися. Що Яким зробить із грішми? — палило її нетерплячкою від кількох днів. Та коли вчула, що він гроші віддав, розсердилася.

— От і розумне зробив! — сказала гнівно. — Люди раді б, коби відки гроші роздобути, а він мав та кинув чортови в зуби!

— Ей, жінко, дай спокій! — сказав Яким, стягнувши брови. — Ти того не знаєш і не розумієш, то й не мішайся! То не добрі були гроші...

Жінка втихомирилася. Злих грошей вона не хотіла. Кажуть, що крадене вдесятеро відпаде, а злий гріш, не дай Боже, міг би звести на нінащо й ціле газдівство.

Як то в нас давно бувало.

Княгиня Романова

Вже від двох тижнів не мала княгиня вістки від свого чоловіка, що вибрався в похід над Вислу.

Правда, привикла вона до довгого виждання впродовж п'ятох років свого пожиття з князем Романом. Чоловік рідко сидів дома, лицарська звичка й державний обов'язок гнали князя із затишних замкових кімнат Галича — на пограниччя держави. Але тепер щось невимовно тяжко було княгині на серці. І ще сон дивний снився: ніби десь за валом якогось замку криваво заходить сонце, а її чоловік з важким мечем у руці підпер широкими плечима браму і не дав втиснутись ворогам у замок. Однак брама дещо відхилилась і крізь шпару сиплеться.. пісок.. брама відхиляється щораз більше — князь не в силі її втримати, а пісок струвою ллеться і.. засиплює все.. і князя Він підняв обіруч свій меч і держить високо над головою.. а пісок підходить вище, вище аж під шию... тоне в нім князь. Сонце багрить криваво той несамопитий образ. Княгиня хоче кричати „рятуйте“ але не може і.. будиться, ціла спітніла, а серце пташиною беться в її грудях...

А під вечір третього дня в брами Галича ввійшли сумні, як ніч, військові відділи із... тілом Романа. Страшні були то хвилини для молодої вдови. Однак вона не піддалася розпуці. Померкло вправді сонце її життя, але вона знала, що понад родинне, особисте щастя жінки є для матері й княгині щось вище — а це — обов'язок щодо дітей і Батьківщини. Двох синків, двох мізинчиків маминих, двоє очок в голові: трилітній Данилко і однолітній Василько були ціллю її життя. Їх виховати й зберегти для них батьківщину-державу було головне її старання.

А зберегти державу не було так легко. Із сходу йшли на Галич різні князики, ласі на наживу, а в самім Галичі було багато гордих панів-боярів, що хотіли самі правити державою.

А їх правлення — то старан-

ня про свою користь і обдирання бідного, головно сільського народу. Задивились вони на подібних панів у Польщі, ба навіть деякі звідтіля були родом, як Володислав і Судислав Кормильчичі — зайди, безбатченки, сини няньки, до дітей, одного з попередніх князів. Ласкою князів дійшли до маєтку і навіть один з них сягнув по княжу корону. Роман таких панів не любив і тримав їх остро, не дозволяв їм кривдити нарід, але після його смерти пани розгулялись і не було просвітньої години для вдови. Із частиною вірних собі боярів мусіла покинути Романова Галич потайки, і попрямувала з дітьми на захід у город Сянік...

(Кінець буде)

Не засипляйте літнім сном.

(Над чим радимо дальше в жіночих кружках).

Перед не одною матір'ю вирине питання: що з дитиною робити, що покінчила чотири кляси народні?

І в господарстві придалася б уже така дитина, й чогось її ще навчити кортить, бо тої землі стільки, що не стане кожному дитину подостатком обділити...

Зійдіться, порадьтеся про те гуртом. А від нас вам одна рада: посилайте діти до виділових шкіл. хоч би й на друге село, чи до міста, бо свідоміша людина й коло землі вміє так походити, що видобуде з неї вдєсятеро більше, як людина темна, невчена.

Далі, погляньте: скільки в нашому селі ремісників, а скільки ще здалося б? Тепер придивіться добре, чи ті ремісники українці, чи чужинці, жидаї? Пам'ятайте, що коли ремісник чужинець знаходить працю й заробіток у вашому селі, то сві й мусить знайти! Ніколи не забагато ремісників у селі, коли нема між ними українця.

Порадьтеся в кружку: до якого ремесла й куди віддати б своїх дітей на науку.

Напевно є в вашому селі кружок „Сільського Господаря“, а при ньому жіноча секція (коли нема, то постарайтеся чим скорше оснувати!). Порадьтеся між собою, що вам найцікавіше було б з господарства знати, й попросіть агронома-інженера до себе з відчитом.

Так багато говориться й пишеться тепер про новітні способи рільної господарки, чому не мають з них користати й наші сільські господині?

На своїх нарадах не забувайте й про аптичку, що повинна знаходитися в кожному жіночому кружку, щоб у наглих випадках була поміччю для села. В кожному хоч би найменшому містечку є лікар-українець. Підіть до нього, попросіть, щоб дав вам відчит про те, чого потрібно до такої аптички та як з ліками обходитися. Бо це далеко не маловажна річ, як зробити хворому оклад, із якої води, що давати їсти в хворобі, чи як поступати, коли гарячка підноситься. Ніякий лікар-українець, як тільки буде мати час, не відмовиться від цього.

Пригадайте собі взаємно, що тепер час на збирання різного лічничого зілля, як: мятка, братки, липовий квіт, румянок, бзина, кминок і ін. Мятка дуже добра на болі шлунка (жолудка) так само, як і кминок. Кминок крім цього добрий до хліба. Чай з братків прочищує кров. Хай вживають ті, що мають прищі на лиці. Вивар з бзини й липового квіту дуже добрий на поти.

Зілля це відповідно посушене й у більшій кількості можна й по аптиках продати.

Бачите самі, що й літом стільки пекучих справ у жіночому кружку, ще годі спати

(Докінчення буде).

Чому ми, доки час, не лікуємося?

На нашій землі в багато не оцінених ліків, що не одному хворому поправили б здоров'я, ба врятували б від смерті. В одних місцях, як от у Черчі, Трускавці, Буркуті, Підлютім, Риманові, Криниці, Мушині, Жегестові й багато інших місцевостях можна вилікувати різні тяжкі недуги: гостець, недуги кишок, шлунка, серця, нервів, жіночі всякі слабості, анемія, скрофули й багато, багато інших. На селі в горах сонце та воздух повертає здоров'я хворим налегені, чахотку, анемію та ослабленим і т. д. Сам побут на селі, сонце, купелі, овочі, городовина, молоко, яйця — поправляють здоров'я хворовитим, німечним. Це все в нашої землі, тисячі людей приїздять до нас, користає з цього, рятують своє здоров'я.

Але найменше використовують ці нагоди наші люди, що живуть серед того всього. На купелях у лічних місцях побачиш усіх, старих, молодих та дітей, багатих і бідних, деякі жиди просто на жебрачому хлібі лікуються, — але не побачите майже ніде нашого селянства, себто хазяїнів того добра. Не купаються в цілющих водах, не пють їх, не уживають сонця, воздуха, набілу, словом для них усі ці чудотворні ліки не існують. Чому? Чи ми вже такі здорові? Чи нема між нашими людьми хворих, німечних, анемічних, і т. д.?

Але наші селяни недоцінюють цих природних ліків, а що головне — не засягають поради лікарів тоді, коли того роду лікування ще може людині допомогти, а звертаються до лікаря тоді, коли вже людина така хвора, що не годна хати перейти, коли недугу найчастіше вже не можна перервати й основно вилікувати.

Подивіться на цих усіх хворих, що лікуються по ваших купелевих

місцях — всі вони здаються здорові: ходять, сміються, бавляться, а проте спитайте лікаря, всі вони хворі, але хворі в такій ступені, що кільканадцять купелів, місяць лікування їм верне здоров'я. Натомість наше селянство, доки ще лиш може людина рухатися, легковажить собі всякі об'яви недуги, і або перед часом помирає, або ціле життя бідує.

Тож не звалюйте всякі об'яви хвороби на те, що ця подвигалася, тамту підвіяло, іншій „золотник“ попсувався, тамта ще перестудилася. Коли почувте, що щось долягає, не уступає, коли чуєте, що тратите сили, чуєте ослаблення, брак охоти до їди, кашель, постійні чи такі, що часто повертаються, болі, — не відкладайте, а порадьтеся лікаря і, доки час, переведіть ще відповідне лікування. Не таке воно страшно дороге, як не одному це здавалося б. Навіть у дальших лічних місцевостях можна замешкати поблизько в селян і до закладу доходити. Можна на купелі дістати знижки, — а вода, сонце, воздух, відпочинок від праці й клопотів ще менше коштує. Ліпше зробити деякий видаток і відзискати здоров'я, як довгі часи, або й ціле життя бідувати.

О. Кисілевська.

Що я бачила в Бельгії.

У квітні цього року мала я нагоду переїхати добрий кусень дороги по бельгійських землях. Хоч я ніде не задержувалася, але те, що бачила крізь вікно залізничного вагону, навчило мене багато.

Ого ж тому, що бельгійці нарід малоземельний (так, як і ми), усі їх поля справлені так прегарно, наче в нас у городі. Навіть під збіжжям було видно, що земля під ним рівнесенько розбита, заволочена, правильно погноєна. Ніде не було видно, як то в нас буває, то більших, то менших горбиків. Ніде не

видно, то яснішого, дрібнішого, то густішого, буйнішого збіжжя, де стояли купи гною. Коли бельгівець має мало землі, то він управляє її руками, так само, як у нас у городі. Тож і виглядає його поле, як грядка.

Тому, що землі в бельгіців обмаль, вони її дуже шанують і використовують. У них нема жадних неужитків. При кожній хаті — садочок, кожна дорога обсаджена овочевими деревами. Але які це садочки, як удержані деревця! Здається, це виплекані в мійських садах, у парках якісь рідкі оздобні деревця, стрункі пірамідки, Галузки проріджені, деревце від деревця здалека, земля перегарно удержана.

Біля кожної чистої, великої хати — травничок, кв тничок, живопліт. Травник, немов стрижений оксаміт, квітник, як килим, живопліт рівненський, тонкий, що видно крізь нього, а проте густий, як породжений пліт.

Біля кожного сільського господарства довгі гарні курники, освітлені рядом вікон. Біля курника — загорода з високою решіткою; а в загороді стадо курок. В цілій частині того краю, кудюю я переїздила, всюди одна порода курей: білі лекгорни. Наче білими платками снігу, засіяні подвіря курочками. Так і видно, як мудрі бельгівці зрозуміли, яку ціну в малих господарствах має годівля птиці.

Але крім неї в ще гарно плекана рогата худоба. Гладка, вичесана, аж вилискується. А пасовища? Це ж прегарні, рівнесенькі, гладесенькі травники. Ні одної купи кертювиння, ні одного камінця чи корчика. Хоч як вони вкриті рівною шовкою травичкою, бачимо ще й людей що ходять по них з ножицями й вигинають майже невидні бурянци. Вони знають, що під листом буряну, не буде рости трава, а кинеться мох, тому й не терплять на своєму пасовищу нічого іншого, як саму пашну травичку.

Товар не пасеться де попало, й не бачила я на цілій бельгійській землі дівка-пастушка. Корови припинані на шнурках до вбитих по саму голівку залізних палів. В той спосіб худобина не псує відразу всього пасовища, а люди не тратять часу й здоров'я на пашення худоби; діти, лишені без догляду старших, не розліниваються дармуванням, не навчаються брехати, красти, словом не деморалізуються.

Як же болюче мені було дивитися, коли в кілька днів пізніше повернулася я на рідну землю й переїхала її майже цілу від Сяну аж по Карпати! Поля ще як поля, — на око не виглядали зле. Але вже біля чепуреньких біленьких хаток ні одного квітника, ні одного травника, ні одного рівненського живоплота. Замість цього ростуть кропиви, буряни, бзини. Коли старшим не до того, щоб зробити гарно кругом дом'вки, то що ж робить наша молодь, що не подбає за таку дрібну, легку до зроблення річ, як вичистити землю, зрівняти, засадити гарні кущі, квітки, засіяти травичку або наложити рівно моруги?

А садки? Здебільша дерева покриті мохом, галуззя густе, криве, часто помішане з сухим, так що виглядає, як нечесана голова. Ще й посаджені так густо, що всі в купу взялися за чуби. І це має родити?

Всюди по межах, при дорогах, в окопах замість садовини або липи, — лише верби, верби, верби...

А вже найбільше паленіє лице за наші пасовища. Десятки моргів гарної нашої землі стоїть облогом, занедбане, усіяне кертювинням і ямами, як лице по віспі. Мох замість трави, корчики ялівцю, верби, буряни, що розсіяні по ровах, то наче збірнички насіння всякого буряну для нашого поля.

А на цих руїнах пасовищ біля мізерної брудної худоби майже стільки само мізерної брудної бідної дівори. На одному пасовищу

на 30 штук худоби, нарахувала я 12 дітей, що під дощем скулені від зимна сиділи на мокрій землі.

Матері, господині, невже ж у вас серця нема, щоб ви діти на таке пускали? Невже ж ви не в силі побороти в громаді оцю злочинну байдужість щодо своїх пасовищ і спонукати раду громадську, щоб так не марнувала дорогої землиці, громадського добра? Адже молочарство сьогодні уся ваша надія й порятунок, а хіба воно піднесеться при таких пасовищах?

Подумайте над тим усім, що вам тут написала!

Під увагу.

Вліті в різні побічні доходи (прибутки); тут продамо гриби, там ягоди, малину чи інше що Можемо продати й гарно уложену китичку квіток, добре засушену травку, добре зібране й відповідно усусшене лічниче зілля. Памятаймо при цьому все, що продаємо, мусить бути добре, чисте, свіже й подане гарно, приманчиво.

Бачила я це найбільше в чужих краях. Там китичку лісних фіялок, незабудьок чи іншого квіту подадуть вам вложену в гніздечко з прутиків, виложене мохом, зверху каблучки з прутика. Це виглядає гарно, не вяне, можна вигідно носити. Ягодам роблять малі коробочки з прутиків чи трави, прикривють листочком папороти. Продають, не пересипаючи. Воно вигідне, не запорошене, апетитне. Коробочки поскладані в чистому більшому кошелеві, виложеному зеленим листом. Гриби обчищені свіжі, не хробачливі, уложені серед зелених листочків рівненько. Звичайно й продають такі речі чистенько одягнені в народню ношу молоді гарні дівчатка, що ходять вулицями.

І як гадаєте, чи не купили б такі речі й у нас скорше й дорожче, як оці потовчені ягоди, які насипають з кошеля брудними руками в

брудні папері; як оці скидані як будь, пімяті, зівялі хробачливі гриби; як о ці стиснені в кулаці, завязані туго виткою фіялки чи інші квіткі? Навіть картоплі свіжо помиті, в чистім, підстеленім зеленню кошелі скорше продасте, як брудні з брудного полатаного мішка. І всяку іншу городовину, й усе, що виходить з наших рук, подаваймо гарно, чисто, совісно.

Коли сушите гриби, відділюйте корінці, сушіть старанно, силяйте рівненько після величини, як коралі. І знайте вагу того, що продаєте. Порозумійтеся, довідайтеся, яка ціна і всі однаково продавайте. Корінці й гірший сорт грибів дешевше, вибрані шапочки дорожче. Найкраще, що тільки можна, збувайте через кооперативи. Оголошуйтеся в часописах, що в тому то селі в кооперативі по такій то ціні можна дістати гриби (совісно й точно після сорту й добре висушені), по тій то ціні правдивий мід. Інша ціна в на липорий, інша з гречки, і це треба по совісті сказати, і т. д.

В такий спосіб можна те саме продати дорожче й скорше.

І ще одне: що робите, господині, дівчата й діти, з уторгованими грішми? Не тратьте на дрібниці, складайте на книжечку в касі хоч би по золотому й уживте опісля на щось добре, пожиточне, чи то буде куплення якої господарської речі, чи щось на зиму, чи поправа свого хазяйства, заведення нової його галузі, куплення кращої пари курей, кріликів, заложення садочки, будова курника, перебудова хати і т. д. Запренумерування часопису, куплення доброї книжки, заплачення річної вкладки до жіночого кружка, уділу до кооперативи, — все це повинні ви з таких малих літніх прибутків зробити. Ті, що винаймають хати на літо, обовязково повинні за це поправляти свої господарства!.

Всі, свідоміші жінки провідниці Жіночих кружків, — і самі передплачуйте й поширюйте поміж жінок вашого села — „Жіночу Волю“. Вона несе вам освіту, знання.

Передплачуйте „Жіночу Волю“!.

Вже робім запаси на зиму.

Дуже добре мати взимі хоч дещо посмажених, чи варених овочів Багато господинь має в своїм городі **цукрову рожу**. Її уживають залюбки взимі до пампушків. Ось вам легенький спосіб її переховання. Переберіть чистенько добре набиту пів-кварту листків з рожі. Білі кінчики перед тим пообтинайте ножицями посипте цю рожу шклянкою м'якого цукру і тріть валком у макітрі, аж стане одна, густа маса. Скропіть соком з пів цитрини, коли хочете, щоб була кращого кольору. Можна замість цитрини дати на кінчик ножа цитринового порішку, яким господині інколи б'ють заквашують. Зложіть цю перетерту рожу в чистий, сухий слоїк, завяжіть чистеньким, білим папером, хай собі стоїть у коморі, аж до вжитку. Коли треба буде, візьмете дрібку тієї рожі й дасте до солодких пампушків. Будуть дуже смачні.

Малина не тільки дуже смачна, але й дуже здорова ягода. Слабим дають пити воду з малиновим соком. Вона не тільки гасить спрагу, але й зменшує гарячку.

Як його зробити?

Найкраще так: візьміть гарнець, (чотири кварта) малини, спарте квартою окропу, пімніть добре ложкою й дайте стекти ющі через рідке полотенце. На літру соку дайте фунт цукру й варіть (смажте) на кухні, аж перестане пінитися (піну все збирати) й погустіє дещо. Як простигне, зливати в чистенькі, сухі пляшки, закоркувати добре чистим, вивареним корком і тримати на зиму. Можна теж насипати малини в пляшку, посипати цукром, щоб ягідки були білі, завязати шийку міхуром (підспід — платочок) так, щоб сік, як перевернемо пляшку, не капав, і дати до баняка, переложивши й підложивши під

спід сіна; варити від закіплення десять мінут. Теж добре держиться.

Праця в жіночих товариствах.

Бертники, біля Монастириськ.

Дня 13 травня 1934 р. відбулися II-гі звичайні загальні збори кружка „С. У.“ в Бертниках під проводом організаторки того кружка заступниці голови „С. У.“ в Монастириськах пані Н. Запісецької. Дозмівку читальні „Просвіти“, де відбувалися збори, виповнили вщерт жінки. Зібрані цікавилися зборами і з великим захопленням вислухали організаційного реферату п. Н. Запісецької, що своїми радами і вказівками заохотила зібране жіноцтво до дальшої праці в кружку.

Головою вибрано Марію Процько; до виділу ввійшли: Павлина Дуляк, Петронелія Дмитровська, Стефанія Шпотак, Федорка Підліна, Меланія Канюга, Марія Іудвик, Явдоха Андрусишин, Теодора Червак, Михайлина Плошак. До контрольної комісії вибрано Марію Рочкевич, Данку Шайну, Марію Шевчук. Невідрадни відносини, викликані подвійною станицею молочарською (одна українська, друга жидівська), спричинили розбиття з трудом зорганізованого жіноцтва ізда великої конкуренції, яку жидівська станиця в селі робить.

Слід би раз над цим подумати кому слід, щоб заснувати в Монастириськах районову молочарню — а то — спочивають у приватних і жид. руках всі молочарні в околиці.

Присутня.

Слобідка горішня, б. Монастириськ.

В січні 1932 р. засновано в Слобідці-горішній, біля Монастириськ кружок „Союзу Українок“.

Хоч молодий ще кружок, але проявляє однак живу діяльність. Завдяки енергійному проводові пані Запісецької - заст. голови кружка „С. У.“ в Монастириськах, організація жіноцтва в Слобідці-горішній дуже гарно розвивається.

Заходом цього кружка улаштовано уперше в цій селі просфору-свячене, що вже другий рік дуже поважно й урочисто місцеві громадяни відсвятковують. При гарно прибраних столах зібрані в числі 200-300 осіб з великим захопленням слухали річевих промов і привітів від делегатів і гостей з Монастириськ та служиваючи спільну вечерю, насолоджувалися прегарним співом місцевого читальняного хору.

Дня 10 травня відіграно виставу „Вкрадене щастя“ з повним успіхом —

чистий дохід призначено на докінчення Нар. Дому, де й кружок приміщується. В місяці квітні 1934 р. відбулися II. звичайні загальні збори кружка „С. У.“ в Слобідці-горішній. Збори перевела п. Н. Запісецька. Звіт з діяльності й касовий виказали задовільний успіх у розвитку цього молодого кружка. Вибрано новий виділ з головою п. Емілією Наняк. До виділу ввійшли: Йосипа Лесів, Стефанія

Жилава, Марія Василів, Стефанія Ганішевська, Марія Наняк, Марія Парацій, Анастасія Василів. До конір комісії вибрано Йосипу Тимчишин, Марію Гринишин, Олену Старик

Молодому кружкові і його провідниці пані Н. Запісецькій бажаємо найкращих успіхів у такій енергійній, певній пєсвяти організаційній праці. *Очевидець.*

Зразкове народнє убрання з Полтавщини.

Ось тут подаємо взірці правдивого народнього убрання з Полтавщини.

Сорочка з широкими рукавами, гарно вишита чорно-червоним взором квіти, зірки, чи яким іншим. Корсетка довша, запинана збоку, обшита іншою матерією в зубчики.

Плахта або спідничка колірова, має щодобарвигодитися із корсеткою.

Фартушок — темний, так само гарно вишитий. Намиста не навішують надто багато. Дівчата вибирають голову квітками, стрічками; молодиці — очіпками (можуть бути парчеві, себто з тої золотистої матерії, що з неї фелони роблять), а поверх них хустки. (Докладний опис цього убрання подано в „Жіночій Долі“ ч. 11 ц. р.)

Посвячення прапору української кооперації у Львові.

В неділю 3 червня в городі кн. Льва відбулося велике свято посвячення прапору української кооперації. На великій площі Сокола-Батька зібралось

коло 15 тисяч кооператорів і кооператорок. На площі уставлено деревляну каплицю з високими вежами, що вся була прикрашена зеленню і жовто-блакитними прапорами.

Свято почалося точно в год. 9 рано полевою Службою Божою; до неї співав хор питомців з Духовної Семіна-

рії. Служба Божа скінчилася в 9.45 При головній входній брамі засурмили сурми, а їм відповіли дзвони біля каплиці. Це привітав Ексцел. Митрополит у товаристві о. кан Ковальського. Уся площа привітала Митрополита грімкими окликами: „Слава!“ Митрополит засів на підвищенні в каплиці.

Інж. Павликовський попросив Митрополита довершати свячення прапору. Хорунжий передав прапор Митрополитові. По посвяченні прапору оркестра відіграла молитву „Боже Великий“.

Дуже гарну, незабутню промову виголосив Митрополит враз по свяченні прапору. Відповів Митрополитові др. Кость Левицький. По промові д-ра Левицького відбулося вінчання прапору. Відбулося воно в той спосіб, що до прапору підходили поодиної представники установ, завішували до держака свої стрічки й виголосували привіти.

Потім всі представники станули по обох боках підвищення. Посередині др. К. Левицький в прапором. Від нього голова Ревізійного Союзу перебрав прапор і підніс вгору. Сурми засурмили і всі хоругви піднято вгору. Потім голова передав прапор хорунжому, й оркестра відіграла кооперативний гимн.

По посвяченні прапору відбувся почетний похід перед прапором. Походів приглядався Митрополит, др. Левицький і інж. Павликовський. В поході брали участь діти, що представляли собою поодинокі наші виробництва. Потім відбувся ще концерт і народня забава.

Читайте й радьте.

Порадьте — справа важна!

Є в нашій селі одна дівчина, що любилася з одним хлопцем; потому пізніше він її намовив до злого, звів, а сам оженився з другою: її ж покинув на поталу злої долі. Вона виховує дитину вже кілька літ і сама живе тепер дуже добре, можна сказати звірцево християнським життям. Вина — людина освічена, всіма силами старається піднести культуру між жіноцтвом. Ми, дівчата, її дуже любимо й співчуваємо з нею її долею, — поперше тому, що вона тепер на кожнім кроці оплакує свій проступок, свою необережність, жалує дуже свого вчинку, і нас, дівчат, остерегає, щоб ми берегли своєї невинності, як найдорогоціннішого скарбу, щоб ми не впади жертвою підступного обману; а подруге, що вона розуміє положення нашого народу, і мріє і працює всіма силами над поліпшенням його долі.

Вона не раз сама каже: — „Я може негідна працювати разом з вами (вона себе так дуже понижає), але трудно; не

можу сидіти з заложеними руками, бо мені серце не дає спокою, що наш нарід так дуже потребує zorganizування жіноцтва, а я маю сидіти без праці... це просто неможливе“.

Декоتری в селі до неї відносяться ворожо; але це є такі дівчата, що напевно нічого не розуміють, а самі безперечно гірші від неї, бо, на нашу думку, чоловікові впасти не трудно, але поправитися цілковито (так як вона) це вже дуже трудно.

Хвальна Редакціє! просимо поради, що нам робити: чи ми маємо обходитися з нею так, як ті, останні, чи маємо з нею співпрацювати разом для кращого завтра нашого народу? Чи ми повинні її любити задля її поправи, чи ненавидіти?

Просимо відповісти нам на це.

Сільські дівчата.

Відповідь „Сільським дівчатам.“

Тішуть нас те, що молодь наша звертається до нас по пораді. Робіть так усі, милі читачки, а побачите, що на все дамо вам добру, досвідчену раду. У цьому випадку радимо вам товаришку вашу, що, як кажете, зробила хибний крок і тепер за те жалує, покутує, — не виключати, але приймати до свого гурту. Гадаємо, що приклад її нещастя буде для молоді більшою наукою й пересторогою, як усі голословні науки. А тим, що беруть вам ваше добре відношення до твої дівчини ва зле, нагадайте слова Ісуса Христа: — Хто з вас без гріха, хай кине на неї каменем.“

Нагадайте їм також велику грішницю Магдалину, якої Христос не відтрав, коли покалася й жалувала за свої гріхи та добрим ділом старалася їх спокотувати.

Церква не тільки відпустила їй гріхи, але й зробила святою. Не будьмо ми, рішні люди, строгіші від самого великого вчителя Ісуса Христа!

Веселий куток.

Яблуко все коло яблінки.

Власник саду зловив на гарячій учинку хлопця, котрий злізав з дерева.

— Що?! Такий малий і вже вчиться красти? Чекай, я зараз заведу тебе до твого тата, нехай покарає!..

— Коли, прошу пана, мій тато ще сидить он на дереві — відповів несміло хлопчина.

В школі.

Учитель: Кілько є три менше трь? Мовчанка.

— Уважай, Голованю! Як маєш у місці три кусні мяса і всі три зіси, то що останеться?

— Бульба!

Начальна редакторка й видавець О. КИСІЛЕВСЬКА

Рік III.

Коломия, 15. липня 1934 р

Ч. 14.

Учасниці Жіночого Конґресу в Станиславові.

Пилип Серпенко - Пахольчук.
Почаїв, Волинь.

ЖЕНЦІ.

Нивько схиляється вбіжжя додолу;
Тихо в обіймах шумлять колоски:
„Боже великий, як важко нам жити,
Панують між нами страшні будяки!

Жалють болноче, цвітуть, бенкетують;
А ми лише ждемо заввятих женців.

І вірим, що скоро серпи залунають...
Безжалісно сплять живцем будяків.

А в нас візьмуть верно, поживу для краю,
Для рідних і чистих полів, на посів;
І край наш у барвах Весною засяє...
Не буде між нами вже більш будяків”.

Так тихо на нивках колосся шептало...
А ген за горою, співали женці;
Весело, бадьоро в поля прямивали...
На жниво святее — жінки й молодці.

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двотижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкраю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк. доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Вавкова, 37. Редакція „Жіночої Долі“. Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia. Europa, Red. „Zino-cza Dola“.

Передрук статей дозволений лише за поданням джерела.

Великий Український Жіночий Конгрес.

Як ми заповідали, відбувся в Станиславові в днях 23-27 червня виключно наш жіночий всеукраїнський зїзд, себто Конгрес. Хоч було дуже багато перепон не тільки від чужих, але на жаль і своїх, то одначе зїзд наш удався прегарно! Всі не тільки признають його великий успіх, але просто завидують й дивуються, що жінки потрапили все так добре, складно, інтересно вивести.

В день відкриття Конгресу було всіх до 600 учасниць і кількясот гостей. Майже всі філії „С. У.“ вислали свої делегатки. Між ними багато з далеких країв Приїхали пані делегатки з Праги з нашою поважною вченою п. проф. Русовою на чолі. Її читачки „Жіночої Долі“ добре знають з цікавих цінних статей, що їх час до часу пише для нашого часопису. Були делегатки з Підкарпаття, провід вела п. Невицька з Ужгороду. Було кільканадцять з Волині (провідниця — п. Багринівська), з далекого Полісся (п. Горбачева). Делегатки з Буковини (провід п. Герасимович). Вибиралося буковинок багато, але румунська влада не дала перепусток. Американок було 2 (заповіджено було 20, але через несподіване, хоч і коротке, арештування голови „С. Українок

Америку“ не приїхали). З Канади приїхала організаторка українського канадійського жіноцтва панна Ганка Романчич...

Окрема делегація прибула з Варшави від українського жіноцтва Великої України, що вигнана з рідного краю, живе тепер на еміграції у Польщі.

Мали ми теж і далекого дорогого гостя — секретарку всесвітньої жіночої організації Жіночого Союзу Мира й Свободи — англійку пані Марію Шпшінкс. Вона здавна в нашою великою приятелькою, тож не диво, що вітало її жіноцтво Конгресу так само сердечно, як і своїх рідних дорогих гостей.

Вітали Жіночий Конгрес і чоловіки — представники наших партій та культурних установ. За окремий стіл засіли представники газет, щоб записувати все, що чують і бачать, та подати потім до своїх часописів. Наспіло теж дуже багато привітань з усіх сторін світу й рідного краю

Але найкраще — то було другої днини, коли на величезну площу за містом зійшлося тисячі нашого сільського жіноцтва, щоб привітати гостей, нас усіх, що зїхалися на Конгрес, та похвалитися своєю організованістю, чудовими народніми одягами, молодь — руханковими вправами, чудово виведеними гагілками.

Так прекрасно, гостинно вітали наші селянки своїх гостей, бо ж дійсно вони, доньки наших сіл, є властивими господарками цих земель. Інтелігенція змінюється, розсівається по світу, наче несене вихром листя з дерева, але само дерево, його пень — це сільський нарід, що цупко тримається корінням рідної землі й твердо боронить наших прав та нашої віри святої, затримує нам нашу мову, наші звичаї, ношу, пісні, все, що властиво становить ознаки окремішнього народу.

Хоч були різні перепони, баламучення, застрашування навіть, як кажуть, і з боку своїх, все ж

тисячі жіноцтва прибуло на це своє свято. Довгими нескінченими рядами переходили вони поперед підвищення з тисячами видців та почесних гостей.

Аж тут ми бачили, яка то краса наші народні одяги, що їх Станиславщина й взагалі Покуття ще задержали. Появу вітали гості оплесками. Дуже гарно виглядали теж багаті угнівські міщанські строї, в яких була одягнена делегація „С.У.“ з Угнова. Особлив увагу звертали штудерно завязані на головах їх хустки (великі близько на 2 метри) коралі завбільшки оріхів навіть волоських та великі золоті дукачі.

Дівчата, теж повбирані в гарно дібрані народні одяги, вправи свої виконували скоро, вправно, рівно, та в один час. Просто трудно було повірити, що то сільські дівчата, які мусять тяжко працювати, могли так прекрасно вивчитися. Честь пильним дівчаткам, велика вдяка молодим членкам станиславівського „С. Українок“, що завдали собі стільки праці при вивченні дівчат.

Мужчини теж помагали жіноцтву. Три сільські музики на дутих інструментах пригравали дівчатам до вправ. Дуже це гарно зі сторони музикантів й тих усіх батьків та чоловіків, що помогли своєму жіноцтву в цьому гарному ділі.

Після обіду відбулися ще аж у двох великих саях концерти, академії, на яких усі точки бездоганно виконали самі членки сільських жіночих кружків станиславівського повіту. Привітання, промови на цих зібраннях виголосили в „Соколі“ сен. Кисілевська, в салі театру Моношка голова „С. У.“ пані Рублева.

Цей день, коли вітало, пописувалось перед гістьми сільське жіноцтво Станиславщини, останеться тим, що мали щастя бути на цьому святі, навіки живий незатертій пам'яті.

Про те, що говорилося в рефератах, будемо пізніше потрохи подавати.

Як то в нас давно бувало.
Княгиня Романова.
(Закінчення).

Пізною літньою ніччю добились подорожні до Сянока. Брами міста були замкнені. Застукали. Крізь віконце виглянув воротар.

— Хто такий товчеться по ночі і не дає людям спати? — воркотів воротар.

— Відчиняй, відчиняй, воротарю, — це ж ми, люди Романові, везем із собою мізинні дитятка у сріблі й золоті, — а і княгиня наша з нами — відповів один із боярів, що був з Романовою.

— Гей же — наша ласкава княгиня і княжичі! — радісно крикнув воротар.

За муром в місті зчинився рух, брама відчинилась. Світало. Місто будилося. Народ товпився біля гуртка подорожніх, що прямували до замку. Західній український город вітав радісно княжу рідню. І по сьогодні на згадку про ту подію співає народ веснянку „Воротар“.

Тут до Сянока до княгині приїхав на нараду угорський король. Він обіцяв Романовій заопікуватись нею і дітьми й обороняти їх батьківщину перед ворогами. Незабаром вернулась княгиня знов у Галич, але що тут грозила їй і її дітям небезпека від боярів — перебралась жити в другу свою столицю — Володимир на Волині. Тимчасом Галич зайняли князі Ігоревичі. Не давали вони вдові й на Волині спокою.

Раз якось з'явився у Володимирі піп — післанець Ігоревичів. Він жадав, щоб володимирці віддали Ігоревичам город, а княгиню й діти передали тим князикам.

— Убити лопу, того диявольського піланця! — загула товпа володимирців, головню тих бідніших, що дуже любили Романову, за її добре серце Романова бачила все і чула з галерії замку; прикликала декількох боярів і сказала:

— Успокойте народ, не дозвольте вбити попа, він бо післанець, а післанців не вбивається.

Народ заспокоївся і розійшовся. Тимчасом багаті бояри задумали видати і Володомір і княгиню враз із дітьми в руки Ігоревичів і знов настала одна із тих тривожних ночей, що то їх багато в своїм житттю прожила княгиня Романова. Потайки крізь діру в мурі втекла Романова із дітьми в темряву нічну на непевне, тиняться по чужих краях. Пильнувала діток — зберігала їх для народу, для держави. Жила тільки для них, хоч була молода і гарна і могла ще найти особисте щастя. Декілька разів у часі важкої блуканина по чужині заблисла надія на поворот. Княгиня користала з кожної нагоди, — верталася до краю, але не надовго. Бурхливі хвилі викидали її знову поза границі рідної землі.

Літа плили за літами. Із рідного краю йшли вісті про недолю народу, про чужинецьке важке ярмо. Молоді княжичі зневірювались інколи, чи засядуть на галицькім престолі, а тоді голубила їх любя матінка й потішала.

Сиділи раз отак на краківськім замку, снували сумні гадки. Було тихо, лиш десь у навутинні брєніла жалісно замотана муха:

— Гляньте, діти, — промовила Романова, — ось бачите павука?

Справді, із стелі спускався долів на тонкій ниточці павук. Враз павутинка увірвалася і він упав на долівку. Але зараз виліз стіною на стелю і знову почіпив свою ниточку, та зле. І знов упав на землю, і знов стіною на стелю. Василько числив, скільки разів падав павук.

— Шість — сказав укінці.

А павук таки почіпив добре павутиння і став снувати сітку.

— Ось вам примір витривалости — сказала мати.

І діти, а головно старший Данило дійсно був терпеливим і витривалим і добився своєї цілі —

галицького стола, хоч змагання його з ворогами за батьківщину тривали понад 35 літ.

Чи дожила Романова тої радісної хвилі, коли син утвердився на галицькім престолі — не знаємо.

Не знаємо навіть, як їй було на імя і звідкіля була родом. Ця безіменна княгиня записалася в історії української держави краще і як неодні князі чи княгині з іменем Любила рідний край, правду і справедливість, любила сірий, простий народ і не дозволяла його кривдити. А головно навчила своїх синів любити батьківщину й жити для неї не на словах, а ділом лицарським, змаганням безупинним, працею муравлиною.

Над чим радимо в жіночих кружках.

Найкращі ліки.

Літо — це час, коли кожний, що хоче, може поправити собі здоровля. Стають нам до допомоги — чистий воздух, що його можемо доволі вживати, а він лікує навіть порушені сухотами легені. Сонце, що прибільшує червоний тілець у крові, лікує гостець і інші слабості. Воно зміцняє в дітей силу костей, простує криві ніжки. Дальше — вода, що освіжує, очищує лікує тіло, є теж чудотворним лікарем. Треба їх використовувати, треба удаватися до них по поміч, бо як мине літо й ми їх не використаємо, то це вже не легко направи́ти.

Але щоб вони, як слід помагали, треба добрим господиням стати їм у поміч ще й відповідною літньою їдою. Городовина, ягоди, овочі, молоко — це теж природні, всім доступні ліки й їх дає нам наша земля подостатком. Але... принаймось, кохані господиньки; хоч маємо це все на селі, то кому помагаємо ними лікуватися? Міщанкам! А самі собі ці дари Божі просто легковажимо.

Чому? Мабуть, просто не віримо, щоб такі дрібниці могли щось нашому здоров'ю помагати. Панські „витребеньки“, так село думає, — краще це все продати. А проте вчені лікарі переконалися, що в молоці, городовині, овочах є велика життєдайна сила. Цю силу назвали вітамінами.

Дослідили, в чім є її більше, в чім менше, й довідалися навіть, котрі роди тих вітамін на що помагають.

Отже так: коли дбаємо про сильні, здорові кістки (особливо важне в дітей), про те, щоб ми не хорували на очі, коли не хочемо в дітей допустити кривухи (каблукваті ніжки), щоб не гнили ясна, взагалі щоб людина була здорова, то даємо дітям (а й для старших це важне) незбиране молоко, сметану, яйця, масло, зелену городовину, як: горох, огірок, морква, каляріпа та всякі овочі. Вага тих рослин в їх сильному насвітлюванні сонцем, тому вони вліті найкраще ділають.

Проти нервових хоріб, параліжу, конвульсій, скривлення рук, треба уживати разової муки, молока, дещо мяса, дріжджа, а знову ж усякої городовини. Тому, що в городовині й овочах є різні мінеральні солі, залізо, фосфор і т. д., потрібні вони для життя та здоров'я й дорослої людини. Звертаємо вам на неї увагу й просимо: не легковажте собі цих порад, бо через це грішите щодо своїх найближчих. Більше й ширше про вітаміни, а також поради, як городовину й інші страви варити, знайдете в нашій куховарській книжці: „Як добре й здорово варити“. Друкуємо отсе вже другий наклад, це найкращий доказ, що це корисна й найпрактичніша, а при тім найдешевша куховарська книжка, що є в українській мові.

Робіть собі на зиму запаси городовини, овочів, грибів тощо. Поради друкуємо майже в кожному числі

„Ж. В.“, „Ж. Долі“, а також знайдете і в наших книжках, особливо п. н. „Домашня перерібка овочів“. (Ціна 85 сот. з поштовою оплатою). І в цьому числі „Ж. В.“ подаємо добрі ради щодо цього. Подумайте над цим, порадьтеся в своїх кружках.

Купайтеся! Купелі додають багато здоров'я людині. Купелі одяги собі, чоловікові, чи дітям дуже легко можна зробити домашніми засобами. Але при купанні будьте обережні: не лізьте до глибокої води, не входіть до води спітнілі, по їді, тощо. Вчіться самі й привчайте дітей плавати!.

О. К.

Нашим господиням під увагу.

Відвідувала я недавно з конгресовими гістьми наші сільські хатки. Про це напишу окремо в черговому числі „Ж. В.“. Одначе тут додам ще одну маленьку заввагу: всюди застали ми лад, і чистоту, і культурність — але ніде не застали двох речей, що конечні й цілком звичайні в культурному світі. А саме: ніде не застали відчиненого вікна; всюди задуху виганяли тоді, як ми щойно ввійшли (ще добре, що вікна можна було відчинити!). Не бачили ми теж ніде сліду друкованого слова — ані газети, ані книжки. Слава Богу, чужі гості повірили мені, що в нас книжки та газети так шанують, що тримають їх у тих гарних, мальованих скринях, що ми їх бачили по хатах. Але як це на ділі, то ми краще знаємо.

Тому памятайте, господині, дівчата: коли в багатьох речах можемо бути приміром для інших народів, дорівняймо їм і в цих двох речах! Свіжий воздух дасть вам здоров'я, а часопис, книжка подасть науку, силу, як побороти лихо, добитися кращої долі. Тепер вліті чи восени маєте багато засобів добути трохи того гроша, щоб

заплатити (на цілий рік!) за часопис — „Жіночу Волю“ чи „Жіночу Долю“. Живіть, як дійсне культурне жіноцтво!

Геть з боргами!

Оцей клич „геть з боргами“ лунає скрізь на нашій землі й має так само багато приятелів, як і неприятели. Я в його велика прихильниця й тому хочу вам, шановні читачки, сказати дещо про цю справу з власного досвіду.

Уперше піднесла в нас той клич нова управа кооперативи. Перед трьома роками заложили ми кооперативну крамницю й так щиро взялися її піддержувати, що до року розібрали на борг усе, що в ній було. Туй-туй приходилось буду хіба замикати, аж зійшлася управа, члени; скликали й нас, жінок, себто тих, що найбільше в кооперативі купують

Рада в раду кажуть нам, жінкам: — Вступайте в члени, виберемо вас і доуправи. Перестаньте купувати в жидків у місті. Але на борг не дістанете ані за гріш! Вже як хочете, — купуйте або не купуйте. За це, як кооператива піднесеться, купимо вам тріпачку до конопель, абисьте не тратили надармо часу й сили...

Дехто зрозумів, признав рацію, що годі свою власну працю борговіням марнувати, руйнувати. Але немало було таких, що страх образилися:

— Як то? Мені, господині, не боргують кусника солонини, чи сирника? Чи то я того не варта? Коли так, не піду й за гроші! Буду в Мошка брати, він за гроші не питає, дає, скільки хочу...

Було таких багато. А і з нас, неприхильниць боргів, не одна по тайки в душі признавала тамтим рацію: де ж хто бачив — без боргу обходитися?

Тяжко було спочатку. Треба помаленьку давні борги сплачувати,

а на що треба гроша — хоч гинь старати. Не одна господиня не зварила пирога на неділю, не одна без синьки побілила, не одна увечорі без світла сиділа, ниток на мережання сорочки не купила, без нової хустки чи спідниці обійшлася.

Але привикли. Без неодної речі дали раду. Не одну самі видумали (так, приміром, пробуємо самі красити тоненькі льняні нитки до вишивання сорочок). А що найважливіше — навчилися ми шанувати гріш, розкладати його рівномірно на довший час, а не видавати всього нині, щоб опісля гірко бідувати. Зароблюю що на роботі, вторгую за гриби, афини, малини, — кладу в касу, що заложили в селі, або складаю в кооперативі, бо знаю: прийде час, що заробітку й торгу не буде, і як не залишу з легшого часу на тяжчий — не порятує ніхто кредитом.

І вийшло таке диво, що ми, безборжниці, зачали гроші на тяжчий час відкладати, а ті, що не покинули своїх прихильних Мошків, Срульків, все, що мають, мусять їм віддавати. Як не занесуть самі, то Срульчиха прийде в хату й за „гречність“ вимантить від доброї господині ще й яйце, бобу, часнику чи цибульки. Хоч чи не хоч, дати треба, бо ж жид приятель — боргує і ще поборгує. В неодного за ці борги дівчатам на „убйори“, а чоловікам на горівочку й нівка на лицітацію пішла. Ая! Вірте!

Восени дістанемо вже й терлицю. Веселіше на коноплі та лен дивитися, як нагадаю, що не буду здоровля збавляти при тертю. А все через те, що послухали ми, цього клича „геть з боргами — купуйте за готівку в кооперативі!“

На добру науку й пораду пише вам це, дорогі читачки, передплатниця „Жіночої Волі“ з Поділля.

300.000 нових деревець, висадили господарі на Словаччині в році 1933, як подає чехословацька статистика. Скільки ж то посаджено дерев у нас?

ЧАСТЬ ГОСПОДАРСЬКА.

В садку й городі.

Господині! Припильнуйте, щоб у саду всі дички зашепити добрими сортами яблук чи грушок. Цей і другий місяць якраз пора на це. Навіть коли не пересадили дички з лісу, зашепить її тепер і там, а восени пересадите вже собі до садочка й щеплену. Не забудьте: щепи треба старати від дуже ранніх сортів, а також зимових пізніх. За ранні грушки, яблука, черешні, вишні до роще платять, як навіть за зимові. На деревах старих пообтинайте гострим ножом „вовки“, дикі парости, бо вони даремно лише дереву забирають соки. Так само не давайте рости диким паростям з землі. Наштепите теж дику рожу (свербивус) гарними городовими рожами. Буде окраса коло хати, можна й продати. На грядках засаджуйте ще раз на осінь вчасний горошок, сійте редьківку, салату. Здасться восени. Тепер сіємо теж на зиму гвоздики, мальви, братки й усякі інші квітки. Ладьте на пожнивях насіння мішанок пашних, ріпи стернянки й припильнуйте, щоб господар ваш зараз, скоро зіжнете збіжжя, стерню зорав і засіяв; буде паша для худоби. Помідори пасемкуйте, зривайте завжди верхній цвіт, буде все краще родити. Землю в городі злегка порушайте; не буде в посуху висихати. Для курей збирайте на зиму й сушіть кропиву, для кріликів полин, березові, вербові прутики.

Робіть запаси на зиму!

Вліті прогонується людина чим будь, навіть бурянцем; а на зиму треба собі за літа настарати всячини, щоб і тоді не жити самою бульбою й капустою. Найлегше насушити собі гриби і всяких овочів та ягід. З того взимі зробимо дуже добрі страви. Тому, господині, не випродуйте за безцінь черешні, виш-

ні афини, та інші овочі. Сушіть їх. Та не на голій печі в попелі, а на лісочках, плетених як плотик з тонкого пруття. Під ягоди добре підложити ще й чистий папір. Не пересушуйте, щоб аж спалилось. Добрі сушениці пересипайте до мішечків, пуделок й тримайте в сухій коморі. Коли хочемо варити сушениці, полочемо їх і наливаємо на ніч чистою водою (до криничної твердої можна додати на кінчик ножа соди). Другого дня в тій самій воді варимо й солодимо та даємо їсти до бараболі чи кулеші. Можна теж перетерти через друшляк, засолодити й заправити сметаною.

Ужиток з кропиви — звичайної, великої.

Кропива має в собі багато білковини, тому вона — дуже посильний і багатий корм та лік для людей і звірят. Сушене листя перевищує поживною вартістю сіно з люцерни. Сушена й різана та примішана з січкою дуже корисна для корів. Молоко тоді дуже смачне, масло товсте й жовте, а також мясо від тої худоби смачніше. У коней викликає полиск шерсті. Курята від кропиви добре ростуть, а кури добре несуться зимою, коли до замінки з бульби й сушеної, товченої шкоруппи з явць додамо сушеного кропивяного насіння або самої кропиви. Гуси від неї добре розвиваються. — Відвар з коріння лікує нашірні слабості та впливає на поріст волосся. Молоді гони сушені, зварені чистять кров і добре діють на зафлегмлені легені й дихавицю. Лікує гостець, наколи пекти нею слабкі частини тіла. З волокон роблять полотна і ніжні тканини (серпанки на лице). Найтвердіше мясо стане м'яке, зварене з листками кропиви. Літом обложити мясо кропивою — довше буде свіже й забезпечить перед мухами. Свіжим корін-

ням кропив'яним натерти рису, що зазначилася на тр'сненому глиняному начинню — стягне сильно й може служити до вжитку. Кропива посиляє почву й чинить її пухкою. М.сця, де росте, надаються під управу городовини.

Щ о ї с т и.

Кисіль в вівсяної муки. 2-3 кіля муки вівсяної розчинити теплою водою з хлібового тіста, як не велика картопля. Як добре зійде, процідити крізь сито й варити, мішаючи безперестанку і зніматися. Як уже починають під слодом робитися грудочки, посолити до смаку (помаленьку варити з годину). Води дається більше, як муки (наприклад: муки 4 літри, а 10-12 л води). Винести — хай застигне (стане, як дриглі). Мож опісля загріти, їсти з олієм або з солониною. (Записано на Поліссі)

Смачна страва з фасолі. Зварити кварту білої фасолі з кавалком товстої вудженої вепровини, або хоч би з шкірками вудженої солонини. Зробити засмажку з ложки муки й ложки товщу, розпровадити студеною юшкою з бараболі або фасолі, й дати до того розварених й перефасованих помідорів, ложку тертої цибулі, трохи соли й трохи перцю або трешечки паприки. Зварену фасолію й покраєне м'ясо вложити до камяної ринки, заллати тою помідоровою підливою, посипати тертою булкою, скропити маслом і засмажити 15 хвилин у рурі. Подавати на стіл з ринкою, обвинутою чистим полотенцем. В кого нема помідорів, хай для заквасу дасть трошки цитринового кваску. Але з помідорами ліпше. Варимо теж у соленій воді молоду фасольку шпарогову в стручках. Відцідімо й помастимо маслом, засмаженим на рум'яно з булочкою.

5 волотівки срібні давнішого формату тратять вартість з днем 30 вересня 1934 року. Ці гроші треба заздалегідь виміняти до 30 вересня 1936 р.

За редакцію відповідає: М.Ставничка. З друкарні М. Бойчука в Коломиї 12/7—Ч. 91.

Немає податку оборотового, від продажу городовини, овочів і ін. на своєму в'язі. Це мусять наші господарі знати.

Праця в жіночих товариствах.

Вільшаниця, пов. Яворів.

Дня 27. V. 1934 р. у Вільшаниці пов. Яворів відбулися основні загальні збори кружка „Союзу Українок“. Присутніх на зборах було 60 жінок, що є доказом зацікавлення цією справою. Всі були тої думки, що жіноцтво Вільшаниці в ще якби в просонні й не відчуває потреби цього товариства. Але так не є. Хоч досі не було там ще кружка „С. У.“, а однак жінки не спали — тільки чекали, щоб найшлась ініціаторка й zorganizувала їх, бо не вірили у власні сили. І дійсно діджались ініціаторками стали місцеві пані, котрі без огляду на зобов'язання родині не жаліли праці й труду, та взяли на себе обов'язок української громадянки. І маємо надію, що ця така вбога Вільшаниця не тільки що успіхами своїми в праці дорівняє іншим селам, але як слід сповнить своє завдання. На основні збори прибула особисто пані І. Паарова голова філії „С. У.“ в Яворові, яка пояснила цілі кружка „С. У.“

За почином самих селянок збори закінчено відспіванням національного гімну
Присутня О. С.

Читайте й радьте

Порадьте!

Почуся під пахами, це і неприємне і збавляє одяг. Гумові пашники, яких уживаю, скоро існуються. Чи є на це яка інша рада?

Відповідь.

Уживання пашників гумових не є здорове. Вони здержують випаровування поту й можуть причинити запалення (гручолів (залоз)). Ліпше в пензлювати пахи легким [слабим] формаліновим спиртом. При запаленні залоз робити оклади. Як не уступає, звернутися до лікаря.

Що робити?

У нас лишилося дещо старої картоплі. Як її використати?

Відповідь.

Зробіть собі в неї картопляну муку. Картоплю чисто обібрану й виполоскану стерти на терці, заллати чистою водою й перепустити через сито. Мааку відкинути геть, а муку, що є в воді, покласти, щоб спокійно осіла. Наллвати ще 3 рази чистої води, помішати, дати встоятися і зливати. Як вода вже чиста, розложити муку на чистих паперах й дати висохнути на сильнім сонці.

Додаток безплатно до часописма
„Жіноча Доля“.

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля“
**ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА**

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля“).

Рік III.

Коломия, 1-15. серпня 1934 р

Ч. 15-16.

Моділі кружка „С. У.“ в Микулинцях, пов. Снятин. Голова — п. М. Касія, секретарка — М. Кіцул,
скарбничка — К. Косташук. (Гляди допис на ст. 8)

П. Серпенко - Пахольчук.

Волинь.

ЛІТО.

Куди лиш глянь, усюди розкіш;
Сміється дзвінко гай;
В травах шепочуть квіти:
„Ой, краю, ти наш рай!“

Ось сонце промінь розливає,
Купає в сяйві цілий світ.

Усе блищить, цвіте, палає;
Життя несе життю привіт.

А як лиш сонце ляже спати,
Як ніч на крилах прилетить,
Дівочий спів почне лунати,
Юнацькі душі полонить.

І ллються пісні, двовоють груди,
Зворушно серце шепотить:
„Яка краса, як гарно всюди;
О, як то вліті мило жить!“

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двогвиженник для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкраю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Вавкова, 37. Редакція „Жіночої долі“. Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zino-cza Dola“.

Передрук статей дозволений лише за поданням джерела.

Господиням — під увагу.

„Петрівка — голодівка, а Спасівка — ласівка“. Так говорить народня приповідка. Бо Спасівка припадає на кінець літа, багатий на всілякі овочі, городовину — взагалі на всякі плоди землі.

Та в цю народню приповідку треба внести ще й таку поправку: Спасівка — не тільки „ласівка“, а й джерело здоровля. Бо наші ш. читачки уже знають, як багато поживних, корисних, життєдайних і цілющих складників мають овочі й городовина. Це — так звані вітаміни, про які ми вже не один раз писали. Отже, хто вживає багато овочів, городовини, набілу, той немов би насичує своє тіло силою й здоровлям. Так роблять усі культурні народи.

Особливо корисна городовина й овочі (по-можливості сирі не варені, але стиглі, свіжі й чисті!) для дітей і молоді: їм не тільки додають сили, здоровля, а й запобігають багатьом хворобам, як кривуха, анемія, недокрівність і т. д.

Тож, дбаючи про здоровля своєї родини, кожна свідома господиня повинна якнайбільше користуватися овочами, городовиною, набілом, яйцями.

Та не тільки користуватися тепер, як усе росте, досягає на пні. Ні — мудра господиня зробить собі великі запаси цього всього на

зиму, щоб і тоді підсилювати здоровля своїх рідних цілющою поживою.

Отже тепер завчасу треба собі робити запаси на зиму. Майже в кожному числі наших часописів: „Жіноча Доля“ й „Жіноча Воля“ вліті ми подавали й подаємо всякі випробувані способи роблення запасів на зиму. Сюди належать: сушення, квашення, маринвання, роблення різних консервів: компотів, джемів, мармоладів і т. д. Користайте з цього шановні господині! Цим ви не тільки збагатите й зробите харчування ріжноманітним, смачним і поживним, але й додасте сили, здоровля своїм працівникам: старшим при роботі, дітям при науці. Не легковажте цих дарів Божих. Робіть собі запаси на зиму!

Є й книжечки-підручники відповідні, які допоможуть вам своїми порадами, як робити різні запаси й використовувати городовину й овочі.

„Жіноча Доля“ видала книжечку: „Домашня перерібка овочів“ (ціна 85 сот. з пересилкою); а тепер ось випускає в світ книжку: „Як добре й здорово варити“ — видання вже друге — 400 приписів і порад куховарських — 10 аркушів друку, а ціна лише 1.50 зл. (попередня ціна була 2.50 зл.) з додатком 25 сот. на пересилку. Замовляйте ці книжки в редакції „Ж. Д.“

Є книжечка Др. С. Парфанович — про ужиток городовини, овочів тощо. Так само не дорега й корисна. Набувати можна всюди.

Читайте, набирайтесь знання — тай використовуйте його на добро собі, своїм рідним, своєму народові.

О. Кисілевська.

Прогулька з рідкими гістьми.

Після славного Жіночого Конгресу в Станиславові приїхали зі мною до Коломиї наші дорогі гості: пані проф. Русова з Праги, панна Ганка Романчич з Канади й англій-

ка панна М. Шіпшінкс з Лондону. Вони забажали подивитися на наше Покуття й гори, а що головне: побачити, як живе наш народ.

Хоч, як на нещастя, у ці дні лляв дощ, то зараз же першого дня, не чекаючи погоди, поїхала я з своїми милими гістьми до Воскресінець, відвідати найближчий від Коломиї кружок „Союзу Українок“. Голова його пані Стефанцева Катерина була на Конгресі й знала про наш приїзд, тому привітала нас давнім звичаєм: хлібом-сіллю й сердечними словами. Це до сліз зворушило паню Русову, що давно не бачила українського села. (Вона від війни живе на чужині — в Чехах).

Та ледве ми ввійшли в хату, як тут вже приходять і діточки Рідної Школи з оберемками пільного квіття й свіжо збитим медом з пасіки п. Стефанцевої. Вони вітають нас гарним віршиком, що зачинався словами: „Вітаємо вас, дорогі гості, квітами наших піль, медом наших пчіл“.

Найшлися черешеньки та вишеньки з власного саду. Зійшлися старші й молодші члени кружка, зза вікон заглядали цікаві чоловіки. На дуже милій гутірці зійшла нам годинка часу й поїхали ми далі. Перед тим оглянули наших гостей дуже гарне, зразкове господарство п. Стефанцевої. Подивляри лад, чистоту в хаті й на подвір'ю.

Але ж забажали переконатися, як то в інших хатах, і тому зайшли ми в першу ліпшу убогу хатку при дорозі. І тут, хоч убого, але лад і чистота всюди.

Другого дня поїхали ми в сторону Печеніжина. Знову пані англійка просить вступити до першої біднішої хатки в Сопові. Вступаємо. Хоч підліг нема, але долівка виліплена, заметена чистенько. Бляха на кухні вилискується, як срібна. Тарілки в замиснику без порошу. Вікна чисті, Комин мальований. Стіни біленькі. При вікні сидить чисто одіта господиня й шие сорочку з домаш-

нього полотна. В хаті тихо. Гарно приймають нас, гостинно, ввічливо. Просять сідати. Не понижуються навіть до ціловання рук, чого в культурному світі вже ніде не практикується.

Вступали ще опісля в багато хат, і тут і на інших дорогах, напр., в Яворові в горах. І всюди наші господині не посоромили українського народу перед далекими гістьми. Всюди застали ми чистоту, чемність, культурність.

Мали ми ще одну пригоду, що дала про наш наїд якнайкраще свідоцтво. По дорозі в сторону Печеніжина робітники направляли міст. Боком можна було переїхати, але нашому шоферові захотілося сполоскати заболочене авто. Заїхав у потік у воду. Дощі піднесли рівень води, вона залляла мотор і ми опинилися безрадіні посеред річки, ні вперед ні назад не можна рушити. Що тут робити? Вже хоче шофер йти до села по коні, коли обступили нас робітники від міста:

— Ми вас витягнемо!

— Та де ж ви годні рушити, пять осіб і авто!

— Це нічо, нас є одинадцять люда.

Позакачували сподні вище колін, зійшли всі. За хвилину витягнули нас не лише на беріг, але геть на гору на дорогу. І... ніхто не зажадав за це жадної заплати. Просто сповнили свій християнський обов'язок і вдоволилися зовсім нашою сердечною подякою.

Пані англійка дивувалася дуже оцій високій культурності нашого народу. Записала собі це, обіцяла подати в газеті.

О, як горда я була у ці всі дні на свій наїд, як щаслива, що в біді, нужді (вступали ми до хаток найбідніших) затримав він свою людську гідність, не забув гостинності, й готовости, чим славилися ще давні наші предки, послужити, помогти ближньому.

Женя Лисогірська.

Живий протест.

I.

— Тільки - тільки великий... Тілький, тілький... А як виростеш, будеш козаком.

— Та то, вуйку, дівчина! — Вона, не він...

— Н-ну! Так і кажіть! — Дивлюсь — дитина та дитина, я боюсь, щоб маму не образити титулуванням донькою. Ну, а якже тобі, козачко, на імя?

— Маланка! — гордо вимовила бабуся.

— Та то хочь в нас нема так аби хто мав таке ім'я, али я си дуже сподобала, як вуйнина сестра називалася Меласі..

Вуйко священник взяв ту козачку на руки голублячи:

— Меланя, Мелася, Меласочка, Ласочка.. моя дрібна Ласочка

— Кажеш — щоб не образити. Та вона страх падькала, що ліпше, якби був син. Бо тепер і так гірко жити на світі, а не то дівчині. Яку собі дасть раду на світі? Ні собі, ні комусь!

— Не журіться. Дасть Бог, підросте — вчити їй!

— Як? до шкіл? Е. — Та люди сміятися будуть... Скажуть, раз за зуб не мають що кинути, а дитину, ще до того доньку, на „паню“ вчать!..

Та Панько Семків який богач, а сина нінащо не вчить. Каже: твій тато, твій дідо паном не був і ти не будеш!..

— Так казати не можна! Але ви ще не падькайте, бо нема чого, а дасть їй Богдар до науки, так я вам допоможу вчити. А ти со на то, моя ласоцко, га? Підес вчитисі?

— Гірке, тяжке життя, донечко, терпко, прикро на світі, а ще гірше дівчині.. — говорив напів у задумі, напів питанням, а дитина, як раніше сонце, сміялася. — Смієть-

ся! Сміється з людських говорів, що дівчині ще гірше жити, як хлопцеві. Сміхом протестує ще покищо. Ну, і як я міг не впасти на думку, що це не син, коли дівчата звичайно плаксиві, а це сміється та сміється?!

— Не всі! То вже як до дитини. Часом з хлопцями такий ревуни!..

II

Люстратор Іван перейшов на інший повіт.

З засягнутих інформацій в новому П.С.К. з організаційного розвитку, знав, що в його район одна сильніша, найкраще розвинена кооператива. А начальник магазину додав ще підморгуючи, що там справником є дівчина, вправді „старша“, десь з війни стратила здоровля. Була крамаркою, а тепер справникує.

Підчас кількадевного вільного часу вибрався колесом на прогульку в район. Гарні картини природи манили його все далі й далі вперед. Тож постановив вертатися від тої похиленої берізки. Коли ж виїхав під берізку, перед його очима розстелилося довкруги зеленого оболоня лискучої річки чистеньке село. Гріх не побачити його! На горбку між зелениною вилискувалася нова церковця і як мати благословляла хрестом село і його дорібок, що пішався посередині, а це: Народній Дім, перед ним прекрасний молодий, гарно управлюваний сад, а там безліч квітів, доріжок, травник, площа для гри, лавочки, столики. Тому певно тут і літом манить молодих і старих, а не сидять по приспах, обговорюючи правдиві й неправдиві новинки... Де далі Районова Молочарня... А тут „Змагання“ кооператива з обмеженою порукою в..

Зайшов. Його увагу спершу привабила досі ніде не подибувана тиша, хоч покупців було досить. Став шукати причини цього. Крамниця ділилась на кілька відділів, в котрому, залежно від товару, — продавчиця чи продавець. От у від-

ділі споживчих артикулів — дівчина. Звісно, це до рук жінки йде, — тож краще, як і через жіночі руки переходить. В галянтерійнім дівчина, в мануфактурнім вже якась молодиця, в шкірянім з шевським приладдям — хлопець, в залізно бляшанім — хлопець... Тож не диво! Продавці скоро орієнтуються на бажання покупців.

Попід стіну лавки для покупців, що чекають на чергу, — з газетами, брошурками на столиках. А всюди лад, чистота і привітність продавців доповнюють спокою.

Зібрала його охота перекинутись словом з управою Кажуть, що трудно застати тепер дома. В полі робота, хіба би?.. Просять до кооперативної канцелярії відпочити, поки хто не прийде. Канцелярія як дівоча кімнатка: чистенька, пупянки пивоній розмальовані над вікнами, рушники з образами, мята, васильок пахне. На столі на вишитому обрусі квіти в збанку.. Попід стіну у шафах кооп бібліотека, попід другу тапчан з вишитою подушечкою Пояснюють, що це на нічліг для люстраторів, ревізорів,

Хтось стукнув у двері.

— Прошу!

Ввійшла якась дівчина Іван видивився, відчитуючи її бажання..

— Добрий вечір!

— Доброго здоров'я! Що скажете?

— Покищо я ні, — приходжу як справник на ваше бажання.

— Ви справником??! — здивовано кликнув.

— Так!

— Давно?

— Трохи.

— Ви крамарювали?.. Сідайте!

— Крамарювала.

Настала мовчанка. Справничка сиділа з міночо, як школяр. Іван почав:

— Цікаво мені, хоч не бачив докладно вашого села, хто його так усвідомив? Бачу по кооперативі..

— „Просвіта“.

— Добре, але і там чиясь праця.

— Чия?! Людей, села.

— Безперечно людей, бо коли б вони не хотіли, не розуміли, то цього не було б. Але і тут, як і всюди, в кожній народній праці ведуть перед одиниці. І тут мусів бути сильний духом мужчина.

— Чому якраз мужчина?

— Як чому?! Бо жіночі руки заслабі зробити те, що в вас в.

— Заслабі? Може ви лиш вмовляєте в жінок цю слабкість? Може це лиш омана злуда очей ваших душ Бо чи всі мужчини годівсього доказати? Всі? Не всі мужчини, не всі жінки! То ж не сійте порохом в один бік.

— Ну-ну так, я хоч і признаю жіноцтву велику здібність та рівне право, а все таки бувають випадки, в котрих жінка заслаба. Мені чогось все нагадуються часи стрілецтва, а з ними мій найщиріший, напевно покійний, друг Зенко. Бачите, собою не чванюся, бо нічого з мене не було і не в надзвичайного, але най би жінка була на місці Зенка, чи видержала б, чи доконала б того чого він? Ніколи, нікотра! Хоч молодий віком, наче дитина, та який сильний духом, не то що сам не впадав, а як потрапив других загіпнотизувати своєю відвагою і рішучістю. Яка бадьорість, а яка ж знова безжурна веселість в часі відпочинку! А які пригоди переходив, які героїства доконував, це вже ніхто мене не переконає, що це саме могла б потрапити жінка. Жінки.. Не гнівайтесь, що скажу, відважні, діяльні, та не вділах, а словах, за піччю, а дати її на фронт..

— Пане! Фронт це найгірший? А що ж спокійніше осталося в війні жіноцтву „за печею“? Так, усе краще, бо все найтяжче; і плуг і ціп і оборона громадського добра і хат від нападів ворожих. Не було кому жінкам вмовляти несаможиттєвість. Мусіли! і скільки добра зробили. Та

це мало добачили й добачують, а жінки звичайно заскромні вихвалюватись, бо ж то „нема чим“, бо тут не був фронт.. Та я не вмю переконувати словами, не хочу і не стараюсь..

Іван слухав, на ум зайшла гадка запитатись дещо про неї.

— Памятаєте війну?

— Памятаю.

— Можна знати кілька маєте літ?

— Ого! По тридцятці.

— Та де!? Ви ще не виглядаєте на стільки!.. Чому ж заміж не йдете?..

— Я знаю? Чогось не маю часу про це подумати.

— Ог-го! Того вже не кажіть, в дівчині на першому пляні це, а решта інше.

— А бачите в мене противно.

— Хіба ви хочете бути тою, що вічно протестує проти жіночих накидів.

Говорили, а дощ сюрчав за вікнами. Приходилося почувати. Справничка попросила до себе на вечерю, а завтра поїде на закуп до міста, так разом поїдуть. Справниччина хатка хоч не величка, та гарненька, привітна. Мама оповідала про свою біду, а він про стрілецькі пригоди. Жартував.. Потім зайшла мова про кооперативну роботу. Довідався він, що справничка мав коника і часто їздить на анкети по сусідніх селах.. Говорили, говорили, аж вона встала і міцно стиснула Іванову долоню, а очі її світились огнем:

— Іваську! Більше віри, а побідимо в боротьбі з тьмою!..

Іван, не довіряючи своєму слухові, дивився, пригадуючи, звідки це.

— Ви знаєте, Меланю, де Зенко? Де ж він? Ви знаєте його? Бо це його слова з війни!..

Ще сильніше стиснула:

— Іваську, це ж я, твій друг, я — Зенко!..

Другого дня ранком їхала „мала валка“ до міста, що складалась з кількох фір. На задній сидів Іван, а вітер з піль мов гладив по лиці. Іван думав про „Зенка“ справника. Її ще не було, прилишилась, ще якісь справи має поладнати, дожене своїм коником.

„Вона“ доконала цих героїств, вона це так усвідомила, zorganizувала своє село не в словах, а ділах.. Її життя і вона — це живий протест проти того, чим докоряється жінкам.

От таких жінок нам треба! А праця жде на них, аж проситься, лиш руки простирати, а не збувати на невдячність, на неуспіх, щира праця ніколи не пропадає! І як тій жінці не дати рівних прав? Зенко! Яка з неї була б жінка, жінка, що не тягарем, в нерозумінню до народньої праці, а рука в руку з мужчиною шляхом змагання.. Яка з неї була б вихователька?! О ні! нема чого боятись, коли б лиш більше „тих“ жінок у нас, а коли такі будуть, розясниться надія на краще Нації!

Наддудніли копита справниччиного коня. Оглянувся Цвітиста хустина маковіла здалека, розрожевіле лице як безжурного двадцятьлітнього дівчати

Дігнала.

Припняла до воза, а сама сіла поруч Івана.

— Що ви так задумались?

— Ріжне... Зенку, друже ми і тепер дружити будемо? Так?

— Та де ж: ти пан, а я? — засміялась дівочим сміхом.

Поїхали два давні друзі, а Іванові прибула сила в організуванні жіноцтва: він переконував противників правдою, що її бачив на власні очі...

Закладайте пасіки! Заводіть садки — засаджуйте хоч би дички, потім нащепите. — Не забувайте за свою гаветку, що вчить вас нового життя й господарювання!..

*Др. мед. Роман Могильницький,
Рівне, вул. Галлера 6.*

Велика болячка наших жінок-Матерей

Не минає майже дня, щоб не зайшла яка жінка та не почала б жалітися, що вона негодна працювати, не може вже дати ради в хаті та на господарстві. Болить її у крижу, болить її спина, все щось наче тягне в череві вдолину. Вона певно „зірвана“. Не може їсти, має важкий запір. Часом стає їй млясо, морочиться в голові. А спитаєте про місячку? Ох і не питайте! Такі має тоді болі, багато кровистікає. А триває часом й по два тижні. Інша знов оповідає, що місячка завжди на тиждень, а то й більше прискіпується. Інша ледве коли чиста. Так і лється кров. Одним словом, болить, болить. Вічно слаба, вічно хвора. А роботи в хаті гук. І зварити, і випрати і для пацяг і для худоби приготувати. Та ще й у полі робота. Одним словом: робота, робота й щезає робота. А чим робити, як жінка не має сили — хвора?

А оглянеш таку жінку? Майже все одне й те саме. У кожної в кроці помежи ногами загоний широкий розрив межна, тобто переділу поміж відхідною кишкою та піхвою. Так і зіяють родні частини. А збдаєш внутрі? Аба ураз перевернений, або він вже спущений вниз. Часто ураз таки зовсім при виході з родних частей, а то й зовсім випав та висить мов велика, тверда торба поміж ногами жінки.

Та від чого це все настало? Настало це все лише через незнання та недбалство наших людей. Причина всьому та, що наші жінки звичайно родять без акушерки. Тому дуже часто, особливо при першому породі тріскає межно підчас породу головки дитини. Наші жінки не звертають на це ніякої уваги. Тому ніхто не дає цей розрив завчасу зшити лікареві. Очевидно, ті розриви помалу й самі загоюються. Але родня через те за-

лишається й далі розірвана та надмірно широка. Ураз тримається у властивому положенні та на властивому місці головно через те, що якраз оце межно його з долини підтримує, наче підвалина хату. Якщо межно при породі трісне і то досить глибоко, а його не зшито взагалі, або не зшито правильно, то ураз тратить підпору, спершу помало перехилується, а згодом викривлюється і перегинається до заду, замість лежати похиленим та перегнутим до переду. Остаточо ураз поступено починає спускатися долі до виходу родні піхви. За кожним дальшим породом положення уразу все гіршає і в кінці спускається ураз так сильно, що він може й зовсім випасти з родні поміж ноги жінки і висить тоді наче яка торба.

Отож вже саме перехилення уразу до заду спричинює заклот у бігові крові уразу та всіх органів у мідниці. Тому зрозуміло, що всі ці недоладності зростають тим більше, чим більше слускається ураз до низу. Тому то місячка стає неправильна, звичайно надмірно сильна та довготривала, зявляються все сильніші болі, місячка прискіпується, а остаточно тягнеться безупину по дватри місяці кровотеча, що доводить до малокровя та взагалі поступеного занепаду здоровля жінки. А така нещасна, хвора жінка мусить ще й важко працювати.

Але на цьому не кінець. Коли ураз злазить униз, то за ним тягнуться помало тако „кишки, шлунок, печінка, нирки. Одним словом всі органи черевної дуплини і настає стан, якого народ справді влучно назвав зірванням. Від того настає запір, якого дуже важко поправити. Настає роздуття кишок, що потискає серце до гори і тому спричинює ржні задишки, биття серця й Бог зна що. Настає лихе травлення. Тіло не може використовувати належно поживи і жінка стає все більше бліда, слабосильна пригноблена. Вона не

може їсти. Худне. Безупину болить її у крижу, щось тягне у череві донизу.

Ось у чому-ї лежить головна причина, чому та наша, головно сільська жінка ще зовсім молода, бо 30-35-літня молодиця, виглядає зви чайно мов стара, знищена та зморе-на довгим віком бабця.

А що на це все може поради-ти лікар? Якщо ще не пізно, якщо така жінка прийде завчасу, коли в неї ще не багато поусувалося, то рада в. Але рада ця коштує чималі гроші. Треба конче негайно зоперу-вати та правильно зшити розірване та ніби заговне межно. Але така операція звичайно не обходиться по-нижче 150 злотих. А хто їх нині має? Та коли справа запущена, то ді й лікар стає майже безрадний. Бо коли навіть зоперувати та зшити межно, то поусувані органи годі повернути на місце. Тому то такі жін-ки мандрують від одного лікаря додру-гого, а помочі, як нема, так нема.

Тому жінки-українки! Не че-кайте аж лихо настане! Запобігайте йому! Це ж зовсім просто. Як по-родиться дитина та вийде місце леж-но, треба розложити родилі ноги, взяти долонями далеко від родні за обі половинки сидіння та легко їх розтягнути набоки. Якщо межно трісло хоч трохи глибше, закличте негайно лікаря, який легко зішиє межно і майже у всіх випадках за-побіжить всім цим описам, майбут-нім терпінням та недомаганням жін-ки. Треба кликати лікаря негайно, бо по упливі 6-8 годин зшивати вже більше неможна, бо й так згноїться та все розійдеться.

Тому особливо ви, українські селянки, не жалуйте тих кілька зло-тих на зшиття межна, бо пізніше видається надаремно великі гроші, марнуйте своє здоровля і проводите мучениче життя. А все це тому, бо ви не запобігали злу зараз у зарод-кові. Отож на майбутнє хай ніод-на українка не ходить з роздертим межном.

Праця в жін. товариствах.

Микулинці, пов. Снятин.

(До світлини на 1 стор.)

Кружок „Союзу Українок“ в Ми-кулинцях ще молодий — засновано його 29 травня минулого року. Але за цей час, завдяки меткому виділові, проявив досить жваву діяльність. І так кружок уладив у році 1934 чотири забави, що перейшли дуже гарно. Разом із читальнею т-ва „Просвіта“ уладив фештн, з якого було 130 зл. доходу; увесь цей дохід призначено на будову читального дому (жі-ночий кружок повинен забезпечити собі в Н Доді одну кімнату для власного ужитку).

Заснував кружок і дитячий садок з днем 29 травня; діток од садка уча-щає — 27. В дні 6/V враз із чит. „Просвіти“ відбуто спільне свячене; на ньому було присутніх 130 люда.

І про свої зобовязання супроти ма-тернього товариства кружок не забуває: на фонд Конгресу вислав 10 зл.

Дальша праця в кружку заповіда-ється гарно.

Голова кружка — п. Марія Касіяв, секретарка — п. Марія Кіцул, скарбни-ка — п. Катерина Косташук.

Карлів, пов. Снятин.

Дня 20 листопада за почином круж-ка „Союзу Українок“ відбулися в Карлові дитячі вистави п. з. „Князь Марципан“ і „Козацькі діти“. Діти дуже гарно вия-зались з своїх роль — так, що моральні успіхи гарні, але матеріальні на жаль ду-же слабі.

Виставу приготувала Фроляк Катя.

Дня 4 грудня 1933 р. заходом круж-ка „Союзу Українок“ в Карлові відбулася кооперативна анкета в Видинові. Реферат на тему „Завдання жінки в кооперації“ виголосила Фроляківна К. По рефераті вивязалася дискусія на ріжні коопера-тивні теми і вибрано комітет жінок, що має за завдання приднувати членів до кооперативи.

Дня 5 грудня 1933 р. відбулася в селі Карлові жіноча кооперативна анкета, Велику читальняну салю вивовнизловцерьт жіноцтво, також було присутніх багато мужчин. На анкеті виголосила реферат Фроляк К. про „Ролю жінки в коопе-рації“. В дискусії обговорювано багато інших питань. Вибрано організаційний комітет, котрий має за завдання придну-вати членів до кооперативи і придержу-ватись клича „свій до свого“ — купувати лише в кооперативі.

Слід замтити, що карлівське жі-ноцтво дуже свідоме, має великий нахил до організації і цікавиться громадянським життям.

Приготовляється тепер виставу „Во-скресення“ — а також під проводом Фро-ляківни — церковний жіночий хор.

Ч А С Т Ь Г О С П О Д А Р С Ь К А.

Помагайте самі собі. Робіть затріскові гнізда!

Жінки, чи знаєте ви, що легко можете допомогти собі у варенні, уживаючи скриньки-доварювача? Вистане лиш 20-30 хвилин заварити якусь страву наприклад, кашу, голубці бараболю, борщ, фасолю чи яке м'ясо, і вложити цю страву недоварену в скриньку-доварювач, а вона в ній без вогню в парі сама довариться.

Про це писали ми не раз. Цей образок показуємо й описуємо в нашій куховарській книжці „Як добре й здорово варити“. Тут нагадаємо коротко: треба взяти яку небудь скриньку чи пачку з вічком, що добре замикається. Виліпити її кількакратно в середині папером. Потім на дно сильно утовкти м'якого сіна чи дрібних деревляних струганиць (купити в місті в крамницях з начинням) має бути на долоню загрубо. Кладемо рівне, не бокате горня одне, чи в відступі на долоню й друге, і знову оббиваємо їх із сіх боків сіном так, щоб було його на долоню загрубо. На верх треба зробити подушечку з сіна чи піря, так само мусить бути на долоню загруба, коли її добре стиснемо. Тепер горшки виймаємо, заварюємо в них страву, так щоб 15-20 хвилин добре кипіла й не здіймаючи покришки, що мусить бути добре допасована, укладаємо в те гніздо, що з нього ми їх вийняли. При криваємо подушечкою й замикаємо вічко на скобу й колодку.

Можна таку скриньку лишити вдома в коморі, можна її взяти з собою і в поле. Коли відчинимо за 3-4 години, страва буде готова, гаряча, м'яка, смачна. Цього способу уживають усі господині, лиш у нас не годні зважитися. Ану спробуйте!

Увага: всі страви не накладати зовсім повно, лишити на 2-3 пальці. З бараболю воду зцідити; все інше заправлене кладемо так, як заварили.

Господиньки! скажу вам щось потишу, на вухо. Приїхала до нас на Конгрес делегатка з Канади панна Ганка Романчич. Вона відвідує всі наші інституції, оглядає нашу працю, щоб оп'єсля розповісти нашим сестрам за морем про те, що в нас бачила.

Оглядали ми разом і фабрику цукорків „Фортуни Нової“ (дивувалася наша гостя, що ми не в силі її утримати). Оглядала й гордість нашу „Молочарський Союз“ у Львові. Уладження, діловодство захопило її. Масло, що показували їй, показалося першої якості. Але як прийшли до складу яєць, то шановна гостя з дива не могла вийти: „Де ж то і в яких гніздах несуться курочки ваших господинь?“ — питає мене, — що майже всі яєчка такі повалаяні! В Канаді в добрій рамниці не приймали б таких вивалених яєць. Це ж і смак псує, бо нечистота переходить крізь лушпинку, і псуються яйця скоріше, й заграничний купець да леко нижчу ціну дає за такий товар.

Що їй було сказати? Трудно повірити, щоб хтось був сам собі ворогом, а тут на таке виходить. Тому, шановні господиньки, шепчемо вам на вухо так у секреті, щоб ніхто чужий не чув: позбувайтеся тої хиби для власного добра. Заводіть чисті затріскові гнізда, будуйте новітні курники, вчіться по новітньому господарювати! Це вам лише на добре вийде.

Є в вас уже Господарська Секція при кружку „С. У.“? Належите до „Сільського Господаря“? Зараз зійдіться, постарайте зразок затріскового гнізда й заведіть лад з курками. А курники будуйте хоч би з глини. Користайте з літа!!!

Кури й інша птиця.

Для курей повинні ми все мати на подвір'ю трохи кущів бозу,

морви, чи чого іншого, щоб молоденькі курчатка мали де ховатися перед яструбом, чи шулікою; тай уся доросла птиця буде собі там у часі спеки знаходити т'нь. Якщо ви цього не маєте, то засадіть собі вже цієї осіни — чи то в формі живоплота при огорожі чи посередині ціле колесо. Дехто засаджує такі курячі захисники з бульви, що розмножується, як бараболя. Її можна уживати й на зелену пашу.

В часі спеки давати птиці по достатком чистої, свіжої води. Натомість — позасипайте на подвір'ю всі калабані, бо вода з них шкодить курям.

Щоб охоронити птицю від хоріб, у спеку додавайте до води трохи очищеного сільного квасу (спробувати, чи вода трохи кваскувата). Що кілька днів замість цього додати сичану заліза (3 грами на кварту води). Оба ці ліки купите в аптеки складах чи дрогуеріях. Качкам тих додатків не треба додавати до води.

Др'б уже зачинає піритися на зиму. Тому треба його краще годувати. Дуже добре правляться курчата, кури, індики й інш., коли їм давати пісного молока, сира, сирватки, маслянки.

Не жалуйте піску й попелу на купіль птиці. Індичатам додавати січеної цибулі, тримбульки, гички з часнику, краванику, полину, трошки чистої соди

Садіть полуниці!

Добра смачна здорова ягода, яку крім того можна й легко продати. Кожна господиня повинна їх мати в своєму городі. Навчіть молодь, як їх садити й розмножувати; дайте кусник землі на грядку — хай собі розведуть. Місце на ягідник мусить бути соняшне перекопане глибоко, підгноєне компостом й ставним гноєм. Грунт треба вичистити добре від бур'янів. Не садити старі кущики, а брати цьогорічні з нових

гонів. Коли нема гною на всю грядку, то при садженні підсипати в кожную ямку доброго компосту. Садити не густо, менше-більше на 40-50 см. один куш від одного. Після посадження добре підляти раз і другий. Можна один раз підляти розпущеною гноївкою. Полуниці дуже плідні, тому кожна господиня чи знайома з міста не пожалує вам розсади на грядку.

Порічки.

Порічка, як верба приймається навіть з прутика, коли його пригнути від куща до землі, або посадити похиле, наскіс на грядці. Хто може дістати вже з корінням, той скоріше дочекається овочів. Порічки повинні бути в кожному саді. Порічками добре обсаджувати стежки в саду, грядки та межі в городі. Порічка любить добре угноєне поле. І цю роботу коло садження порічок радо вам зроблять діти, тільки допоможіть підібрати відповідне місце й вистарайте кущик-два на розплодок. Як не куш, то дістанете прутиків, тоді посадіть на грядці й самі своїх кущиків діждетесь.

Що робимо з черниць (афин), ожини й інших ягід.

Знана річ — село наше випродує всі ягоди, що назбирає, а для себе не вм'є їх використати. Послухайте, що вам порадимо. З черниць чи інших ягід зробимо добру юшку (зупу). Зробіть так: 2 кварта черниць чи інших ягід залляти водою так, щоб ягоди добре покрила. Зварити, аж потріскають. Перетерти крізь друшляк чи ситко, підляти, ще водою, дати до смаку цукру, а ще краще меду, кусничок цинамону або цитринової шкірки й разом заварити, заправивши ложкою картопляної, а то й звичайної муки, розбитою в півшклянки молока або води. Подавати тепле або й холодне до кулеші чи бараболі.

Дуже добрі з черницями варе-

ники та печені пироги. На вареники (пироги) найкраще тісто замісити теплою водою. Афіни перебра́ти, вимішати з сухою тертою булкою або хлібом та мілким цукром. Заліплювати добре, не кидати зразу багато, не переварювати. Відцідити, перелляти холодною водою й трохи помастити свіжим маслом. До них подавати й сметану.

На печений пиріг взяти звичайне дріжджеве тісто (з 2-3 яйцями й ложкою масла). Протягнути тісто тонко на палець на бляху. Насипати на нього досить грубо приладжених як до вареників ягід. Прикрити другим таким самим тістом. Як підкисне, помастити зверху яйцем або молоком і посипати цукром грисіком та, як є, січеними горіхами. Пекти в легшій, як на хліб, печі. Уважати, щоб не спалити. Як легко пожовкне зверху й підсподом, вибрати; а як трошки прохолоне, пократяти на мірні кусні й виймати з бляхи. Можна ще посипати цукром мучкою.

В кожній хаті мусять бути на зиму черниці. Їх можна сушити на блясі, вистеленій папером. Можна насипати в дуже чисті, виварені в перевареній воді й добре висушені пляшки. Закоркувати корками або міхуром і враз із пляшками 10 хвилин від закіплення поварити в більшій посудині, підложивши й переложивши пляшки сіном. Виймати з води, аж зовсім прохолонуть. Можна робити так само, але пересипати цукром.

Можна для лікування хорих на червінку зробити афинове вино. На 4 кварта ягід дати 3 шклянки мілкового цукру й поставити в чистій бутлі на вікно. Зверху добре прикрити рідким полотенцем. Хай так стоїть місяць. Після цього зцідити сік крізь полотно в другу бутлю, легко заткати й хай ще постоїть три тижні. Аж тоді позливати в дуже чисті сухі пляшки. Заткати і хай стоять у коморі. Хорим на червінку давати з чаєм.

Що їсти.

Літній борщ. Пократяти молоді бурячки з середніми молодими листочками. Дати добру жменю посіченого кваску, моркви, петрушки, цибулю. Як це все м'яке, викинути цибулю й петрушку, дати для квасу варених й перетертих крізь ситко кілька помідорів. Посолити, розбити пів шклянки сметани з ложкою муки й заправити борщ. Всипати ще січеного кропу, зрізованцю (тримбульки), молоді петрушки. Подавати або тепле або зимне, але на кожну тарілку ще дати ложку сметани й пів твердого покришеного яйця. Їсти з молодю фасолькою або бульбою. Дехто дав качільця сирого огірка. Ще ліпший такий борщ варений на вудженині.

Варить овочеві юшки (зупи). На 6 осіб розварити кварту ягід чи інших овочів і дві кварта води. Перетерти й заправити сметаною або молоком з трохи муки. Засоледити медом або цукром. Дуже смачні з кулешою або хлібом чи картоплями. Подавати ще добрий медівник.

Літня салатка в картоплями. Зварити миску бараболі, обібрати з лушпини й пократяти в кісточку. До неї додати дрібно крайної тримбульки або гички з молоді чи семилітньої цибульки, січеного кропу, два яйця, зварені на-твердо й посічені. Кільканадцять обібраних і пократяних на дрібно місячних редьківок, або стертих на терці звичайних редьков 3-4. Можна додати помідорів 3-4 та одне винне яблуко, так само пократяних. Вимішати добре, посолити й поперчити до смаку, скропити оцтом й полляти квасною сметаною. Їда здорова й смачна. По містах замість сметани дають столову оливу.

Як варити каляфіори. Витяти „головки“, поділити їх на кілька частей (але не дрібно), обібрати ножем грубшу лушпину з качанів і кинути каляфіори в солену воду.

Хай трохи постоять щоб гусениці, що були, вилізли. Заварити воду й на киплячу кинути каляфіори; посолити воду до смаку й варити, аж каляфіор змякне, але не перевариться. Відцідити з води й на тарілці полляти маслом, пересмаженим з тертою булочкою. Так само вариться й подається молоду шпарагову фасольку в стручках.

Морква. Молоденьку дрібну моркву можна варити так само, як каляфіор чи фасольку. Більшу треба обшкробати, вимити й пошаткувати на дрібні подовгасті кісточки. Дати ложку омасти й дуже трошки води, щоб лише морква не припалася, як буде варитися. Як змякне посолити й поцукрувати до смаку, посипати ложечку муки; хай завариться ще раз і відставити.

Так само, як моркву, варимо, а радше душимо на маслі й молоденький цукровий горошок. Опісля даємо моркву на середину полумиски, а кругом сбкладаємо горошком. Окремо натяти грінок з сухої булки, намочити її короткий час у молоці, опісля в яйці, обсипати тертою булкою та смажити на румяно на смальці. Обложити ними моркву з горошком і подати.

Канадійські альбертики. Горня масла втерти з горнятем цукру. Коли буде гладке, як масло, додати добре убитих двох яєць і терти даліше, аж побіліє. Додати дві ложки води, для запаху ванілії, малу ложечку порошку до печива. Його пересіємо до муки, трошки (чверть малої ложечки) соли, а муки стільки, щоб лише можна розтачати (уважати, аби не було затверде). Розтачати, як на клюски, й викроювати різні речі. Пекти на ясножовтавий колір.

Ріжне.

Повертаються до давнього. По містах тепер зайшла велика мода на льяні полотна. Шлють з полотна не тільки суконки й блюзки, але навіть спід-

ниці, плащі, капелюхи.

Котрі господині засіяли на весні лен, можуть сподіватись доброго заробітку. Ось недавно відбулася в Варшаві вистава льну, себто вишивок і різних ручних робіт з льняного полотна.

Модні дуже тепер теж так звані „мальованки“, відбивані звори на сірим полотні.

Коли вже місто пізналося на витризалості й красі нашого домашнього полотна й дав йому першенство перед фабричними бавовняними виробами, то що ж маємо казати ми, сільські господині, що своїми руками виробляємо те полотно?

Чи не краще заступити фабричного виробу спідниці, які, до-речі, дуже скоро ливняють а ще скорше друкують, нашими давніми „мальованками“?

Подумайте над цим, господині!

Цікаві курки. В Індії в лісах живе рід диких курок, подібних до наших, але цікавих тим, що вони не висиджують своїх діток, а загрибають яйця досить глибоко в пісок. Там у теплі курчата самі викльовуються й вилазять звідти. Розуміється, що відразу самі дають собі раду.

Велика повинь відвідала цього року західню Галичину. Дуже потерпіла наша Лемківщина, яка потребує допомоги. Жертви всюди будуть збирати о.о. парохі.

В Австрії національні-соціалісти (австрійські гітлерівці) хотіли зробити переворот і захопити владу. Напали на дім канцлера, де були деякі міністри. Канцлера Дольфуса застрілено. Однак переворот не вдався, уряд здушив цей рух.

Підроблені 20-золотівки. Грошеві фальшивники випустили добре підроблені 20-золотові банкноти. Від правдивих різняться вони тоншим та м'якшим папером [скорше мнється], водний знак короля тільки з одної сторони дуже видний, а з другої майже не видний, підчас коли на правдивих банкнотах однаково з обох сторін видний. Круглий образець дівчини на підробленім банкноті не виразний, числа виписані темнішою фарбою.

9 людей вгнуло в криниці. В Сирії недалеко Палестиняв спустили робітника до глибокої криниці, аби щось там поправив, спустили другого, третього — аж усіх 9. Десятого спустили в газевій масці і він найшов всіх попередніх затровних болотним газом.

Шановні читачки! Поширюйте „Жіночу Волю“; самі читайте, передплачуйте. Заохочуйте ваших знайомих. Читайте уважно, думайте над прочитаним. Користайте з наших порад. Запитуйте нас, звертайтеся з усякими питаннями, на які хочете мати добру раду. Лиш використовуйте як слід свій часопис — а цей невеликий видаток на часопис вам стократно повернеться!..

Начальна редакторка й видавець О. КИСІЛЕВСЬКА

Рік III.

Коломия, 1. вересня 1934 р.

Ч. 17.

Виділ кружка „Союзу Українок“ в Войславичах повіту Сокальського.

Народня пісня.

(Записала Ст. Карпак, учасниця вак, оселі
в Старяві к. Хирова.)

Жала я пшеницю,
навпоміть клала.
Любив мене хлопець,
що мама не знала.
Не знала, не знала
й не буде знати,

що мя хлопець любить
з третьої хати.

Дівчино, дівчино,
люблю твою вроду,
люблю ся дивити,
як ти йдеш по воду.
Як ідеш по воду,
як ідеш з водою,
люблю ся дивити,
жаль ми за тобою.

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двопівнічник для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкраю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція „Жіночої долі“. Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia. Europa, Red. „Zino-cza Dola“.

Передрук статей дозволений лише за поданням джерела.

Свідома селянка про працю в кружку „С. У.“

На цю тему пише часто наша шановна пані Сенаторка Кисілевська в „Ж. Д.“

Багато добрих порад знаходять там пильні читачки.

Але ось повстають щораз нові кружки. Їхні провідниці, переважно селянки, не можуть відразу вложитися в нові обов'язки. Не дивно, бо і звідки наша селянка мала набрати вправи і вироблення у веденню самостійно кружка?

Працювала при газдівстві, як її баба і мама; ховала діти, як знала, варила теж по старому закону.

Аж тут нараз треба зробити свою роботу в хаті, а в неділю скликати сходу членів кружка, чи засідання Виділу. Треба придумати, як би закупити приписані книги й печатку для кружка, заплатити „Ж. Д.“, закупити книжок для бібліотеки, аж голова схне.

А жінки в селі як не заговорять: „Ось дивіть, яка мудра знайшлася, щоб хоч багата, а то розуму хоче нас учити; не пильнувала б свого...“ І багато ще дечого такого наговорять. Бідна жінка нерозумно заплаче з досади.

Але ж і велику заслугу має така господиня, яка не слухає, що говорять (видко, мають багато вільного часу) і робить своє.

Філії „С. У.“ в містах заводять

теж — у торгові дні — години порад для селянок в організаційних справах. Там повчають, як, що і коли треба зробити, щоб кружок розвивався і грошей придбав.

Там стрічаються представниці різних сіл і діляться своїми досвідами.

Ось послушайте!

Радиться голова одного кружка, звідки взяти їй грошей на книги, на газету. Кружок новий, село темне. „Збираємо членські вкладки“, каже, „а жінки своє: „Ось вже хоче на нас голова заробляти, та що неділі гроші тягне“.

Хотіла б на сходини щось запорядити, та ще сміються з мене“.

На це відповіла їй свідома жінка з села Фалиша, Татяна Купранець, теперішня голова кружка:

„Ви не робіть собі з цього нічого, що жінки говорять. У нас також таке колись було. Нині ми всієдналися. Виділ працює, а гроші заробляємо і маємо на все, що нам треба.“

От у неділю зробили ми обжинки, такі гарні, як давно в нас були. Привчили дівчат обжинкових пісень (старі бабусі ще їх добре тямлять), виплели вінок з пшениці і занесли до нашого Пан-отця. Наш Отець все працював для народу і ціла його родина радили все нам жінкам у нашій освітній праці. Нині ми хотіли віддати пошану за його труд.

Віддали вінець, повінчували, як це давно бувало.

Всі були зворушені до сліз і дякували нам. Тоді ми зійшлися до нашої домівки і там зробили гарну забаву, розуміється без алькоголю. Молодь бавилася спокійно, ми мали нагляд над забавою.

Була радість з нашого свята обжинок, був і дохід на кружок.

Трапляється, що котрась з наших членок захоріє, або уродить дитинку, то ми робимо так, як зарядила моя товаришка голова круж-

ка „Союзу Українок“ в Стрілкові. Чергою ідемо до неї і помагаємо їй зробити господарську роботу, щоб могла відпочити. Тепер хочемо конче заложити аптичку, то будемо давати на цю ціль виставу.

Ще книжок до бібліотеки нам треба, бо без газети й книжки нема роботи в кружку.

Ви купіть собі книжку п. Сенаторки Кисілевської „Як працювати в жіночому кружку „С. У.“ і будете знати, що робити і чим гроші заробити.

Не чекайте з роботою, аж хтось до вас з міста приїде. Як вас уже кілька разів повчили, то беріться самі за роботу. Пані з „С. У.“ з міста не можуть все їздити до одного села. Є ще багато сіл, де треба рушити жінок до праці. А пораду дадуть вам у кожний торговий день.

„Але треба йти“ — кінчить Татьяна, — „бо мушу ще у місті продати городовину“.

„Знаєте пані“, каже звертаючись до мене: „пішла я за вашою радою, вичистила подвіря і садок з бурянів і завела грядки. Тепер маю гарну городовину для себе і на продаж“.

Таку розмову вели жінки стрийського повіту в годинах поради Ф. „С. У.“ д. 9/VIII 1934. Бачимо, що леди вже проломані, свідомі селянки покористалися порадами провідниць жіночого руху і дають собі раду краще, як би можна надіятися.

Ірина Домбчевська.

Послухайте: щось вам цікаве скажу.

Ріжні ви мали поради в своїх кружках, ріжні сходи́ни робили, але таких, як ми, певно ні. Тож послушайте: в нашій кружку „С. У.“ головою в дружина нашого священника (наша „їмость“); до них на вакації приїхала дочка, що вчиться на докторку. Прийшла з мамою раз, другий на сходи́ни. Чує, — радимо

над цим, над тим — коби то від корів більше молока дістати, як курки присилувати взимі нестися і т. д; навіть агронома інженера з С. Господаря запросили з відчитами про ці справи. До контролі молочності записали корови в молочарні. Словом рухаються жінки в наших селі стараються піднести свою господарку. Але от каже нам раз панна докторка: то дуже добре, що знаєте вже чим краще корови, телята, кури годувати, щоб приносили більше користи, але скажіть мені, мами, чи знаєте, як плекати й годувати діти, щоб добре росли й розвивалися, як годувати старших, щоб мали силу до праці?

— Ей, що то трудного! — відповідавмо: — так як мене мама годувала, так і свою дитину й родину годую.

— Отже ні, каже панна, бо давно були люди багатші, мали більше землі, не було таких великих податків, то й люди краще жили, ліпше їли й здоровші через те були. А тепер не так, це самі знаєте.

— Ой, правда, кажемо, мої мамуня лиш деколи і то не все молоко з хати виносили на місто чи до молочарні. Найбільше миналося між дітьми. Але на це ради нема. Як біда, то мус Терпимо ми, старі, то й діти мусять терпіти.

— На око так, але що з того виходить? Так як з замізерованого теляти, лоша́ти, пацяти нічого доброго не виросте, так само не виросте нічого доброго й з ваших дітей, коли не дасте їм того, що до здоровля й росту їх конечно. Не вірите? Ану приходіть з ними в неділю по вечірні. Я їх огляну й побачите на власні очі, як то виглядають ваші діти так годовані й плекані, як ви це робите.

І справді. Як дали приказ, щоб усі мами з дітьми в неділю до кружка зійшлися, так і зробили. Зійшлося нас повна хата. А панна каже діти розбирати та, як жовнірів при асентирунку, обслукує, обмірює

заглядає в горло, в очі, в зуби. А тоді до нас:

— Подивіться, каже, то так мають сільські діти виглядати? Ні крові в них, ні тіла. Подивіться: ребра кожній порухаєте, а половина вже в сухотах. Струпи на тілі, ніжки криві, а черевця, як гарбузи...

І соромно нам і ніяково, й жаль дітей. От хоч би я: не виділа оттак без одержі своєї Настуні, і не гадала, що вона така нужденна. Повбирали діти, а тоді дальше нарада — що нам робити.

— Чим годуєте? — розпитує панна. — Дістає дитина повного, незбираного молока? Має садовину, грушку, яблуко, сливку дозрілу? Має городовину, помідори, горох, моркву, каляріпку й таке інше? Варите хоч раз у тиждень капку мяса?

— Та де? А звідки то брати? Нема!

— Нема? Мусить бути. Навчились годувати корови, що більше молока дають, мусите, господині, дитині й родині того повного молока вдома лишити, інакше самі свою рідню в хорубу вгоните. Коло хати не жалійте трохи місця, заложіть садок, насадіть веприн, порічок, полуниць; привчайте діток вичекати, аж доспіє овоч чи ягода й тоді хай дитина має, скільки хоче. В городі замість самої бараболі мусите засадити всякої городовини. На зиму мусите пристарати сушедиць, мармолядки, меду й ріжного добра для родини. А чоловіки, сини хай не виносять яйця за тютюн. Краще зваріть з того добру страву, то прибуде здоровля, а не слабости, як від тютюну. Це все не вимагає особливого кошту, тільки доброї волі й зрозуміння обов'язків доброї матері й господині. І це ви мусите мати, бо інакше самі власною рукою дитині й родині відбираєте здоровля, може й гріб копаєте.

І так багато, багато панна доктор ще нам говорила. А наслідок цього такий, — що кожна господиня член кружка мусить дітям і

родині частину повного молока лишати вдома. Тим, кому корови не дояться, чи в кого корів нема, зливатимемо в молочарні потрошки молока, щоб мали діти хоч краплину. На садки місце виміряємо, на грядки кусень города визначуємо. А тепер ще вам скажу: Гадаєте, що такі діти марні, слабовиті лише в нашому селі? Скрізь воно так! Зробіть як ми: запросіть лікаря, хай подивиться на них, коли самі не бачите!

Виділова Кружка.

Господарські розмови.

— Що то ви, кумо, за новий будинок коло хати поклали? Невеличке, не високе, а вікон більше як у хаті?

— Та це курник мої діти змайстрували. Відколи записалися на господарські конкурси (змагання), не давали спокою, доки старий не дозволив позбирати всю непотрібну деревину, що валялася в господарстві й вибудувати з того ось таку новітню будівлю. Бачите? І вікна, і кратки від „добрих людей“ та шкідників? Це трохи коштувало, але то діти уторгували за гриби, малини, ягоди. Мала дівчина нову сукню купувати, син „пумпи“ й новомодну блюзку був намітив. Але обрадилися обов'язок й поклали курника. Дівчина полотно з самого споду скрині витягнула й пошила з нього суконку. Щей вишила гарно. Синові так полотняні штани й сорочку вишивану вшили ми самі й ходить тепер, як пани з міста. Хоч у селі покепкуюють, — молоді нічого собі з того не роблять. Такі то тепер діти.

— А що оце за сніпки порозвішувані за стодолюю?

— Це кропива, конюшина для курей на зиму схнуть. А от у куті бачите? Ціла купа костей, що позбирували де попало. Там у пачці шкаралупки з яєць, що з міста від знайомих позаносили. Там на варстаті ладиться затріскове гніздо.

Обов молоді майструють. Від осені каже дочка, новий лад з курми настане. Тепер вибирають всі старші курки, молоді когутики, недуже вдаль курочки. Все те підгодовують і під ніж або на продаж через нашу кооперативу. Два когуги замовили собі від добрих несучок аж з другого села. То кажуть на кожних 10-12 курок має бути один когут, і то доброго чужого роду. Тут бачите стане парканець і сітка. Себто вигін для курей.

— Ог диво, диво! І ваш старий на такі дурниці дозволяє?

— Не хотів. Що то сварні було, кажу вам! Але на сходах у Сільському Господарі й Кооперативі так йому господарські учителі до серця й розуму промовили — що каже: най вже м'ялді попробують — може на правду щось з того буде?

— Ей, що це таке на діти зайшло? Таж і мої все нове щось вигадують. Чи не читанне отсе їм так у голові перевертає? Начитаються „Жіночої Болі“ а там „Сільського Господаря“, а там з Кооперативного й Молочарського часопису щось підхоплять, й на сходах та на збори лиш би ходили щей книжок з Кружка поназичували. Як які адвокати в письмах сидять, ще лиш окулярів на носі бракує й дівці мож за писаря йти.

— А що ж ваші таке нове вигадали?

— Сад закладають. Старі дерева в пень викорчували, кажуть нідочого таке порохно здалося. Мураву скопали, місця на нові деревця повимірювали, вже й ями покопали такі широкі, але плиткі, ледве по коліна (за нас у хлопа яму копалися!) Ще чекають на бараболіско. Як лише виберемо, увесь кавалок на сад причиняють. Жаль мені городу, але каже Катерина, що нім дерева виростуть і так мож буде бараболі чи що садити.

— А щепи? Таж то дороге крий Боже.

— Трохи злагодили дичок, і самі будуть щепити — а решту вже через кооперативу замовили, незнаю чи не в Терпиляка під Галичем. Гроші питаєте? Таж певно, що грошей треба. Це трохи за весняну городовину та полуниці, ягоди впрятали. Трохи від мене за молоко вриває. Хлопець перестав курити. Мені най Бог прости ще одного образа перед празником не дозволили купити. Найте, мамко, кажуть, обходіться тими, що в, краще одно деревце в городі буде більше. Волоскі оріхи садять просто в ґрунт — кажуть так найкраще. Кругом садок порічками обсаджують. Одно мені не до вподоби: марнують землю. Там де ми садили 2-3 дерева, вони на одно місце готують. Кажуть на 8-10 метрів дерево від дерева має рости. Чи таке хто видів? Але най там: більше бараболі між деревиною буде й таки на мов вийде. От такі то новації тепер молоді заводять. Ага, ще була б забула. У нас уже заложили ту компостову купу, чи що, про які якось у „Ж. Волі“ читали? Ні? Ну чекайте, а в мене вже в. В куті за стайнями під деревами назсипали всякого сміття з хлопа заввишки. І буряни, і вишкробки з подвіря та рова і попельи, саджі, трачиння, геть усе. Гноівкою поливають, вапном присипають, восени вибираються вилами перекидати, щоб добре рівно перегнивало. Що то тепер не видумують? От іграшки й забава часу!

— А може й ні, кумо? Не дармож про це й у газетах пишуть. Може! Пождем, побачимо.

*В Ю. К.
Льондон.*

Замість фейлетону.

Пшениця.

Хто раз бачив безмежні канадські пшеничні поля, той на життя буде їх пам'ятати. Годинами жене потяг степами Саскачевану, Альберти і тільки одні пшеничні поля видно з вікон.

Правда, останніми роками ціна пшениці дуже впала і фермері Канади перебувають таку біду, як і фермері других країв, але цей важкий для селянина час мусить врешті переминути і знов вирівнюються ціни і на пшеницю.

Ця пшениця — для Канади наче золото. В ній лежить ціле багатство краю. Для того, хто на хазяйстві мало розуміється, видається, що вся пшениця однакова і вистане дістати зерна, посіяти, зібрати, змолотити і тільки хліб печи. Але за тим золотим колоссям криється дивна історія людського змагання з природою...

Рільничі академії в Альберті, Манітобі, Вісконсині, та інших провінціях і стейтах мають особні дослідні відділи, які тільки займаються дослідями над пшеницею

Схрещуванням різних родів пшениці (а в їх близько дві тисячі), спробами засіву на ріжній землі, вибором зерна, стараються вони вивести найкращі роди пшениці, відповідні до різних провінцій.

Таким мозольним способом вдалося вивести в Канаді пшеницю, яку уважається за найкращу в цілому світі. Крім підбору на якість, старалися дослідники вивести також пшеницю, яка б скорше дозрівала. Давний рід пшениці, який засівано спершу в Канаді, потребував поверх 100 днів, щоб доспіти. Це обмежувало засівну площу до певних границь і на північ від тої границі, хоч земля була дуже гарна і плододатна, не годен був пшеницю засівати, бо не доспівала. Але як виплекано славу Канадійську пшеницю „Маркіз“, яка на десять днів скорше дозрівала чим всі інші, відчинилися нагло для фермерів мільони моргів нової землі, на півночі,

Досліді все ще стараються вивести кращу і скорше дозріваючу пшеницю. Привезено зразки гімалайської пшениці, яка доходить на

височині майже три тисячі метрів, в великому холоді. Тепер схрещують цю пшеницю з другими родами і сподіваються, що її буде можна засівати далеко на півночі, аж в підбігунових околицях.

Рівночасно з підбором родів пшениці, йдуть досліди над тим, щоб знищити хвороби пшениці, які не раз нищать цілі урожаї. До таких „хворіб“ належить знана канадійським і американським фермерам „ржа“. Це дрібненький грибок, що нищить пшеницю. Його насіння, дрібне як порох, несеться з вітром сотнями миль, яких три кілометри вгорі. Перед цим грибком важко пшеницю встерегти. І ось дослідні стації висувають за такою пшеницею, якої б ржа не чіпалася. Вже пороблено дуже вдоволяючі спроби, але найкращим методом показалося — сіяти пшеницю, яка дозріває так зарання, що нім почне з повітряною вогкістю осідати на землю порошок ржі — пшениця вже зібрана.

Способи хазяйновання все розвиваються. Коли хто не старається найти все чогось кращого, але держиться старого, стоїть на місці, то го скоро переженуть другі, що краще знають вихиснувати здобутки і до свіди науки. Це можна віднести й до нашого хазяйновання.

Береженого Бог береже.

— Що за причина тому, що кожної осені люди хорують на червінку, а часто й на черевний тиф?

— Головна, майже одинока причина тому в та, що села наші не мають добрих глибоких криниць. Восени падають дощі та як от тепер, бувають і повені. Вони псувають, занечищують воду до пиття й з того походить усе лихо.

— Якже то може бути?

— А так! Вчені лікарі переконалися, що там, де в здорова, чиста вода до пиття й миття посудини, городовини, садовини, де кругом хати

нема нечистоти, там люди на тиф і червінку не хорувають.

— Чому?

— Це тому, що бакцилі, себто животинки, які спричиняють ці слабости, виводяться лише в відсутній, але хочби на око чистій й свіжій, але плиткій й підшкірній воді. Вони дістаються до нашого шлунка, розмножуються, спричиняють тяжкі хвороби, а то й смерть.

— Що ж робити, щоби встерегтися тих страшних недуг?

— Не пити неперевареної води з пливких або нечистих криниць або рік. Воду з копаних криниць треба переларити, вистудити й тоді пити. Воду пити часто, а погроху. Також уживати лише перевареної води до миття посудин, з котрих їмо, як от миски, ложки, дійниці, горшки на молоко, часто мити руки, й не брати їди немитими руками. Тримати чистоту. Нищити, берегтися мух. Заразки червінки й тифу черевного знаходяться у відходах хворих і тих що колись хорували. Коли ці в'ходди не присиплемо землею й вапном а лишавмо відкритими, мухи сідають на них, набирають нечистоти на ніжки й заносять нам у страви. Малі діти не перегрівати, давати часто по ложечці перевареної води. Не їсти теж ніколи овочів несполосканих у перевареній воді, не пити неперевареного молока, не ходити до тих хатів, де в, або були хворі. Ще раз кажу: нечистота й підшкірна річна вода отсе причина червінки й черевного тифу. Бережіться їх. Неможна опускати рук й казати: що мав бути, то буде. Треба боротися з лихом, берегтися біди, бо бережного й Господь береже! В разі слабости треба вдатися до лікаря й точно виконувати все, що він каже. Додамо — що тепер так як проти в'спи, щепити можна й проти червінки.

В часі слабости давати часто по ложці перевареної, холодної води й потрохи шкробаного винного яблука.

Гей, дівчатка!

Послухайте нас, наші молоденькі читачки, що то лише покінчили школу й читаєте своїм мамам „Ж. Волю“ Ми хочемо й до Вас раз сказати слово. Перше питаємо, що гадаете далі робити? Скажете нам: — Ей, чи то нема що вдома робити? Заставить мама до роботи Не бійтеся!

Але ми боїмося, щоби ви поза роботою, до якої заставить вас ваша мамуня, не відвикли, від книжки, від письма. Щоб не було з вами так, як то у нас частенько буває: що за кілька років з тієї всієї науки, що набули в школі, навіть газети не вміють прочитати, ще добре, як підписатися не забули. Треба ще вам знати, що тепер неписьменні жінки дуже багато тратять в житті, бо нині без науки, без книжки, без газети людина не може жити, інакше її все використовують, ошукують, у всім залишають позаду. Правда що так?

Кілько то ваших мамів до школи ходило, а як зачнуть „Ж. Волю“ читати, то ні вони самі, ні ніхто інший з того не розуміє. Отже не допускайте ви до цього

— А як? питаєте. Так, що читайте гарні книжки, вчіться, довідуйтеся, з них різних цікавих річей Є поза шкільними книжками такі цікаві прекрасні речі. — що варто їх пізнати. До читальні, до жіночого кружка ви ще не можете належати. Але повинні належати туди ваші батьки, себто тато й мама Хай вони приносять вам з читальні й кружка гарні цікаві книжки, а ви їх пильно читайте

Може в жіночому кружку ще нема бібліотечки, то хай мама на сходиnah порушить цю справу, хай виділ порадиться й старається бібліотечку заложити. Головний виділ „С. У.“ видав навіть малий список книжок, які варто мати в кружку. Припильнуйте нагадуйте, користайте, як бібліотека буде. Але в ще один спосіб, не заскорузнати, а навчитися

щось доброго, цікавого. Послухайте, у Вашому селі в кружок „Сільського Господаря?“ Певно що в, бо повинен бути. Отже при таких кружках, де гуртуються старші, в дуже багатьох селах в теж кружки, а радше гуртки молоді. Там гуртуються діти членів кружка „Сільського Господаря“. За дозволом батьків можуть до тих гуртків належати діти вже від 12-18 літ. Такі гуртки вибирають свою управу й під проводом старших вчать ся ріжних цікавих річей з господарства. Роблять навіть змагання, себто стараються одно краще одного плекати, чи вгодувати птицю або городовину, чи робити дуже гарно якусь роботу в полі.

Крім цього можуть бути теж змагання, конкурси, в читанні; не тільки хто більше добрих книжок прочитав, але й у тому, хто краще зрозумів. Можуть бути теж змагання навіть у чистоті: хто найчистіше в господарстві ходить, чи в хаті держить лад.

Це в не тільки приемне та цікаве, але й пожиточне, бо молоді тим способом вчать ся гарно, по новітньому господарювати. Коли виростуть й стануть своїми господарями чи господинями, то далеко краще будуть вміти все робити, як це роблять тепер їх батьки. Ану ж, дівчатка, огляньтесь тепер добре, засновуйте за дозволом батьків гурток, читайте. Це радить вам тета *Оля*.

Ч А С Т Ь Г О С П О Д А Р С Ь К А.

Ану, розв'яжіть цю загадку.

Господині! Чи застановляється коли ви й чи знаєте це, кілька чого вам на зиму треба?

Це дуже важна річ. Добра господиня все повинна обчислити собі наперед, щоб восени не жити „по над стан“, або й не випродувати все без застанови, а на весні бідувати або переплачувати. Треба, щоб у господарстві все на цілий рік було рівномірно розложено.

Може не одній з вас, котра не застановлялася над такою справою, буде здаватися неможливе знати наперед, кілька чого на рік треба буде. Але то так лиш здається. Подумайте трошки, не цурайтесь палеру й олівця, а побачите, що це не таке трудне.

Ану спробуйте! Найперше обрахуйте кілька хліба печете на тиждень і кілька муки вам на це виходить. Якщо знаєте, кілька на тиждень, то не трудно обрахувати кілько на десять тижнів, а що рік має пять разів по десять неділь, ще й дві в додатку, то якщо трошки знаєте рахувати, довідається, кілька на рік

треба вам муки на хліб. Запишіть це собі.

А тепер пшеничної на клюски, пироги, затирку, булки і т. д. Обрахуйте кілька треба муки на раз, а кілька разів на тиждень варите щось з муки. Тепер знову дальше числіть як вище почерез 52 тижні. Додати кілька ще треба муки на свята, празник і ще трохи на непередвиджений випадок. І знову маєте приблизно скількисть потрібної пшеничної муки на рік.

Капусти, огірків менше-більше знає кожна господиня кілька й їй треба. Ще обчисліть бараболу, фасолу, горох й іншу городовину, як цибулю, часник і т. д.

Таксамо обчисліть здебільша, скільки треба каші, кукурудзяної муки. Все зачинайте з одної днини, далі тиждень, а там 52 тижні. А тепер як уже все обчислили кілька на рік вам буде треба, легко порівняйте: кілька чого в вас в, що можна продати, а що ні, чого тепер восени годилося б купити.

Як добра господиня зробить так як радимо, заощадить багато в сво-

їм господарстві й родина її не буде напередівку не доїдати, а восени дари Божі марнувати

Але на цім ще не кінець. Коли господиня знає, чого їй треба для хатнього господарства, так само повинні господарі об'єв спільно обчислити, кільки треба й всього паші для годівлі домашніх тварин, і тут годі йти на осліп. Ті, що належать до молочарні, вже певно навчилися після міри і ваги худобу годувати.

Так само добра господиня знає, кільки зерна й муки треба нараз для десяти курок, кільки бульби й примастки та зерна на годовання вепра і т. д. Це все зовсім не трудно при добрій волі хоч приблизно обчислити, а тоді необачно не буде запускатися на зиму з завеликим числом живих тварин, або не буде випродувати паші, коли їй на око здається, що має забагато. Тож радимо господиням: посвятить тій справі трошки уваги. В кружку „С. У.“ у своїй господарській кооперативній секції, піднесіть цю справу, попросіть навіть когось, щоб вам це краще показав. Розв'яжіть цю цікаву й важну загадку, чого вам кільки треба й приновіть до цього своє хатнє й надвірне господарство. Так поступають всі розумні новітні господині, як у містах, так і на селах.

Робім запаси на зиму.

Мармоляда в афин. Дуже легко її зробити. Беремо 4 кварта афин, дамо ще 6 винних, обібраних з лупини й дрібно покраєних яблук і переваримо це все добре в чистій кам'яній ринці. Як рідина трошки вивариться, даємо меду й цукру стільки, аби було добре солодке. Смажимо, безнастанно мішаючи, аж трохи згусне, себто не ллється цюркою з ложки, а зістав на ній дещо як виллемо. Зложити ще добре гаряче до чистих виварених слоївків (не тримати їх при тім в руці, а на столі на шматці). Як застигне, зав'язати

чистеньким папером. Так само, лиш без яблук, робимо мармоляду і з калини. Потребує більше цукру й меду. Розуміється, що розварену калину, нім дамо цукру, треба перетерти від кісток й лупинок через друшляк. Такі мармоляди смачні до хліба й добрі до тіста.

Можна теж афини й ожини понасипати в чистенькі, виварені й висушені пляшки. Закоркувати добре так, щоб повітря не доходило і заварити 15-20 хвилин в сні. Наливати студеною водою і виймати, як вода прохолоне. Спробуйте затримати на зиму афини ще в той спосіб, що перебрані чисто від листків і попустих ягід, насипаємо в кам'яний горнець й наливаємо холодною, але перевареною й трохи засоложеною водою. На верх покладаємо кружечок й каменець. Вода має бути на верху на палець зависоко, обв'язати подвійним папером. Кажуть, що коли чисто зроблені й тримається в сухій коморі, будуть свіжі цілу зиму.

Це вже кожна господиня повинна собі випробувати.

Восени яблука, грушки, сливки дешеві. Не збувайте їх за безцінь, а насушіть собі гарні запаси на зиму, буде що зварити на страви, а також на свята зробити безалкогольні напитки. Сушіть одначе не в попелі ані глині, а на лісочках, що можна їх складати і кільки шарів одні на других. Вибирати овочі добрі, здорові й нехробачливі. Розтинати на дві-три частині. Не пересушувати, аби аж підпалилися. Овоч повинен бути сухий, але має піддаватися під пальцем, коли потиснемо. Тримати в чистих мішечках. Можна сушити також помідори. Червоні, але не перестиглі помідори краємо на досить грубі качільця, розложимо їх на полотні й сушимо на сильнім сонці. Можна теж сушити в печі по хлібі. Тоді розкладаємо їх на бляхах, виложених рівненько прилятою соломкою. Як висхнуть, зло

жити до слоя, або в мішечок і повісити в провітній місці. Перед тим, як маємо уживати, намочити з 1 годину в воді, зварити й перетерти через друшляк й дати до борщу чи підливи, так само як даємо сирі.

Квасьмо на зиму рижки. Брати свіжо збирані, нехробачливі. Відкинути хвостики, а шапочки обчистити добре з піску й землі й неміючи в воді накладати в діжечку або кам'яний горнець, та добре пересипати сіллю. Приложити денцем і тягарцем. В міру, як осідають, доповняти свіжими. Утримувати чисто. Можна довго не постоять бо скорше псуються

Що сушені гриби повинна мати кожна господиня цілу зиму, не треба й казати Як не назбирали самі, купіть Тепер вони багато дешевші, як у зимі й на весні.

Щ о ї с т и.

Курятка. Вже час перебирати курятка, і перебрані когутики одні вирізати, другі добре підгодувати й продати (найліпше як можливо через Маслосоюз).

Треба навчитися різати птицю не під шию, а через горло. Точно описано й намальовано, як це робиться, у нашій книжці „Як добре й здорово варити“, що вийшла другим виданням Цю книжку обов'язково повинна мати кожна добра господиня та жіночий кружок.

Як приладимо курята до їди?

Обібрані до чиста з піря курята, треба сполоскати й справити, себто виймати кишки і воле. Пухло розрізати й викинути середню плівку, з печінки обережно витяти жовч. Вибрати очі, обтяти пазурі, ніжки спарити й обсунути жовту шкірку. Тепер сполоскати ще раз, і посоливши пекти цілі, найліпше на рожні над вуглям, або на блисі, смажуючи часто маслом. Наприкінці обсипати тертою булкою. Як курят-

ка дуже молоді, то найкраще смажити їх у той спосіб: поділити на половинки або чверточки, посолити, а потім обсушити в платку й обсипати мукою. В тарілці розбити на піну ціле яйце й легко (застромивши на вилки) обмачати кожний кусник зокрема в тому яйці. Ще треба тепер обсипати тертою сухою булкою або разовою пшеничною мукою. Тепер кладемо курятка на пательню чи бляху, на розтопленій гарячий товщ, найліпше смалець На добрім вогні обрумняти з усіх боків і зложити в риночку, хай ще якийсь час у рурі або з боку кухні доходять. Подати до них картоплі й квашені огірочки, або мізерію. Можна теж з куряток і старих курей робити потравку. Це здорова їда для дітей і хворих. Кладемо почетвертоване курятко до ринки, додамо одну цибулю, кусник петрушки, моркви, білий листок капусти, трошки посолимо й заливаємо водою, лише стільки, аби мясо покрила. Як мясо вже м'яке, тоді робимо білу запражку, себто розібемо водою малу ложку муки, вилеємо на гарячий товщ, і засмажимо так, щоб ледве трохи пожовкло. Розпустимо юшкою і вляємо трохи до потравки, хай ще раз закипить. Подати з дрібною покраяною закришкою, з котрою варилося (тільки цибулю викинемо).

До того добре розколотити свіжо зварену бараболю з трохи гарячого молока й ложечкою масла. Колотити, аж стане як пух. Картоплі подати окремо.

Медівник. Восени багато меду, тому господині повинні хоч деколи спекти медівника. Ось добрий випробований, спосіб як його зробити. Візьміть за волоський оріх масла й шклянку цукру й розтирайте валком у макітрі, на піну. Додавати по одному 4 жовтка, шклянку меду й все далі терти аж збілів. Беріть пів лісочки цинамону, 10 гвоздиків, кілька англійських перців і товчіть

у маздірі з кавалком цукру, просійте крізь ситко, й грубші кусники ще раз потовчіть аж стане все як мука. Тоді просійте це до того тертого меду. Добре, коли утрете на терці ще й сухої цитринової або помаранчевої шкірки, але як нема, то обійдеться. Розпустіть в ложці оцту малу ложечку поташу й теж вляйте до меду.

Тепер просійте по черзі повні 3 шклянки пшеничної муки, за кожною добре терти. При кінці вбийте піну з тих 4 білків, що лишилися від жовтків, і як буде тверда, вимішайте легко ложкою й вилляйте це все на бляху, висмаровану товщом й посипану тертою булкою або разовою мукою. Піч може бути по хлібі, треба тільки всадити зараз доки не простигне й затулити затулою. Аж за доброї пів години, витягнути легко й спробувати: як солімка виходить чиста, медівник готовий.

Подала п. О. Д.

Використайте осінь.

Восени в кожній доброї господині роботи по самі вуха! Вона не тільки збирає засаджені й посіяні на весні плоди, але робить запаси на зиму. В коморі доброї господині взимі знайдете всяку сушенину так овочів, як грибів, а навіть городовини. Знайдете всілякі овочі, ягоди, городовину, смажену, варену, словом знайдете всякі запаси, з яких добра господиня взимі варить різні страви, що не тільки смакують всім домашнім, але дають їм здоровля й силу. Все те можна зробити невеликим коштом.

Теба тільки вміти й хотіти. Читайте уважно все, що радимо в „Ж. Волі“. Купіть як не кожна з вас, то хоч до кружка наші книжечки: „Перерібка овочів“ та куховарську книжечку „Як добре й здорово варити“.

Але в ще один спосіб, що міг би Вам стати в великій пригоді. Організоване жіноцтво могло б у-

ладити 2-3 денні курси роблення запасів на зиму, а зокрема осінні куховарські короткі курси, щоб навчитися варити страви з городовини садовини, і т. д. Помогти цьому може в першу чергу Ваш кружок „С. Українок“, також Кооператива, якщо ви підпираєте її, як слід, та кружок „Сільського Господаря“, що певно в у вас

Виділ кружка „Союзу Українок“ повинен порозумітися з своєю філією в місті й просити її прислати когось для переведення такої науки

2-3 дні, а навіть один день уже дадуть вам велику поміч. Кооператива та „Сільський Господар“ допоможуть кружкові в заохоті своїх членок до використання такого курсу, а також і малою грошевою піддержкою.

Не прогайуйте доброї нагоди, яку дає нам осінь.

Годівельно-ветеринарний курс.

Дня 1. вересня ц. р. розпочинається на практичних курсах „Сільського Господаря“ в Янчині п'ятий з черги курс, а саме: двомісячний годівельно-ветеринарний курс.

На цьому курсі будуть вчити теоретично і практично, як годувати та плекати сільсько-господарські тварини та як помагати в наглих випадках захерінь тварин.

Окрема увага буде звернена на організацію і ведення годівельних секцій при кружках „Сільського Господаря“.

Курс обійме годівлю всіх сільсько-господарських тварин, як великих, так дрібних і риб.

На цей курс повинні вислати Окружні Союзи Кооператив по кілька кандидатів зі свого району, які по закінченню цього курсу зможуть організувати і вести годівельні секції під доглядом повітових агрономів та підготувати кооперативний збут сільсько-господарських тварин.

На цей курс можуть зголошуватися нові кандидати, які бажають закінчити цей курс. По закінченню цього курсу якщо захочуть, можуть вписатися на слідуєчі курси.

Зголошення на курси слати до дня 25. серпня ц. р. на адресу. Практичні курси „Сільського Господаря“ Янчин почта в місті.

Домашні ліки.

Добра господиня, а також кружок „С. У.“, що має домашню аптечку, повинен придбати собі різних домашніх ліків. Ось декотрі з них: Центурія, вона побуджує охоту до їди, помагає в хоробі шлунка. Збирати ціле цвітуче зілля лише без коріння. Сушити, як і всі інші рослини, в тіні, на провітрів місці, а не на сонці.

Дуже потрібний в хаті пахучий романонок. Збрати неперецвілі голівки. Напар з нього пемо проти болів чи корчів шлунка, при кольках. Даємо й маленьким дітям легко засолодженого чайку з романоку. Напаром з романоку промиваємо рани, миємо волосся. Скрофулічних діток добре купати в романоку. До такої купелі додають ще вивару коріння з татарського зілля, материнки, березових пучків, голівок з хмелю. Дуже добре собі насушити чисто обмитого, дрібно посіченого коріння гавезу (живокости). Вивар добрий проти кашлю, при ослабленню шлунка і др. В коріню лопуха добре миги голову. Безумовно в кожній хаті повинен бути добрий запас сушених афин. (черниць). Це найкращий лік проти бігунки, болю шлунка. Треба мати теж запас кмину на зиму. З нього варимо дуже здорову зупу, (юшку), даємо до хліба, до капусти. Молоденький кріп мож затримати на зиму в той спосіб, що пересипаємо сіллю, втовкаємо й прикладаємо денцем.

Праця в жіночих товариствах.

Що робить наше жіноцтво в Журавенщині?

У 33 числі кооперативного часопису читаємо дуже сумні вісті про Журавенщину. Не розвивається там, а радше упадає кооперація, байдужіє нарід і до інших культурних справ, а був це колись один з найкращих районів Стрий-

щини. Заглядаємо в свої книги, цікаві, що там записане про Журавню й околицю. Переконаємося, що так само сумно. Колись існував там жіночий кружок при читальні „Просвіти“, передплачував „Ж. Д.“, але, не доплативши передплати, десь розплився. Було з кілька передплатниць в Журавні й околиці і таксамо мусили висилку часопису задля неточної передплати й великих боргів припинити. Не дивота, що тепер усі дрімають сном блаженним. Нема їх кому збудити. Але чи не сором міському жіноцтву байдуже спати твердим сном в той час, коли в сусідній Стрийщині кружки „С. У.“ так гарно розвиваються?

Ану, жінки, пробудіться, засороміть муштин! Візьміться до роботи! Заложіть собі кружок „Союзу Українок“, заінтересуйтеся й кооперативно вступайте в члени її; помаленьку складайте уділи й беріть кооперативні справи в свої руки.

Ми вже бачили повіти, де жінки у громадській праці перед ведуть. Чи ж не може бути цього й у Вас?

Як братись до цього? — спитаєте.

Хіба ж знайдеться дві-три жінки чи дівчини, цікаві до громадських справ? Хай запросять опісля на нараду відпоручниць „С. Українок“ зі Стрия, це ж не так далеко. Зробіть ширшу анкету не тільки для місцевих громадян, але й для околиці. Побачите, що справа піде. Тільки охоче, відважно! Ждемо вістки з Журавна! Дамо добру пораду, тільки озловіться!

Ріжне.

Чи вертаються Габсбурги? Ходять чутки, що Австрія має знову статися цісарством. Цісарську корону мав би носити кн. Отто, син покійного Карла. Чи вдасться побачити цісареві Зиті сина в короні — час покаже. Цісарева однак свято вірять, що так станеться.

Конкурс чистоти. Жін. секція кружка „Сільського Господаря“ в с. Буянах перевела конкурс чистоти помешкань, хатньої обстанови та начиння В конкурсі взяло участь 4 дівчини й 6 жінок, членів секції За найкращу чистість і старання одержали нагороди: першу — заміжня жінка п. Ярина Легеза, другу панна Ефрозина Куделя.

5 золотівки срібні тратять вартість з днем 30 вересня 1934 року. Ці гроші треба заздалегідь виміняти до 30 вересня 1936 р.

Не має податку оборотового від продажу городовини, овочів і ін. на своєю вої Це мусять наші господарі знати.

Ва редакцію відповідає: М.Ставнича. В друкарні М. Бойчука в Коломиї 30/8—Ч. 118.

Додаток безплатний до часопису
„Зіночка Доля“.

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля“
**ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА**

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля“).

Рік III.

Коломия, 15. вересня 1934 р.

Ч. 18.

Учасниці п'ятиденного куховарського курсу в Лісниках біля Бережан. Посередині — учителька п. М. Гаврилів; ліворуч — голова кружка „С. У.“ в Лісниках п. М. Гаврилів. (Гляди допис на 5 стор.)

М. Бобикевичева.

ПІСНЯ.

Скоро васвітають ворі,
Гимн несеться вже в простори:
Все живе, як тільки знає,
Всевишнього величає.

А кожне у своїй мові
Виспівує пісню любови,
Чути голос щebetливий:
Хвала Тобі, Боже мильй!..

А людина, що надмірно
Обдарена так прихильно,
Що весь світ в дарі дістала,
Щоб Тебе не прославляла?

Скоро очі розкриваю, —
Пісню дяки вже співаю,
З уст моїх мелитва лється..
Так все, доки серце бється..

Доки в грудях серце бється,
Я одну лиш просьбу маю:
Про опіку для України
Я все Господа благаю..

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двотижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкряю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Вавкова, 37. Редакція „Жіночої Волі“. Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zino- cza Dola“.

Передрук статей дозволений лише за поданням джерела.

Від чого починати працю в новооснованім жіночім кружку.

— Пані редакторко, гості до вас, — чую голос одної з своїх редакційних помічниць.

Відхилию двері від своєї кімнати: якісь три жінки. Дві господині й одна дівчина.

— Прошу, чим можу вам служити?..

— Ми до вас з великим проханням, пані редакторко. Були ми в філії „С. У.“, але пані ще не повернулися з вакацій.. Тож до вас звертаємося..

— Прошу, говоріть, — кажу.

— Та то так. Оснували ми в нашому селі кружок „Союзу Українок“. Жінки повписувалися в члени, вибрано виділ.. тай на тому кінець.. Десь по інших кружках жінки інакше працюють, але їм допомагають пані з міської філії.. Наше село далеко від міста, тож допомоги нам ні від кого надіятися, самі ради дати собі не вміємо.. Просимо порадити: від чого почати? Чим і як зацікавити наше жіноцтво?

— Я вже вам не один раз радила і дійсно нічого нового не можу до того, що сказала, додати.. Щож пораджу, коли не хочете слухати моєї ради?

Жінки в одній хвилині зніяковіли. Незрозуміло подивились одна на одну. Сміліша відізвалася:

— Пані редакторка помиляються.. Певно до іншого села приїжджали, а думають, що до нашого..

— Ні, — кажу, — і вам теж я радила.. Ану бо пригадайте собі „Жіночу Волю“ з червня: не було там написано „Над чим радити в жіночих кружках“? А ви кажете ще, що я вам не радила.. А в останнім числі „Ж В.“ з вересня також подала я вам таку статтю-загадку „Ану розв'яжіть цю загадку“. Таж над розв'язанням тієї господарської загадки було б уже добре над чим троє сходилин радити..

— Та — бо. видять пані редакторка.. наш кружок ще молодий.. ще не маємо грошей, щоб передплатити собі „Жіночу Волю“.

— А в селі ніхто не читає жіночої газети?

— Та якось ніхто.. — відповідають засоромлені,

— От бачите, до чого воно доходить.. коли в цілому селі нема ні одного числа „Жіночої Волі“. Якби ви мали газету в себе, то не потребували б кільоетрами за „радами“ ходити, бо все знайшли б у своїй газеті. Моя рада вам така: за перші вкладки, що їх зложать членки. передплатіть собі зараз „Жіночу Волю“. Це ж коштує тільки 2 злоті на рік!.. Хай одна прочитає її насамперед вдома.. потім цікавіші статті хай читає в голос на сходах, а жінки хай вискакують свої думки: в чому варто, а в чому не варто послухати рад „Ж. В.“

Та вже, коли ви тут, скажу вам: не беріться ви відразу за такі поважні речі, як фестин, концерт, вистава, свято. Це прийде потім саме.. Почніть від нарад, як удержати в хаті найбільший лад та чистоту як треба доцільно відживлювати родину, а головно діти, як робити на зиму запаси овочів, городовини. Почніть боротьбу з найбільшим ворогом наших хат — алькоголем., Порадьтеся над уладженням куховарського хоч би короткого курсу..

А найголовніше — сходиться до кружка й читайте, читайте.. А зі своєї газети ви всього довідаєтеся, що далі робити...

По очах бачу, що моя рада їм довподоби. Виходять, дякують. Аж тут знову відізвалася та сміліша:

— Пані редакторко, ми хотіли б прочитати й те, що ви вже радили в попередніх числах „Ж. В.“ Чи.. не могли б ми дістати „Ж. В.“ з минулого року — по зниженій ціні?

— Добре! — сміюся — Хай буде це вам на завдаток вашої освітньої роботи.

Вертаюся в хату дійсно вдоволена.

Др. Роман Могильницький, Рівне.

Як конечно забезпечувати господарство водою?

Куди ні зайдеш у наше село, бай-дуже в котрій закутині нашої землі, все і все зустрічаєш ту саму дивовижність. Наші люди носять воду часами за пів кілометра, а то й більше. А пригляньтесь: звідкля і яку то несуть воду? То нераз аж мороз по шкірі пройде. Беруть воду з калюж, з потоків, брудних копанок, ставів, річок та сам Бог зна звідкля. Уже гаразд, коли в яма, наче криниця, що її старими дошками обгородили. А яка там вода? По дощі туди спливають гноівки звідусля; біжить туди вода з вулиць, біжить з подвіря. А вліті вся вода зелена, аж роїться від усяких водних комах, хробачків, стоніг і сам біс зна чоґо.

А якби ви, кохані люди, та поглянули на он ту воду крізь шкла, що побільшують, то ви б аж тоді побачили, як та ваша вода рухається, як у кожній краплі сотки тисяч всяких заразків, спричинників різних недуг, плаває. Не дивниця та-кож, що такі недуги, як тиф червінка та інші раз-у-раз появляються серед нашого селянства.

Отож пора це змінити. Пора вже раз подбати про добру та чисту воду. Наші люди навіть не припускають, як важко буде за добру воду у майбутній війні. Таж будуть з літаків затроювати криниці та всі збірники води. Будуть її ворожі війська навмисне псувати, щоб люди гинули та мучилися від спраги. Про це наші люди й не знають, а тому й не думають. А як теґер не подбають про забезпечення собі доброї води, то потім буде пізно.

Отож як подбати про добру воду? Бідні селяни мусять гуртом складатися та копати й цементовим цембринням викладати глибокі криниці. Згори на цембриння треба накласти добру плиту, що щільно прикривала б криницю. Можна дружно всюди покопати такі криниці, бо копати хіба може кожний чоловік, а на цембриння може зложитися кілька сусідів разом і тоді на кожного припаде не так то багато платити. Але тут хочу подати пораду заможнішим господарям. Отож найкраща безпека доброї води на всі випадки, навіть на випадок війни, буде тоді, коли господар буде мати **верчену або биту криницю** і то не на дворі, а **таки в хаті та у хліві**, а бодай лише в хаті. Замість бити криницю на дворі, треба її бити в сінях або в пивниці, а від головної рури, що тягне воду із землі, треба пустити бічну відногу руру поїд землю до стайні, або навпаки, залежно від того, де бито криницю. Тоді матимете воду в кухні та стайні з тої самої криниці. Декому може стане дивно Як це!? Досі все казали криниця мусить бути далеко від гноівки, аж тут нараз: бий криницю у хліві! Отож треба знати, що доброю є лише т зв. ґрунтова вода. А вона в завсігди глибоко під досить грубою непропускарною верствою ілу та глинки. Тому до цієї ґрунтової води ніколи не може дощева вода дійти безпосередньо, а тим самим занечистити її. Рури би-

тої криниці щільно obtулені землею, а поодинокі рури мусять бути сильно і щільно одна в другу позакручувані. Тому до помпи ніяка нечистота дістатися не може, особливо тоді, якщо помпу вцементувати якогось пів метра в землю. Тому то бити можна криницю дебуть

Отож коли зладите собі таку криницю, тоді матимете воду і в стайні..

Кошти збільшаються лиш на стільки, наскільки коштуватиме ще друга помпа у кухні або стайні. Таким робом не треба буде двигати воду особливо на „цебри“ для худоби, вода не буде дуже холодна, що завжди шкодить худобі тому, бо вимагає, щоб тіло худоби її в шлунку спершу розгрівало. Остаточо на випадок війни таке господарство матиме забезпечену здорову воду в відповідній кількості. Треба про все заздалегідь дбати, бо як буде війна, то вже годі буде тоді думати про все нараз. Треба нам покидати нашу байдужість та легкодумність. Бо хто сьогодні не старається забезпечитися на майбутнє, того майбутня війна певно до щенту знищить.

Й. Ю. Федькович.

Хто винен?

[Уривок].

По весіллю забрав молоду з собою. Посагу і ниточки не хотів.

— Нащо мені, — каже, — посагу, нащо мені віна, коли в мене скриня грошей в земнику.

Поїхали.

По новій господі ходить Калина мов не по свому світу. Все лиш він один їй на гадці. Що старий не вмовляв, що не діє — дарма.

Одної неділеньки сидять собі обидвоє, одно в один бік дивиться, а друге в другий, ні чичирк аж тут уходить у світлицю легінь молоденький, увесь чорно убраний. Поклонився.

— А відки легінь? — пита старий: — куди дорогою?

— Буковинський — каже — іду служби шукаючи.

— Наймися в мене.

— Та добре.

— А що правиш?

— Що другим даєте, то й мені даєте, — каже.

— Згода. Просимо ж у хату.

Старий сказав, та й пошкатульгав у коршму. Бачив він свою недоленьку, тай топив у горівці. День в день у коршмі напивається.

А молода молодичка дома умліває.

— Марку, коханячко моє незабутнє, іди, іди від нас, не рви моє серце.

Він за кресаню:

— Іду, — каже, — до Черемошу глибокого не далеко.

Вона його за ручку:

— Не йди, — каже, — або — мене бери.

Остались обое, обгорнулись, й нічого не говорять, лиш плачуть. А він нарешті промовив:

— А чого тобі, — каже, — по під вічка такі синці? Чого голубко?

Та й знов став цілувати.

— Нелюб убиває, — каже. —

Ох, Марочку, серце моє, коби ж то ти знав, як він бє! ох, да якжеж він мене бє! — А ти не чув?

— Чув, голубко моя нещаслива. Продав зараз і ґрунтик і хату, а сам пішов сюда. Буду, гадаю собі, до їх в найми проситься, та й не дам мою квітку толочити. Я тебе не дам, крішочко моя.

Так говорив, обіймаючи її як голуб голубку.

А старий із коршми. Пяний-пяний! — Та й до жінки;

— А чому ти мене не любиш, га? — Ти сяка така дочко!

Вона мовчить.

— Чому ти мене не любиш, я тебе ще раз питаюся?

Вона мовчить.

— Ех! — Відмахнув сокирою,

та хоче її в голову; а Марко лап за руку:

— Стій!

Марко був сильний хлопець. Старий згвалтував та пустив топориче, а сокирка відвинулася, та йому право в чоло. Відразу пав без душі.

Помагайте собі, а не чужим.

(Під увагу кружкам „С. У.“)

Коли їхати нашим краєм, так і видно: по полях, понад річки попід хати — коноплі. Добре це. Видно, наші жінки дбають про те, щоб рідня їх мала в чому ходити. Але.. мимохіть приходить думка: скільки то разів треба було піднести таку деревляну терлицю, щоб коноплі замінились в повісмо? Скільки часу й сили забере жіноцтву ця тяжка праця?

А прецінь в вже на світі така машина, що сама тіпає (тре) коноплі й заощаджує жінкам не тільки багато часу, але й праці та здоровля. Без труду, без клопоту машина зробить за жінку за дві години те, на що потребуватиме кілька днів праці.

Але: машина така не дешева й купити її одній господині майже неможливо. Та — на це в спосіб. По деяких селах жіноцтво вже й узялося до нього й хвалить його собі. В такому селі всі жінки в членами кооперативи, всі й усе купують у своїй кооперативі. Через це кооператива розростається, збагачується і як нагороду може своїм членкам купити машину до конопель. Деякі кооперативи покупували своїм членкам прибори до прання, як: котел, машину до викручування білизни, магель тощо. Ті кооперативи, що добре дбають за своїх членок передплатили їм жіночий часопис „Жіноча Воля“.

З того виходить: хто дбає, той має. Як піддержимо ми кооперативу, то кооператива допоможе нам.

Декотра з вас може й подумав

собі, що тепер вже запізно на машину до конопель, тож — шкода вже записуватись.

Ні, ви запишіться тепер, щоб ваша кооператива могла так збагатитись до року, щоб вам не тільки машину до конопель, але й „Жіночу Волю“ для кожної передплатила!

От помагають жидам-крамарям жінок в шовки одягати та на купелі висилати! Помагають за власні гроші жидам синів на „докторів“ виучувати, та каменіці будувати. Не дивіться, що вони в будень цибульку гризуть тай обідрані ходять. Ви подивіться, як! хмари їх на наших літництвах щороку! Подивіться, прозрійте і пожалійте самі себе. Не лакомтеся на жидівський крам! Він і гірший, і не такий чистий, як по наших крамницях!

То ж, дорогі читачки, майте вже раз розум! Перестаньте вже раз збагачувати чужих! Вписуйтеся в члени кооперативи (хоч би вже і ваш чоловік належав туди!), сплачуйте уділ, чим можете (збіжжям, яйцями). Ідьте на збори кооперативи. Вибирайте до виділу й розумних жінок (може менше манка буде!). Обговоріть справу купування по своїх кооперативах на сходинах кружка „Союзу Українок“. Хай кожна з вас прилюдно зобов'язеться, хай заприсягне для свого і українського народу добробуту — купувати тільки по наших кооперативах!

Наш клич: в єдності сила!

Праця в жін. товариствах.

Лісники б. Бережан.

(До світлини на 1 ст.)

З кінцем березня ц. р. в почину філії „С. У.“ в Бережанах перевела п. Марія Гриневич в Лісниках біля Бережан для членів кружка „С. У.“ у тім селі п'ятиденний курс варення. Курсисток було 15 і зацікавлення курсом в їх боку було велике. Курс закінчено спільною зняркою, яка для всіх курсисток буде певно милим спомином спільної науки. Удатне переведення курсу треба в великій мірі завдячувати голові кружка в Лісниках Марії Гаврилів, що відступила на курс свою хату.

ЧАСТЬ ГОСПОДАРСЬКА.

Що для наших садів і городів потрібне.

Ось яку цікаву статейку читавмо в одній з німецьких газет, що виходить у Відні. Пишуть там:

„В часі гострої зими в 1928/29 р у багатьох садах вигнили або на пів посохли слинкові, оріхові, морелеві та інші дерева. Ще нині бачимо по садах багато дерев напів засохлих. Такі дерева повинно обчистити або іншими заступити. Австрія має дуже добру почву для овочевих садів, а чого бракує, то в кожній громаді вишколеної сили, що уміла б сади закладати та їх удержувати. Буває, що в дворі в садівник, але він не має часу на те, щоб громаді пораду дати та помагати. Але ж і рівночасно в нас сотні молодих, безробітних хлопців, що хотіли б працювати, а не можуть знайти жадної праці. Чи не могло б село вислати своїм коштом такого хлопця до господарської школи чи до доброго садівника, щоб він міг скінчити садівничий курс? Тоді міг би бути в кожній громаді свій власний садівник. Не думаємо про те, щоб цим йому забезпечувати сталу пенсію, що при нинішнім положенню села в дуже трудно. Він тільки мав би обов'язок ходити від саду до саду, сповняти те, що конечно для плекання саду, себто, садити дерева, щепити, чистити, підтинати, підгноювати й взагалі дбати про те, щоб садки не дичили, й не збавлялися, як то на селі буває! За це брав би відповідну денну платню. Особливо оплатилося б звернути увагу на плекання карлуватих, скороспілих дерев; а також — на шляхетні роди дерев, що найкраще удаються, коли розіпнемо їх на стінах будинків або парканах. Є багато будинків, що їх східні й південні стіни можна б було покрити шляхетними родами де-

рев та кущів і мати з того не тільки прикрасу, але й велику користь. Такі дерева не тільки не шкодять будинкам, але навпаки — витягають зі стін вогкість, а крім того овочі дають прибуток. Такий садівник повинен їх відповідно підтинати й уважати, щоб у них жадні шкідники не плодилися. Можна б теж засаджувати дерева по межах, попри дороги й там про них дбати, що також принесло б селу великі користі.

Таким способом можна б на весні замість спроваджувати дорогі овочі з Америки чи Канади, самим добре продавати“...

Подумуймо й ми: коли такий освічений нарід, як німці, відчував потребу фахової сили, так що ж ми маємо казати? У нас, правда зацікавилися люди садівництвом, але беруться до нього без фахового знання, садять щобудь і якбудь. не плекають опісля дерев як слід — і знеохочені — що нема з того сподіваної користі! Садок, як і городовина, потребує старанної управи!

До речі: такий садівник сільський міг би і в управі городовини дати добру раду, що під містами певно оплатилось би.

Подумаймо над цією справою, жінки!

Поради доброї господині.

Маю великий город, садок, багато часу посвячую тому, щоб у ньому все якнайкраще використати. Тому й хочу поділитися своїм досвідом з читачками „Ж. Волі“.

Насамперед садок. Тепер восени визбируємо якнайстаранніше всякі гнилички, падальниці, так щоб під деревами ніч го не залишилося з того на зиму. Якби так зимувало, то другого літа овочі ще більше хробачливіли б.

В дерев обчищуємо кору, щоб і там не збиралися комахи, й

не накладали б явчок, що опісля перемінюються на шкідників дерева. Білю дерева й накладаю на пні липкі паси, щоб з землі не налізло тої погані на дерева.

Всі „вовки“, дикі парості обтинаємо. Так само не сміє залишитися ні одна суха галузка. Де корони загусті, гілочки туться одна об одну, там пилочка в роботі, бо густі галузки родити не будуть. Мураву скопаю, землю підмішую компостом. Овочі з дерева ніколи не обтрясаю, хіба що хочу вжити на повила чи мармоляду. Всі інші зриваю руками. Грушки чи яблука підношу дегори, через це легко зриваються від хвостика. Зараз же в садку сортуємо: найкращі на тримання чи на продаж, гірші на господарський ужиток. Ніколи, навіть на продаж до міста, не везу яблука в мішку. На це маю кошті, пачки, перекладаю листям уважно, щоб не потовклися й виглядали апетитно. Через те скоріше продаю й дістаю ліпшу ціну.

Запам'ятайте собі ці доброзичливі поради. Ніби нічого в них нового, але принаровіть їх в господарстві, а побачите, що оплатиться це вам. Додам, що зимові овочі повинні вистоятися на деревах, бо інакше псується легко.

Городовина. Із збіркою городовини не спішіть. Восени вона найкраще росте, а що ліпше виросте й дозріє, то краще тримається. Капусті не шкодять і малі приморозки. Так само петрушка, салера, пори. Вибирати оскільки можна руками; коли ж викопуємо, то треба дуже уважати, щоб не покалічити, не потовкти, бо скоро псується. Частину петрушки лишайте в грядці на зиму. Прикрити зверху галузками соснини або солом'яним навозом. Взімі буде свіжа закришка й дорожче можна продати.

Чи знаєте, що капуста на зиму найліпше тримається, коли виберемо її з корінням? Одиноке, що не повинно перестоювати на пні, то огірки й помідори. Не добре роблять

господині, коли дають огіркам жовкнути. Чи на продаж, чи на квашення, треба брати огірки невеликі, тверді, зелені. Помідори перезрілі теж не надаються на продаж.

Робім запаси на зиму.

Квашення огірків.

Огірки на квашення збирати по дощі, вранці по росі не зволікати, але зараз же квасити. Як нема зараз часу, їх треба покласти в холодну воду й винести в холодне місце. Квасити треба молоді огірки, бо старі мякнуть скоро.

Щоб огірки пахли й були тверді, треба наготувати ріжного зілля: кропу, чебрику, листя вишні, чорних порічок, дуба, хрину, часнику, перцюги. Щоб огірки держались зелені, треба дати на кожне відро ропи 1 ложку салітри.

Молоді, помиті огірки скласти верствами в випарену, чисту діжку, перекладаючи зготовленим зіллям. На верх наложити грубо зілля. Приготовити ропу: — на одно відро води 40-50 дека соли. Залити огірки ропою. Винести в льох, накрити чистенькою шматкою, зверху покласти маленький тягар, щоб тільки притримував кружки, а не роздавлював.

Квашені помідори.

З радістю можна завважити, що наші люди по селах навчилися вже їсти помідори. Помідори дуже здорові. Може найздоровіші з усієї городовини. Можна їх теж квасити в той сам спосіб, що й огірки.

Не марнуймо каштанів!

Часто бачимо, як овочі диких каштанів по городах чи при дорогах вкривають землю й ніхто їх не збирає, хіба діти для забавки. Це шкода, бо з каштанів можна мати немалу користь. У малій кількості можуть служити, як домішка до корму свиням та дробові. Але ще більшу користь має господариня в господарстві, коли зробить собі каштанову мучку, що в багатьох

випадках заступити мило чи мильний корінь. Зробити так: обібрати свіжі каштани з твердої лушпини й пократити каштан на тонкі платочки, Усушити їх добре (лиш не спалити), а опісля змолоти на жорні чи в ступі. Порошку того вживавмо до прання кольорових, вовняних речей, до мигтя рук, до шуровання підлоги, коновок, столів, лав і всіх інших деревляних посудин та статків. Свіжі каштани теж можна варити й прати в тому вовняні кольорові речі. Не тільки пустять плями, але матерія набере легкої штивности й стане як нова.

Добра рада дівчатам.

Дівчата! Знаєте, що найкраще вимнете волосся сирваткою? Дуже чистенько вимивється й все тіло сирваткою, лице став біле, гладеньке.

В сирватці добре виперете й вовняні речі, хустки, спіднички, каптаніки. Так само добре переться все в виварі з каштанів та мильного коріння.

Що їсти.

Кукурудзу цілі шульки треба варити того самого дня, коли зірветься, а як другого, то додати цукру до води. Брати до варення саму мелоду з молочком. Варити в лушпині, буде солодша, але зате довше вариться.

Зернята кукурудзи. Зістругати ножем зернята з дуже мягкой, солодкої кукурудзи. Дати до ринки й підляти тільки води, щоб кукурудза не пригоріла. Варити 20 хвилин; опісля додати солодкого молока, або сметанки, рівну ложку свіжого не топленого масла, трошки соли, хто хоче трошечки перцю. Варити ще 10 хвилин і подати. Буде солодша, коли зернята варити в тій воді, в якій варилися качани.

Кукурудза в фасолею. Взяти пів кварта свіжої молодой фасолі білої, наляти до неї води й дати кілька молодих качанів кукурудзи,

з яких зістругано зерно окремо. Як фасоля буде мягка (за пів або три чверти години), вибрати качани, а вкинути зерно з тих качанів. Варити ще з чверть години. Додати пів горнятка сметанки, соли, хто хоче, трошка перцю, й масла завбільшки яйця. Розігріти й подати гаряче.

Ріжне.

Небувала операція очей. У лічниці в Лондоні переведено операцію очей жінці, що вже 35 років як осліпла. Лікарі попробували „полатати“ сліпе око здоровими частинками ока другої людини, якій то власне треба було ті частинки ока викраяти. Операція вдалася. Жінка, що осліпла була в другім тижні свого життя, мусить тепер кілька місяців несити перевязку, щоб полатані частинки ока зрослися. Є повна надія привернути тій жінці вір. От такі то чудеса діються на Божім світі, що навіть сліпим вір привертають!

Користайте в науки. Рільничо-господарська школа в Шибаліні п. Бережани Наука треває 2 роки, а починається 5 листопада. Приймається сільську мелодь хлопців і дівчат у віці від 14-19 років, що покінчили найменше сільську школу. Подання треба вносити на адресу: „Рільничча школа“, Шибаліні, р. Brzeżany, до 15 жовтня. До подання долучити: життєпис, метрику, шкільне свідоцтво й зобовязання родичів, що будуть платити

Оплата за науку, харч і мешкання разом 28 зл. При запитах треба долучити значок на відповідь. Хто тільки може, хай висилає своїх дітей на науку. Певне те: чого там навчатися, втроє поверне вам видатки удержання дитини в школі.

Не дайтеся збаламутити. Подеяких наших повітах кинулися жиди закладати молочарні й всіми способами стараються втягнути наших несвідомих селян. Не дайте збаламутитись! Памятайте: український хлібороб належить до своєї молочарні під знаком „М. С.“

Жінки! Памятайте про те, щоб вислати (спільним коштом з громадою) жінку зі свого села на акушерські курси до Львова. Памятайте. В кожному селі мусить бути своя акушерка.

Певне, що цього не знаєте, що в Стрию, Лани, 51, виходить місячник для поширення городництва й годівлі дробу під назвою „Український город і дріб“. Передплата до кінця року 3 зл. Ціна одного примірника 50 сот. Газета дуже корисна й потрібна в кожному господарстві. Варто, щоб бляхце познайомитися з нею.

Dodatek bezpłatny do czasopiśma
„Żinocza Dola”.

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля”
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля”).

Рік III.

Коломия, 1. жовтня 1934 р.

Ч. 19.

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ КНИЖКИ.

Скарби неоцінені — українські книжки. В місяці жовтні купіть
бодяй одну - дві книжки. Але — всі, громадно!..

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двотижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкраю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк. доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Вавкова, 37. Редакція „Жіночої Доли“. Kótomuja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zinocza Dola“.

В Румунії — річно — 50 леїв. На 6 місяців 30 леїв. Замовляти: Dmytro Herodot, Strada Delea-Veche, 45 Bucuresti, IV.

Передрук статей доволений лише за поданням джерела.

Скоро вибиратимемо громадську управу.

Де то давно чував хто, щоб жінка інтересувалася не тільки господарством, дітьми, але й політикою?

А от тепер так в й мусить бути. Коли маємо повні політичні права, то мусимо їх гідно використати.

Перед нами може вже в найближчому часі вибори до громадських рад. Ми, жінки, маємо право й обов'язок не тільки вибирати громадську управу, але бути й самі вибраними. Не легковажмо собі цих справ. Коли нас, жінок, є половина села, то і в раді, як не пів-на-пів, то хоч четвертина жінок повинна знайти своє місце. Тому виділи жіночих кружків „С У.“ повинні зійтися, об'єднатися: котрих зпоміж своїх членів пропонують перше до виборчого комітету, а опісля й до ради, та сміло домагатися того, щоб громада в селі взяла під увагу жадання організованого жіноцтва.

Не забудьмо теж, що на радних треба подавати не так багатів та крикунів, як людей чесних, смілих, свідомих, розумних. Припилювати цього. Це не тільки наше право, але й наш обов'язок. Може тоді буде в радах менше хрунів, підлизайків і менше зловживань громадським добром.

Голосувати мають право всі громадяни, не позбавлені горожанських

прав, що покінчили 24 рік життя й замешкують в громаді принайменше один рік, або мають там свій нерухомий маєток. Щоб мати право бути вибраною до ради, треба мати скінчених 30 років.

Комітети виборчі, в яких, як сказано, повинні бути жінки, мають заздалегідь уложити список кандидатів на радних та заступників, бо подати його буде треба зараз другого дня після того, як віт оголосить день виборів. Один такий список має підписати щонайменше 30-40 управнених виборців — однаково жінок чи чоловіків. При кожнім підписі треба подати ще й число дому, а як в, то й назву вулиці, де мешкає.

Після проголошення дня виборів буде виставлений список управнених до голосування. Треба зараз перевірити: чи всі, що мають право голосувати, списані там, а також — чи не подано кого такого, що не має до цього права (неживого, незамешкалого в громаді, позбавленого громадських прав).

Ці громадські вибори відбуватимуться на підставі нових, дуже складних законів*). Треба буде перед тим добре довідатися, в який спосіб голосування переводитиметься, щоб не дати себе збаламутити. Тому жіноцтво наше мусить пильно брати участь у всіх наших виборчих нарадах, що повинні відбуватися по селах чи містах. Вибори ці дуже важні. Вибрані сільські радні будуть опісля вибирати управу збірних громад, а тамті знову повітову.

Пам'ятаймо про це, жінки, й не приспім переважної для українського села справи.

Як то давно бувало.

Наїзд татарів.

1) Даниле, дай Галич!

Важкий, гарячий воздух ніяк не прохолоджувався, хоч сонце вже зайшло. Тихо було... вітрець не сколихнув листочком...

*) Гляди ч. 38 газети „Свобода“.

— Буде буря, — говорили дружинники галицько-волинських князів — Данила й Василька, що сиділи або лежали цілим гуртами на замковім подвір'ю в Дороговську. Всі вони припорошені, змучені. Важка зброя їх, панцирі, шеломи, тощо лежали побіч них. Багато з лицарів мали перевязані рани, декотрим кров заціпеніла на необв'язаних. Видко йшли з бою.

Ліниво снувалася бесіда:

— Ну, і дали ми доброго прочухана мадярам! — чванився молоденький чорновусий дружинник.

— А князь Ростислав накивав п'ятами аж за Карпати із своїми приятелями.

— Загубив свій княжий вінець під Ярославом — поважно додав старший боярин: — і наші князі, Данило й Василько, таки вже стали однокими панами Галича й Волині.

— Може трохи спочинемо по тяжких змаганнях, — зідхнув один і другий.

— Ти вже б хотів відпочивати, хоч щойно недавно вступив у службу до князя Данила — говорив сивий, як голуб, але кремезний ще боярин до молодого лицаря, — а я вже понад 30 літ із князями злучив свою долю. Але хіба вже настав час відпочинку, бо останній ворог Данила і Василька — князь Ростислав по програній утік. Може заблісне сонце мира над нашою галицько-волинською державою...

У відповідь бояринові десь далеко загуркотів грім, за ним другий, третій, щораз сильніший. Із заходу небо темніло, блискавиці перетинали срібними мечами небо. З'рвавсь вихор і закрутив туманами пороху, гнів столітніми деревами.

Лицарі ховались, де хто міг...

Тимчасом побідні князі брати Данило й Василько сиділи в великій замковій салі. Говорили про останню свою перемогу коло Ярослава й снували пляни на майбутнє.

— Тепер візьмемося за відбудову знищеного війнами краю, — мовив Данило: — Утвердимо державу замками, наладнаємо мирну працю населення. Забезпечимо добуток селян, ремісників і купців. За валом дужих лицарських військ зацвіте наш край добробутом.

— Миром і ладом — додав Василько...

У тій хвилі незвичайно гострий блиск лискавки освітив у сутінках сповиту кімнату — а враз страшний гук грому потряс мурами замку. Князі здригнулись і перехрестились.

— Іде буря, треба захистити людей, змучених походом! — і Данило видав в одну мить відповідний наказ примісти лицарство в замкових забудованнях.

Ішла буря, стихійна, грізна. Темряву ночі освітлювали грізні моргання лискавиць. Вітер ломив столітні дуби, дощ лив струмками... Люди в німій тривозі сиділи по кутках кімнат коридорів...

Враз між одним ударом грому й другим, за замковою брамою заграв пронизливо ріг. Хтось хотів пройти в замок.

— І хочеться комусь у таку зливу — зачав говорити дверник...

Князь Данило дав наказ впустити незнайомих; може хочуть схоронитись перед бурею...

Цікаво гляділи на приїзших.. У браму віхало на невеликих конях з розмахом з десяток якихось кудлатих в перемоклих кожухах вершників. Лискавиці освічували їхні оброслі космиками волосся дикі обличчя. Скисні очі хитро розглядались кругом.

Висунувся один із них наперед і, сидячи на коні, кричав:

— Я, Могучий, посол мого пана і володаря всіх володарів, хана Бату — до князя Данила!..

— Татари, татари — татарські послі — пішов гомін між українським лицарством.

Данило, що вийшов з кімнати привітати незнамого гостя, підняв праву руку вгору і сказав:

— Ось я, ввійди до кімнат і перекажи, що хоче твій пан від нас.

Могучий приклав праву руку до грудей і сказав:

— Мені ніколи довго баритись. Скажу тут. Мій пан Бату каже переказати тобі: Даниле, дай Галич!

Ще не успіли всі як слід зрозуміти його слів, а вже Могучий із татарами завернув коні й погнав брамою у пільму ночі.

І здавалось усім, що то не дійсність, а якийсь кошмарний привид... Дехто хрестився і плював в сторону, куди відіхали татари, приговорюючи: „А щезни, пропади, пек тобі і осина“... Було це майже сімсот літ тому. (Що потім було, скажемо в черговому числі).

Д. Ф.

Жовтень — місяць друкованого слова.

Книги — морська глибина:
Хто порина в них до дна,
Той, хоч і труду мав досить,
Дивнії перли вносить..

Так сказав Іван Франко. А другий наш поет Яків Щоголів так оцінив книжку:

Вчіться, діти, мудра книжка
Скаже вам чогось багато
З того, що колись другими
І посіяно й пожато...
Тільки ви не озивайтесь
У книжках на кожен голос:
Геть відкиньте чорний кукіль —
Вибирайте чистий колос...

Отже не всі однаково варті книжки, й не всі часописи однаково пожиточні й корисні для нашого народу.

Чому? — питаєте нас, дорогі читачки.

Тому, що книжки пишуть різні люди, з різною метою. Ось, наприклад, більшовики на радянській Україні багато понадруковували книжок,

в яких говориться проти релігії, проти Бога; або — проти господарів, землеробів. Такі книжки для нас шкідливі.

Знову й не всі часописи мають однаково вартість: є пожиточні, а є й шкідливі для народу.

Як же тут розібратися: що корисне, а що ні?

Богу дякувати, наш народ уже не настільки темний, щоб не відрізнити чистого зерна від кукіля. Тай має де засягнути пораду. Наші загально народні товариства, як „Союз Українок“, „Просвіта“, „Рідна Школа“, „Сільський Господар“ і інші ведуть широку освітню працю, корисну для всього нашого народу. Ці ж товариства видають і пожиточні книжки та часописи; або поручають книжки та часописи, що їх хто інший видає, але вони мають велику вартість. Тож тут і не трудно відділити полуку від повного зерна. Для наших жіночих кружків „Союз Українок“ видав poradnik — список книжок, що їх кружок повинен би придбати для своєї бібліотеки. Також добрими порадами нашому жіноцтву вже ось десятий рік чесно й сумлінно служить часопис „Жіноча Доля“ та її молодша сестра — „Жіноча Воля“.

Але, дорогі сестри, ще більшу користь принесли б ці жіночі газети для всього нашого народу, якби їх масово читало наше жіноцтво. Від освіти й свідомости жінки залежить сила й добробут усього народу. А цю освіту й знання їм якраз несе „Жіноча Воля“ і „Жіноча Доля“.

„Жіноча Воля“ настільки дешева (2 злоті на рік!), — що її могла б передплатити кожна сільська родина. Де мама неписьменна (на жаль і таке в нас трапляється!) — там діти могли б читати мамі. А все ж такі користь була б така, що стократно покрила б цей невеликий видаток.

І ця користь була б і для своєї хати (як вести поступову, пожиточну господарку, як тримати лад у

хаті, чистоту, порядок, як плекати й виховувати діти, як робити різні запаси й харчувати родину і т. д. і т. д.), а також і для громади, для народу (як організуватися, як спільно обстоювати загально-народні інтереси, тощо). І для душі знайдеться багато користи та втіхи..

Треба лиш читати та користати з прочитаного...

В жовтні — місяці друкованого слова — ми б піддали думку: хай би наше організоване жіноцтво обміркувало справу, щоб поширити „Жіночу Волю“ не тільки поміж своїми членами, але й поміж усім жіноцтвом села взагалі „Жіноча Воля“ повинна бути в кожній хаті. Там її треба читати, а потім не нищити а старанно зберігати кожне число; а потім річники опрацювати — бо на кожний день там усе можна знайти добру пораду.

В місяці жовтні — звертаємося до вас, шановні читачки: приєднайте нам кілька передплатниць „Жіночої Воли“. Поширюйте й користі книжки, що їх видала редакція „Жіночої Доли“: „Наші визначні жінки“ проф. С. Русової (ця книжка потрібна для кожного жіночого гуртка — бо ж жіноцтво повинно знати про свої славні представниці!); „Як добре й здорово варити“ (видання друге, 400 приписів на різні страви й печиво), „Недуги дитинки“ Др. В. Ганьківського, жіночі Альманахи що їх видавала „Жіноча Доля“. Додаємо, що в місяці жовтні ці книжки зможуть наші читачки дістати з опустом 15%. Навіть гарну книжку — „Швайцарію“ О. Кисілевської могли б кружки набути із значною знижкою.

А коли число передплатниць „Ж. В.“ побільшиться вдвічі, то й газетку ми зможемо за ту саму малу ціну побільшити й зробити ще більше цікавою.

Імена всіх наших ш. прихильниць, що приєднують нам нові передплатниці на „Ж. В.“ або поширяють наші книжки — ми подамо в кінці року окремо.

Др. мед. Роман Могильницький.

Рівне, вул. Галлера 6.

Коли в глузд питати лікаря, чи жінка вагітна?

Порушую знову дразливу справу з таємниць жіночого світу. Дарма! Годі мовчати тоді, коли через легкодушність та незнання багато наших, навіть інтелігентних жінок падав жертвою несовісних, звичайно чужинців — шарлатанів. Щораз приходять перелякані жінки, що в неї вже мовляв на цілий тиждень спізнилася місячка, і — мабуть в тяжі! Або, вона щойно коротко по породі, мав вже вдома трое, четверо дітей, чоловік без праці тощо. Одним словом ціла низка звірень, які лікар жіночих недуг на кожному кроці зустрічає. Все те попереджують вступи про те, чи зробите, чи дорого візьмете і богзна що. Прохання, погрози, сльози. А відмовляєте? — Ідуть до знахорок, апікарів, акушерок і... А зустрінете її пізніше, а вона вам у вічі: „Бачите? Не хотіли! Зробили інші“ і..

А тимчасом багато тих жінок і не задумуються над тим, що кожний навмисний викидиш — це свідоме убивство! Убивство власного живого плоду. Убивство своєї майбутньої дитини! Серед жінок розповсюджена безглузда думка, що мовляв у перших тижнях вагітності плід ще не живе і тому його можна з легкою душею позбутися. Та це великий, важкий блуд! Бо плід від першого дня, від першої хвилини по заплідненні живе, живе тим самим життям, яке своїм буйним розгоном має довести до великого чуда — зрілої людини. Тому усунання плоду, хочаб у перших тижнях, це те саме убивство, що убивство кожної зрілої людини.

Та про це жінки звичайно й не думають. А спиниться місячка? Ого, тоді повне безголов'я і — бух до когось по пораду. При тому жінки й не знають що в практиці ніхто

не має спромоги пізнати перед упливом повних шести тижнів — чи жінка завагітніла — чи ні. Можна це досягнути хіба досліджуванням крові при допомозі особливих помічних засобів у спеціальних робітнях. Жінки спішають довідатися вже в п'ятому тижні, бо якраз зовсім помилково гадають, що, якщо швидко зроблять викидиш, то це вже не буде злочином. І на цьому найбільше використовують жінок ріжні провідисвіти.

Тому повторюю: **в практиці ніхто не може певно ствердити тяжі перед впливом повних шести тижнів від останньої місячки.**

Це конче запам'ятати, бо якраз через незнання цього чимало жінок витрачує надармо великі гроші по аптиках, знахорках, акушерках і т. п. на ріжні „скуточні лікарства“, які ніби то мають викликати поронення плоду. Але вони ділають мовляв лише на початку тяжі. Річ ясна. Викликати кровотечу з **невагітного** уразу найлегше якраз у часі, та близько часу, коли мала бути правильна місячка. Тимчасом лише малий відсоток жінок має такий вразливий ураз, що деякими лікарствами можна викликати викидиш. У всіх інших як-так нормальних жінок плід сидить ціпко й сміється з усіх бабських лікарств. Звичайно така жінка швидше затроїться „лікарством“, ніж поронить плід. Так борониться природа, а за разом і кара в за грубе втручання в її найглибші тайни.

Майже у всіх випадках, коли по завжитті лікарств приходять до кровотеч, тяжі не було взагалі. То було звичайне спізнення місячки з якої будь іншої причини. Але не свідомо, залякана жінка солоно заплатила за „лікарство“. До того ушкодила собі певно здоров'я. Але рада, прерада. Позбулася клопоту! Ще й другим поручає.

Отож жінки-українки! Занежайте

дотеперішнє безглуздя! Не викидайте ваші важко запрацьовані гроші на поталу всяких шарлатанів, знахорів, акушерок та, жалься Боже, навіть деяких несумлінних лікарів. Вичекайте сьомий тиждень по останній місячці, а щойно тоді ідіть до сумлінного лікаря, щоб він ствердив, чи ви взагалі завагітніли. А коли той потвердить ваші здогади, то усвідоміть собі, що в вашому лоні живе вже повним і справжнім життям частина вашого ества, вашого ж тіла. У вас живе від першого дня запліднення ваша рідна майбутня дитина. Тож не посягайте на її життя тоді, коли природа заховала її для захисту у саме нутро вашого тіла.

І. Б.

Печатка.

Кума Параня спаленіла: „Що? Моє молоко з гноєм? Брехня!“

І бігцем до молочарні. Дивиться: на аркуші, що прибитий на стіні, печатки з бавовни. Одні білі, другі трохи брудні, загноєні, а вже над числом 40 висить очевидячне лайно коров'яче.

— Брехня! Ще раз брехня! — лютує Параня

З молочарні та до справнички в хату.

— Не сподівалася того по вас! — кричить гнівно: — А ви защо приліпили мені лайняку на стіну?

Справничка не знає, в чім річ. Сама старша вже жінка — не підходять до неї такі жарти.

— Коли? Де? — питає здивовано.

— Диви невинна... — лютує Параня: — Як молока було мало, не розбирали яке. А тепер — вже хліб боки розпирає — давай лайняку на стіну! Та таке з мене посміховиско зробити?.. А недочекання. Не дам більше молока!

Луснула дверми, аж шиби зацвєніли.

Чергової днини молока ч. 40 не було в молочарні.

Кума Параня завзялася. Не понесла так, як сказала. Але що з тим молоком робити? Поналивала всю посуду, яка була в хаті, а що далі? Нічого не порадиш. Гадуюкою веться коло серця — стид за ту печатку з лайняка. Прокльони сипляться на справничку Районової Молочарні. Але Параня вичистила корови, вимила вимя, нарешті помила руки, сполоскала і давай дойти

— Недочекання твоє! — відгрюється, цідячи молоко.

Сама йде з баньками до збірні. Справничка стоїть з пляшкою без дна. Здоровить Параню, якби нічого не було і відливає $\frac{1}{2}$ л молока з її баньки. А Параня аж трясеться з люті.

Перейшло молоко через пляшчину.

Витягає справничка кружельце бавовни — неподоба вчорашньому. Тільки й слід, що молоко цідилося крізь нього.

— А чия правда? — насміхається Параня.

— Ваша, — каже справничка: — Але і нині і вчора ваша. Бо апарату „Міфі“ не обдуриш. Яке молоко, така й печатка. То господині самі себе фотографують, як обходяться з молоком: чи чиста, чи нехлюйна!

— Буде! Буде! Фільозофка! Не мене на старість розуму вчити! — фукнула Параня, баньки в руки і з молочарні.

Але відтепер молоко ч. 40 було все одно з найчистіших.

Ч А С Т Ь Г О С П О Д А Р С Ь К А.

Робім запаси на зиму!

Повила помідорові. Знаємо вже, що з помідорів можна варити не тільки дуже добру зупу (юшку), але й заквашувати борщ, робити різні підливи („соси“), давати до рижю, чи круп до голубців — одне слово вже навчилися ми, що з помідорами робити. Тут подаємо спосіб, як цю добру й здорову городовину переховати на зиму. Дуже просто: поскладати достиглі, червоні помідори в горщик, чи макітру і всунути до печі по хлібі, щоб пом'якли. Тоді треба протерти крізь сито, щоб відділити мякуш від шкуринки і зернят. Такі протерті помідори матимуть в собі дуже багато води й маса буде дуже рідка. Тому треба поскладати ту мякуш вчисті білі мішечки, може бути й у тих, що відогріваємо сир, щоб юшка скапала (можна нею заквасити борщ) Тоді знов треба гущу вибрати з мішечка й поскладати в горшки й поставити в не дуже гарячу піч, щоб помідори добре уварилися й зробилися густі. Треба тепер додати трохи соли, щоб не псувалися так скоро. (На 24 кильо помідорів

потрібно 40 дека соли.) Розлити ще тепленьку масу в пляшки. Наливати пляшки по саму шийку, а зверху на палець налити олію, бо він хоронить перед плісняю. Як зовсім холодне, заткати вивареними корками й облякувати зверху. Як що пляшки будуть дуже чисті, помідори можемо затримати довго.

Квасимо зелені помідори. Ще раз пригадаємо, що зелені помідори можна так само квасити, як огірки. Можна теж квасити й разом з огірками

Для курочок і кріликів.

Робім запаси на зиму не тільки для себе, але й для нашого господарства. Велику поміч у годівлі курей та кріликів додадуть нам запаси кропиви, полину, м'яти, вербових та березових галузок, враз із листям.

Кропива розгріває взимі наші тварини й це помагає їм здорово перетривати морози. Крім цього крілики дістають від кропиви густу лискучу шерсть. Тож збирайте кропиву, сушіть свіпками, опісля обережно, щоб не покришити листя, складайте в купу на стриху. Уживається опісля кропиви, стертої на порошок, жменю на 6 курок, як додати до мягкой їди

(бараболі, заминки). Коріння кропиви з'їдять радо крілики. Галузок вербових й березових треба мати великий запас, бо вони для кріликів колючі. Полин для кріликів — добрий лік проти катару й простуди, додайте взимі трошки до сіна. Мята, що росте дико по ровах, лугах, для кріликів дуже здорова, а крім того дуже добре впливає на смак крілячого м'яса.

Що їсти.

Поліський пиріг з картоплі. Зварити сипкої бараболі, пімняти її дуже добре; дати присмаженого сала з цибулькою, посолити, трошки поперчити. Завинути цю картоплю в хлібове тісто так, щоб зробився по-

довгастий невеликий бохонець. Спекти в печі й подати теплий до квасного молока. Тіста не давати грубо, мав бути лиш рум'яна шкірка. Зате не жалувати сала.

Смачні палянички з сира. Добре відтиснений свіжий сир перепустити крізь машинку від м'яса, або перетерти крізь чисте решето. Тепер дати трохи доброї густої сметани, ложечку масла, до смаку соли, кминку. Все разом дуже добре утерти валком у макітрі. Поробити палянички, менші як долоня, а на півтора пальця загрубі; поскладати їх на дощечці й на провітнім місці обсушити. Мусять сохнути кілька днів і треба щодня обертати. Смачні палянички до хліба.

творитись, не гляділи б очі. Крик, гарм'дер, лайка, сварка, а там парубійки, замість гарно забавляться, в ножі звели бійки. Сват Микола, хоч господар старший і поважний — а таки під пліт звалився на глум, бідолашний... Не одна також у суді опинилась справа — за „ушкодження“ й „образи“ була там розправа.

А позички та процентів нема чим сплатити — і прийшлося бідоласі ґрунтець той лишити...

Ось і я, кохані сестри, мушу слово взяти: — як колись у нас було, мушу вам згадати...

Мій сусід, Іван Гагілка, мав родинне свято — а уладжував те свято пишно та багато. Говорили ще за тиждень до того весілля, що „поставиться“ Гагілка для гостей вдовілля... Хоч не дуже то заможний, та зате упертий — і найпершим багачам він хоче „носа втерти“.

І „поставився“ Гагілка під ґрунт відстав грошей — і уладив те весілля бучне та „хороше“. Там лиш пива видудлили щось зо три барилка — а шклянками та квартами там лисав горілка.

Ну, а далі?.. Ось гут, сестри, скажуть не при ночі — почало таке

Ось таке колись робила тота гарна спілка, що її ми так любили: — пиво та горілка... А тепер весілля роблять гідно та гарненько — без дурману-алкоголю, в згоді та тихенько. Тепер волять побавитись, співати, гуляти, попоїсти смачненького, випити „гербаты“... А з тих грошей, що задурно вилетіли б з хати — волять краще своїм дітям добру поміч дати. А частину на народні цілі та газети... І так шириться освіта, зникають бешкети.

Прошу вас, кохані сестри, уважно читайте — і де в ще лихі звички, геть їх викидайте... До освічених народів зближайтесь потрохи... Ось така сердечна рада від *Куми Явдохи*.

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля”
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля”).

Рік III.

Коломия, 15. жовтня 1934 р.

Ч. 20.

Членки кружка „Союзу Українок” в с. Баварі, пов. Чортків. Виділ: голова — Олена Шпачинська, вступниця голови — Марія Пилипчук, секретарка — Юлія Деркач, скарбничка — Мілька Стефанчишин, бібліотекарка — Текіна Мотув. Членки кружка: Софія Лотоцька, Марія Зачковська, Марія Ірещук, Текіна Мотув, Ганна Форемна. Контрольна комісія: Параска Угрин, Ганна Гуменюк (Гляди допис на 10 стор.).

р. Родзь, Холмщина.

Серед стрілецьких могил.

*Хто оце ходить там поміж могилами,
Хто так до них припада?
То стара мати з попухлими жилами
Ходить і сина шука.*

*Хто то невтішно рида на могилі,
Що буряном поросла?
Це стара матінка, бідна без сили,
Над сином слізьми умліва.*

*Сину мій любий, сину коханий,
Нарешті Тебе віднайшла. —
Тебе, що в життю понад все я кохала,
Тебе я, мій скарбе, знайшла!..*

*Я Тебе всюди, мій сину, шукала,
Ноги сходила, забракло вже сил.
Аж Твое імя я тут відчитала,
Серед стрілецьких могил.*

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двогвижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкраю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Вавкова, 37. Редакція „Жіночої Долі“. Kolołnyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zino-cza Dola“.

В Румунії — річно — 50 лейв. На 6 місяців 30 лейв. Замовляти: Dmytro Herodot, Strada Delea-Veche, 45 Bucuresti, IV.

Передрук статей доволений лише за поданням джерела.

Ще в справі виборів до громадських рад.

Хоч у попередньому числі „Жіночої Волі“ ми вже згадували про цю справу й закликали наше організоване жіноцтво піти дружньою лавою до цих виборів — одначе це річ така важна, що оце знову хочемо сказати кілька слів.

Організоване жіноцтво повинно уважно поставитися до цих виборів. А що вони відбуватимуться на підставі вже нових законів, то треба дуже докладно познайомитися із цими законами й порядком виборів.

Як це зробити? — питаєте, шановні читачки.

Насамперед представниці кружків повинні піти до міста і в своїй філії запитати про це, зажадати інформацій; а як можливо, то й одержати поучення (брошурки, часописи, тощо).

Далі — запросити до себе в село відпоручницю філії й скликати всіх членів кружка на сходини, де ця представниця філії і пояснить жіноцтву справу та заохотить його до громадної участі в виборах.

Також уже тепер, як тільки починається передвиборча робота, треба брати участь в усіх нарадах, що їх будуть улашувати мужчини. Треба домагатися внесення в список кандидатів своїх чільних жінок; а то треба й самим жінкам виставляти свої

списки кандидаток-кандидатів (треба, щоб ці списки підписало 30-40 управнених до голосування).

Треба допильнувати, щоб усі жінки, що мають право голосувати, були внесені в виборчі списки. А в дні виборів, щоб усі пішли до виборчого льокалю й віддали свої голеси.

Треба тільки при цім памятати, що організоване жіноцтво повинно все робити не самочинно, а по вказівках своєї філії та в порозумінні з іншими щиро-народним и українськими організаціями.

До виборів жіноцтво повинно піти спільними дружними лавами, памятаючи і про загально народні інтереси, і про свої чисто жіночі домагання.

Жінки, ставаймо до роботи!

Багато говориться в нас про поневолення нашої жінки. Але на ділі такого поневолення нема. І коли б тільки наші жінки хотіли, в неодному ділі взяли б верх.

От хоч би молочарська кооперація. Вона бере в свої руки відділ домашнього господарства, що до тепер спочивав виключно в руках жінки-господині. І жінки повинні повітати кооперативні молочарні, як визволення від низки домашніх зайнять, злучених з молочарством. Бо молочарня звільняє жінку і від миття молошників, зберігання сметани, а головнo — від роблення масла.

Знаєте, як то буває: вся робота лоском, бо господиня масло робить. А воно, мов зачароване: бовть, бовть, бовть, вже більше як година, а збитися не хоче. Вже й до порога масничкою ковтала, вже й шпильки в цідилко пхала, — нічого не помагає. Видко, чарівниця має неабияку силу. А час утікає. І якщо остаточно вже зробиться масло, то часто самій господині смішно, що за тою грудкою масла стільки часу стратила.

А прийде молочарня в село і спс-

кій голові. Занесеш молоко до відбірні, перепустять через кружлівку й кінець. Господині нема більше клопоту. Пісне молоко чи на сир поставити, чи зараз на домашній пожиток оберне, або птиці дасть. Баньку вимила, випарила, повісила на пліт і спокійно йде до іншої роботи.

Але що там, у тій молочарні, далі робиться, жінкам не при головоньці.

Приїде агроном, хотів би поговорити з господарями, як краще плекати корів; як доїти, щоб молоко було товстіше; як зберігати молоко, заки віднесуть його до молочарні і т. п.

Управа молочарні скликає анкету, але жінкам здається, що їх там не потрібно. Не йдуть. А чоловіки, як підуть, то хіба ось так собі, дещо розкажуть жінкам, що чули. Тай жінкам і далі байдуже.

В наших молочарнях на сотку членів є 12 жінок. Але лишдесь-недесь знайдете жінку в надзірній раді кооперативної молочарні, а ще рідше в управі. На тому терпить наша молочарська кооперація. Бо наші жінки далеко второпніші від чоловіків. Їх розум не затровений алькоголем, ані нікотиною. Їх вроджена точність, совісність у роботі придалася б дуже в проводі наших молочарень. А вже щодо чистоти, то наші жінки таки далеко вище стоять від наших часто ще нехлюйних чоловіків.

Отже, жінки! Не відтягайтеся від праці в кооперативах взагалі, а в молочарнях зокрема. Памятайте, що завдяки молочарській кооперації звільнилися ми від праці коло набілу, зискали більше вільного часу на інші зайняття, та маємо спромогу збути злишки набілу. Говіть у віддалених від міста селах господарина може мати свого „першого“, віддаючи молоко до молочарні.

Тож не лишаймо молочарського діла на самих чоловіків. Нехай нас цікавить не тільки висота товщу в молоці й виплати за товщеву оди-

ницю. Зацікавімся також молочарськими нарадами, щоб спільними зусиллями поправити якість нашого молока, а слідом за тим якість масла в наших молочарнях.

Не відтягаймося від участі в загальних зборах наших молочарень. А перед вибором Надзірної Ради заздалегідь подбаймо, щоб вибрати туди бодай кілька жінок.

Користаймо з нашої рівноправності, що її дає нам кооперативний статут, і ставаймо до праці над дальшою розбудовою наших кооперативних молочарень. *І. Блажкевичева.*

Як то давно бувало.

Наїзд татарів.

2) Над Калкою.

Поволі гасли світла в замкових кімнатах. Світилось тільки довго вночі світло в княжій кімнаті, де Данило й Василько думали, що мають робити далі на таке тверде жадання татар віддати їм Галичину. І ще хтось не міг довго тої ночі заснути в замку. То молодий син Данила — Лев, 18-літній юнак сидів у своїй кімнаті з двірським Андр'єм та випитував його про татар. Він любив дворського Андрія, бо той його змалечку привчав до воєнного ремесла.

Сів старий двірський на ослінчик біля стола, підпер сиву голову руками й оповідав:

— Ще тебе, княжичу, на світі не було, яких 22 роки тому, зявилися ці поганці перший раз на степах України. Кажуть, що саранчею хлинули десь з глибокої Азії і напали на половців. Притиснули їх добре. Оттоді половці давай просити українських князів: „Поможіть нам — кажуть, бо гинемо. Як нам не можете, побють лихі татари нас, а потім підуть на вас“. Зібрались українські князі в Києві на раду. Пішов туди й твій батько, наш милостивий князь Данило, і я з ним. Він щойно був оженився, молодий

був, та і я теж не був таким сивим, як тепер... І от рада в раду, давати поміч половцям, чи не давати. Молоді князі, гарячі — кажуть: „Хай гинуть клятві половці, вони нам теж не раз доброго сала за шкуру на ляли. Добре їм так!“ Але старші князі, як от тесть твого батька Мстислав Мстиславич, іншої були гадки: „Ліпше, кажуть, підім могли половцям. Вони вже для нас не страшні. Краще воювати татарів на половецьких степах, ніж опісля відборонюватись від них на своїй землі.

І пішли... Був травень, краса така, скрізь степ морем зелених трав хвилює, а українські полки червоним маком цвітуть, пісні співають і разом з половчином ген над Озівське море за татарами наступають. Прийшли так над річку Калку. І тут прийшло до бою. Але що ж — не було одної гадки в князів, як полки уставити, кожен рвався перший. І це нас погубило... Татари ніби то утікали, а потім хмарою окружили нас на своїх жвавих кониках і прийшло до кривавої різні. А ще до того половці щодо грабунку скорі, але в правильнім бою полохливі — з переляку таку метушню зчинили, що крий Господи, свої своїх не пізнавали...

І лягли там над Калкою тисячі нашого лицарства. Не одна жінка оплакувала чоловіка, не одна дівчина даром виглядала судженого... Згинуло кільканадцять українських князів. Декількох із них татари живцем взяли, повязали й під поміст із дощок положили, а потім на тім помості бенкетуючи, їх нещасних подушили. Твій батько ледве чудом із тої метушні вирвався... Здавалось нам тоді, що татарське море вже похлине цілу Україну... Але Бог милостив... Татари так як нагло появились у степах, так і щезли. Вернулися в свою Азію... Люди почали забувати про них...

Д. Ф.

(Далі буде).

Не все одно.

Скільки разів котра з наших господинь поїде на ярмарок, то по старому звичаю привозить із собою більший запас мила. Яке це мило — господині не питають. Нераз і самі не стямляться, як, захочені захвалюванням торговця, куплять кусень мила, не питаючи навіть, яке воно.

Не інакше робила й Катря. Хоч її чоловік завжди був у перших рядах кооперативних робітників, але не втягнув Катрі до співпраці. І тому вона вважала його громадську роботу марнуванням часу.

— Дивись, господарю, таж навіть твої коні плачуть, що ти в кооперативі, — допікала не раз чоловікові.

А чоловік „вуха по собі“ тай мерщій з хати, щоб не слухати „хробачливого паціру“.

Весною цього року здибаю Катрю в місті. Чоловік приїхав по товари з кооперативи, Користаючи з нагоди, присіла на кооперативну фіру.

Заглянула я випадково в кошик Катрі, а там: немов на глум, пишються два кусні мила „Шліхт“

— А вам не стид? — кажу з обуренням. — І ще кооперативна фіра буде везти вас з тим милом разом?

— А мені що? Чи то не все одно, яке мило? Я й не дивилася. А була в місті та й купила. Все одно!..

В страсний четвер вибух пожар у селі. Страшний буревій розніс вогонь по цілому селі. За три години згоріло 179 господарств, а 800 людей лишилося без даху й поживи, худоба без наші. Нещастя було таке страшне і таке раптове, що навіть не плакав ніхто й не ляментував. Люди ходили, мов громом ранені. Страшне марево голоду й холоду зависло над згарищами.

Але залунав у повіті могутній кооперативний клич: „один за всіх, всі за одного“ і Денисів не зазнав голоду. Фіра за фірою, немов військові обози, зїздилися до села з

усіх сторін під проводом голів надзірних рад і членів управ наших кооператив. До двох тижнів звезено для погорільців 6023 kg. хліба, 8383 яєць, 108 kg мяса 332·13 q збіжжя, 110 метрів пологна, 163 штук одежі, 180 міхів, 421 фір соломи, 138 мішків січки. Марєво голоду відсунулося і від людей і від худоби. Сльозами вдяки поливали погорільці дарунки зорганізованого в ко операції громадянства.

Минув тиждень — аж тут нова біда суне на згарища. Нема за що купити мила — цього мірила культури населення. Погорільці ходять закіпчені, брудні. Страшно подумати, що кинуться насікомці, а з ними тиф. В тім несподівана нова допомога. Кооперативна фабрика мила „Центросоюза“ прислала 200 kg мила для погорільців. Розділено по 20 dkg. на особу поголовно, з окремим додатком для дітей до 5 літ, — цей щедрий дар української кооперативної фабрики.

Не прийшла з допомогою ні одона з чужих фабрик мила, що їх стало підпомагають наші господині, купуючи чужі вироби. І аж тепер не одна Катря протерла очі й зрозуміла, що то **не все одно**, яке мило купуємо. **Не все одно!**

Нас українців під Польщею сім мільйонів. Коли б наші господині не вживали іншого мила, лише „Ц. С.“, то беручи в рахубу 1 kg. на особу в рік, розходилося б мила „Ц. С.“ 700 вагонів. А дійсно розходиться заледве 65, а решту т. є понад 600 вагонів мила продають нашим господинам чужі фабрики, бо нам **„все одно“**.

Але прийде біда, тоді чужий не поратув і тоді приходить зрозуміння, що **„не все одно“**

І. Блажкевичева.

Де в родині читають „Жіночу Волю“ і „Жіночу Долю“, там діти виховуються на чесних, характерних українських громадян. **Передплачайте ці часописи!**

Толя П.

Чар-сила „Відродження“.

Оленка міцно затиснула п'ястуки й силоміць здержала сльози.

— Так, він поганий, недобрий, він не кохав її. Але вона себе здержить і не покаже по собі болю. Він ніколи не знатиме, як тяжко прийшлося їй побороти себе, щоб не показати йому, як глибоко вкорінилася любов до нього. Так, вона його кохав, кохав аж до посвяти, але якраз через те змусить себе, щоб не бачити його. Вона добре памятає свої останні слова до нього на сьогоднішній пробі хору в читальні;

„Миколо, ти обіцяв мені, що закинеш курити й пити. Однак цього вечора я переконалася, що не вмiєш додержувати обіцянки. Тому памятай: від сьогодні не заговорю до тебе ані слова, аж до хвилі, коли побачу, що ти поправив свою похибку й додержувеш дану обіцянку“.

Вона бачила, як блідість сірим серпанком заслонила йому радість побачення. В очах відбилося мертвим блиском щось, як жах, що межував із одчаєм.

І на мить у її грудях:

— А може я зажорстока?..

Але ні. Вона вмiє додержувати слова. Зрештою, це для його добра.

Вона відійшла, усміхом закрила біль і не заговорила цього вечора до нього ані словом.

А тепер лежала в ліжку, в холодних руках держала гарячу голову й думала... думала...

А сон?..

Не спалось Оленці цієї ночі..

Ах, сьогодні вона бачила його. Який же він змінний. Здається — помертвіла душа в його грудях. Він хотів підійти до неї, заговорити, але її холодний погляд здержав його. Холодом відповіла на його поздоровлення й пройшла, мов би він був звичайною людиною, з котрою

не вяже її нічого, окрім звичайної знайомости.

Вже шостий день, як вона не говорить з Миколою. Вона уникає кожної зустрічі з ним, хоч він наочно бажає зближення. Але вона не виходить на вулицю вмісне тому тільки, щоб з ним не бачитися. Та сьогодні мусить піти до читальні, бо має засідання виділу „Відродження“. Так, вона піде тою дорогою, куди (вона знає!) він ніколи не любить ходити.

На засіданні багато-багато новин. Треба обговорити справу передплати часопису, треба прийняти нових членів. Оленка бере в руки книгу з проханнями про прийняття в члени.

Переглядає сторінки — раптом зачервонілася і в її голові блискавкою промайнула думка: Микольцю, який ти коханий, добрий хлопець!

Оленка побачила папір, записаний смілим письмом:

„Назорський Микола прохає про прийняття в члени і т. д.“

На другий день світило щастя в Миколових очах, коли вони разом із Оленкою йшли їх звичайною улюбленою дорогою на пробу до читальні та говорили про чар-силу „Відродження“...

Запобігаймо лихові.

Ідуть нашим краєм тривожні вісті. Там червінка, тут тиф прокидується. І не тільки у збідованих горах, але навіть у Тернопільщині й інших місцевостях, навіть під Львовом.

Перш за все треба знати й вірити, що ці слабості дуже заразливі. Це страшне буває, як темна, непросвічена людина не хоче вірити в те, що вчені лікарі довгими досвідами певно ствердили. Отже знайте, що черевний тиф переноситься черз те, що не відокремлюється хворої людини від здорової. Кожний, що входить до хати, доторкається руками предметів, що в

в тій кімнаті, їсть що попало в тій кімнаті, або в себе немитими руками після побуту в хворого.

Розноситься теж хвороба через відходи зіпд хворого, які наші люди виливають денебудь за хату, а не до рова, де можна б посипувати їх карболом, або вапном. На вилляті денебудь відходи стають люди й звірята й заносять в той спосіб заразки до хати.

Коло хворого, коли надаємо його до лічниці, мусить ходити одна особа. Вона мусить бути одягнена в чистий фартух і часто той фартух прати та прасувати. Не сміє нічого їсти в тій кімнаті, де лежить хворий; перед їдою мусить обмити руки в воді з лізодем. Людина ця неперодягнута й невимита не сміє стикатись з іншими людьми.

Ніхто чужий до кімнати хворого, а то взагалі й до тієї хати не сміє входити. Біля хворого мусить бути найбільша чистота та свіжий воздух.

Припоручення лікаря треба точно сповняти, особливо велику вагу треба класти на їду. Не тільки в часі слабости, але й довго після неї не вільно давати тяжких страв, як: житнього хліба, мяса, капусти, огірків.

Хоч би хворий напивався, хоч би плакав, даємо йому тільки те, що скаже лікар. Звичайно бувають це клеїки, кашки, чай, молоко солодке й квасне, компоти, пізніше легенька, черства, міська булочка.

Сипний, плямистий тиф панує там, де нужда й нечистота. Його розносять воші. Кусаючи хворого на тиф, насуться його зіпсутої крови; вкусять іншу здорову людину й заціплять їй цю їдью отрую. Навіть коли така воша лазить по людині, лишить капочку свого калу на тілі, а опісля така людина пошкробається, і може отрую з калом воші в своє тіло втиснути. Сипний тиф це сором для людей, серед котрих поширюється, бо цивілізовані народи, що не знають поганих вошів, народи, де жінки

вміють утримати повну чистоту одягу, тіла, голови, взагалі хати й воздуха, ці народи не знають цієї слабости, що поширюється серед некультурних людей, — не знають сипного тифу.

Тож, дорогі читачки, вповідajte війну усій погані. Уважайте на чистоту свого тіла, одягу, хати. Удержуйте чистоту не тільки біля себе, але й серед всіх домашніх, у всій родині, а не дасте доступу пошесті до ваших хат, не пустите смерти в свої пороги.

Наші „жінки довіря“.

З цим числом розсилаємо до всіх кружків „С. У.“ (яких маємо адреси), „Жіночу Волю“ „на показ“.

Кому сподобається наша газетка, хто знайде в ній щось цікаве для себе, хай вишле передплату піврічну 1 зл., чи чвертьрічну 50 сот. до редакції (Коломия, вул. Замкова 37), а ми тому присилатимемо що два тижні „Жіночу Волю“.

Та — знаємо, як то в наших сільських господинь з вільним часом.

Нераз нема, як то кажуть, часу в голову почіхатися, а не то гроші на почту нести. А особливо ще, як почта не в місці.

Чи не добре було б так зробити, як зробило жіноцтво в селі Пилипи, коломийського повіту.

На перших основних зборах кружка „С. У.“ відразу 35 жінок заявили за передплатою „Ж. В.“.

Сміліші таки просто з моста говорили: — Мій чоловік може мати свою газету, а я нашу жіночу ні?

Але щоб усі жінки платили акуратно за газету, та щоб вплачування передплати на почті в другому селі не забирало багато часу, вибрали жінки зпоміж себе „жінку довіря“. Ця жінка має позбирати від жінок передплату на газету й відіслати до редакції.

Має теж розвідатись у читачок, про що вони хотіли б, щоб було

в газеті написано, що їм у газеті не подобається, а що хвалять.

Про ці всі побажання має „жінка довіря“ доносити редакції.

Подумайте над цим уважно, жінки? Чи не придалася б і в вашім кружку така жінка довіря?

Прочитайте уважно це число, що його посилаємо вам „на показ“.

Призадумайтесь, чи не оплатиться за ті добрі господарські й куховарські ради, за ради з медицини, за ті цікаві оповідання, за поради, як вести працю в кружку та за вістки з усього світа, що їх приноситиме вам „Жіноча Воля“ що два тижні, чи не оплатиться вам заплатити за це 2 зл. на річ?

Ще щось вам скажемо: як назбираться вас щонайменше десять, то дістанете „Ж. В.“ тільки за півтора злотого річно.

Подумайте гаразд тай вибирайте, чим скорше, свою „жінку довіря“, щоб збирала вже передплату на „Ж. В.“ Ідуть короткі дні, а довгі вечори: буде без газети скучно.

ЧАСТЬ ГОСПОДАРСЬКА.

Хочеш мати дохід, попрацюй трошки.

Донедавно кури мали в господарстві маленьке значення. І не диво. Вліті явчка губили десь по бурянах; взимі не неслися майже зовсім. В неогороджених городах робили страшну шкоду; на ярмарку худі, старі кури не мали жадної ціни.

Нині інакше. Відколи наші кооперативи зайнялися скупом явць ще й на вагу, відколи молочарський союз скуповує молоду, підгодовану птицю, відтоді наші кури приходять до значення, так як це діється в усіх інших добре загосподарованих краях. Тож варто нам подумати над тим, чого треба курці, щоб гарно неслася, оплачувалася в господарстві.

Отже пам'ятайте:

1) Треба куркам ясного (з вікнами) добре забезпеченого на зиму курника. Стіни його мусять бути білені, банти теж. Мусить бути чисто утримуваний, тому добре під бантами підкладати дошки, які можемо витягнути, обчистити, час до часу побілити. Банти треба робити всі одною височини, щоб кури не спихали себе взаємно. Пам'ятаймо, всякий неспокій зле впливає на несність.

2) Гнізда, де кури несуться, повинні бути затріскові, чисто утримані, вистелені соломою, яку треба часто змінювати.

3) Перегляньмо свої кури перед зимою й не запускаймося в зимівлю зо старими, каліками, зле виростили, й злими несучками. Це все випродаймо або виріжмо, а натомість докупім собі курей доброго зародкового гнізда. Особливо важне мати доброго роду півня (когута). Один півень вистане нам на 10-12 курок. Більше півнів шкода годувати, бо вони не то що не помагають, але шкодять. Чим скорше дати курам доброго, чужого півня, тим краще.

4) Стараймось тримати курок одного гатунку, а не кожда іншого. У нас „Сільський Господар“ радить розводити кури кармазини, добрі на яйця і на мясо.

Чого й скільки треба курам на зиму?

Добра господиня обчисляв не тільки те, скільки й чого їй треба для родини й худоби на зиму — вона повинна знати й те, чого треба її курочкам, і заздалегідь собі це старає. Про кропиву згадували ми вже багато разів. Пригадуємо ще, що добре є громадити для курей всякі останки й трину з сіна, конюшини, люцерни. Це дуже корисний додаток до м'ятої бараболі, яку в зимі даємо курам. Збирайте теж насіння з акації, відпадки хробачливі з грибів, жолудь. Все це висушити

добре й молоти на порошок та додавати до паші. Збирайте де можна кості — взимі їх треба сильно висушити й потовкти, як зерно. Так само даємо й товчені шкаралупки з яєць Молоко з під кружлівки, сир з того молока, попри те все інше, дуже причиниться до несучости курочок.

Крім зерна не забудьте для курей на зиму лишити свіжої капусти в головках, буряків, моркви. В морози будемо їх вшати на дротуку, щоб кури мали їду з вітамінами, а рівночасно й управляли руханку, підскакуючи, заки цю зеленину дістануть.

Їду курам, як і воду, мусимо подавати в завжди чисто виполосканих посудинах. Як у літі так і взимі кури наші мусять мати купіль, але не в воді, лише в піску з домішкою попелу; добре додавати ще й мілкого вапна. Їду даємо курам правильно, все в один час і найкраще, коли дає її все одна й та сама особа. На ніч даємо їду сильнішу, себто зерно.

Що робити, щоб кури легше пірились.

Треба їм у часі пірення давати потрохи товщу, себто біля 1 дека на курку, зерна соняшника, конопель чи леуу. Понад звичайну порцію їди, додайте ще й ложку дві на день срутованої кукурудзи. До м'ятої бульби додайте раз на днину трошки сіркового цвіту. Не більше, як мала ложечка на 25 курок на днину. Не зашкодить вже тепер завісити в курнику головку капусти, не високо, а от так лише, щоб курка з землі не дістала дзюбом, а мусіла трошки підскачити. В часі пірення курочок в слоту, в зимно краще не випускати. Розуміється, тоді коли маєте курник ясний, чистий і не тісний.

Купуйте книжку: „Як добре й здорово варити“ — 400 куховарських приписів на добрі страви, печиво і т. д. Коштує місяці жовтні лише 1'47 зл. з пересилкою!

Робім запаси на зиму!

Як переховувати яблука.

Наші люди звикли осінню ріжним жидам та перекупкам віддавати за пів дармо садовину, щоб тільки не переховувати в себе через зиму.

Бо: яблука взимі псуються, гниють і ми можемо тільки втратні бути.

А ми питаємо: чому в жидів не псуються яблука? Чому вони можуть з нашої садовини грубі сотки тягнути? Тому, що жиди знають, як добре переховати яблука та грушки на зиму.

Ось подаємо нашим читачкам кілька добрих, випробуваних способів перехову яблук.

Скористайте з наших рад, а переконаєтеся, що весною візьмете в тров стільки, що тепер вам за садовину дають покупці.

Одно тільки: яблука, чи грушки треба зривати дуже обережно, найкраще по одному спеціальними щипцями.

Найліпше переховувати яблука в пачках. Дуже добрим охоронним засобом є гречана полови. Дно пачки висипати досить грубою верствою полови. Складати яблука верствами, пересипаючи кожну верству половиною так загато, щоб яблуко не стикалося з яблуком.

До цього може рівнож служити й попіл з дерева. Яблука завивати в папір і пересипати попелом. Можна також переховувати яблука в зерні в житі, пшениці, просі. Зерно мусить бути добре висушене. Не надається до цього ані ячмінь, ані овес, бо ушкоджув лущинку овочів і причинює скорє гниття. Коли хочемо переховувати овочі в збіжжю, то найкраще в бочці.

Як квасити капусту.

Здавалося б, що нема господині, яка не вміла б наквасити капусту. Майже кожна має „свій“ спосіб і думає, що він найліпший. Але — як мало вже під весну можна поди-

бати в наших сільських господинь добру свіжу квашену капусту.

Від чого отже залежить добра капуста?

В першій мірі від чистоти бочки. Бочку треба добре вишурувати щіткою й попарити окропом з содою. Бочки не закривати, аж вода вистигне.

Добре ще запалити сірку в бочці й прикрити її зверху добре. Щойно потім добре виполоскати.

Перший сік, який пустить з себе нашаткована, добре втовчена капуста, треба усунути, бо він гіркий.

По 8 10 днях треба зняти камінь і кружок, зібрати старанно всю піну, поперебивати капусту аж до споду гостро затесаним патиком, щоб з неї виходила гіркість. По десятих днях треба бочку з капустою винести до пивниці.

Полотно, кружок і камінь, а також боки бочки (зі середини) треба старанно обмивати принайменше раз на тиждень.

Шатковану капусту добре перисівати кминком, шаткованою цибулею, а то й морквою.

Квашена капуста дуже здорова. Відмолоджує і помагає на шлунок, коли їсти сиру.

Що їсти.

Запіканка в капустою. Замісити кварту-дві муки на яйці й зимній воді, з одробиною соли. Тісто має бути густіше, як на пироги. Розтачати, як на вареники, покряти на квадратики, заварити, відцідити, зілляти зимною водою, щоб не ліпилося разом.

Дрібно посікти головку капусти, кинути на окріп, хай раз обкипить. Перецідити через друшляк і кинути на присмажену на маслі, або смальці цибулю. Присмажену в цей спосіб капусту вимішати добре з тістом і всипати до посмарованої товщем ринки. Засунути в піч, або братруру й держати так довго, доки зверху не зарум'яниться.

Лакоминка з яблук. Доброго разового або й питльованого хліба всушити скільки хочемо. Потім дві частини з того розтовкти, чи втерти мілко, а третю, розбити на кусники, звогчити водою, щоб можна було роздробити. Добре скропити розтопленим маслом, вбити одно-два яйця, змішати пів-на-пів з обібраними й тонко пошаткованими яблуками, поцукрувати до смаку й пекти в добре вимаченій та посипаній тертою булкою ринці

Праця в жін. товариствах.

Жіноча Нарада в Коломиї.

На дні 27 вересня відбулася нарада сільського жіноцтва коломийського повіту, скликана представницями коломийського жіноцтва Білозоровою, Витвицькою, сен. Кисілевською. Явилось понад півтори сотки жінок з повіту й багато старшого й молодшого коломийського жіноцтва. Справи, які порушено на анкеті, були дуже важні й інтересні й велика шкода, що не всі села коломийського повіту були заступлені, хоч їх повідомлено. Ті, що не були на нараді, повинні цього жалувати, й на другий раз явитися якнайчисленніше.

Що було предметом наради? Насамперед пані О. Витвицька оповіла присутнім теплими приступними словами, як відбувся славний Жіночий Конгрес у Станиславові. Переказала теж у скороченні резолюції, ухвалені на Конгресі, що обов'язують все zorganizоване в „С. Укр.“ жіноцтво. Сенаторка Кисілевська вяснила жіноцтву, чому маємо організуватися в кружках „Союзу Українок“ і які з цього користі для жіноцтва. Закликала до оснування кружків у всіх селах й до удержання тісної злуки з філією „Союзу Українок“ у Коломиї, від якої дістануть кружки всяку поміч і пораду. Пані Мельникова звивала жіноцтво до якнайчисленнішої передплати такої хосенної для жінок газетки, як „Жіноча Воля“. Др. Заваликут зясував жіноцтву справу недалеких громадських виборів. Заохочував жінок якнайбільше заінтересуватися ними, радив, щоб кружки „С. У.“ давали своїх делегаток до передвиборчих комітетів і ставили та переводили своїх кандидаток до радних.

Після рефератів була жвава дискусія, на закінчення ухвалено ось які резолюції. Зібрані на нинішній жіночий нараді жінки делегатки коломийського повіту:

1). Признають „Союз Українок“ враз із філіями того Союзу та його кружками

по селах за одиноку українську жіночу організацію та звивають все українське жіноцтво вступати в члени того товариства.

2). Зібрані делегатки звивають усі жінки повіту братися до організаційної праці на селі та довести до того, щоб жінка українка стала в короткім часі культурно біля жінок інших культурних народів.

3). Зібране жіноцтво просить висилати частіше пролегенток з філії „Союзу Українок“ у Коломиї, при чім додають, що тільки жінок з посвідкою філії „С. У.“ будуть уважати за делегаток жіночої організації.

4). Зібрані делегатки на анкеті дня 27/IX звивають усіх жінок до поголовної участі в надходячих виборах громадських і волдсних, щоб причинитися в той спосіб до вибору до громадських рад людей, які гідно боронили б прав і інтересів українського села.

Базар, пов. Чортків.

(До світліни на ст. 1).

Кружок „Союзу Українок“ в с. Базарі, існує від II/3 1934 року. Членів має 195, а то: 145 жінок і 50 дівчат. Заходом виділу кружка улаштовано 6/V перше в селі свячене, що відбулося дуже поважно і врочисто. Гостей на святі було 300 осіб, які з глибоким зацікавленням слухали промови й привітів від священника о. Василя Чузика з парохії Параківки і інші. При вечері, що її споживали разом із священником, пригравала місцева оркестра, виконуючи народні пісні, а також співав місцевий хор народні й набожні пісні.

20/V відсвятковано також уперше в нашому селі „Свято Матері“. В програму входили — дитячі деклямації, дитячий хор і вистава: „Мамин день“. На святі було багато присутніх старших і молодших жінок і дівчат.

Закликаємо всіх наших українських жінок організуватися в кружках „С. У.“, бо тільки при цій нашій організації можемо стати нарівні з нашими чоловіками й скинути наше жіноче давнє рабство.

Подала — секретарка Юлія Деркач.

Тіням п. Марії Вигнанської.

Дармо шукала я на жіночому конгресі постати так добре званої нам з усіх зборів „Союзу Українок“ у Львові. Постати з інтелігентними, живими очима, бадборим привітним усміхом і мужеською зачіскою.

Сказано мені: „П-ні Вигнанська хора“.

Так я і догадалася. Не могло ж

Її, що так дуже інтересувалася усіма проявами жіночої організації — бракнути на Конгресі.

І ось з маленької подяки за участь у похоронах, дізналася я з преси, що пані Вигнанської не стало між нами.

Дружина священника-ідеаліста, сама цілою душею віддана його ідеям. Чоловіка й одного сина віддала в жертву Україні, двох синів вислала на чужину, сама пішла в тяжку службу — народові

Переживала всі злидні вдови по священнику-патріоті. Але не піддавалася судьбі.

Все готова була до праці для свого сільського жіноцтва, яке широко любила. В листах і розмові виливала свій жаль над темнотою селянки, а раділа поступами в організації жіноцтва.

Ще в останніх роках обїхала Яворівщину, Стрийщину й Калушину (а все зимою) з господарськими й кооперативними рефератами.

Загрівала теж усе селянок до виховання молоді в любові до свого народу й несла кличі нового життя під селянські стріхи.

З жалем прийняли ми всі, що здається, ще так недавно бачили паню Вигнанську при праці — вістку про її передчасну смерть.

Хай легкою буде їй подільська рідна земля, яку так дуже любила!

Ірина Домбчевська.

Яка шкода від тютюнового диму.

Палити цигарки звичай дуже поширений. І ніхто з курців ніколи не хоче вважати на те, що його насолода чинить велику шкоду не тільки йому, але й тим, хто його оточує. Шкода ця дійсно є й вона досить велика, як від самого курення, так і від дихання димом тютюновим. Впливає дим, чи правдивіше сказати отруйна річ, що є в тютюні — „нікотин“, непомітно й по-малу, але досить кепсько; справляє

серцебиття й інші ознаки розладу діяльності серця; зменшується охота до їжі і врешті наслідок — катарі шлунку. Впливає також на очі, слух.

Найгірше курення відбивається на жінках та дітях. У вагітних жінок „нікотин“ може справити викидня; впливає на молоко жінки, погіршує його якість. Організм дітей ніжний, і все, що сказано про дорослих, на них ще дужче позначається. Діти, що палять, ростуть гірше, недокривні, пам'ять їм знижується, почувають головні болі та ін.

Треба на це звернути увагу й краше взагалі покинути курити. Курці ж мусять виходити з хати курити, щоб димом не затроювати інших. Господиня може встановити в своїй хаті такий звичай і потроху до нього звикнуть як свої курці, так і сторонні.

Скільки води випаровують рослини.

До висушування багнистих околиць часто успішним засобом є засадження мокрих теренів деревами. Кількість випарованої в одному дні води залежить від паруючої поверхні. Дерева саме найбільшують ту поверхню багато разів. Вода підходить корінцями до ґрунту дерев, звідси дістається до листків, а з них через дрібнесенькі отворики, яких у листку є величезна кількість, випаровує просто в воздух. Вода випаровує з кожного живого й здорового листка. Тому, що н. пр. одна розлога береза може мати їх до 250 тисяч по 5—10 см.² поверхні, то сума поверхні таких листків виносить кілька канадцять разів більше, ніж поверхня землі, яку займає дерево зі своєю короною.

Учені зуміли навіть приблизно обчислити скільки води випаровує таке дерево за один день чи рік. І так: рослина, висока 1.5—2 метри (н. пр. соняшник) випаровує в часі соняшного теп-

лого дня повище 1 л. води; один морг хмелю випаровує за 4 літні місяці 3—4 мільони літрів води, це в кількості рівна 50—70 см. грубій верстві води на поверхні одного морга; береза з 200 тисяч листками випаровує гарячого й сухого дня 300—400 л. води, а пересічно 60—70 л. денно; 1 гектар старого букового ліса випомповує через свої листки пересічно 20 тисяч літрів денно води. Коли взяти під увагу тягар листків, то за весняні й літні місяці 1 дкг. букового листа перепровадить 7—8 літрів води.

Такі обчислення зробили учені знавці рослинного життя.

Подав М. П-ий.

Читайте й радьте

Читаю, що інші радяться нашій редакції та дістають відповіді, і собі осміляюсь прохати в редакції поради.

Зі мною хоче женитися брат мого давнього нареченого. З тим хлопцем була я два й пів року заручена, але потім розійшлася з волі своїх родичів, бо показалося, що він попри мене мав ще інших дівчат у місті, де робив при фабриці. Хоч я з ним розійшлася, то з його родиною жила даліше в згоді. Його мама мене дуже любить і дотепер лише „невісточною“ називає. Я його любила щиро й тепер ще не можу переболіти тієї розлуки, хоч знаю, що моїм вже ніколи не буде.

Тепер сватає мене його старший брат. Чоловік дуже статочний й загально шанований. Я його поважаю і люблю, хоч і половину не так, як любила тамтого. Що мені відповісти йому? „Засмучена“.

Відповідь „Засмученій.“

Якби ви тамтого вже не любили, то наша рада була б проста: виходить за цього, що вас сватає, й живіть собі на щастя, а Україні на славу. Але: входити в родину, а може ще й під одну стріху, де живе той, за яким вам ще дотепер жаль, стрічатися з ним день у день, відновлювати старі рани й спомини й водночас бути жінкою його брата — дуже небезпечно. З цього може вийти велике родинне нещастя. Може поробитись таке, що ані ви, ані ваш чоловік, ані він не матиме життя.

Тому радимо вам — задержатися ще з шлюбом хоч би до літа. Хто знає, чи ще не підете під вінець з своїм першим судженням? Хоч — коли він за іншими любить оглядатись, то треба дуже вважати на це. Коли рішиться вийти за його брата, то колюче постарайтесь, щоб мати свою хату десь хоч би на другому кінці села.

Наша пословиця каже: Береженого Бог береже.

Новинки.

Під увагу нашим господарям. Від першого жовтня подешевів цукор і нафта. Цукор коштує — дрібний 130 зл. за кіло, кістка — 155 зл.; нафта — 40 сот. за літру. Наші кооперативи уже всі беруть справедливую ціну, але, на жаль, багато ще нашого жіноцтва йде до покупних жидівських крамничок — де напевно переплачує за цукор і нафту. Господині, подумайте над цим, тай горнітьесь до своїх кооператив!

Знижені поштові олати. Картка в краю коштує — 15 сот., лист — 25 сот.; лист закордонний — 55 сот. Лист до Австрії, Румунії, Чех і Мадярщини коштує 45 сот.

Що діється в світі. Дня 9 жовтня ц. р. до м. Марселя, у Франції, приїхав югославянський король Олександр зі своїм почогом. Короля зустріли французькі міністри та генерали. Коли їхали вулицями міста, до королівського авта підскочив мужчина й почав стріляти. Посипались ще стріли. Куля, що прошила короля Олександра, поранила в руку французького міністра Барту. Король Олександр і мін. Барту від ран померли. Замах виконали, мабуть, хорватські чи македонські націоналісти.

Симпатичне свято у Львові уладило товариство джорців „Воля“, а саме: popis трубних оркестр з близьких сільських читалень „Просвіти“. Прибуло на свято шість оркестр — сьома була т-ва „Воля“. Попис відбувся поважно і стягнув багато глядачів. Варто було б улаждувати такі свята й по більших містах у краю.

Веселий куток.

— Так глітно було на храмі в Терпівці, що я дві години в церкві простояла на одній нові...

— І не заболіла?

— Але ж ні — бо то була чужа нога...

odatek bezpłatny do czasopiśma
„Żinocza Dola“.

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля“
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля“).

Рік III.

Коломия, 1. листопада 1934 р.

Ч. 21.

З НЕЗАБУТНИХ ДНІВ.
(В 16 РОКОВИНИ).

Жіноцтво в б. У.Г. А. — сестри-жал'бниці: ліворуч І. Шмігельська-Клишкевич (гляди її оповідання в цім 21 числі „Жіночої Долі“); праворуч — М. Махницька.

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двотижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“:
в краю і на Чехах на рік 2 золоті, для
інших країв — пів америк. доляра на рік.
АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція
„Жіночої Долі“. Kółomyja Zamkowa 37.
Poland, East Galicia. Europa, Red. „Zino-
cza Dola“.

В Румунії — річно — 50 лев. На 6 міся-
ців 30 лев. Замовляти: Dmytro Herdot,
Strada Delea-Veche, 45 Bucuresti, IV.

Передрук статей дозволений лише за
поданням джерела.

ЛИСТОПАД.

Шумлять, летять
Пожовклі листки;
Снуються влotosрібні —
Шовкові нитки.
І ген кругом шляхи
Встелилися коврами —
Кривавими листками.

І знову спогад прилетів,
З листопадових днів..
Знов ті вгадалися герої,
Що йшли в криваві бої:
„За Волю, за народ!“

О, листопаде славних днів!
Ти ще всмінешся для борців..
Осінні співи пролунають,
Що: „сонце Волю принесло“,
Що в райдугу життя вбирають.
Сини й Доньки українське село
Пилип Серпенко

В 16 роковини.

Бувають у житті людини такі хви-
лини, що їх ніколи не забувається.
Бувають такі незабутні хвилини
і в житті всього народу.

Український народ зберігає па-
мять про той невмірущий день, ко-
ли то і йому на короткий час за-
блис промінь волі..

Це — день 1 листопада 1918 року.
Та... „встоятись не було сили“,
як то співається в стрілецькій пі-
сні.

Одні обвинувачують наших синів,
що не всі стали в виршальний час

в обороні рідного краю. Другі скла-
дають вину на наших провідників,
що не вмiли діла повести як слід.
Треті докоряють нам, жінкам, що,
мовляв, ми ховали своїх чоловіків,
синів, суджених під запасками й пла-
чем здержували їх від великого
діла.

Та не час тепер на взаїмні обви-
нування, на партійні роздори.

Ми, жіноцтво, в пам'ять тої світ-
лої хвилини, повинні перші ви-
кинути з наших товариств партій-
ництво, незгоду, так як усуваємо її
з порогів наших хат. Повинні поста-
ратись, щоб у селі не було непо-
розумінь, чварів, а щоб праця на
полі організаційному, освітньому, го-
сподарському йшла дружно, успіш-
но, корисно. Це буде найкраща сві-
чечка на могилу тих, що життя
своє віддали за кращу долю Бать-
ківщини.

А тим, що залишилися по них —
сиротам, вдовам по вояках У.Г.А. —
допоможім, чим можемо. Вони без-
помічні, їхніх кормильців нема —
їм повинно допомогти все наше гро-
мадянство. Це ж відноситься й до
тих, що каліками вийшли з визволь-
ної боротьби — до інвалідів У.Г.А.
Допомогти їм — це обов'язок усього
українського народу.

Огож молитвою, теплою згадкою
(бодай у своїй хаті), щирою народ-
ньою працею і посильною жертвою —
вшануймо пам'ять світлого дня —
1 листопада.

Як то давно бувало.

Наїзд татарів.

3). Татари в Києві й Галичі.

— А що далі було, ти й сам, кня-
жичу, дещо знавш, бо сталося воно
вже тоді, як ти вже був 12-літнім
хлопцем, — говорив двірський Андрій,
— хіба не треба тобі оповідати.

— Кажи, кажи, дядю, — просив
молодець: — чув я, ба й пережив
багато з того часу, але дечого може
тоді ще як слід не розумів..

— Добре робиш, княжичу, що хочеш докладно знаги про ворогів нашої батьківщини бо хто хоче свого ворога перемогти, той мусить його добре пізнати. Отже слухай, але зачекай, хай трохи прополочу горло, бо висохло., — і старий потягнув із збанка на столі добрий лик квасу, обтер довгі вусища й оповідав.

— Отож зявилися татари вдруге. Тьма-тьменна насунуло їх із клятущої Азії з цілим своїм дрантивим майном на скрипучих возах - арбах, Потиснули половців так, що ті втекли на захід, аж на Угорщину. Далі взяли бушувати по степах та по Московщині. Потім підступили під Київ, що належав тоді до нас, до галицько волинської держави.

Але батько Дніпро, а було це воєни, широко розлив свої води, й татари не мали сміливости переправлятися із лівого берега на правий, щоб зайняти город. Аж як зима скувала ледом ріку, перейшли татари під, Київ, окружили його й почали облягати. Від скрипу арб, реву верблюдів і галакання татарської дичі — трудно було в місті почути й зрозуміти чоловіка на віддалі кількох кроків. А проте княжа зала із воеводою Дмитром і городяни не тратили надії і відборонялись від татарви, як могли й уміли.

Аж одної днини розбили кляті мур і ввірвались у місто, палили, різали, грабували і руйнували. Вже і княже дворіще зайняли, але геройські оборонці не здавались. Замкнулись у церкві Десятинній, що її ще Володимир Великий збудував і звідти оборонялись, метаючи стріли й каміння на голови татарів. Але не видержала стара будівля маси людей на хорах, затріщала і завалилась. Прикрила своїми завалищами останніх борців за Київ, за Україну, і мир хрещений..

У старого двірського засвітились в очах сльози, а молодий Лев затискав п'ястуки і шептав:

— Не останні вони, ні... дяю, ростуть із їх костей месники, що скоріше чи пізніше вирятують Україну і мир християнський від східньої дичі...

Старий обняв кріпко молодого княжича:

— Дай то Боже, дай Боже якнайскоріше!. Але слухай далі. Воевода Дмитро вийшов ціло із руїн церкви і з декількома людьми дальше бився. Вождь татарів кричав до нього, щоб піддався, а прийме його до ласки ханської. Але той сказав: — Я присягав на вірність моему князеві і батьківщині! — і дальше рубав мечем направо й ліво

Тоді кинулися татари юрбою на нього, звалили на землю і звязали. Хан таки подарував йому життя, бо хоч дикуном був, шанував відвагу й вірність. Із Києва лишилися тільки руїни. Татари пішли тоді дальше на захід. Тривога обхопила всіх, бо ніхто такої хмари не сподівався... Розлилися цілою ордою по Волині й Галичині...

— Так, так, памятаю, — докинув Лев: — ми з батьком і з цілою ріднею мусіли втікати із рідної землі на чужину. Упав Володимир Волинський, піддався Галич... По знищенню українських земель пішли татари через Карпати на Угорщину, а відти вернулись в степах між морем Озівським та Каспійським.

— І чотири роки мали ми спокій — кінчив двірський Андрій: — аж нині пригадалися нам вдруге... Але ми тут заговорились, а то вже по півночі. Час, княжичу, спати!. — і двірський тяжко встав із ослона, прощаючись із Львом на добраніч.

Д. Ф.

Солодке „Свято Матері“.

Жінки села Денисова чи не перші, а вже певно одні з перших з сільського жіноцтва стали святкувати „День Матері“. Здалегідь приготувлялися до свята, щоб точно, по припису, було відсвятковане в другу

травневу неділю. Старші - молодші, свекрухи - невістки, багатші - бідніші — словом всі матері в той день єдналися. Прощали собі взаємно образи, кривди, що їх за рік накопичується між жінками, та спішили — як одна на „Свято Матері“.

Жінки полюбили були це свято, дожидали його, як храмового дня.

В цім році прийшла в Денисові 2-га травнева неділя, але „Свята Матері“ не було. Перший раз від кількох літ. Бо місяць тому, на сам страсний четвер палила Текля Цьопичка бараболянкою на паску Була нечувана буря. Вилетіла з комина іскра і за дві години пішло майже ціле село.

Не до свята було денисівським жінкам-матерям. Два місяці очей не було їм видно з глинів при відбудові. По три-чотири родині тулилось в крайніх-незгорілих хатах.

Гірке життя на чужому обійстю, при одній кухні, в одній стайні; до того нічим накритися, ні в що одягнутися. До всього однак чоловік привикає. Поволі на почорнілих, спочених від тяжкого труду лицях денисівських жінок став появлятися румянець та усміх життя.

Коли це зазримітали одні з перших тружениць на суспільній ниві в селі — до того непогорілі Текля Іваськова і Мариня Галовкова, — давай улаштувати „Свято Матері“, бодай в спізненому речинці.

В другу неділю, аж липневу, знов зібралися денисівські матері на своє річне свято. Не до читальняної салі, бо читальня згоріла, а зійшлися до уцілілої від пожежі стодоли Ксені Корначки. Сперва сумовито споглядали одна на одну. Ніяково їм було в скромних - неможлих, а то й полатаних одягах. Бо й одяг згорів до тла. Марні, смуглі від тяженької праці в глині обличчя, поріпані руки.

Виходить на сцену Блажкевичка — чорна, виниділа. Вона теж погорілиця. Згоріло в неї не тільки морг саду, але 6 моргів на людських горо-

дах, посаджених, виплуканих нею, нерідко проти волі господаря. Заговорила. Не той у неї нинька голс — що колись грем в на жіночих вічах — кооперативних анкетах від Сяну ген по Збруч, від Чорногори аж по польські болота, розбурхуючи сестер сплячих.

— Не сумуйте, Матері! Забувайте горе — та до безупинної праці. Не зоставайтеся позаду — бо ніхто на нас не підіжде, якщо ми самі не наздогонимо тих, що попереду. Рани наші скоро загояться, коли ви будете добрими матерями. Гуртуйтеся в кооперації; впоюйте в дітей своїх, що тільки кооперація — ніщо більше, — введе наш бідний народ на шлях добра й краси.

А далі одна за одною гарні дитячі деклямації. А всі про матір, про любов діточок до неньки, про любов матері до дітей.

А з усіх найгарніше сказала свій віршик Славця Іваськів. То її ма-муся так гарно деклямує й доню навчила.

Скінчилася перша частина свята. Перерва. Загула стодола від жіночого говору. Вони ж два місяці просто не говорили із собою, не бачилися. А таке велике горе пережили. Одна одній про своє говорить.

Впорядчиці свята викочують на сцену бляшану бочку повну цукорків. То дар рідної фабрики цукорків „Фортуни Нової“ зі Львова для дітей погорільців Денисова на празник Миколая літнього (перенесеня мощей). Цукорки наспіли в час, тільки сам празник з буднього дня перенесли на попередню неділю. Дарунок дістався на „Свято Матері“.

Ділять.. Щедро ділять. Не тільки між дітей, не тільки між усіх матерів, але й присутніх мужчин.

Пшов по стодолі й на подвірю під стодолю хрупіт зубатих і цмокіт беззубих. У кожного-малого-великого-старого надуті щоки від цукорків

Дивний сміх — дивна бесіда. А

що цукорки „Фортуни Нової“ мають те до себе, що будять у чоловіка радість і сміх, то регіт не вгавав. Але не той жіночий срібний — щирий і гарний, потягаючий, але якийсь дивний, бо в устах повно цукорків

Ледве вдалося трохи втихомирити веселих видців, коли почалась друга частина свята.

Грають песу „Воскресення“

Забулася одна гарна мати. Раїса Вікторівна, дала себе збаламутити акторові-пройдисвітові, покинула свого доброго чоловіка і три донечки. Та недовго тривало — як звичайно, нове „щастя“ — зачалася тяжка покута. Нещасна жінка хоче покінчити своє життя. Але встигли виловити живу ще. Надходять з воскресної утрені три доньки — не знаючи, що то їх мати, беруть її до себе додому — одягають, огрівають...

Жінку-зрадницю грала Марина Головкова. А так дуже гарно, з таким чуттям та зрозумінням, — що не одна стара акторка позавидувала б її гри.

Вже по першій акті було загальне хлипання в стодолі. Жінки крадікома втирали сльози. А коли прийшла сцена поєднання з чоловіком, стодола бухнула нестриманим риданням.

Кінець солодкого свята.

Хлинули зі стодолі жінки заплакані, але усміхнені від задоволення святом. До самого дому хрупали та цмокали цукорки „Фортуни“. Як світ світом — не був ще ніхто на такім солодкім святі.

Памятайте ж, жінки, клич: „Свій до свого“ Змалку привчайте діток своїх купувати тільки свої виробы своїх рідних фабрик.

Це єдиний шлях до кращого життя Народу.

Кожна культурна господиня чи дівчина передплачує свою газетку — „Жіночу Волю“. Нині без освіти й знання, не можна в світі вижити — не вставайтеся поваду! Передплачайте „Ж. В.“ і своїм внайомим поручайте..

Др. Р. Могильницький.

Рівне.

Як поводитися біля хворого.

Скільки б разів мене покликали до важко хворої людини, — всюди й завжди по наших селах натраплявш на одне лихо, якого ніяк не маємо спромоги усунути. Прийдеш бувало в хату, а там проходу нема. Повна хата людей. А хворий лежить у кутку, а то й десь на печі й ледве духа хватає. У хаті смородно душно, чого доброго й накурено воночум тютюном, а вліті цілі рої мух. Хворий у гарячий літній день накритий шматами та кожухами, зіпрілий, закопаний у подушки. Розуміється, вікна наглухо зачинені.

А тимчасом ви, дорогі селяночки, й не хочете навіть чути про те, що чим важче людина хвора, тим більше треба їй спокою, тим більше треба їй свіжого, чистого повітря. **Чим більша гарячка мучить нещасне тіло хворого, тим легше треба хворого вкривати.** Бо ж треба, щоб жар відходив. А коли людина хвора пріє, тож треба таку людину раз-у-раз витирати мокрим платком або рушником. **Треба піт усувати,** бо коли піт засихає на тілі, то ті дірки, якими піт виходить з тіла залипають і тоді піт не може так добре з тіла виходити. А з потом хворої людини виходить з тіла також багато трійливих соків, які при хворобі нищать тіло. Та хіба кожна дитина знає, як це приємно, коли споченому вимитися чисто літньою водою. Здається тоді вже й здоровій людині наче б вона наново народилася. А як же це відчуває людина хвора, вимучена гарячкою?

Люди звичайно гадають, що це добре, якщо хворий годинами пріє. Та це зовсім хибна гадка! Корисне буває потіння лише тоді, коли воно триває пів або найдовше одну годину. Коли людину примусити пріти цілими годинами під

важким накриттям, то саме пріття людину зовсім виснажує.

Отож на майбутнє памятайте, жінки! Хворого треба вкривати лише настільки, щоб ноги та руки були теплі. **Накривати завсігди якнайлекше** і то чим вища гарячка, тим лекше вкривати. **Коли хворий потіє, то по упливі якої пів години витріть його всього намоченим у літню воду рушником та порозтирайте при тому всю шкіру його так, щоб вона вся почервоніла. Дайте хворому сухе білля та постіль і вкрийте його якнайлекше.** Натирання мокрим рушником можете опісля повторити

ще разок по упливі дальшої пів години, потім залишіть хворого в спокою, щоб він міг добре відпочити. Коли це все зробите, то хворий звичайно засне, а коли пробудиться, почуватися буде значно краще.

Примітка: Коли натираєте хворого мокрим рушником, уважайте, щоб у хаті не було протягу. Добре було б, якби хворий був приміщений зовсім окремо, щоб у тій хаті ніхто більше не снав. Взагалі час уже, щоб у нас по селах мешкали люди не в одній кімнаті всі, а в двох, а то й трьох кімнатах. Так мешкають усі культурні народи.

Ч А С Т Ь Г О С П О Д А Р С Ь К А .

Що радить добра, досвідчена господиня.

Котра з нас, господинь, не хотіла б мати влітку гарної городовини, щоб можна було її продати, і мати для домашнього вжитку? Певно, — кожна! Але щоб це осягнути, треба вже тепер, восени, цим пожуритися, над цим попрацювати.

Як?

Послухайте, що вам порадить добра, досвідчена господиня.

Що робимо восени в городі? Найперше вичистимо його добре з останків городовини та бурянів; а далі цілий город сколаємо як можна найглибше й не розбиваючи землі, залишимо її в скибах на зиму.

Чому?

З двох причин: поперше, земля від морозу скрушів, вимерзнуть у ній буряни й їх коріння; подруге, поміж грубою скибою затримається більше сн гової й дощової води, яка нашій городовині влітку дуже-дуже придасться.

Вже тепер намітимо собі: де й що в весною будемо сіяти та садити. Добра господиня знає, що ніколи не садимо якусь городовину на те саме місце, де росла вона минулого

року. Город треба поділити собі на три частини й опісля робити так, щоб щороку за чергою одну з тих частин восени перед копанням добре згноїти свіжим гноєм. Другу поправляємо перегноєм, себто перетлілим гноєм. Третю підсилюємо лише компостом, попелом; хто хоче, то трохи відповідним штучним погноєм: калійною сіллю чи томасівкою.

Отже на тій частині, що її ми восени свіжо угноїмо, на весні посадимо рослини листові, себто: капусту, каляфіори, брукву, салату, шпінат, селеру, цибулю на гичку (семилітку).

На другому полі, що поправлене трохи чорним перетлілим гноєм, садитимемо огірки, гарбузи, кабачки, помідори, баклажани, солодку паприку, себто такі рослини, з яких ми їмо овочі. Без угновння, або з штучним погноєм на тій же грядці можна сіяти восени моркву, петрушку, зимовий шпінат, зимовий часник, на весні посадимо цибулю.

На грядках третього сорту, лише підкомпостованих, вліті посадимо горох, фасолю, біб, себто рослини стручкові

Ще скажемо вам одне: весною

картоплю в городі не садить на свіжо гноєнім місці, бо буде більше гички, як бараболі. Вона любить свіжий гній тільки в полі.

Так отже уважайте: розподіліть собі город, і вже тепер восени посійте рядочками петрушку, моркву, зимовий шпінат, зимовий часник; грядки ці можна обсадити й зимовою салатою. Решту городу, як сказано, залишайте в грубих скибах, а на весні посійте, що там належить.

На другий рік восени свіжо погноїте другу частину городу; на третій третю частину. І все будете змінити на них свій засів, згідно з поданими вище вказівками. Це для добра врожаю конечне, і на це ви мусите звернути свою увагу.

Компост.

Нема доброго городу без компосту. Ми вже багато разів про це писали — накликуємо ще й тепер: в тіні, на боці городу під тином, за хлівом, чи де, заложіть собі компостову купу.

Робіть так: відзначіть собі кусник землі зо два-три метри довгий, а на метр два широкий, і виберіть з нього верхній шар землі. Дно добре вбийте. На спід дайте трохи соломи, буряну, взагалі все грубше, що довше перетліває. Далі — все, що лише засмічує нам город, подвіря, хату, будинки. Це пересипати землею, глиною, трачинням, деревляним попелом, сажею, людським і пташачим калом, посипавши його зверху торфом та гашеним вапном. Поливається це все милинням, гноївкою.

Чим вище, купу робиться вужчою, але верх завжди має бути плоский, щоб вогкість затримувалася. Купу два рази до року перетрушується з одного місця на друге, щоб краще мішалася й ліпше перетлівала.

Заки погній цей буде готовий, мине рік, а то й два. Тому, поки одна купа дозріває, закладаємо на запас другу. Коли ж раз спробуємо, яка це цінна річ, тоді вже просто

не розумітимемо, як ми могли обходитися без такого цінного помічника в господарстві.

Та доки дочекаємося компосту, таки цей вже осени прилягідьмо собі на весну моругової землі, складаючи на купу кусні мурави (травою вниз); можна й посігти рискалем та полити гноївкою. На весну, як купа розсиплеться від морозу, матимемо вже добру землю для росадників і на поправу грядок.

Також уже тепер підготуйте собі на весну парник чи росадник. Можете скажете, господині: „Ей, що там про парник думати тепер, — бо до весни далеко!“. Але коли цю роботу відложимо на весну, то не матимемо ранньої городовини, яку можна було б їсти і добре продати. Чому? Тому, що не будете в лютім, чи хоч би в березні розбивати замерзлу землю. А коли із засівом будете чекати, аж потепліє, то сіятимете якраз тоді, коли добрі господині вже будуть садити в городі ранню росаду.

Тому вже тепер треба викопати яму на росадник. Має бути глибока на пів метра. Можна вже тепер накидати в неї трохи гною й конче багато листя з дерев. Землю до парника на весні повинні ми мати з компостової купи, а вже щонайменше з перемерзлої взимі мурави (як сказано було вище).

Так робити радить вам добра, досвідчена господиня.

Що їсти.

Печені пиріжки на дріжджах. Розтерти добре дві свіжо зварені бараболі, дати до них горнятко літнього молока, 2 дека грудочку за малий волоський оріх) розколоченого й підкислого дріжджа й білої пшеничної муки стільки, щоб рожина була така, як густа квасна сметана. Як добре підросте, вбити двоє яєць, дати трошки соли й муки менше-більше ще раз стільки, скіль-

ки пішло до розчини. Місити, аж відставатиме від руки. Годі дати півшклянки топленого масла без фусів (коли замість масла даємо смалець або оливу, то лише половину тої кількості, що масла). Добре вимісити ще раз і покласти — хай підросте. Уважати, щоб тісто не було затверде, а лише таке, щоб опісля, як підросте, далось розтягнути на стільниці на пів пальця загрубо. Покраяти тісто на невеличкі палянички, на них накладати начинку з капусти, сира, або маку, звинути в повздовжний пиріжок, зліпити вершок у гребінчик. Бляху добре вимастити товщом і складати на ній пиріжки (не загусто, бо ще виростуть); дати підрости з пів години, помастити пером, замоченим у розбитім яйці, й пекти. Як зарум'яняться гарно зверху, мають досить. **Начинка:** покраяти на чвертки свіжу капусту, зварити, відтиснути з води й дрібно посікти або змолоти. Підсмажити цибульку на маслі або смальці; дати до неї капусту — хай трохи висмажиться. Посолити, трошки поперчити. Хто хоче, може додати трохи зварених посічених грибків або жменю свіжого сира, чи посічене твердо зварене яйце. Накладати на тісто капусти на палець загрубо.

Хто хоче мати пиріжки солодкі, дав розтертого з жовтками й цукром сира; до нього можна додати жменю родзинків, цитринової шкірки або цинамону. Так, само можна начинити тісто слареним утертим маком, за-солдженим і приправленим як сир.

Можна теж лишити кусник тіста, додати до нього кмину або маку (не тертого!) й присмаженої цибульки. Перемісити, зробити палянички, помастити яйцем, посипати кминком або цибулькою й спекти.

Ріжне.

Під увагу господиням. Господині! не випродуйте восени худих гусей. Оплатиться добре їх підгодувати й узяти подвійну ціну. Як правильно вигодувати

на продаж гуси, подамо в черговому числі „Жіночої Волі“. Тимчасом ці два тижні не дайте вже голодувати тим гускам, що маєте їх вгодувати. Цього року багато вродованих гусей іде закордон (сімсот тисяч гусей бере Німеччина) — тож гуси будуть у ціні.

В Балинцях, біля Коломиї, 14 жовтня відбулися загальні збори кружка „Союзу Українок“. Як гарно zorganizовані Балинці, які в них порядки, товариства і яка користь селу з них, напишемо в черговому числі!

Дбайте про чистоту хати, воздуха, одежі, тіла, їжі і т. п. Не їжте немитих овочів, нечистими руками! Не пийте неперевареної води! Перед кожною їдою мийте милом руки. Виходки тримайте в найбільшій чистоті, посипайте порохом з вапна. Не ухилийтеся від щеплення сурвицею проти червінки, Цими заходами збережете собі здоров'я, а може й життя.

Закладайте в своїх кружках аптички! Вчіться, як ними користуватися, як запобігати недугам, як поводитися з хворим, як давати допомогу в наглих випадках. Жадайте від українців-лікарів, щоб вас цього навчили. Зате не ходіть до чужих лікарів лікуватися — переводить і тут клич: „свій до свого“.

Календар „Сільського Господаря“ — це найкраща підручна господарська книжка для кожного господаря й господині. Тут є цінні фахові поради з рільництва, молочарства, птахівництва, городництва, садівництва й інші. Спеціально хліборобська молодь знайде для себе багато корисного. Купуйте й поширюйте цей календар.

Читайте й радьте

Прошу порадити мені, як відчистити вовну білого овечого кожуха та як відчистити кожух жовтої (дубової) виправи зверху?

„Зацікавлена“.

Відповідь „Зацікавленій“.

Вовну овечого кожуха найкраще відчистити порошком „магнезія“. Можна дістати в кожній дрогуерії. Натирати вовну порошком Виправу дубову не можна домашнім способом відчистити Найкраще дати перекрашувати.

Веселий куток.

Кілька хлопців розмовляють і хваляться своєю силою.

— Я можу піднести 100 кіля, — каже один.

— Дурниця! Я схоплю за колесо і віз вупиню..

— І це ще нічого. Я знаю одного чоловіка, що цілий потяг затримує одною рукою.

— Направда!.. Хто це?

— Машиніст..

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля“
**ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА**

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля“).

Рік III.

Коломия, 15 листопада 1934 р.

Ч. 22.

Перший виділ кружка „С. У.“ в с Сопів б, Коломій.
Посередині — делегатка від коломийської філії „С. У.“ п. Л. Слюварівна.

Леся Українка.

П І С Н Я.

Чи є кращі між квітками
Та над весняні?
Чи є в життю кращі літа
Та над молодії?
Не всихайте, пишні квіти,
Цвітїть хом до літа!

Пождїть літа, доля приїде,
Не тікайте в світа!

Двічі на рік пишні квіти
Та не процвітають;
В життю літа найкращі
Двічі не бувають.

Та ще-ж квіти не посохли,
Рута велененька, —
Не журися, дівчинько,
Ще-ж ти молоденька!

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двопятижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: в краю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк. долляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція „Жіночої Долі“. Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zino-cza Dola“.

В Румунії — річно — 50 леїв. На 6 місяців 30 леїв. Замовляти: Dmytro Herodot, Strada Delea-Veche, 45 Bucuresti, IV.

Передрук статей доволений лише за поданням джерела.

Бемо в дзвін на тривогу.

Перед кількома тижнями польський уряд обчислив, котрий народ у Польщі має найбільшу смертність.

І що ж довідуємося з того обчислення?

Показується, що найбільша смертність припадає на українців у східній Галичині, бо аж 17 випадків смерти на 100 тоді, коли жидів, наприклад, на 100 вмирає тільки 9.

Чому? Чому на нашій гарній, здоровій, багатій землі вмирає найбільше людей? Більше як на поліських болотах?

Тільки тому, що наш народ в своїм засліпленні не завжди прикладає належної ваги до освіти.

Так, це правда. Ось вам приклад. Трапиться в селі один випадок тифу, чи червінки — й не оглянешся, як за кілька тижнів уже пів села лежить. А смерть збирає свої багаті жнива...

А прецінь лікарі й учені доказали, що коли ходити коло хворого, як треба, то ані йому не так уже часто загрожує смерть, ані інші від нього не заразяться.

Хтось питає:

— А звідки знати нам на селі, як з слабостями обходитися?

Бійтеся Бога! Та ж ми про це в кожному числі „Жіночої Волі“ пи-

шемо. В кожному числі даємо ради, важні, конечні, неоцінені поради, за які платиться грубі гроші.

А ми подаємо їх вам тільки за 10 сот., бо тільки 10 сот. коштує наша „Ж В.“.

Але яка, — порадьте нам! — як зробити, як промовити нашим сільським жінкам до розуму, щоб зрозуміли врешті, що їм треба читати газету для їх власної користі й здоровля?

Ось недавно приходять жінка до редакції і просять, щоб їй більше не висилати газетки.

— Чому? — питаємо

— Бо, — відповідає: — з мене село сміється, що я одна на всі жінки читаю газету.

Не сміятись, а плакати треба над таким темним жіноцтвом!

Інша знову розумна й свідома жінка розповідає нам таке:

— Я заохочую їх до передплати... представляю, чого то можна навчитись з нашої „Волі“. Вони в очі притакують мені, а поза плечі торкає одна одну ліктем тай шепче: — Ото дурна хіба була б я „якусь“ газету читати. Не бійся, якби з того щось не мала, то не заохочувала б нас до читання...

І ще треба дивуватись, чому по наших селах нужда та різні слабості? Хтось скаже; що мені газета на біду допоможе, як у мене мало поля й тому мушу бідувати?

Так. Але ми радимо й те, як з того поля найбільше плодів зібрати. А що на це бувають ради, то хай послужать вам за приклад Балинці, де люди ідучи за радами агрономів, виплекують буряки по 13 кілю. Ану ж попробуйте втяти ви щось подібне без ради агронома, чи без доброї господарської книжки, без читання часопису!..

Жінки, послушайте нашої доброї ради й не відкидайте приятеля, що стукає в двері ваших хат.

Подбайте, щоб „Ж.Волю“ передплатувала й сестра, братова, кума, су-

сідка... Всі, на яких здоровлю і домашнім добробуті вам залежить...

Ану, котра з вас перша приєднає нам нову передплатницю, а своєї знайомій шири дорадницю „Жіночу Волю“!..

О. Кисілевська.

Моя гостина в Балинцях.

Село Балинці в Гвіздеччині знає широко з своєї організованості й господарності. Недавно дало про себе чути й балинецьке жіноцтво. Якраз на його запрошення поїхала я туди, щоб допомогти перевести загальні збори кружка „Союзу Українок“.

Зустріла мене на двірці в Гвіздіці раненько в годині 6-ій делегатка кружка; по дорозі долучились до нас ще дві — і так усі разом доїздимо до недалеких від Гвіздця Балинець.

Селом.

По дорозі не без гордості вказують мені жінки:

— Ось наша районова молочарня — 17 околичних сіл належать до неї. Для поправки раси худоби закупила наша молочарня расових бугаїв... Аж чотири їх маємо... Одного купили таки в нашого господаря — Семена Пашана, а решту — в дідичів... Покажемо вам, бо це варто бачити.. Заведено в нас і контролю молочності. Два господарі з нашого села скінчили відповідний курс у Коршеві — і тепер у нас усі годують по їх вказівках...

— Ну, і які наслідки?

— Дуже добрі: молочність корів піднеслася двічі, або й тричі...

— Чи багато коштовніша ця правильна годівля від звичайної?

— Ні... Тільки треба пашу відповідно підібрати; подавати все на вагу і в свій час, пильнувати чисто-ти...

— Маємо й вагу, щоб важити худобу, — додала друга делегатка: — без ваги не можна переводити кон-

тролі молочності, бо годівлю визначається відповідно до ваги корови й кількості молока, що вона дає..

— Цю вагу нам купила кооператива.. Ось дивіться, пані.. оце наша кооператива.. Розвивається гарно, — тож крім ваги для худоби придбала селу ще й трієр для чищення збіжжя. Через те воно в нас таке гарне й чисте, що має таку саму ціну, як і двірське... Навіть на базарі вистане сказати, що то збіжжя балинецьке, як купці відразу розхапають його... Навіть на полі, якби пані бачили наше збіжжя, зразу пізнали б, що воно найкраще на всю околицю...

— А ось, пані, дивіться, — зазначила третя жінка: — це наша каса Стефчика. Не потребуємо у лихварів позичати — запоможемося в ній у потребі...

— Ось наша читальня „Просвіти“, тут міститься й кружок „Сільського Господаря“. Є там і театральна салья — сьогодні наше зібрання в ній відбудеться. А оце — площа під будинок районової молочарні. Вже в плян будови, розрахований на 50 тисяч зл, коштів.

— Невжеж можливо в нинішньому часі розпочинати на селі таку дорогу будівлю?

— О, нашого села стане на це! Та воно й не буде так багато коштувати — поможемо власною роботою...

Домівка „Союзу Українок“.

Ось ми доїхали й до домівки кружка „Союзу Українок“. Вона міститься в хаті заступниці голови кружка п. Параски Корбутяк. Кімната гарна, чистенька. Стіл застелений прегарною скатертиною балинецького виробу. Портрети Лесі Українки, Шевченка прикрашені рушниками

Після смачної перекуски й чаю, яким погостило мене жіноцтво, йдемо оглядати ближче згадані вже інституції, стайні, господарства..

Господарські конкурси.

В Балинцях відбуваються всякі господарські змагання (конкурси): плекання худоби, годівлі дробу, управа пашних буряків, моркви, лену.

Це робиться так: добрі господині, господарі, а головню молодь звертаються до „Сільського Господаря“, дістають гарне насіння або яйця равських курей тощо. Повітовий агроном п. В. Дмитренко поучує, як дану рослину плекати, як годувати кури чи худобу. Потім контролює, чи все відбувається, як повинно, а нарешті робиться показ і оцінка. В когось найкраще випало змагання, ті дістають невеликі практичні нагороди. Та не так річ у нагородах, як у тій радості й честі — показати свою найбільшу господарську справність.

І справді, те, що побачила я, відвідуючи в товаристві голови молочної п. І. Микитюка і інших господарів і господинь, перейшло всякі мої сподівання!

Стайні-ясні, вибілені, як хати перед празником, чистенькі. А худоба? Все прекрасною швейцарської породи Бугаї — величиною справді нагадували мені зубрів, що їх недавно бачила я в Біловіжській пущі. Господині, а головню молодь, знають на память дату народження кожної корови, кожного телятка; таї кожнa худобина має й свою писану „метрику“...

Купи буряків... Не хотілося вірити, що вони могли вирости на тих малих 100 метрових грядках. З одної (найвищий осяг) зібрано 17 куб. метрів буряків. А коли дали мені в руки одного буряка, то я аж похилилася: він важив близько 13 кіля.

Питаю: чи при управі буряків застосовували штучних погноїв? Тільки один господар. Чи оплатилося? Так. Виходить з досвіду таке, що коли на морд з добрій загальній управі додамо штучного погною за 25 зл., то збір дасть більше як 200 зл.

Лен виріс втричі вищий, як зви-

чайно; хоч сьогорічне посушливе літо не сприяло йому.

Не менше гарно вдалася й управа пашної моркви.

У кількох господинь оглядаємо конкурсів табунці курочок-кармазинів. У заступниці кружка „С. У.“ молода „кармазинка“ зачала вже й нестися (це 14 жовтня!) Ця господиня певне буде мати перше місце в змаганнях щодо плекання птиці.

Іншій господині не повелось: повилазили самі півники й одначка курочка. Сміємся — бо й серед діточок у цій хаті самі хлопчики й одна гарненька дівчинка. Кажемо, що тут уже, видно, так „хата покладена“.

Анкета.

Після Служби Божої й короткої перерви на обід велику салю Народнього Дому заповнили вщерт жінки та їх гості. Бачимо між останніми й старенького 80 літнього давнього директора балинецької школи пана Барнича. Він то, працюючи в Балинцях перед війною 37 літ, враз із давнім парохом Балинець от. мітратом Войнаровським, клали перші підвалини тої культурної праці, що сьогоріч видала такі пишні овочі...

Реферату про вагу жіночої організації й велике значення, що його має для села культурне, освічене й організоване жіноцтво, зібрані вислухали з великим зацікавленням. Вивязалася опісля й жвава дискусія; порушували різні справи, вибрали новий виділ Голва — господиня Марія Матійчук, ж. Степана, заступниця голови — господиня Параска Корбутяк, секретарка п. Марійка Микитюк і ще кілька енергійних жінок вступило до виділу. Членів вписалося 48. Деякі господині замовили собі газетку „Жіночу Волю“, купили книжок — куховарську „Як добре й здорово варити“, чи то Др. В. Ганьківського про недуги дитинки з лікарськими порадами.

Запроктовують переведення гос-

подарсько-кухарського курсу, науки ручних робіт (між іншими ручного виробу светерів, рукавиць, панчіх). Думають заложити кружкову аптичку, що такі великі услуги робить по інших селах. Намічують улаштувати часті сходи, вечери в честь наших славних жінок і таке інше.

Почули громадяни ще й щирі слова заохоти та признання з уст свого давнього провідника п. Барнича. Вони до сліз зворушили присутніх — здебільша учнів та учениць п. Барнича. За це відспівали п. Барничеві „Многая літа“. Гимн „Ще не вмерла Україна“ закінчив це гарне балинецьке свято.

Треба побажати, щоб організоване балинецьке жіноцтво повело якнайширшу й найкращу працю над культурним піднесенням села, викоріненням незгоди, над оздоровленням побуту, над плеканням і виховою дітей і над багато-багато іншими справами, якими може й мусить зайнятися тільки жінка.

До своєї жіночої організації повинні вписатися й згідно працювати всі свідомі громадянки — щоб Балинці стали прикладом для цілої околиці. Має читальня понад 400 членів, а кооператива близько півтисячя — тож відповідне число повинен згуртувати в собі й кружок „Союзу Українок“. Користь із цього буде не тільки членам, але й усій громаді, ба й цілому народові.

Др. Роман Могильницький.

Рівне.

Селянки - українки! Не помагайте смерті поривати ваших близьких!

Скільки мене кликали до наших хворих селян, завсігди зустрічаю те саме лихо, через нерозум рідні недужого. Щоб важче хвора людина, то більше налазить у хату цікавих. Приходять тітки, приходять бабки, куми, казна хто ще. Поналазять у хату й давай раду раїти. А по-

гіршає хворому, давай голосити. І не хочуть послухати, що цим якраз найбільше добивають хворого. Мало вже лиха від того, що хати тісні, лихо провітрювані, повно мух, задуха тощо. А тут баби тобі ще й галас знімають.

Ей, та схаменіться, люди! Таж хіба самі добре знаєте, як це приємно, коли дитина верещить годинами. Самі чей знаєте, як воно погано, коли болить голова, а кругом кричать, галасують, стукають тощо. Поміркуйте над тим, як страшно мусить це все дратувати та мучити важко хворого. Тож зрозумійте, що важко хвора людина лише тому не скаржиться, бо сили вже не має. Бо якщо вона мала б сили, то мабуть усіх тих цікавих баб та кумів прогнала б яким дрючком на всі вітри так, що й до села не важилися б наблизитися. Також зрозумійте, що в шпиталях головно тому не пускають людей довго сидіти при хворих, що відвідини мучать хворого. **Чим важче людина нездужає, тим більше треба їй спокою.** Треба навіть вікна поприслонювати, бо — чуєте ви всі відвідувачки хворих сусідів? — бо бачите вже саме світло мучить і дратує хворого. А як же страшно мучить галасування, а що найгірше онте прокляте лементування, голосіння!

Не заслоняйтеся тим, що вам, мовляв, жалко. Пусте! Злазайте ви всі з нуду, з простої цікавості. На стало це безглуздя у нас звичаєм і господарям соромно повигонити — мовляв — співчутливих сусідів. Сам хворий звичайно терпить і мовчить. Але через онте ваше галасування та заводження сили хворого пропадають замість на боротьбу з хворобою на перетримання онтого вашого галасу. І вислід такий, що навіть такі люди, яких лікар мав би надію та спроможність врятувати, гинуть марне якраз через оце ваше безглузде голосіння та налаження в хату хворого

Сам знаю багато таких випадків, де баби ніяк не хотіли мене послухати, і хоч я всіх порозганяв, поналазили назад до хаги і розуміється, можу спокійно ствердити: заголосили хворого своїм фалшивим співчуттям на той світ.

Тож господині, селянки - українки! Не пускайте нікого до важко хворих у хату. Хто цікавиться здоров'ям хворого, тому вистане, коли ви скажете, як є, або як сказав лікар. У кімнаті, де лежить хворий, хай буде тихо й спокійно. Легенько поприклонуйте вікна, якщо в хаті дуже ясно, але вікна раз-у-раз відчиняйте, а літом таки весь час тримайте відчинені. Літом понавішуйте коло хворого мухалапки, щоб мухи недужого не напастували. Всіх цікавих гоніть від хати. До послуги хворому хай стає спокійно, тиха людина. У хаті хай ніхто не галасує. Бо чим більше спокою, чим тихше довкола хворого, тим лекше і скоріше він подужав. Не журіться тим, що котра з цікавих сусідочок на вас буде люта, коли її не пустите до хворого, бо більше буде вам лиха, коли через ваш нерозум та фалшивий стид остаточно хворий умре.

Отож на майбутнє, хай ніде не буде збіговища в хатах, де лежить важко хвора людина!

Подбаймо про підвишку цін за масло.

З усіх сторін ідуть жарікання на низьку виплату за молоко в наших кооперативних молочарнях. Нарікають наші господині на „Маслосоюз“, нарікають на провід місцевих молочарень. Але щоб пошукати причини низької ціни масла в своїх таки господарствах, до того нам не спішно. Ану, господині, провірмо самі себе:

1) Чи всі ми миємо руки милом, заки беремося доїти корову?

2) Чи вимя наших корів завжди вимите і витерте чистою стиркою?

3) Чи памятаємо про те, що пер-

ших крапель молока не можна видоювати до скіпця, бо в них повно нечистих заразків?

4) Чи доїмо молоко до критого скіпця, в який не трясеться порох і сміття з живота корови?

5) Чи холодимо ми молоко з вечірнього виду, щоб не сквасніло до раня, і ми без шкоди для молочарні могли б його занести до ранішнього відбору?

6) Чи не носимо ми молоко до молочарні 4 тижні перед отеленням або скорше ніж 10 днів після отелення корови?

7) Чи не вливаємо до молока, призначеного до молочарні, молока квасного, гіркого, жовтого, червоного — одним словом зіпсутого, що псує всю сметану в молочарні скільки б її не було?

8) Яка твоя корова? Чи чесана?

9) Яку дістає пашу? Чи не стухлу? Може з мокляків?

10) Чи миєш ти до чиста скіпець і баньку від молока, а випаривши чи вітриш їх на сонці?

А коли всі ви, ш. читачки „Жіночої Волі“, притакнете на повищі питання, то спитайте себе надто: чи таксамо роблять і ваші сусіди та знайомі всі-всі доставці наших Районових Молочарень?

Знайте, що в кооперації: один за всіх, всі за одного. І за одну нехлюйницю терпить загал доставців.

Управа молочарні не в силі заглянути в кожне господарство своїх доставців. Але господині повинні одна-одну наглядати. Бо хоч би на загал доставці давали молоко найчистіше й добре, го кілька літер загновної сметани збавляє цілий виріб масла, обезцінює його і на цьому терплять всі доставці. І найздібніший технік-молочар не виробить доброго масла з зіпсутого молока.

Тому маймо бачне око.

Не кажіть про молоко: „Най іде — то до молочарні, все одно“!

Але кажім: Вважаймо на молоко! Воно все мусить бути чисте, сві-

же, здорове — бо то до кооперативної молочарні. Молочарня дає масло до Маслосоюзу, звідти масло піде в світ

Не дозволюмо отже, щоб чужинці мали право покепковувати, що наші господині не вміють чисто ходити коло молока. *Нанашка Марта.*

Про начиння в молочарстві.

Носите до молочарні молоко?

То конче купіть собі ціховану літру. Тоді не будете нарікати, що в молочарні несправедливо міряють. Бо як наміряєте півлітровим горнятем, тоді завжди вам буде здаватися, що вас кружлівкар кривдить.

Міряйте точно, без 1/4 л, бо в чвертками молочарні не вигідно в рахунках.

На скопець (дїйницю) придбайте накривку в вигляді мищинки, яка в дні має подвійне ситко. Між ситка застеліть чистенький льняний платок. Молоко, довне до такого критого скіпця, забезпечене перед занечищенням порохами і шерстю з живота корови.

Воно цідиться одночасно з довням, а тим самим господиня заощадує якої пів години часу, уживаної на цідження молока після довня.

Найліпше молочне начиння є з грубо поцинкованої бляхи (біла бляха). Поцинкованої бляхи не вільно вживати на начиння для молока.

Начиння поливане було б добре, коли б не оббивалася полива. Відломки оббитої поливи часто викликають запалення сліпої кишки — отже небезпечні для здоровля людей.

На вилупанім місці молоко закисає, набирає металевого посмаку, а це впливає шкідливо на якість масла.

В молочнім начинню не сміє бути ніяких непотрібних пругів, острих кутів, що утруднюють вимивання і виполіскування начиння.

Бляшане начиння, а таксамо ситка до цідження молока, треба спершу сполоскати літеплою водою, опісля вимити гарячою водою з додатком соди, нарешті виполоскати зимною водою й висушити на продувнім місці, на сонці.

Сонце вбиває всі заразки. Треба вважати, щоб у часі сушення не запарошувалася посуда порохом з вулиці. *Т. О. Д.*

Ще про пошесні недуги.

До нашої редакції зайшла передплатниця з недалекого села. Вона тяжко зажурена. В селі й околиці все ще панує червінка; люди гинуть, не тільки діти, але й старі. Просить: скажіть докладніше про те, що пишете в „Жіночій Волі“.

Знаємо, що так є. Ось недавно помер на червінку в Ключеві Великому один з найкращих патріотів селян — Федір Бойчук, передплатник „Ж Доли“ й ширий наш прихильник. Подавали ми про те, що робити, не раз, але коли того замало, то обговорім ще раз цю справу.

Отже знайте: дуже зле робите, що досі ще у вас не налажені такі справи, без котрих не в силі здоровля затримати, чи перед недугою охоронитися; а коли хто занедужає, то остерегти інших від нещастя.

Які ж це справи? питаєте.

Перше, що мешкаєте й усі господарські роботи залагоджуєте в одній кімнаті. В таких умовинах, в поросі, парі, димі, задусі найлегше захворіти, а коли хто хворий, нема змоги відокремити його. Тому й радимо: в разі пошесної недуги, де нема окремої кімнати, найкраще для хворого й родини відвезти його до шпиталю.

Друге, що сприяє всякій слабості, це погана звичка їсти всім з одної миски, а густу страву до того ще й пальцями, а не вилками.

Третє — це брак виходків або не відповідно й брудно утримані,

без глибокої ями, або щільної пачки на нечистоту. Доки людські відходи будуть розноситися за ногами — доти здоров'я в селі не буде.

Четверте — це погана, нездорова вода, плиткі криниці, з яких кожний набирає воду своїм відром чи брудною коновкою.

І ще одна річ. В наших сільських хатах все ще нема умивальні, хоч би це мав бути лише деревляний стілець, на ньому велика мидниця чи миска; на стіні бляшанка з водою й курочком, яким пускається воду на руки. Крім цього кусень мила, чисте полотенце чи рушник, окремих для старших, окремих для дітей. Розуміється, для хворого теж зовсім окремих. Чи в хворий в хаті чи ні, всі, діти й старі, повинні перед їдою мити милом руки.

Як же заховуватися коли хто захворіє?

Ви питаєте про черв'янку, але подібний в її черевний тиф, тож запам'ятайте це. На всяке недомагання шлункове треба зразу звернути увагу. Коли кого заболить черево, взяти на очищення, найкраще рицинового олійку. Перестати їсти тяжкі страви, як разовий хліб, фасолі, борщ, капуста, в рене тісто, солонина.

Що ж давати?

Спекти легкий хлібець чи булку з пшеничної муки, й давати причерствілий. Давати добре розварені каші; яйце, зварене на м'якко; бараболю лише свіжо варену, розколочену з троха молока й масла; терту розварену моркву, помашену маслом калярішку. Замість самого молока дати чай або каву з молоком, хоч би з нашої цикорії „Прачінь“ або розколотити зимною водою ложечку какао, підпустити молоком і заварити.

Зварити крім цього навару (чаю) з сушених афін; як хто може, зварити з корінням (ценамоном) червоного вина, засолодити легко й дати теплого з чверть шклянки на раз. При цьому не застуджувати шлун-

ка, обв'язати черево теплою хусткою. Не морозитися при надвірній роботі.

Відходи засипувати землею, а ще краще вапном.

Це все в перші засоби охорони, що запобігають розвиненню хвороби. Коли до кількох днів розвільнення не устане, найліпше зараз зайти до лікаря. Є по містах навіть безплатні поради чи в загальному шпиталі, чи декуди й наші власні. Є у Львові Народня Лічниця, а в Коломиї Лікарська Порадня. Там оглянуть й дадуть поради. В перших початках така фахова порада може ще нещастю запобігти.

Порад лікарів щодо того, які харчі вільно їсти та які ліки і як їх заживати — точно держатися. **Запівне звернення до лікаря, легковаження його порад, не відокремлення хворого й необережне ходження біля нього** — це головні причини застрашаної смертності серед нашого народу.

Жах подумати, що недавно (бо минулого місяця) в коломиїщині трапилось два чи три випадки, де замість подавати одному хворому приписані ліки 3 рази на день, а другому по ложці що-три години — дали зажити все зразу. Наслідки страшні. Не знаю, чи вдалося хворих урятувати від смерті!

Або з харчами? Каже лікар: „Давайте лише клеїк, себто рідкі перетерті крізь ситко кашки, чай, каву або росіл з курки“... А добра жіночка чи мама гадає: „Та з чого бідна хвора чи хворий буде жити?“ Й не пожалує хлібця, огірочка, ба ковбаси кавалок! І власними руками виправить через таке хворого на другий світ.

Це саме з свіжим воздухом у хаті. Що більше хворий, то щільніше замикають не тільки вікна, але й двері, то більше людей помагає видихувати кисень з повітря в хаті. Здоровий вийде на двір й надолужить собі це, а хворий з самого браку чистого воздуха загинав.

Нагадується мені тут давня історія, яку десь чула! Приїхав лікар до хворого. Каже; треба вікно чи двері відчинити, бо хворий не має чим дихати. Не слухають. На другий раз застав таке саме. Тоді пише рецепту на дверях: „Вези, каже, чоловіче, ці двері до аптики — хай аптикар зробить лікарство“... Аж так добра матуся вивітрила хату там, де лежав хворий.

А з їдою подібна історія. Каже лікар: „Звари кусник курки й дай юшку хворому“ — то або не зварить, або нагодує й мясом, хоч лікар заборонив. І тут один з лікарів взявся на штуку: „Візьми, каже, чорну курку, обійди з нею три рази хату, зрубай голову на порозі, спусти кров, обчисть як треба й розчвертуй на чотири часті. Кожну з чверток вари одної днини, давай юшку потрохи хворому цілий день, а мясо викинь псамо — то на них слабість зійде з хворого“. Аж таким способом хворому дістався росіл з курки.

Чи й тепер ще таких штук треба вживати? Віримо, що ні, принаймні не до вас, читачки „Жіночої Волі“. Робіть же так, як ми радимо, то не одному нещастю запобіжить!

Нашим дівчаткам.

Як працює наше старше жіноцтво по селах, знаємо. Майже в кожному числі нашої газетки читаємо про працю того, то знову тамтого села. І одно нам впадає в очі: у виділах товариств, ба навіть у членах, самі молодіці!

А де ж наші дівчата? На це питання чуємо різні відповіді. Одні дівчата соромляться разом із старшими жінками, а то може й своїми матерями, ставати прилюдно до „ради“.

Другі вважають, що праця в „Союзі Українок“ тільки для заміжніх, а їм тільки музика та парубочки.

Треті бачать, що в їх селі якомсь дуже пиняво йде праця в кружку,

то й собі не мають охоти записуватись.

Як же представляється справа з молодими по містах? Зовсім інакше! Молоді дівчата майже по всіх філіях „С. У.“ по містах ведуть перед у праці. Не ждуть, що будуть їх аж старші заохочувати, але самі своєю рухливістю дають дебрий приклад своїм матерям. По багатьох містах дівчата крім того, що приходять і на сходи старших, мають ще й свої окремі дівочі гуртки при філії, так звані „секції“, куди належать самі дівчата.

Ану, подумайте, чи не придався б у вашому селі такий гурток дівчат?

Спитаєте, які користі мали б ви з такого окремого дівочого гуртка? Користей і завдань стільки перед вами, що ми аж не можемо їх вам за одним разом вичислити.

Нпр: „Хліборобський вишкіл“ при „Сільськім Господарі“, улажує конкурс (змагання) в плеканні курей, чи городовини. Участь у конкурсі беруть самі хлопці. Не одну з вас збирає охота, щоб стати до конкурсу, але боїться насміхів хлопців. Обговорюєте цю справу на своїх сходинах і рішаєте всі гуртом, взяти участь у конкурсі (щоб побити хлопців!). Не бійтеся! Зо всіх не стануть сміятися!

Або: починає поширюватися тепер дуже по наших селах, особливо по гірських, лещетарство. Це ж і приємно, і вигідно (оскільки скорше як ногами!) і для здоровля корисно почепити дошки на ноги й гнати перед себе, як крилатий птах. Особливо, коли цілий тиждень приходиться сидіти з похиленими плечима над шитвом, чи кроснами. Таж то гріх від Бога, бодай раз у неділю не віддихнути на лещетах свіжим повітрям.

Але що ж? Досі їздять тільки хлопці! Якби так дівчина вбралася в штани (муситься в штанах їздити, тому що не раз, не два доводиться й вивернутись), то хіба вже

до самої смерти не випустили б з зубів.

Але якби так, кажім, вирушив ваш гурток, яких 10 15 дівчат відразу з дошками на ногах, то хлопці тільки уста пов'дчиняли б з великого дива, а сміягись ні один не наважився б.

Про дальші користі з окремого дівочого гурта подамо іншим разом.

Як годувати гуси.

Чи оплатиться відгодовувати гуси?

Що оплатиться, то про це свідчить те, що міщанки - перекупки викупувають від селянок за безцінь худі гуси, відгодовують їх купованим зерном, а після продають за подвійну ціну.

Коли найбільше платять за годовані гуси?

Восени, а головно в грудні перед лаянським Різдом. На вивіз скупують гуси між 5-10 грудня; на домашній ужиток по 15-тім.

Цього року з Польщі можливо буде вивезено до 700 тисяч гусей — тож на годовані гуси повинна бути добра ціна.

Які гуси добрі до відгодовування?

Найліпші молоді, сьогорічні. Не кожна гуска однаково добре відгодовується. Французькі господині роблять таку пробу: затулюють гусці двома пальцями ніздрі, щоб не дихала. Котра гуска скоро заплющує очі, та буде добре відгодовуватися; котра помалу — та гірше.

Як відгодовувати?

До відгодовування гуски відокремлюються від гусаків. Дають їх до койців чи до малої комірки, яку перед тим треба добре вимити й вибілити вапном з додатком двох відсотків креоліну (купується його в аптичнім складі).

В часі відгодовування птиці не вільно її полошити; тому краще,

щоб годувала її одна й та сама людина. Приміщення й коритця мусять бути дуже чисто утримані. Коритця робити довгі, щоб гуси не штовхалися й не пхалися одна понад одну. Найкраще, щоб вони стояли поза койцями, й птиця їла зпоміж патичків. Коли коритця даємо в середині приміщення, то повздож треба прибиги патик, щоб гуси не лізли туди з лапами.

Вода, а ще краще квасне молоко, повинно завжди стояти перед гусьми; але треба часто зміняти, а коритця виполіскувати. Так само повинні гуси мати дсволі дрібно товченого деревляного вугля й ліску. Натомість їду не лишаємо довше, як 20-25 минут; опісля коритця збираємо й чистимо перед другою їдою. По їді добре коець чимось закрити, чи зачинити віконце в комірці, щоб птиця сиділа в спокою в темноті.

Перші два тижні птицю „розпихаємо“. Даємо їм тоді варені бараболі, полову, січені буряки, моркву з додатком ячмінної чи якої іншої дерті. Зароблюємо теплою водою, а ще краще сирваткою або збираним молоком. Від молока мясо стає бліше, смачніше.

На сухий корм даємо зерно, себто: ячмінь, овес, кукурудзу, пшеницю; наприкінці, як в, то пресо. Кажуть, що ліпше, коли зерно даємо подрблене, а не ціле. Подавати кілька разів на днину, чергуючи раз одне, раз друге, але завжди в означених точно годинах. Щоб їда не обридала, треба її міняти, робити ріжнородною.

По 3-4 тижнях птиця повинна бути вгодована. На одну гуску виходить 5-6 к'ля зерна. Птиці не слід перегодовувати, бо тоді — одне, що й піря та пух псується, жовкне та товстіє; друге — при скуванні піря виривається враз із шкірою, а тоді птиця не має вже ціни.

Як пізнати, чи птиця вгодована?

Дзюб у неї блідне. Піря на хвості

розходиться півколом; крила потрохи зачинають звисати, під ними наростають гупі сала завбільшки курячого яйця. Гуска тяжко дихає, з трудом пересувається з місця на місце.

Перед забиттям не даємо птиці їсти впродовж 18-20 годин. Розуміється, ріжемо птицю через горло, як то ми вчимо в книжці „Як добре й здорово варити“.

Як вгодовувати індики?

Так само як годовані гуси, так і добре підготовані індики досягають вищої ціни — на вивіз в початках грудня; на домашній ужиток в другій половині того ж місяця. Найпридатніший корм для індиків є: ячмінь, кукурудза, овес, пшениця, варена картопля, горохвяна мука, висівки. Зерно бажано давати заварене; а коли це трудно, то мелене, замішане на збираному молоці. Крім цього дають дрібно товчені кістки або кістяну мучку, варені овочі, мочений хліб і т. под. Харч індікам треба добирати, міняти, а як не хочуть добре їсти, годуємо їх силою галушками з кукурудзяної муки, заробленої молоком. Ці галушки впихаємо силою в горло птиці, помочивши наперед, щоб легше пропицалися.

Як тепер найкраще збувати птицю? Найліпше через свою кооперативу або ще краще районуву молочарню. Хто мешкає поблизу Львова, добре спрваджувати фірами до „Маслосоюзу“. В усякому разі не збувати перекупням-жидам за будьяку ціну. Підготовану птицю й на ринку значно дорожче продається. За цінами „Маслосоюзу“ можна щодня стежити в читальні з часописів „Діло“ чи „Новий Час“.

Що даємо їсти хворим.

Часто лікарі кажуть давати хворим легкі страви, ось як клейки, супи, яйця, мізок і т. п. Ось тут подамо, як дещо з того робиться. За-

значаємо при тім, що всякі подібні страви знайдете в нашій куховарській книжці „Як добре й здорово варити“, яку можете дістати в складах „Народньої Торговлі“, чи просто в редакції „Жіночої Долі“. З пересилкою не порученою коштує 1.75 зл. Гроші можете переслати поштою синім розрахунковим переказом без жадного кошту (лише самий папірчик коштує 1 сотик), адресуючи до редакції „Жіночої Долі“ в Коломиї.

Ось деякі страви для хворих.

Клейк. Взяти мале горнятко (квартиркове) ячмінних або вівсяних круп, дати з горішок масла й розварити їх добре. Розколоти ложкою й перетерти крізь ситко. Розпустити юшкою з бараболі, або смаком з гордовини чи росолом з мяса. Як нема, можна й водою. Дати кусничок свіжого масла, до смаку посолити й подати хворому.

Юшка (зупа) кминкова. Взяти ложку кминку, заллати горнятком гарячої води, кілька разів добре заварити й перецідити. Ложечку свіжого масла, ложечку муки засмажити, розпровадити трошки холодною водою і влити до супу. Ще раз заварити, до смаку посолити й подавати потрохи пити. Можна заварити на тій ющі ложечку пшеничного грисіку — сипати потрохи й уважно, щоб не збивалися гудзи.

Росіл. Взяти кусник курки чи волового мяса (лоївки або крижівки); сполоскати й залити холодною водою (на 25 дека мяса дати 1 кварту води). Як покипить на боці кухні добру годину, посолити, дати закришки: кусник петрушки, моркви, капусти або каляріпки, одну малу цибулю. Хай кипить, аж закришка й мясо зовсім змякнуть. Тоді росіл готовий. Зляти з мяса й дати потрохи хворому. Росіл можна засипати ложкою пшеничного грисіку й добре поварити; або вже до миски чи тарілки дати крайний у кісточки кусник міської сухої булки.

Крім росолу, клеїку, кминкової зупи можна хворому подавати чай легко забілений, каву, какао.

Легше хворим подаємо **потравку в курятка або телятини**. Варити подібно як росіл, тільки давати менше води й заправити засмажкою, як кминкову зупу.

Мівок телячий — також легко-стравний. Вимочити його в воді, стягнути плівку й варити в легко осоленій воді. Пократити в пластинки й подати, як в, або легко підсмажити на свіжій маслі.

Коли подаємо хворому **яйця на мягко варені**, то мусять бути дуже свіжі. Обмити чисто, кинути на окріп і варити 3 мінути, себто стільки часу, що займе нам раховання до 120.

Пінка в яблук. Спекти 2-3 винні яблука, і як зовсім застигнуть, обібрати з шкірки, а мякуш дати до макітри. Вспати до смаку цукру, вбити 2 білка й терти макогоном, аж збілів, наросте й стане як густа піна. Подавати потрошки.

Це в кілька страв для тяжче хворих. Але все таки щодо їди треба порадитись і слухати наказу лікаря й усяку, навіть дозволена їду давати не часто й потрошки. Мівок, яйця, мясо з потравки дається доперва тоді, коли хворому вже зовсім краще й кілька днів немає гарячки.

Праця в жін. товариствах.

Сопів, біля Коломій.

(Гляди світлину на 1 стор.)

Жваву діяльність проявляє кружок „Союзу Українок“ в с. Сопів біля Коломій. Виділ кружка акуратно відбуває і свої засідання, і спільні з виділом читальні „Просвіти“. На однім таким спільнім засіданні виділ кр. „С. У.“ згодився на пропозицію читальні побілити і взагалі впорядкувати домівку читальні силами кружка. Це й зроблено, та так сумлінно, що кружок „С. У.“ одержав признання й подяку від читальні, а для своєї каси запрацював 20 зл.

В дні 12 липня ц. р., на фестні, що його улаштувала читальня, „С. У.“ узяв у свої руки буфет. І тут для товариства зароблено 16 зл.

Також спільно з братським хором кружок дав уже й театральну виставу — „Мати - Наймичка“. На зимовий сезон кружок задумує перевести куховарський курс, намічає улаштувати чайні вечорі, сходини з відчитами і т. п.

До виділу кружка „С. У.“ в Сопів належить: Маланка Катеринчук — голова, Маланка Федюк — заступниця голови, Софія Свирнюк — скарбничка, Марія Дмитренко, Параска Стефурак, Параска Лещук і Марія Кушнір — виділові.

Виділ кружка „С. У.“ одержав на письмі від читальні „Просвіти“ в Сопів ось таку подяку:

„Виділ читальні „Просвіти“ складає сердечну подяку й певне признання для членів товариства „Союзу Українок“ за ту працю, що її вони вложили в дім читальні, а саме: вибілили, вимили, вималювали вікна й двері, удекорували образи й читальняну салю. Також виділ читальні в імені батьків, жінок і дітей поляглих борців за волю народу складає сердечну подяку за помальовання пам'ятника на могилі біля читальні. Цей пам'ятник, в часі фестиву 12 липня, виглядав, немов писанка, а на нім вивішено терновий вінець із стрічкою, на якій блищав золотими буквами напис: „Незабутнім борцям за волю народу від Союзу Українок у Сопів!“

Василь Паландюк, голова, Микола Тарновецький, секретар“.

Від редакції „Ж. В.“ бажаємо кружкові „С. У.“ у Сопів й дальшого успішного розвитку так гарно започаткованої праці Щастя Боже!

Читайте й радьте.

Лікар записав моїй дівчині пити півтори літри денно молока. Дитина не може на молоко дивитися. Прошу порадити мені, як приправити молоко, щоб дитина випивала його. Давала його з чаєм, але мені вірадили, що від цього може дитина нервова зробитися. *Мама.*

Відповідь „Мамі“.

Молоко приписують лікарі дітям недокровним, слабосильним, а то й на груди хорим.

Тому (зрештою це певно і лікар вам радив) на пів літрі молока варить дитині кашку. Пря цьому варенні молоко не стратить своєї поживної вартости. Літру молока закрасіть підмінкою кави в української фабрики „Луна“, „Пражін““. Дістанете в кооперативі на селі, або в „Народній Торговлі“ в місті, „Кава“ та зі збіжжя, перемелена разом уже з цукорією. Дуже смачна. Поцукруйте дитині досить, або ще здоровіше засолодіть медом, а певне випе зі смаком.

Дodatek bezpłatny do czasopiśma
„Żinocza Dola”.

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля“
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля“).

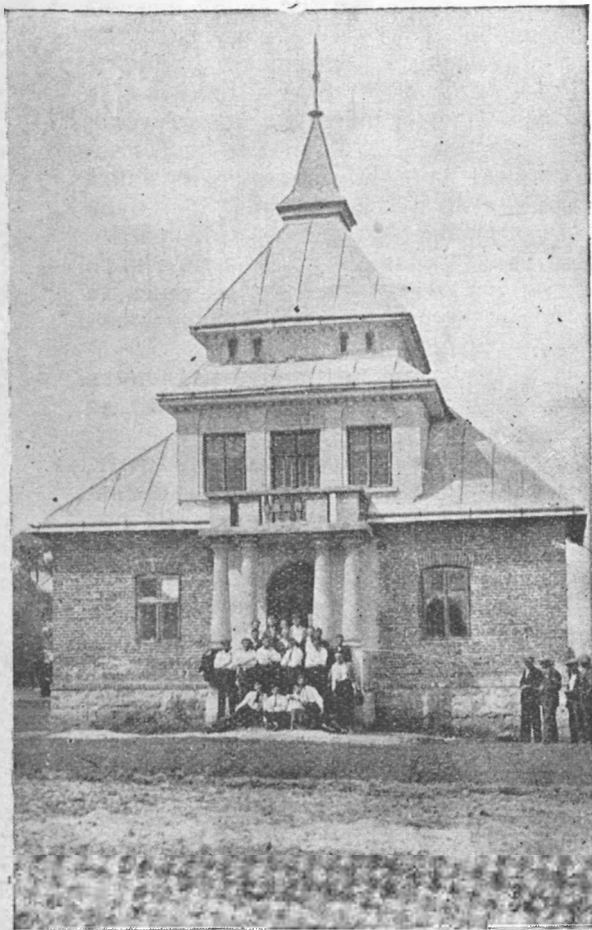
Коломия, 1. грудня 1934 р.

Ч. 23.

Т. Шевченко.

Учітеся, брати мої!
Думайте, читайте,
І чужого научайтесь,
Й свого не цурайтесь:
Бо хто матір забуває,
Того Бог карає!
Чужі люди цураються,
В хату не пускають,
Свої діти — мов чужії,
І не має злому
На всій землі безконечній
Веселого дому.
Я ридаю, як згадаю
Діла незабутні
Дідів наших: тяжкі діла!
Якби їх забути,
Я оддав би веселого
Віку половину!

От-така-то наша слава,
Слава України!...
От-так і ви прочитайте,
Щоб несонним снілись
Всі неправди, — щоб розкрились
Високі могили
Перед вашими очима,
Щоб ви розпитали
Мучеників: кого, коли
Й защо розпинали?...!

Гарний дім читальні „Просвіти“ в Ввенигороді
(повіт Бібрка).

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двогвижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкраю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція „Жіночої Долі“. Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zinocza Dola“.

В Румунії — річно — 50 леїв. На 6 місяців 30 леїв. Замовляти: Dmytro Herdot, Strada Delea-Veche, 45 Bucuresti, IV.

Передрук статей дозволений лише за поданням джерела.

Два ювілеї.

Рік-річно грудень місяць присвячуємо ми нашому найстаршому й заслуженому на народній ниві товариству „Просвіта“, що ось незабаром (у 1938 р.) буде святкувати 70 ліття свого існування.

Цього року в дні 25 листопада святкувало 25 літній ювілей своєї корисної, пожиточної праці проти-алькогольне товариство „Відродження“.

До цих двох свят долучилося ще одне: в цьому році минає 100 літ від народинь буквинського поета Юрія Федьковича, який був першим редактором при „Просвіті“ для видавання книжечок для народу.

„Просвіта“ видала відозву до всіх читалень, щоб улаждували по всіх селах свята „Просвіти“ та концерти в честь Федьковича.

Напевно кожне село й піде за цим закликком. Ми від себе взиваємо жіноцтво не тільки піти на це свято, не тільки вислухати гарних деклямацій і співів, але й подбати про те, щоб чи при „Просвіті“, чи при „Союзі Українок“, чи при кружку „Рідної Школи“ конечно ще цієї зими відбулися курси для неграмотних

Жінки наші найкраще знають з часів війни, як то гірко й боляче

було з кожним листом від чоловіка, чи нареченого йти до чужих читати.

Нераз хотілося б щось таке від серця написати йому на фронт, щоб ніхто крім нього не знав про те, а треба було йти до чужих людей, переказувати їм свої думки.

Ви всі, грамотні наші читачки, переконайте своїх неграмотних сестер, що це ніякий сором хоч би й у 50 літ вчитися письма.

А всі ви, наші шановні читачки, поширюйте свою газетку „Ж В.“, поширюйте корисні книжечки, що їх видає для народу Т-во „Просвіта“ і про які ми містимо згадку в іншому місці.

Щодо Т-ва „Відродження“, то свідоме жіноцтво не тільки що піде на ювілейне свято в своєму чи сусідньому селі, не тільки що вислухає реферату про шкідливість алькоголю й притакне на те головою, але й подбає про те, щоб і чоловік і сини і браття записалися до гуртка „Відродження“ і — були його дійсними членами, себто справи заперестали пити (хоч би тільки при „оказіях“) горілку, чи пиво, та й раз на все покинули погану звичку курення тютюну.

А хто ж це потрапить наклонити мужчин до цього доброго діла, як не жінка?

Чоловік поворкотить, поворкотить, але як його люба жіночка гарненько попросить, то таки в усьому послухає її.

Ану ж, жінки, покажіть, що ви значите в своїх чоловіків!

Взагалі ж закликаємо наших ш. читачок не тільки збути згадані ювілеї своєю участю в святах, але й завжди чинно виконувати кличі цих товариств

З виборчих досвідів.

Не маємо ще змоги перевірити, скільки нашого жіноцтва ввійшло до громадських рад при теперішніх виборах. Але що й тим жінкам, які здобули місця в радах, не далось це

легко, то про це вже можемо судити по тих в'стках, що доходять до нас. (Побажано, щоб наше жіноцтво поділилося своїми виборчими переживаннями з редакцією „Жіночої Волі“. Просимо — подайте в'стки!).

В Коломийщині майже н'де не хотіли чоловіки вписати жінок у списки кандидатів на радних. Це дуже сумне й дав доказ великої відсталості й не поступовості наших мужчин. В той час, як культурні народи стараться втягнути своє жіноцтво до всіх громадських справ і дають їм нарівні з мужчинами найвищі становища в суспільності, — у нас все ще по селах, а то, на сором, часто й по містах, уважають жінку за менше вартісне в громадському відношенні сотворіння.

В однім селі на жадання жінок внести кандидатку в список, мужчини покепковували, що, мовляв, жінка не доросла до цього.

— А до того, щоб сапати, жати, ба й косити разом із вами доросла? — у відповідь їм жінка. — Коли доросла до роботи, то й рада не замала!.

Та так уперлися жінки, що таки добилися свого.

В іншому місті чоловіки покликувалися навіть на релігію: мовляв, Бог перше сотворив чоловіка, а щойно з його ребра жінку — тож мабуть не одної вони вартости і т. п.

Найкраще порадило собі в такій пригоді жіноцтво села Г. львівського повіту. Не хотіли мужчини внести в список кандидатки жіночого кружка. Жінки запросили до себе представницю „С. У.“ зі Львова. Приїхала вона пізно увечері. Майже всі жінки вже спали. Але енергійний віділ розбігся по селу, побудив своїх членок, — а за хвилину вже й нарада.

Рішено, що, коли мужчини не змінять свого становища супроти жінок, то жіноцтво кладе свій власний жіночий список кандидаток і на нього голосуватиме. Це помогло!

До ради вибрано одну радну й три заступниці радних, з яких дві скоро стануть радними, як лиш рада вибере війта та заступника. Так отже 4 жінки в селі знайшлися в раді!

Так треба робити й у всіх інших справах. Гідно обстоювати свої права, а опісля й гідно виконувати взяті на себе обов'язки.

Чародійне дзеркало.

(Словінська казка).

Один мудрий майстер ціле своє життя посвятив на те, щоб зробити дзеркало, яке показувало б людині її минувшину. А що був старий і праведний, то йому це нарешті вдалося.

З того часу сидів днину по днині перед чарівним дзеркалом і казав собі показувати різні образи з своєї минувшини. Дзеркало показувало не тільки його, але й історію інших людей, ба й цілих народів.

Тоді мудрий майстер порівнював те, що бачив, із тим, що про ці народи в учених книгах було записано. Довідався, як багато прогрішили історики тим, що не все правдиво записували. Так багато треба було тих невірних відомостей виправляти, що старий не міг дати собі ради й мусів запросити собі молодого помічника.

Помічник був меткий чоловік й умів зручно все записувати, що майстер диктував. Але майстер йому наказав, щоб про існування такого чарівного дзеркала не казав нікому, бо втратить службу. Той свято пообіцяв, що затримає в тайні. Кожного дня від ранку до вечора працював він з майстром — і так обидва вглибилися у своє діло, що забували й про час.

Та через таку працю молодий чоловік занедбував свою жінку, що з тої причини була дуже лиха. Часто випитувала його й докучала, щоб сказав їй, що він робить у свого майстра. І так довго й уперто товкла своєї, що врешті під великим

секретом він виявив жінці тайну чарівного дзеркала.

— Хай, — думав собі, — раз уже буду мати спокій...

Але дуже помилився, Жінка зачала його намовляти:

— Принеси це чарівне дзеркало додому; хай побачу, яка була моя минушина тай моїх приятельок...

Чоловік засміявся:

— Ти гадаєш, що то таке собі дзеркальце, що його легко можна покласти на стіл, чи повісити на стіну? Чарівне дзеркало таке велике, що не сила була б умістити його в нашій хатині. Самі шрубки, рурки, коліщата, що належать до дзеркала, наповнили б нашу кімнату.

Тепер жінка стала ще більше цікава й одного дня, коли знала, що майстра не буде вдома, а чоловік сам буде працювати при чарівному дзеркалі, забігла до нього.

Він так був затоплений у своїому ділі, що не скоро спостеріг її. Аж затремтів, коли нагло почув її голос:

— Чи не можеш дзеркала так наставити, щоб мені показало мої дитячі літа?

— Чого ти сюди прийшла? Чого тут шукаєш? — злостився чоловік.

Але годі жінка, примилюючися, так удобрухала його, що він наставив дзеркало, як вона собі того бажала.

Жінка була захоплена тим, що побачила. Та й чоловікові, що любив її, приємно було бачити, якою вона була малою дитиною. Довго сиділи й тишилися минулими часами, що воскресали перед їхніми очима.

Нагло жінка спитала:

— А чи не можна було б побачити й того, що ще має бути?

— Ні, — каже чоловік, — того не можна побачити. Як дзеркало може показати те, чого ще не було?

Але жінка напирала:

— А ти дивись: ось ти покручуєш шрубку праворуч, і дзеркало показує минуле; а ти покрути ними

ліворуч, може якраз статися, що побачимо теперішнє, а то й майбутнє...

Так приговорюючи, крутила сама шрубку ліворуч, а чоловік не боронив їй цього.

І справді, по якомусь часі дзеркало показало їм теперішності, що була перед ним, себго чоловіка й його жінку.

— Бачиш! — утішилася вона й крутила шрубку ще трохи вліво.

Але тепер сталося щось дивне: замість ясних образів, що їх досі було видно в дзеркалі, показалися якісь круги, риски, що ходили ходором, крутилися так, що глядачам аж закрутилося в голові.

Образи й барви що далі, то більше переливалися, мішалися з собою.

— Перестаньте! Назад! — озвався переляканий голос їм за плечима. То був майстер, що якраз переступив поріг кімнати.

Але було вже запізно. З страшним гуком дзеркало розлетілося, а відломки шкла так їх засипали, що всі троє мертві попадали на землю.

Пізніше найшли їх люди враз із останками чарівного майстрого діла. А що не знали, що з тим черепям зробиги, вивезли його на смітник.

Прохання малих діточок до своїх матерей.

Матусю! Не тримай мене цілу зиму в тісній непровітрюваній кімнаті. Знай, що добрі просвічені матері вже по 6-8 тижнях життя дитинки при звичають її до свіжого воздуха. Вони завинуть дитинку тепленько й, не заслонюючи ротика ані носика, тримають їх при відчиненім вікні спершу коротенько, пару хвилин, в опісля довше. По двох місяцях життя треба нас уже в теплу безвітряну днину, хоч би й при кількох ступенях морозу (найвище 4-8) виносити на двір спершу теж дуже коротенько, а опісля чимраз довше. Тоді треба нас завинуту те-

пленько, можна в ніжки дати пляшечку з теплою водою, обвинену пелюшкою, а щоб гострий воздух не пошкодив ніжному личкові, по смауйте його вазеліною, купленою в аптеці.

Коли хочете, щоб ми були здорові — не робіть у хаті пороху, просіть тата й усіх інших, хто любить курити, щоб не затроювали нас димом. Не робіть пари в хаті.

Не забувайте вікон на зиму, бо їх мусите від нашого й вашого здоровля щоднини відчиняти 2-3 рази денно на пів години. Не заслонюйте вікон високою загатою, бо сонечко мусить і взимі до хати заглядати.

Не приучуйте до коліски, бо цього зовсім не треба. Окреме чистеньке ліжко з пачки, чи з кошечка нам вистане!

Коли нам буде чисто, тепло й не голодно, будемо й без коліски спати. Тільки не годуйте нас коли лише заплачемо. Погляньте, чи нам не мокро, чи не муляв що або кусав, може заходно, або загаряє. Добра мама годує дитинку спершу що-2 і пів а опісля що-три години, а не скоріше.

Вночі не беріть нас під бік, бо то і небезпечно і нездорово! Вночі маємо спати, а не ссати.

Не вяжіть нас, не повивайте тісно, бо то також нездорово. Дозволяйте нам ручками й ніжками рухати!

Не ставте нас на ніжки заскоро й не силуйте заскоро сидати, ставати, ходити. Щоб ми скоро ходили та зубки діставали, треба свіжого воздуха та ще й соку з овочів чи городовини. Скоро мине нам 6-8 неділь, зітріть на терці сиряблучко, моркву, або брукву й витисніть сік через чистенький платочок і давайте нам ложечкою — спершу по кілька крапель, а опісля по пів ложечки, а далі по ложечці. Коли ж мине нам пів рочку, тоді не годуйте самим молоком, але давайте варену городовину та юшку з курятка: спершу раз на день, опісля напереміну з молоком 2 рази; кожну давку їжі що-три

години, не скоріше. Давайте розварену на молоці й розтерту морквочку або буряк чи карафіолку, розтерту з молоком картопельку, юшку з молодого курятка, добре закришену городовиною й засипану пшеничним грисіком, або кашку на воді з маслом. Свіжий воздух, сонце, чистота, відповідна їжа — дасть нам підставу здоровля на ціле життя. Памятай про це, моя мамусю!

Хто нам помагає.

Перше відгукнулося на наш заклик поширювати св. ю газетку „Ж. В.“ жіноцтво с. Пилипів, біля Коломиї. Там якраз жінки заложили свій кружок „С. У.“ й постановили, що не тільки виділові, але й усі членки стану в передплатницями „Жіночої Воли“.

Вони хочуть ще більше: стараються, щоб усі господині й дівчата цього села передплачували свій часопис!

Коли б нашим енергійним виділовим це вдалося було б це село прикладом для цілого краю. І певно стали б пилипівські жінки й найкращими в околиці громадянками, господинями, матерями — бо „Жіноча Воля“ навчить їх, як дійти до цього. За таку примірну працю, коли вона увінчається успіхом, дістане кружок від редакції гарну нагороду.

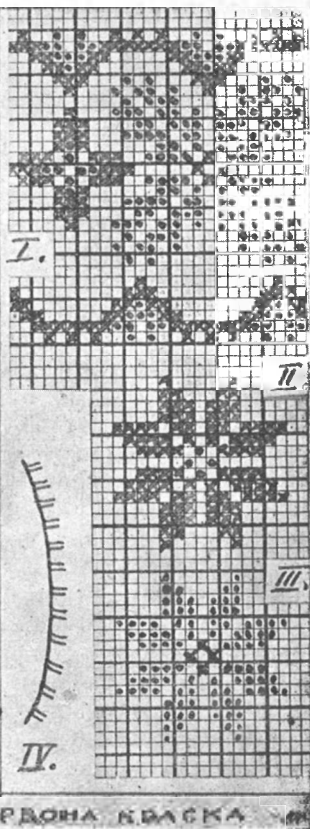
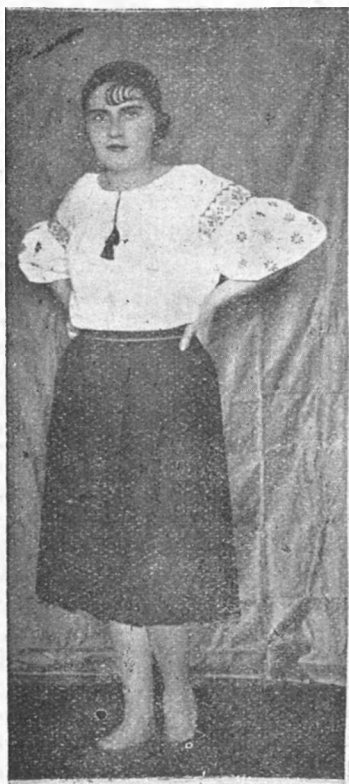
Коли ж таких культурних сіл у нашому краю знайдеться більше, тоді „Жіноча Воля“ зможе ще краще повчати й помагати своїм читачкам та побільшить свій розмір.

Чуємо деколи, що наші читачки дуже бажали б, щоб газетка виходила не на 8, а на 12 сторінках, а то й більше. Але не рахують того, що на тих 8 сторінках ми даємо більше цінкових й повчаючих статей, як інші часописи на 16! А найголовніше — чи ж можна при такому невеликому числі передплатниць, як у нас в досі, й за таку малу ціну (два злоті, а то й півтора на рік!) дати ще більше? Це ж за одну курку маєте

передплату на піврік, а то й на цілий рік! А скільки то ми мусимо працюватися й наплатитися за папір, друк та й пошту, щоб вам післати часопис двічі в місяць?

Тож майте трошки терпеливості. Збільшиться число передплатниць — збільшиться на стало й газета.

Ану, котрий кружок піде слідом Пилип'в!

X = ЧОРНА, • = ЧЕРВОНА КРАСКА

Ручні роботи.

Не в усіх частинах нашого краю вживають дівчата та молодіці нашої прегарної народньої ноші. Але луговички чи сокілки повинні конче вживати народнього одягу. А вже остаточно хоч би ось такого сокільського однострою: вишиваної блюзки й відповідної короткої спіднички.

Цей взірець показує, як виглядає ціла блюзка й вишивка до неї. Матеріал може бути ріжний, а найкращий таки домашнє тонке полотно. Барви взірця — червона й чорна.

Кліша — власність „Нової Хати“.

ЧАСТЬ ГОСПОДАРСЬКА.

Як годувати кури взимі.

Щоб кури добре неслися взимі, треба їм не тільки чистого, ясного, мірно теплого курника, але й відповідної ї в відповідній кількості подаваної їди. Над цим мало котра господиня задумується, а тому часто й буває, що, хоч господиня й задрого годує свої кури й забагато дає їм їсти, а проте вони їй добре не несуться.

Як же годувати кури взимі?

Насамперед їда мусить бути мішана вміло підбрана, свіжа, подана в чистих посудинах.

Вистачає на днину для одної курки 5 дека зерна, себто на 10 курок пів кіля. Зерно все дається курам на ніч. З зерна найкорисніша кукурудза, далі овес, пшениця й інші. Ніколи не даємо курам ані жита, ані житнього грису.

В днину давати вареної картоплі,

осипки (рахувати два і пів дека на курку), добрий в теж льняний макух. До картоплі з осипкою подаємо потерух з конюшини, люцерни, сіна, а на 10 курок теж добру ложку тертої сушеної кропиви.

Конечна для курей і зелена паша. Тому в курниках вішаємо на дроті чи шнурку зелену капусту, моркву, буряк чи брукву. Вішати так щоб кури мусіли трошки підскакувати. На долівку сиплемо трохи полови чи січки й потрохи зерна. Це спонукує кури до порпання, що є для них здоровою руханкою.

Крім цього дбре давати курам звiринного корму: крові з різні, мучки м'ясної чи рибачої; до певної міри може ці корми заступити відтовщене молоко сир. Кров треба варити так: вливаємо її на скріп і варимо з 20 хвилин. Опісля зціджуємо воду, а кров'яну масу додаємо до картоплі чи осипки, рахуючи по ложці на одну курку. Коли хочемо варену кров тримати довше, як кілька днів, тоді висушуємо її в печі й розтираємо на порошок, який так само домішуємо до їди. Кров дуже дешево можна дістати в кожній різні в місті.

Крім цього додавайте до їди потрошки шлямованої крейди, соли (не більше як 2 дека соли на 10 курок).

Що ще мусимо курці додати?

Мелених костей або сушеної й меленої шкаралущі з яєць. Тому не викидайте шкаралупок, а збирайте не тільки вдома, але й від усіх знайомих, що самі не тримають курей.

Грубий пісок і товчене дерев'яне вугілля завжди повинно знаходитися в курниках у пачечках.

Ще одне. Господині звичайно гадають, що, як є на дворі сніг чи калабані з дощу, то вже й не треба води давати. Ні! Добре перестояла чиста вода в чистій посудині для курей конечна.

На Великій Україні, де зерна ніні не вистачає не то для господарських тварин, але й для людей —

замінюють його сушеною бараболою, меленими качанами з кукурудзи, пареною половию, сухим жомом (це відпадки з цукроварень) висівками, сільосом (квашеною зелениною).

Взимі добре давати курам кільчене зело, що лишається зпід машини чи млинка. Його треба трохи змочити теплою водою й розстелити в теплім місці, — часто скроплюючи водою. По кількох днях зело скільчиться, появляться гарні зелені листочки. Тоді цю зеленину можна давати курам — будуть дуже радо її їсти.

Що їсти.

Булка на гарбузі. Розчинити з півтори літри білої пшеничної муки літрою молска й грудкою (3—5 дека) дріжджа. Зварити в трохи воді обібраний з лушпини й зернят мякуш солодкого гарбуза й перетерти крізь сито. Як розчина підросте, посолити її, дати гарбуз і місити, досипаючи потрохи муки, щоб тісто було досить густе. Дати з півгорнятка топленого масла й далі місити, аж від руки буде відставати. Поставити, щоб ще піросло, а потім викинути на стільницю й виробити булки чи калачі. Хай підростуть. Помастити яйцем і молоком і пекти в легшій печі, як на хліб.

Смачний, смажений сир. Півтори до двох кварт свіжого доброго сира дати до камяної або добре поливаної ринки й покласти на вільний огонь. Мішати дерев'яною ложкою, відливати сирватку, що показується. Як стане однотайна маса, дати доброї півшклянки свіжого масла й варити мішаючи. Дати 2 ложечки кмінку, до смаку соли й шклянку (чватирку) доброї, kwasної сметани. Покласти ринку на дуже повільнім огні й мішати так довго, аж зробиться єднос'яйна маса, подібна до масла. Гарячий сир поналити в риночки з рівними берегами,

або в мисочки. Як застигне, обкромити ножем край і викинути. Як лагодимо до продажі, треба зразу виважити форму й робити всі однакові: примірсьм, чверть чи пів фунтові, обвинути в чисті тонкі папери й так продавати.

Жіноцтво вчиться.

Наші організовані жінки беруться гарно до роботи. Ось у Гаях, біля Львова, кружок „Союзу Українок“, якого управа складається з самих місцевих селянських сил, уладжує в себе 8-10 денний загально-освітній курс. Приїде зі Львова прислана Головним Виділом „С. У.“ учителька, дасть членкам кружка початкві, короткі виклади в рідної історії, літератури, географії й інших наук; розкаже про розвиток жіночого руху й його завдання, псвчить, як вести працю й діловодство в кружку і т. под. Нарешті повчить, як з відповідних книжок членки зможуть продовжувати даліше те, чого початки почують від своєї інструкторки.

Коли б інші кружки пішли за цим приміром, і самі або спільно з читальнею „Пресвіти“, кружком „Рідної Школи“, „Сільського Господаря“ чи „Відродження“ старалися уладати подібні курси не тільки для жінок, але й взагалі для членів тих товариств, не лише старших, але й молоді, ба й курси неграмотних, — то могли б за одну зиму дуже-дуже багато користати, посунути вперед загальну освіту.

Ану-но, жінки, давайте почин цюму культурному ділу. Вчіться! Уладжуйте освітні, господарські, куховарські й усякі інші курси! Поширюйте своє знання й світлі!

„Хліборобська Молодь“.

(Часопис для членів Гуртків Хліборобського Вишколу Молоді).

Як ми вже недавно згадували, наше краєве господарське товариство „Сільський Господар“, дбаючи про господарську освіту нашої головної сільської молоді і в допомогу до праці, що її ведуть у повітах агрономи — почав видавати спеціальний господарський журнал для молоді під повищою назвою.

Часопис призначений насамперед для членів Гуртків Хліборобського Вишколу, але з нього повинна користати й уся наша сільська молодь. З нього вона довідається не тільки про новітні способи господарювання, але буде й наочно бачити: які наслідки дає поступова госпо-

дарка — бо „Х. М.“ міститиме висліди з конкурсних хліборобських змагань молоді, ілюструючи всі здобутки відповідними світлинами.

Покищо „Х. М.“ виходитиме раз на місяць, а кожне число коштує лише 10 гр. Передплати можна зголшувати в філії „С. Г.“, у повітових агрономів, або слати до головної управи „Сільського Господаря“, Львів, Ринок, ч 10.

Що читати

„Універсальна Бібліотека“ в Станиславові видала дешевий „Кобзар“ Тараса Шевченка для народу за 1-50.

В нашій народі є гарний звичай робити собі дарунки з нагоди іменни, весілля, чи хрестин. Гарним, культурним і недорогим, в порівнанні з іншими, дарунком міг би бути такий „Кобзар“. Заведем у себе такий розумний звичай.

Памятати треба нам теж про те, що наша „Просвіта“ у Львові вже більше як 68 років видає гарні, приступні для народу книжечки. Ось одні з найновіших:

„Богданко“, істор. опов. А. Чайковського.

„Німиї, мертвий свідок“, Олени Будвиновської

„Фармазони“, красна й правдива повість для розумних господарів Юрія Федьковича.

Видавець книжечок для дітей, Михайло Таранько видає дуже цікаву й корисну книжечку „Малиї декляматор“. Це збір різних преріжних віршиків з нагоди чи то свята „Просвіти“, чи „Миколайка“, „Свята Матері“. Віршики ті призначені для дитячих деклямацій.

Веселий кутик.

На зборах протиальнокогольного товариства говорить один з „відродженців“:

— Тільки своїмою здержанню від алькогольних напйтків завдячую те, чим я сьогодні є (А був це директор Банку).

— Один мій попередник, — казав він далі, — відійшов тому, що занадто часто до чарки заглядав... Другий змер нагло від затроєння алькоголем і власне зараз на того місце я прийшов. Чи ж не маю рації, коли кажу, що своїй здержаності завдячую своє високе місце? — звернувся він до присутніх.

— Не зовсім — відповідає хтось — бо власне п'янству завдячуєте свою посаду. Бо — якби не п'янство тих двох ваших попередників, то ви б не скоро на це місце дісталися.

Відновлюйте передплату!!!

Безплатний додаток до часопису „Жіноча Доля“
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО
ЖІНОЦТВА

(Окремо виходить під назвою „Жіноча Воля“).

Рік III.

Жоломия, 15. грудня 1934 р.

Ч. 24.

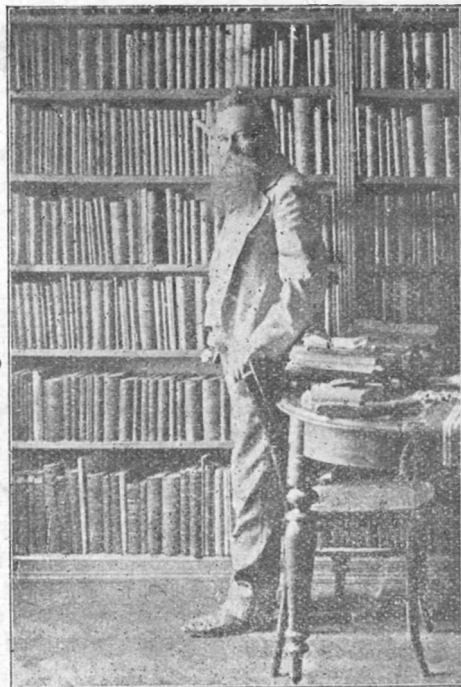
Т. Шевченко.

Не за Україну,
А за її ката довелось пролить
Кров добру, не чорну: довелось запить
З московської чаші московську отруту...

Живою душею в Україні вітай,
Літай з козаками понад берегами,
Розриті могили в степу назирай,
Заплач з козаками дрібними сльозами..

Бють пороги, місяць сходить,
Як і перше сходив. .
Нема Січі, пропав і той,
Хто всім верховодив...

Все сумує... Тільки слава
Сонцем засіяла:
Не вмре кобзар, бо на-віки
Його привітала..
Будеш, батьку, панувати, .
Поки живуть люди,
Поки сонце з неба сяє,
Тебе не забудуть...

Великий учений і громадянин, б. голова української держави, проф. Мих. Грушевський, помер 25. — XI. — 1934 р. й похований у Києві. (Гляди статтю на ст. 3.)

Передплачуйте „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“

Двогтижневик для українського сільського жіноцтва

Передплата на „ЖІНОЧУ ВОЛЮ“: вкраю і на Чехах на рік 2 золоті, для інших країв — пів америк доляра на рік. АДРЕСА: Коломия, Замкова, 37. Редакція „Жіночої Долі“. Kołomyja Zamkowa 37. Poland, East Galicia, Europa, Red. „Zino-cza Dola“.

В Румунії — річно — 50 леїв. На 6 місяців 30 леїв. Замовляти: Dmytro Herodot, Strada Delea-Veche, 45 Bucuresti, IV.

Передрук статей дозволений лише за поданням джерела.

О К.

Від чого починати працю в жіночих кружках?

Дуже часто питають нас наші провідниці жіночих кружків: над чим радити, як повести працю в жіночих кружках, щоб вони були живі, не дрімали?

Постараємося частенько давати нашим провідницям поради в цих справах. Ось тепер подамо такі:

Засідання виділу.

Насамперед памятайте, що, заки скличете ширші сходи кружка, виділ сам мусить зійтися окремо, основно обрідитися, про що буде говоритися на ширших сходах, щоб члени не вийшли зі сходи недоволеними та знеохоченими. Давніше правда, починалося працю в кружку з того, що читалося „Ж. В.“, але тепер шораз частіше заводиться добрий звичай, що газетка приходить не тільки до кружка й до виділових, але й передплачує її багато, або й усі, от як у селі Пилипах б. Коломиї, члени кружка. Тож читання „Ж. В.“ в такому кружку само собою відпадає, бо чятають її і так усі члени вдома.

Та — тепер приходить на чергу найважлише: переводити в життя те, що радить „Ж. В.“ Тому, для при-

гадки, хай виділ візьме під увагу хоч би те, про що писалося в останніх числах „Ж. В.“. Хай сам добре поміркує над способами, як перевести ці добрі ради в життя, а потім хай обговорить ще раз те все на ширших сходах. Для прикладу візьмім останне, себто 23 ч. „Ж. В.“

Про що там писалося?

Насамперед була пригадка про те, що в цьому місяці припадають аж три народні свята, а саме: Федьковича, „Просвіти“ і 25 ліття проти-алькогольного товариства „Відродження“.

Завдайте собі на сходах виділу питання, чи село відсвяткувало вже ці свята? Як ще ні, то віднесіться (найкраще писемно) до виділів усіх місцевих українських культурно-освітніх товариств, чи не схотіли б із „Союзом Українок“ уладити таке свято? На ширших сходах розкажете членам про ваші заходи. Може треба буде й їх помочі, чи в деклямації, чи в хорі, чи в прикрашенні салі.

Коли б місцеві товариства спали, байдуже відносились до цих справ, то порадьтеся з виділом вашої філії „С. У“ і зробіть ці свята самі, за її вказівками

Можуть бути це тільки ширші, святочні сходи і так одні недільні сходи присвятити значенню буковинського поета Федьковича (власне цього року минає сто років від його уродин), другі сходи присвятити шкідливості вживання алькоголю й тютюну та способам боротьби з цими лихами. От і маєте вже двоє сходи чим виповнити.

Справа виборів.

Писалося в „Ж. В.“ й про те, як відбулися по наших селах вибори, звивалося наші сільські кружки, щоб давали знати про це філіям. Зійдіться й обговоріть точніше цю справу на своїх сходах. Якщо ввійшли жінки до ради, то завдяки яким заходам? Як ні, то хто цьому винен? Спротив мужчин, чи може

таки байдужість самих жінок? Подайте про вислід виборів філії (радо прийме вістку й наша редакція).

Учітєся.

Є ще в тому самому числі й згадка про те, як найкраще використати цю зиму. Рішіть піддати цю справу під обрану на найближчих сходинах кружка. Може вдалося б за порадсю філії спровадити на тиждень-два господарську вчительку-інструкторку до села? Чейже не великий кошт оплатився б вам вдесятеро! Варто перевести хоч би курси куховарські: як використати битого вєпра, як пекти здорово й дешево, як варити, робити безалькогольні напитки; як варити при допомозі доварювача й т. ін. А курси шиття, вишивання, плетення з волічки й багато інших?

„Сільський Господар“ і Молочарський Союз.

Ще одна дуже важна справа, яку конечно треба обговорити на сходинах. Це справа поправи господарства. Кружок „Сільського Господаря“, а властиво агроном, що має під своєю опікою той кружок, дає вам різні поради й поміч. Всі жінки мусять з тієї помочі й з рад своєї районної молочарні користати. Всі поради, що їх там дістанете, треба точно сповняти й використувувати. Так само, як повинні всі жінки придержуватися рад, що їх подає „Ж. Воля“ й наші господарські часописи. Киньте ж на ширших сходинах запит: хто і в який спосіб користає з тих порад? Ті, що користають, хай вискажуть свої досвіди, й тоді спільно обрадьтеся, як найкраще піднести свою господарку. Поправити, зробити більш прибуточною свою господарку ми мусимо, а без науки не докажемо цього!

Кооперація.

Мусите теж порушити на своїх сходинах і справу кооперації. При недалеких оєх уже святах це дуже

важна справа! Найперше піддайте під нараду й винесіть рішєння: всі вписуємося в члени кооперації, всі купуємо й продаємо тільки в ній. Піднесуться може голоси проти такого одностайного рішенєня: цій крамар негодив, тамта заборжилася в жида й гадав, що до смерти мусить його триматися, а ще інша брала б у кооперації, коли б давали на борг.

Отже скажіть одверто: якщо є яка недосгача, то не оминайте задля неї свої крамниці, але прадьтеся над тим, як би ту недосгачу усунути. Старайтеся вилізи з жидівських боргів малими сплатами, а в борги в своїй кооперації не входіть, бо це наша згуба. Уділи в кооперації сплачуйте помаленьку господарськими продуктами. Ходіть на збори кооперації! Радьте там, як би краще її повести! А тимчасом нагадайте крамареві, чого будете на свята потрібувати, хай вам усього постав. І не чужого краму, а своєїго! Справи ці теж займуть вам одні сходини. Хіба ні?

А ще скільки є справ до обговорення! Треба грошей на бібліотеку, на курси, на часописи! Робіть чайні вечорі, вистави. На свято Миколая повинен би кружок уладити гарне дитяче свято. Запізно? Шкода! Так подумайте про ялинку, про виставу „Вифлеєма“, чи вечір колядок та спільну просфору.

Ой, скажете. Аж стільки справ маємо до обговорення? Так, так і це ще не все! Тільки помалу, за чергою, а найголовніше виконувати все, що врадите!

Помер професор Михайло Грушевський.

Оце недавно наспіла до Галичини вістка, що дня 25 листопада ц. р. помер у м. Кисловдську на Кавказі професор Михайло Грушевський, а 29 листопада його поховали в Києві.

Усе організоване українське громадянство краю відгукнулося на цю сумну вістку. У Львові й по всьому краю відбуваються панахиди й жалібні академії, усюди згадують добрим словом цього великого Українця.

За що ж так шанують пам'ять М. Грушевського? Що він зробив? Хто такий він був?

Шанують його за велику працю для України. Багато з вас, шановні читачки, бачили, а може й читали книжки, що їх написав Мих. Грушевський — а головню „Історію України”. Може і в школі колись вчилися з тої книжки.

Отже до війни Мих. Грушевський був професором львівського університету й викладав українську історію. Крім того працював в Наук. Тов. ім. Шевченка, редагував „Літературно-Наук. Вістник” і написав багато книжок для народу.

По російській революції 1917 р., як Велика Україна почала творити свою державу, був у Києві головою першого українського парламенту — Центральної Ради, себто першим головою відродженої української держави.

Під натиском більшовиків пішов на еміграцію, перебував у Відні й там не переставав працювати науково для України.

В році 1924 повернувся до Києва й був обраний членом Всеукраїнської Академії Наук.

Та від 1921 р. на нього комуністична влада почала нагінку. Проф. Грушевського вислали до Москви, де він перебував у великих злиднях. Почав сліпнути, ослабати на силах.

Переїхав рятуватися на Кавказ, та виснажене тіло не поправилося й 25 листопада ц. р. не стало великого Українця.

Тож з усім організованим українським громадянством і ми віддамо пошану славному вченому й державному діячеві та згадаймо його „не злим, тихим словом”.

Вічна йому Пам'ять! Хай легкою буде йому рідна земля!

Казка про чарівницю.

(З словінського).

Катерина, молода жінка господаря Василя, якое дуже тяжка була до роботи. Що більше праці в городі чи хаті, то тяжче їй до неї взятися. Стогне, ойкає, нарікає.

Стала раз над неполеною грядкою й почала бідькатися: — Ох, як болить хребет! Як тут брагися до роботи? Якби я була жвава, навіть як той рвучкий потік, що біжить по скелях вниз, то й тоді не встигла б зробити всього що на мої руки чекав. Ой, лишенько! Де ти, лісова бабусю-чарівнице, що про тебе в казках розповідають? Чому не прийдеш допомогти мені, як колись помагала нашим бабуням?

— Я тут, — озвався чийсь голос за плечима Катерини, й перед нею стала, якби виросла зпід землі прастара бубуся, сперта на палицю. Мала довгий ключкуватий ніс, що сягав бороди; очі таємничі, хитрі, як у kota.

— Гі, гі гі!.. — захіотала вона, ніби закрякала: — Поможу й тобі, дочко, як колись бабуням помагала... Бабуся чарівниця завжди приходить, коли її хто кличе. Бачиш, принесла я тобі 10 помічників — робити будуть усе, що їм покажеш...

І при цих словах вона розгорнула свій плащ, що був підбитий жабячою шкірою, а зпід нього вийшлося 10 маленьких чоловічків різної величини. Вони відразу розбіглися по грядці й зачали так скоро полоти, копати, що Катерина не могла слова промовити з дива.

— Хі, хі, хі! — засміялася стара: — Ці знають, як братися до діла! Ці два грубенькі — найсильніші. Два сусідні біля них дуже здібні до голки й пера. Ці високі допоможуть прости лен, вовну; але й ці маленькі не лінуються й помагають тамтим у всій роботі. Але коли хочеш мати з них поміч, мусиш памятати про три речі: перше — як дозволиш їм дов-

го надумуватися перед роботою, стануть ліниві, неслухняні, не здібні до праці. Друге — не дозволяй їм ніколи боятися якоїсь роботи, щоб аж зачали трястися зо страху Трете — найкраще будуть працювати при веселій пісні. Але щоб твої сусіди не обмовили тебе, що ти чар'вниця, зроби так, що чоловічки сховуються в твоїм кулаці. Тільки добре їх там держи, щоб не повтікали.

Катерина почула, як їй щось ніби залоскотало по руках. По зеленій чарівниці та її робітниках не стало й сліду Молода жінка наче прокинулася й жваво взялася до роботи.

— Чи мені все це приверзлося чи приснилося? — думала: — Може й так, бо ж сонечко так припікало в голову А вже не бачила мари серед білої днини.

Від того часу в Катерининій хаті все йшло, як з платка. Робота так горіла в руках господині, що її діти казали:

— Дивись — мамині пальці обертаються швидше, як коліщатка!

Василь т шився:

— Господиня ти, як і кожна інша, а робиш за дві та ще й співаєш, як жайворонок.

Сусіди дивувалися: як то цій господині все ведеться.

— Дивіться, Катерина знову вже має нову корову в хліві!

Катерина сміхом збувала всі ці похвали, бо знала, що все те, що робила, — це заслуга лісової чарівниці та її десятиох робітників.

Вона думала:

— Як то добре, що я в своїх пальцях маю тих 10 помічників лісової чарівниці: тепер мені ніяка робота не тяжка. Якби то всі люди знали про це! Хай би й вони прикликали на допомогу робітників чарівниці та весело пустили їх до роботи!

Добрі ради відданицям.

Зближаються мясниці, дівчатка, і не одна з вас певно й про шлюб-

вий вінець подумала. Ой, трудна це й не маловажна справа вибір чоловіка! Це не те, що один танець з кимсь перетанцювати; не те, що з кимсь один вечір на любій розмові перестояти, а звязати себе з ним на все життя, до суду - віку!

Минулися вже й ті часи, коли то батьки за коси доню до шлюбу з нелюбом тягли Тепер батьки можуть тільки дораджувати, а вибирати, дівчино, мусиш сама.

І, як каже наша пословиця: — Як собі постелиш, так і виспишся!

Не легковаж собі, дівчино, маминої ради, але й подумай сама добре над тим: кого мама тобі дораджує! Бо не одній мамі здається, що все щастя доні в тім, як на багатство піде! Хай буде старий, п'як, гільтяй, коби тільки багатий був... Гарно оспівав долю такої дівчини наш найбільший поет, Тарас Шевченко, у вірші „Тополя“, де каже:

„Не слухала стара мати, робила, що знала...
За старого, багатого, нищечком еднала...
Йди доню, каже мати, не вік ділувати,
Він багатий, одинокий, будеш панувати...“

І таке „напанувала“ та доня, що зо світа пішла.

А ми, дівчатка, ось такі вам щирі ради подаємо:

Поперше, хай вас пан Біг боронить за чужинця, не нашої віри, заміж виходити. В таких мішаних подружжях ще ніколи ніхто щастя не зазнав! Свої тебе відцураються, чужі не пригорнуть і для власних дітей будеш посміховищем тай гірко проклинатимеш колись ту годину і людей, що нараяли тобі чужинця.

Уважно теж розпитай, чи не хорий твій наречений часом на яку заразливу недугу. Коли маєш якісь здогади, коли люди щось нашіптують на нього, то не соромися й лікарської посвідки зажадати від нього! В культурних народах вже й священник не дасть шлюбу без такої посвідки! Є такі погані недуги, що їх люди набувають через роз-

ЧАСТЬ ГОСПОДАРСЬКА.

Інж Агр. В. Дмитренко.

Що робити, щоб корова давала багато молока?

З такими запитами звертаються до редакції „Жіночої Долі” господині з села.

Не дасться так легко пояснити це в коротких словах у часописі. Це питання обговорюється на ширших господарських курсах, описується в окремих господарських книжках.

Подам лише головні думки, щоб указати шлях, яким має розвиватись годівельна господарка (в окремих господарствах, чи в цілому селі). Отже:

Перше: Мусимо знати, що не кожна корова може дати багато молока. Є такі корови, що хоч би як добре їх годувати, то молока багато нема; натомість такі корови добре виглядають на тілі. Отже ці корови з паш витворюють на себе мясо, товщ. Називаємо їх — м'ясні корови.

Знову є такі корови, що ніколи не набере на себе тіла, все мов би худа, та зате — молока дають багато.

То молочниці і ця молочність є вроджена й дідична на дальше потомство.

Друге: Таких молочниць мусимо відставляти лише з бугаями зародовими, певного походження — також від молочних корів, „Яке насіння, такий і плід”.

Третє: Телята залишаємо на хов лише від добрих молочниць. Однак справне плекання телят є обовязкове, бо інакше телятко стратить усі добрі вроджені прикмети. Мусимо дбайливо годувати аж до року. Ціле молоко для телятка є найздоровіший корм. Пізніше по 5-6 тижнях можна давати пісне молоко з додатком лену. На сьомому тижні можна поволі при-

вчати телята до інших паш, (сіно мелений овес). Однак до року теля не сміє дістати й трохи бараболі, січки. Також не вільно припинати телятко. Хай вільно стоїть у своїй переділковій та найбільше брикає на подвірю. Це потрібне для здоровля та форми тіла. (Див. календар „С. Г.” за 1934 р., стор. 106, та книжку „С. Г.” про плекання телят). По році життя можемо годувати теличку будь якими пашами, хай лише не тратить на тілі. Не спішимось відставляти ялівок до бугая. Потримайте бодай до 1½ р. життя.

Четверте: Молочних корів мусимо пильнувати, справно годувати, даючи потрібну кількість ситних паш (макух, грис, фасоля) та пашних буряків*). Без цих паш не дасть багато молока й найкраща молочниця.

Практика виказала (у нас також „контроля молочности” в балинецькому, княждвірському та печеніжинському районі в Коломийщині), що лише ситні паші та буряки взимі, а люцерка вліті роблять корову поплатною для господаря. В противному разі селянин грубо докладає. (Див. календар „С. Г.” за рік 1935 р. ст. 87-100)

Скільки саме чого давати?

На це не можна дати відразу точної відповіді. Залежить від корови, від її доби (ляктаційної) молочности та пори року (літо, зима, осінь, весна).

Найважлиша доба годівлі — це зразу по теляті. Перші 2 тижні корова стоїть на дієті. Вона ще хора й мусить їсти добре сіно та пити пійло з пшеничним грисом. По 2-х тижнях додається повільно інші корми. По 4-х тижнях потрібно давку

*) Паш. буряки мають соки, які зліпшують травлення інших, головно ситних, паш. Тому то буряк в цінною і кінечною додатковою пашею.

вичками. Треба нам дбати про бідні діти, про сироти, щоб вони не виростили на волоцюг та злодюжків. Людина, для якої ніхто не мав серця в дитячих літах, виросте в ненависті до Бога й людей, зробить шкоду, сором не тільки батькам та селу, але й цілому народові. Тому не відпихаймо, але пригортаймо діток, хоч би й найбідніших. Зложімся — приодягнім їх; у молочарні відложім для них ложку молока; з дитячої бібліотеки даймо добру книжку. Запрошуймо бідних діточок на забави, вистави.

Памятаймо: Христос пригортав до себе всіх діточок — пригортаймо їх і ми, жінки, що маємо чуле, добре серце.

Як робимо дешеві, але гарні прикраси на ялинку.

Найважніші тут ланцюжки, що ними обвішуємо деревце від галузки до галузки кількакратно. Внизу треба найдовшого ланцюжка — його зробимо з паперу. Купимо синього, жовтого, або золотого, червоного, зеленавого блискучого паперу; потнемо на пасочки на малий палець заширокі, а на три пальці задовгі; посклеюємо його в колісця так, щоб одне входило в друге, як у ланці. Звичайно робимо ланцюг у двох кольорах, скажім — золотосиній, або помаранчево-червоний, тощо.

Ланцюжки теж робимо з чистої грубої солімки, перекладаючи її квіточками з паперу. Солімку тнемо на три пальці задовгі кусники, насилаємо їх на нитку, перекладаючи кожний кусник качільцями з рожевої чи іншої бібулки, понадтинаними на краях. То буде ланцюжок на вищих галузках.

Ще вище піде солімка, перегорджувана малими люкрованими медівничками. Далі — солімка з коліровими кораликами.

З солімки й пацьорків роблять також зірки, павуки, дармовиси.

Гарні прикраси роблять із шкара-

лупок, з яких крізь малі дірки видуто яйце. Наприклад, голуби, з коліровими паперовими хвостиками й голівками; або голову козака, пащика (дати шапочку з паперу, вималювати ніс, очі, брови, уста, вуши). З шкаралупок можна також робити збаночки, глечики, коли доліпимо з паперу вушко, крису, а внизу підставу, а саме яйце відповідно помалюємо.

Решту прикрас становлять галузки калини, кошчики з паперу, золочені горіхи, люкровані медівнички, червоні яблука, фіги, цукорки, позавивані в різноколірові бібулки.

Ще раз кажемо: ялинка не наш народній звичай, але її роблять для дітей по всьому культурному світі. Уявіть собі, скільки то радості робить дитворі таке деревце, освітлене малими свічками. Як весело забавляться й сільські діти в читальні біля ялинки! При цім гри, забави, віршики, пісні, колядки...

Що їсти.

Медівнички. 4 яйця розбити добре із шклянкою цукру, двома шклянками розтопленого прохолодженого меду. Дати чубату ложечку товченого, просіяного коріння (кілька гвоздиків, кілька перців англійських, цинамону), гертої помаранчевої чи цитринової шкірки, 2 кавові ложечки аптичної соди. Це все замісити, досипаючи муки стільки, щоб тісто було таке, як на не затверді кльоски. Місити, аж зачне відставати від руки. Тоді розвалкувати на стільниці, не дуже тонко (як на грубі кльоски) й викравувати бляшаними формочками різні звідочки, серця, ляльки і т. п. (формочки купити в бляхаря). Складати на бляхах, помащених і підсипаних мукою, але не загусто, щоб не позлипалися. Як виростуть, пекти в не дуже гарячій печі, найкраще по хлібі. Коли медівничків не гадаємо люкрувати, то перед тим, як даємо до печі, помастити їх розби-

тим яйцем; на середину можна дати половину розлупаного горіха й посипати грубим цукром.

На деревце краще полюкрувати таким люкром: одну шклянку цукру й два білка з більших яєць терти в чистій макітрі так довго, аж зробиться одна маса. Для смаку дати сік з пів цитрини й ще трохи терти. Уважати: коли люкер занадто рідкий, то дати цукру; а коли загустий — білка. На тісточках розпробаджувати тонко, гладенько ножем або ложечкою.

Щоб медівнички були різноколірові, поділити люкер на 3 частині: до одної не давати нічого, до другої дати соку з витисненого цвіклового буряка, до третьої — ложку какао чи шоколяди, розтопленої з ложечкою сметанки.

Коли смаруємо медівнички гарячі, то зразу обсохнуть; коли зимні — то можна ще трохи дати до теплої рури чи печі.

Щоб медівнички добре було вішати, в них наперстком можна поробити дірочки (перед печенням).

Як нема меду, то замість нього можна вжити паленого цукру: жменьку цукру скропити водою й смажити в риночці на блясі, аж зрум'яніться. Розпустити, вимішати з шклянкою зимної води й ужити замість меду. Тоді до тіста треба додати більше цукру й ложку масла. Вся решта, як вище.

Важне!

В неодному господарстві, перед святами чи перед весллям забють вепра. Пам'ятайте, господині, двічі побільшите вартість його, коли скористаєте з добрих, практичних порад, що їх подає вам про спожитковання битого вепра куховарська книжка „Жіночої Долі“: **„Як добре й здорово варити“**. Вона коштує тільки 1 з. 50 грошів Там знайдете теж усякі інші приписи роблення безалькогольних нап'итків, печення тіст, калачів, медів-

вників і варення всяких страв Книжка ця є досі найкращим українським підручником кожної господині і в недовгому часі дочекалася вже другого видання. Жадайте в складах „Народної Торговлі“, в українських книгарнях; як нема пішліть синеньким переказом 1.75 гр. на адресу нашої редакції, а раз дістанете цю вартісну, потрібну кожній господині книжку.

Жіноча анкета в Городенці.

Виділ філії „Союзу Українок“ у Городенці поставив собі за завдання організувати в зимові сезони для українського жіноцтва цикл викладів з різних ділянок науки. Початком до того була жіноча анкета, що відбулася дня 4 грудня 1934 р. в салі Народного Дому в 12 год. вполудне. Анкету відкрила п. О. Луцька, голова т-ва „С. У.“ у Городенці. В своїй промові пояснила ш. бесідниця мету й завдання скликаної анкети, а саме: сказала про значення т-ва „С. У.“ взагалі, про організацію жіноцтва, про виховання дітей, про піднесення жінки — до згвадчя громадянки, порівнюючи нашу жінку із жінками культурних інших народів. Зані О. Луцька старалася заохотити жіноцтво до пренумерування „Ж. Долі“ і „Ж. Волі“. Згадала про працю на полі кооперативнім і про практичне домашнє господарство.

Далі слідував реферат п. Др. Парашука: „Догляд за дитиною немовлятком“. По рефераті списано особи, котрі зголосилися до пренумерати „Жіночої Волі“. Виділ обіцяв їм цю справу наладати й запренумерувати „Ж. В.“ на їх адресу і їх кошт.

На цім замкнуто жіночу анкету.

М П.

Оголошення

Дня 16 грудня 1934 р. відбудеться в домітці т-ва „С. У.“ в Городенці загальні збори зі звичайним порядком нарад.

О. Луцька, Мирослава Козанкевич, голова, секретарка.

Запрошення до передплати „Жіночої Волі“.

Наших шановних читачок і прихильниць, членок жіночих кружків „С. У.“ і секцій, Хв. Читальні „Просвіти“, Кооперативи, Районові Молодочарні запрошуємо до передплати двотижневика „Жіноча Воля“ на рік 1935. Де є організовані гуртки дів-

чат, там так само повинен бути цей часопис. Бо користь від нього велика, а ціна рекордово низька, бо всього 2 зл. на рік. А коли до того товариства, чи читальні, чи кооперативи, чи молочарні будувати зразу не менше 10 примірників, то тоді часопис коштуватиме тільки 1·50 зл. на рік. Гроші присилайте наперед синіми переказами, тоді вас нічого не коштуватиме пересилка передплати. В котрій місцевості знайдуться наші ш. прихильниці, що приєднають нам не менше 10 передплатниць і пришлють гроші за передплату — тих імена з подякою видрукуємо в часопису „Ж. В. “. А всі свідомі громадянки повинні поширювати свого приятеля й дорадника, свою жіночу газетку „Жіночу Волю“.

Читайте й радьте

Сподіваюсь дитинки десь у вас. Радьте, як плекати, щоб була спокійна й здорова. *Молода мама.*

Відповідь „Молодій мамі“.

Дуже добре, що радитеся нас, ще заки дитина прийде на світ. Дамо вам добрі, досвідчені поради в черговому числі. Тимчасом приготуйте собі полетна й шийте пелюшки, простиральця, пішви на подушечку й перинку, сорочечки, теплі каптанчики. Замість коліски приготуйте для дитини ліжечко хоч би з пачки чи кошшика на підставці. Ушійте сінничок, ковдерку.

Новинки.

Дар „Просвіти“ складаємо всі поголовно в грудні місяці. А січень — буде місяцем коляди для „Рідної Школи“. Не забудьте про це, шановні читачки! Народ, що не жалує жертви на свою школу, просвіту — дає доказ, що вміє дбати сам про свою і своїх діток кращу долю.

Про вдів і сиріт по вояках УГА пам'ятаймо в тяжку зиму. Вступаймо в членів Т-ва „Фонд Воєнних Вдів і Сиріт“, складаймо посильні пожертви. До цього товариства повинні вступати і йому помагати й наші громадяни за морем. Адреса: т-ва: Львів, Потоцького, 48.

Що діється в широкому світі. В цілій Європі клекотить, як у горшку. Сербі сваряться з мадярами — ніби то мадяри піддержували тих, з чийх рук недавно вправ сербський король Олександр. Французи й німці підготовляються до всенародного голосування в спірній країні т. зв. Саарщині — себто населення подасть голос, кому має належати ця земля. Якби так французи помирилися з німцями, може тоді настав би спокій і покращало б на цілому світі.

В Англії спокійно й весело. Там ось недавно одружився третій син короля Юрія V, що називається так само Юрій. За жінку взяв собі грецьку княжну Марину. На те весілля зіхалося багато гостей з різних королівських дворів.

Показ народньої ноші зробили у Львові в дні 4 грудня Т-ва „Українська Захоронка“ й „Українське Народне Містечтво“ Був великий нагопв гостей зі Львова й провінції. Найкращі убрання були з Покуття, Яворщини й Гуцульщини.

Добрі діди.

Чи знаєте, що сажа з комнів є дуже добрим погном? Посипати грядки попелом з дерева, а зверху потрусити сажено. Очевидно робимо це під зиму. В той спосіб зладжені грядки не тільки зародять прекрасно весною, але й будуть знаменито забезпечені через зиму перед ріжного рода шкідниками.

Ніхто не сподівався б, що бадилля з соняшників, добре висушене, як паливо має ті самі вартості, що вугілля. На Буковині є села (особливо там, де нема лісів, а тим самим і дров до палива), де кожний газда обсаджує своє поле соняшниками. Весною, як соняшники позацвітають, виглядає кожний загін поля, як городчик. З цього тамошне населення має подвійну користь: поперше дуже добре паливо, подруге олій. Як відомо, олій з соняшників найкращий й найліпше платиться. Варто б і в нас завести цей звичай з соняшниками.

Веселий куток.

— Знаєш, я десь заповів свій гаманець, і ніяк не можу відшукати! — жалувався Іван своїм приятелеві Михайлові: — Перешукав усі кишені і в блюзці, і в камізьці, і обі в штанях. Ще тільки не перешукав задньої кишені в штанях.

— А чому ж там не шукаєш? питає Михайло.

— Бо бачиш: якби я вже й там не знайшов, то мене хіба дідько візьме!